

PRAVOSUĐE I BORBA PROTIV KORUPCIJE

IZA STATISTIKE

Analiza pravnog okvira i pravosnažnih sudskeih presuda

Ovaj izvještaj izrađen je uz podršku Evropske unije. Svi iznijeti stavovi ne mogu se smatrati stavovima Evropske unije i isključiva su odgovornost autora.

Izdavač:

Mreža za afirmaciju nevladinog sektora - MANS

Autori:

Veselin Radulović

Vanja Ćalović Marković

Tehnička podrška:

Marijana Subotić

Anđela Radulović

Štampa:

3M - Makarije

Tiraž: 150

Kontakt:

Dalmatinska 188, Podgorica, Crna Gora

Tel: +382 20 266 326

Fax: +382 20 266 328

E-mail: mans@t-com.me

www.mans.co.me

SADRŽAJ

UVOD	05
SAŽETAK	07
METODOLOGIJA	11
A. ANALIZA PRAVNOG OKVIRA	14
1. Nadležnosti sudstva i tužilaštva za krivično gonjenje korupcije	15
2. Krivična djela sa elementima korupcije	17
3. Analiza pravnog okvira	18
3.1. Zloupotreba službenog položaja	18
3.2. Primanje i davanje mita	21
3.3. Sporazum o priznanju krivice	24
3.4. Mjere tajnog nadzora	26
3.5. Finansijske istrage i oduzimanje imovine stečene korupcijom	30
3.6. Zastarjelost krivičnog gonjenja	32
3.7. Odmjeravanje kazne	33
4. Preporuke za unapređenje pravnog okvira	34
4.1. Kriminalizacija nezakonitog bogaćenja javnih funkcionera	34
4.2. Javne nabavke i privatizacija	36
4.3. Stečaj	39
B. ANALIZA STATISTIČKIH PODATAKA	40
1. Optužnice	42
1.1. Ko je bio optužen za korupciju?	42
1.2. Koja krivična djela su najčešće procesuirana?	43
2. Presude	44
2.1. Koliko je bilo osuđujućih presuda?	44
2.2. Koliko je bilo presuda za veliku korupciju?	45
2.3. Zašto su donošene odbijajuće presude?	46
2.4. Koliko su trajali sudski postupci?	47
3. Kaznena politika	48
3.1. Kakva je kaznena politika po krivičnim djelima?	48
3.2. Koliko javnih funkcionera je osuđeno i na kolike kazne?	49
4. Sporazumi o priznanju krivice	50
4.1. Ko je i koliko često sklapao sporazume o priznanju krivice?	50
4.2. Kolike su kazne za (ne)priznavanje korupcije?	51

C. ANALIZA SUDSKE PRAKSE	52
1. Redovni postupak	53
1.1. Neujednačena kaznena politika	54
1.1.1. Studija slučaja: Blaže kazne za korupciju u javnom, nego u privatnom sektoru	55
1.1.2. Studija slučaja: Manja kazna funkcioneru zbog „zaboravnosti“ tužioca	56
1.1.3. Studija slučaja: Nezakoniti p(r)opusti sudova javnim funkcionerima	59
1.1.4. Studija slučaja: Apelacioni sud prepolovio kazne za aferu Zavala	60
1.1.5. Studija slučaja: Apelacionom суду je prenaglašeno cijeniti štetu i funkciju optuženih	63
1.1.6. Studija slučaja: Veća kazna za mito policajcu, nego za političku korupciju	64
1.1.7. Studija slučaja: Zastupnik oštećenog zastupao interes kriminalne grupe	65
2. Korišćenje mjera tajnog nadzora u dokazivanju korupcije	66
2.2.1. Studija slučaja: Prisluškivali samo jednog člana budvanske grupe	66
2.2.2. Studija slučaja: Slušaju policajce, ali ne i gradonačelnike	67
2.3. Odbijajuće presude	68
2.3.1. Studija slučaja: Odbijene optužbe za 44 krivična djela	68
2.3.2. Studija slučaja: Petogodišnje suđenje za nepostojće krivično djelo	69
2.3.3. Studija slučaja: Tužioci odustaju nakon višegodišnjih postupaka	70
2.3.4. Studija slučaja: Selektivno odustajanje od krivičnog gonjenja	71
2.3.5. Studija slučaja: Nemušti odustanak od gonjenja nakon petogodišnjeg suđenja	71
2. Sporazum o priznanju krivice za krivična djela korupcije	72
2.1. Praksa tužilaštva	73
2.1.1. Struktura krivičnih djela korupcije koja su bila predmet sporazuma	73
2.1.2. Propisane kazne za krivična djela za koja su zaključeni sporazumi	73
2.1.3. Kazne koje je tužilaštvo dogovorilo sa okriviljenima	74
2.2. Praksa sudova	75
2.2.1. Obrazloženja presuda	75
2.2.2. Visina pribavljene koristi - pričinjene štete	76
2.2.3. Usklađenost sporazuma sa interesima pravičnosti	76
2.2.4. Olakšavajuće i otežavajuće okolnosti	76
2.2.5. Više sporazuma sa jednim okriviljenim – dodatno ublažene kazne	77
2.2.6. Motiv za priznanje krivice	77
2.3. Studije slučajeva: Budvanska afera	78
2.3.1. Studija slučaja: Sporazum sa šefom kriminalne grupe	81
2.3.2. Studija slučaja: Izbjegao kaznu zbog neažurnosti pravosuđa	91
2.3.3. Studija slučaja: Korist drugima, a ne sebi - olakšavajuća okolnost	93
2.3.4. Studija slučaja: Pristao da vrati korist koja mu se mora oduzeti	97
2.3.5. Studija slučaja: Višestruko ublažavanje kazni	98
2.3.6. Studija slučaja: Jesu, pa nisu otežavajuće okolnosti	99
2.3.7. Studija slučaja: Osuđivan, a neosuđivan	102
2.3.8. Studija slučaja: Sporazumi o priznanju krivice pravnih lica	103

3. Poređenje kaznene politike u sporazumima i redovnom postupku	107
3.1. Studija slučaja: Priznanje obezbijedilo višestruko manje kazne za ista krivična djela	108
3.2. Studija slučaja: Iste okolnosti – različit tretman	109
D. ODGOVORNOST U PRAVOSUĐU	112
1. Odgovornost sudija	113
1.1. Pravni okvir	113
1.2. Primjena zakona	115
1.2.1. Studija slučaja: Neblagovremeno pokretanje disciplinskih postupaka	117
1.2.2. Studija slučaja: Selektivno pokretanje disciplinskih postupaka	118
2. Odgovornost tužilaca	120
2.1. Pravni okvir	120
2.2. Primjena zakona	122
E. PRISTUP PODACIMA O RADU PRAVOSUĐA	124
1. Anonimizacija sudskeih presuda	125
1.1. Pravilnik predsjednice Vrhovnog suda iznad Ustava i zakona	125
1.2. Primjena Pravilnika o anonimizaciji podataka	126
1.2.1. Studija slučaja: Tajna imena osuđenih i šteta od korupcije	126
1.2.2. Studija slučaja: Tajna imena sudija i tužilaca	129
1.2.3. Studija slučaja: Tajne kazne za korupciju u pravosuđu	130
2. Tajni spisi predmeta	131
2.1. Studija slučaja: Apelacioni sud: Objavljivanje spisa pravosnažno okončanih predmeta ugrozilo bi istragu i krivično gonjenje	131
2.2. Studija slučaja: Viši sud u Podgorici: Zakon o pristupu informacijama se ne primjenjuje na sudske postupke	132
3. Tajne odluke o konfiskaciji imovine	134
3.1. Studija slučaja: Praksa tužilaštva: nemaju odluke koje im je dostavio sud	134
3.2. Studija slučaja: Praksa suda: objavljivanje odluka bi ugrozilo krivično gonjenje osuđenih koji su u bjekstvu	135
Aneksti	136
A.1: Odgovor Vrhovnog državnog tužilaštva o krivičnim djelima koja svrstavaju u koruptivna	136
A.2: Odgovor Sudskog savjeta o krivičnim djelima koja svrstavaju u koruptivna	137
A.3: Hronološki pregled pravosnažnih osuđujućih presuda i drugih postupaka pravosuđa u slučajevima koji se odnose na takozvanu budvansku aferu	138
Izvori podataka	139

UVOD

U procesu evropskih integracija od crnogorskog pravosuđa se traže konkretni rezultati u borbi protiv korupcije, posebno na visokom nivou. Zvanični statistički podaci i izvještaji o rezultatima sudstva i tužilaštva se već godinama ocjenjuju kao nepouzdani i nekonzistentni, a iz njih se ne može saznati koji nivo korupcije je bio predmet sudskega postupaka. Sudovi objavljaju presude na svojim sajtovima, ali predmeti koji se odnose na korupciju nisu posebno izdvojeni, pa se ni iz toga ne može stići jasna slika o rezultatima pravosuđa u ovoj oblasti.

Zahvaljujući podršci Evropske Unije, MANS prati rad pravosuđa sa ciljem da pružimo jasniju sliku rezultata sudstva i tužilaštva u borbi protiv korupcije. Pratimo i analiziramo sve slučajeve korupcije koji su u nadležnosti Specijalnog tužilaštva za korupciju, organizovani kriminal i ratne zločine, odnosno Višeg, Apelacionog i Vrhovnog suda.

U ovoj publikaciji smo analizirali rezultate pravosuđa u borbi protiv korupcije sa više aspekata. Prvi dio se odnosi na analizu pravnog okvira u kome tužilaštvo mora da dokaže krivična djela, a sudstvo da doneše presude i kazni počinioce. U tom dijelu smo ukazali na ključne nedostatke postojećeg zakonskog okvira, ali i dali konkretnе predloge za unapređenje zakona zasnovane na uporednoj praksi.

U drugom poglavlju su analizirani statistički podaci o rezultatima pravosuđa u poslednjih pet godina na osnovu informacija iz javno dostupnih pravosnažnih sudske presude. Ovo poglavlje daje jasan pregled strukture optuženih i osuđenih za korupciju, sa naglaskom na podatke o javnim funkcionerima.

Posebno su prikazani podaci o kaznenoj politici u redovnim postupcima u odnosu na sporazume o priznanju krivice, kao i informacije o trajanju postupaka, najčešćim razlozima za odbijanje presuda, i drugi podaci od značaja za sagledavanje rada pravosuđa u borbi protiv korupcije, na opštem nivou.

Treći dio sadrži niz studija slučajeva kroz koje su analizirani konkretni predmeti za koje su donešene pravosnažne presude. Prvo je obrađena praksa sklapanja sporazuma o priznanju krivice i postupci protiv takozvane budvanske kriminalne grupe, kao i oduzimanje njihove imovine.

Posebne studije se odnose na redovne postupke pred sudovima i odluke drugostepenih sudova, kao i korišćenje mjera tajnog nadzora u dokazivanju korupcije. Niz studija slučaja datih u ovom poglavlju se odnosi na odbijajuće presude, odnosno i odustanak tužilaštva i zastarjelost krivičnog gonjenja korupcije.

Na kraju poglavlja, kroz konkretne slučajeve je upoređena kaznena politika u redovnim postupcima i sporazumima o priznanju krivice.

U četvrtom dijelu, koji se odnosi na odgovornost sudstva i tužilaštva, je data analiza važećeg i prethodnog pravnog okvira, podaci o rezultatima postupaka vođenih u poslednjih pet godina, kao i konkretnе studije slučajeva koje ukazuju na probleme u primjeni zakona.

Poslednje poglavlje se odnosi na pristup informacijama o radu pravosuđa koje su neophodne za analizu njihovog rada. Ovo poglavlje sadrži studije slučajeva koje ukazuju na ograničenja javne kontrole rada pravosuđa.

Sve informacije iz ove publikacije kao i baza podataka pravosnažnih sudske presuda za korupciju donijetih u poslednjih pet godina dostupni su na www.mans.co.me.

SAŽETAK

Pravni okvir

U toku 2015. godine stupilo je na snagu više izmijenjenih zakona koji su od velikog značaja za borbu protiv korupcije. Uspostavljena je nadležnost Višeg suda u Podgorici da sudi, a Specijalnog tužilaštva da zastupa optužnice za krivična djela visoke korupcije. Teret dokazivanja porijekla imovine je prebačen na izvršioce krivičnih djela i sa njima povezanih lica, a posebno je propisano prošireno i trajno oduzimanje imovinske koristi stečene kriminalnom djelatnošću, kao i finansijske istrage. Od te godine državni tužilac i okrivljeni mogu zaključiti sporazum o priznanju krivice za sva krivična djela korupcije.

Važeći Krivični zakonik je mijenjan čak 12 puta, a izmjene su uglavnom bile u korist izvršilaca koruptivnih krivičnih djela, što ima trajne posljedice na rezultate pravosuđa u ovoj oblasti. Svaki sudski postupak vođen za vrijeme važenja tih zakonskih rješenja, kao i kasniji postupci koji se odnose na krivična djela počinjena prije tih izmjena, obavezuju sud da ih primjeni na optužene.

Ni jedna izmjena Zakonika nije bila reakcija na nove oblike kriminaliteta u javnom sektoru, posebno u oblastima osjetljivim na korupciju, kao što je nezakonito bogaćenje javnih funkcionera, korupcija u javnim nabavkama, privatizaciji i stečaju, iako za to postoji uporište u međunarodnim konvencijama i korisna uporedna iskustva. **Uprkos brojnim izmjenama nije dosljedno razdvojeno podmićivanje u javnom i privatnom sektoru,** pa za istu radnju jedno lice može biti optuženo za dva krivična djela sa značajno različitim propisanim kaznama.

U Crnoj Gori je propisano jednostavnije produžavanje trajanja mjera tajnog nadzora nego u državama regionala. Odredbe koje su definisale nadležnost tužioca da određuje neke mјere su proglašene neustavnim, pa sada nije propisano u čijoj je to nadležnosti.

Statistički podaci

Smanjuje se broj lica za koja su donijete pravosnažne presude za korupciju, a većina postupaka se odnosi na slučajeve administrativne korupcije. Nema pravosnažnih presuda za mnoga krivična djela sa obilježjem korupcije koja se vrše u privredi.

U poslednjih pet godina tužilaštvo nije uspjelo da dokaže više od pola krivičnih djela korupcije koja je optuženima stavljalio na teret. Više od pola osuđujućih pravosnažnih presuda se odnosi na malu korupciju, a najviše osuđenih je među državnim službenicima.

Sudovi su najčešće izricali kazne zatvora do jedne godine za krivična djela sa elementima korupcije, a najstrožija izrečena kazna je bila pet godina. U 90% slučajeva sudovi su izrekli minimalne ili kazne ispod zakonskog minimuma.

Javni funkcioneri su rijetko optuživani, a još rjeđe osuđivani, pa i tada su im sudovi izricali blaže kazne nego osuđenima za korupciju u privredi. U poslednjih pet godina donešeno je šest osuđujućih presuda za pet državnih funkcionera i svima su izrečene minimalne ili kazne ispod zakonskog minimuma.

Najveću korist od potpisivanja sporazuma o priznanju krivice imali su optuženi za veliku korupciju. Ni jedna kazna dogovorena sporazumom nije bila iznad zakonskog minimuma, bez obzira na težinu krivičnih djela, iznos koristi, odnosno štete.

Prvostepeni sudski postupci za korupciju u prosjeku su trajali oko četiri godine, a drugostepeni oko godinu dana. Dvostruko duže su trajali postupci u kojima tužilaštvo nije dokazalo optužnice, koji su se uglavnom odnosili na malu korupciju, pa je njihovo odugovlačenje prouzrokovalo neopravdano velike troškove za sudski budžet.

Sudska praksa

Sudska praksa u slučajevima korupcije je veoma blaga i neujednačena. U redovnim postupcima sudovi su imali blaži odnos prema korupciji u javnom sektoru kojom su pričinjene višemilionske štete državnom budžetu, nego prema korupciji u privatnom sektoru, kada su oštećene kompanije za mnogo manje iznose.

Sudovi su izricali blaže kazne za korupciju na visokom nivou, nego za administrativnu korupciju, a javni funkcioneri su imali povoljniji tretman od drugih optuženih lica. Sudovi su različito cijenili iste okolnosti kod različitih optuženih, i to u korist javnih funkcionera, kojima su čak izricali i uslovne osude kada za to nisu postojali zakonski uslovi. Koliko je kaznena politika sudova neujednačena pokazuje i činjenica da strožije kažnjavaju podmićivanje saobraćajnih policajaca, nego političku korupciju.

Praksa drugostepenog suda dodatno je ublažila kaznenu politiku prvostepenih sudova u slučaju javnih funkcionera. Sve presude Višeg suda kojima su izrečene višegodišnje kazne zatvora za visoku korupciju, Apelacioni sud je preinačio i umanjio kazne.

Propustima i nestručnim postupanjem tužilaštvo je dodatno uticalo na izuzetno blagu kaznenu politiku sudova za krivična djela visoke korupcije. U tim predmetima tužilaštvo nije tražilo određivanje mjera tajnog nadzora, već je te mjere gotovo isključivo primjenjivalo u slučajevima korupcije na najnižem nivou.

Zaključivanjem sporazuma o priznanju krivice ublažavana je kaznena politika prema osuđenim za visoku korupciju, čak i slučajevima kada su izazvali višemilionske štete. Primjenom sporazuma dogovaranje i prihvatanje kazni ispod zakonskog minimuma za teška krivična djela korupcije je postalo pravilo, a ne izuzetak. Izuzetno blage kazne koje je tužilaštvo dogovaralo sa optuženima sudovi su samo potvrđivali, ne analizirajući da li je to u skladu sa zakonom.

Sklapanje sporazuma nije doprinijelo ostvarenju boljih rezultata u finansijskim istragama čiji dometi su i dalje izuzetno skromni. Tužilaštvo još uvijek nije uspjelo da oduzme imovinu od nekih osuđenih za korupciju koji su priznali izvršenje krivičnih djela, a zatim napustili državu kako bi izbjegli služenje zatvorskih kazni i otuđili imovinu.

Odgovornost

Usvajanje novih zakona nije povećalo odgovornost u radu pravosuđa u praksi, jer je vođeno samo nekoliko disciplinskih postupaka protiv sudija i tužilaca.

Nije bilo odgovornosti pravosuđa ni za greške u konkretnim sudskim postupcima koje su dovele do oslobođanja ili lakših osuda, niti za neažurnost koja je dovele do zastare krivičnog gonjenja. Izostala je odgovornost tužioca koji nisu efikasno vodili istrage, čije optužnice su padale pred sudovima, ili koji su odustajali od krivičnog gonjenja nakon višegodišnjih postupaka čije troškove su plaćali građani.

Disciplinski postupci vođeni protiv sudija su bili selektivni, što dovodi u sumnju stvarne razloge za njihovo pokretanje. Sa druge strane, analiza postupaka protiv tužioca nije bila moguća jer je te podatke Tužilački savjet proglašio tajnom.

Transparentnost

Javna kontrola pravosuđa je ograničena, jer sudstvo i tužilaštvo kriju informacije o svom radu i rezultatima u borbi protiv korupcije.

Iz objavljenih pravosnažnih presuda za korupciju koje su donijete u javnim postupcima su izbrisani mnogi značajni podaci pod izgovorom zaštite privatnosti optuženih, čak i kada su osuđeni za korupciju.

Pravosuđe je proglašilo tajnom spise pravosnažno okončanih predmeta, kao i značajne podatke o privremenom i trajnom oduzimanju imovine stečene korupcijom. Obrazložili su da bi objavljivanje tih podataka moglo ugroziti istrage ili krivično gonjenje osuđenih za korupciju koji su u bjekstvu, a da pristup tim podacima mogu imati - stranke u postupku.

METODOLOGIJA

Kako smo došli do presuda?

MANS je preuzeo sve pravosnažne presude za ta krivična djela donijete od 2013. do 2018. godine sa sajtova Višeg, Apelacionog i Vrhovnog suda.

Pošto na tim sajtovima nema pregleda vrsta presuda, niti je većina sudova bila spremna da nam dostavi brojeve postupaka koji se odnose na korupciju, prikupili smo relevantne presude pretragom svih objavljenih podataka na osnovu članova Krivičnog zakonika kojima se propisuju krivična djela sa elementima korupcije.

MANS prati i analizira sve slučajeve korupcije koji su u nadležnosti Specijalnog tužilaštva za korupciju, organizovani kriminal i ratne zločine, odnosno Višeg, Apelacionog i Vrhovnog suda.

Kako su kategorisani optuženi?

Na osnovu podataka iz presuda, svakog optuženog u svim predmetima vezanim za korupciju, smo klasifikovali u jednu od kategorija: državni funkcioner, lokalni funkcioner, državni službenik, velika i srednja privreda, mala privreda i građani.

U grupu državnih funkcionera spadaju sva lica koja su, u skladu sa Zakonom o sprječavanju korupcije, javni funkcioneri, i to na nivou izvršne vlasti, dok grupu lokalnih funkcionera čine funkcioneri lokalnih samouprava. Državni službenici su svi zaposleni u državnoj administraciji, u skladu sa Zakonom o državnim službenicima i namještenicima.

Kriterijumi na osnovu kojih smo ocjenjivali da li je riječ o maloj ili velikoj privredi je bio veličina kompanije i funkcija optuženog u njoj, kao i iznos štete koji je stavljen na teret optužnicom, odnosno presudom. Optužene kojima iz presude nije moguće utvrditi zanimanje ili su nezaposleni svrstali smo u kategoriju građanin.

Kako je određen nivo korupcije?

Prema Zakonu o sudovima visoka korupcija postoji ako je

1) javni funkcioner izvršio sljedeća krivična djela:

- zloupotreba službenog položaja,
- prevara u službi,
- protivzakoniti uticaj,
- navođenje na protivzakoniti uticaj,
- primanje mita,
- davanje mita;

2) ako pribavljena imovinska korist prelazi iznos od četrdeset hiljada eura izvršenjem sljedećih krivičnih djela:

- zloupotreba položaja u privrednom poslovanju,
- zloupotreba ovlašćenja u privredi

Imajući u vidu širinu pojma javnog funkcionera i potrebu da se jasnije sagledaju rezultati pravosuđa u procesuiranju slučajeva korupcije na najvišem nivou, koji imaju i najveće posljedice po građane, klasifikacija data tim Zakonom je previše široka i uključuje brojne slučajeve takozvane administrativne korupcije.

Zbog toga smo predmete svrstali u veliku, srednju ili malu korupciju, imajući u vidu kategoriju optuženog lica, odnosno visinu javne funkcije koju (je) obavlja(o), kao i iznos štete stavljen na teret optužnicom, odnosno presudom.

Šta je velika korupcija?

U veliku korupciju su uključeni predmeti u kojima je bar jedan optuženi:

- aktuelni ili bivši visoki državni funkcioner: u rangu člana Vlade, Skupštine, sudija Višeg, Apelacionog, Vrhovnog ili Ustavnog suda, Vrhovni, Specijalni ili Viši državni tužilac, kao i rukovodeća lica nezavisnih tijela ili rukovodeća lica nezavisnih agencija i sličnih tijela, bez obzira na iznos štete / pribavljene koristi koja im je stavljena na teret;
- drugi državni funkcioner ili najviši lokalni funkcioneri (na primjer Predsjednik opštine, predsjednik Skupštine opštine) ukoliko se terete za štetu / prisvojenu korist veću od milion eura;
- član rukovodećeg organa privrednog društva koji se tereti za štetu / prisvojenu korist veću od milion eura;

Šta je srednja korupcija?

U srednju korupciju su uključeni predmeti u kojima je bar jedan optuženi:

- državni funkcioner na nižem nivou (npr pomoćnici ministara ili direktora direkcija i slično), bez obzira na iznos štete/koristi;
- lokalni funkcioner ili državni službenik koji se tereti za štetu / prisvojenu korist veću od 50.000 eura;
- predstavnik privrednog društva koji se tereti za štetu / prisvojenu korist veću od 50.000 eura

Šta je mala korupcija?

U malu korupciju spadaju slučajevi koji se odnose na lokalne funkcionere, državne službenike, malu privredu, građane kao i druge optužene, u predmetima u kojima iznos štete nije naveden u optužnici, odnosno presudi ili je manji od 50.000 eura.

Kako se računaju godine?

Na osnovu podataka iz presuda u predmetima vezanim za korupciju, godinu po kojoj se u statističkim podacima računa konkretan slučaj, određivali smo prema datumu donošenja pravosnažne presude.

Ukoliko je drugostepenom presudom potvrđena prvostepena, onda je pravosnažna prvostepena presuda, pa su predmeti svrstani na osnovu godine donošenja prvostepene presude. U svim drugim slučajevima, uzima se datum drugostepene presude. Međutim, kada su za više djela za koja je optuženo isto lice donešene različite pravosnažne presude u različitim godinama, onda je to lice uključeno u statističke podatke za obje godine.

Ovim projektom praćene su presude donešene od 2013. godine pa na dalje. Svaku presudu koja je obradena i unešena u bazu podataka možete naći na sajtu www.mans.co.me, grupisanu u jednu od navedenih godina.

Kako je analizirana kaznena politika?

Kada je u pitanju kaznena politika, u praksi se nerijetko dešava da lice koje je osuđeno za korupciju bude istovremeno osuđeno i za druga krivična djela sa ili bez elemenata korupcije. U presudama se navode pojedinačne kazne za svako od tih djela, a sudovi izriču jedinstvenu kaznu koja je manja nego zbir kazni za pojedinačna djela.

Prilikom analize minimalnih i maksimalnih izrečenih kazni, koristili smo podatke o pojedinačnim izrečenim kaznama, jer je metodološki bilo nemoguće obraditi jedinstvene kazne.

To znači da je kaznena politika sudova u prosjeku blaža od naših statističkih podataka.

Gdje se mogu naći svi podaci?

Podatke iz presuda smo unijeli u posebno izrađen kompjuterski program i objavili ih na našem sajtu, www.mans.co.me.

Podatke smo obradili kroz program i objavili grafike koji pokazuju statističke podatke u više oblasti, a iz kojih se direktno može ući u predmete na koje se odnose.

Takođe, na našem sajtu postoji poseban pregled svih pravosnažnih presuda za krivična djela sa elementima korupcije koje se mogu pretraživati po više kriterijuma.

www.mans.co.me

A ANALIZA PRAVNOG OKVIRA

Važeći Krivični zakonik je mijenjan čak 12 puta, a izmjene su uglavnom bile u korist izvršilaca koruptivnih krivičnih djela, što ima trajne posljedice na rezultate pravosuđa u ovoj oblasti. Svaki sudski postupak vođen za vrijeme važenja tih rješenja, kao i kasniji postupci koji se odnose na krivična djela počinjena prije tih izmjena, obavezuju sud da ih primijeni na optužene.

Član koji propisuje zloupotrebu službenog položaja je mijenjan četiri puta, a to koruptivno krivično djelo je najčešće stavljano na teret optužnicama tužilaštva. Prvo je umanjena kazna za to djelo, a uvedena obaveza tužilaštva da dokaže postojanje namjere. Zatim je brisana namjera i povećana kazna. Nakon toga se dodatno otežava dokazivanje uvođenjem elementa protivpravnosti koga nema u uporednom zakonodavstvu. Na kraju se povećavaju kazne, iako sudovi u praksi nikada ne izriču kazne ni blizu propisanog maksimuma.

Izmjenama zakona i dalje nije dosljedno razdvojeno podmićivanje u javnom i privatnom sektoru, pa za istu radnju jedno lice može biti optuženo za dva krivična djela sa značajno različitim propisanim kaznama.

Ni jedna izmjena Krivičnog zakonika nije bila reakcija na nove oblike kriminaliteta u javnom sektoru, posebno u oblastima osjetljivim na korupciju. Iako postoje korisna uporedna iskustva iz regionalnih i uporište u međunarodnim konvencijama, nezakonito bogaćenje javnih funkcionera, korupcija u javnim nabavkama, privatizaciji i stečaju, nisu propisane u posebnim krivičnim djelima u crnogorskom Krivičnom zakoniku.

Viši sud u Podgorici sudi, a Specijalno tužilaštvo zastupa optužnice za krivična djela visoke korupcije od 2015. godine. Međutim, klasifikacija visoke korupcije je previše široka, pa se pred ovim sudom vode postupci za mnoge manje slučajeve.

Od avgusta 2015. godine državni tužilac i okrivljeni mogu zaključiti sporazum o priznanju krivice za sva krivična djela korupcije. Od početka 2010. godine, kada je taj institut uveden, pa do izmjena zakona, sporazum je mogao biti zaključen samo za krivična djela za koja je bila propisana maksimalna kazna zatvora od deset godina.

Teret dokazivanja porijekla imovine je prebačen na izvršioce krivičnih djela i sa njima povezanih lica, kada je krajem 2015. godine posebnim zakonom propisano prošireno i trajno oduzimanje imovinske koristi stečene kriminalnom djelatnošću, kao i finansijske istrage.

Crnogorskim zakonodavstvom je propisano jednostavnije produžavanje trajanja mjera tajnog nadzora nego u državama regionala. Većina mjera može trajati do četiri mjeseca, ali mogu biti produžene i trajati najviše 18 mjeseci, bez obzira na rezultate iz početne primjene. Od kraja februara 2018. godine, kada je Ustavni sud Crne Gore ukinuo odredbu Krivičnog zakonika koja je propisivala nadležnost državnog tužioca za određivanje nekih mjeru, nije propisano čija je to nadležnost. Prema standardima te mjeru bi morao određivati sud.

A.1. Nadležnosti sudstva i tužilaštva za krivično gonjenje korupcije

Po starom Zakonu o sudovima koji je važio do 20. marta 2015. godine, Osnovni sudovi su sudili u prvom stepenu za koruptivna krivična djela:

- zloupotreba službenog položaja ako je propisana kazna zatvora ispod osam godina
- zloupotreba položaja u privrednom poslovanju ako je propisana kazna zatvora ispod osam godina
- prevara u službi ako je propisana kazna zatvora ispod osam godina
- zloupotreba ovlašćenja u privredi ako je propisana kazna zatvora ispod osam godina
- nesavjestan rad u službi

Od marta 2015., osnovni sudovi, po novom Zakonu, sude za koruptivna krivična djela:

- povreda ravnopravnosti u vršenju privredne djelatnosti
- zloupotreba monopolističkog položaja
- prouzrokovanje stečaja
- prouzrokovanje lažnog stečaja
- lažni bilans
- zloupotreba procjene
- odavanje poslovne tajne
- odavanje i korišćenje berzanske tajne / zloupotreba povlašćenih informacija
- nesavjestan rad u službi
- zloupotreba službenog položaja ako okrivljeni nije javni funkcioner
- prevara u službi ako okrivljeni nije javni funkcioner
- protivzakoniti uticaj ako okrivljeni nije javni funkcioner
- primanje mita ako okrivljeni nije javni funkcioner
- davanje mita ako okrivljeni nije javni funkcioner
- zloupotreba položaja u privrednom poslovanju ako je pribavljena imovinska korist koja ne prelazi iznos od 40 hiljada eura
- zloupotreba ovlašćenja u privredi ako je pribavljena imovinska korist koja ne prelazi iznos od 40 hiljada eura.

U ovom zakonu (2) određeno je i ko se smatra javnim funkcionerom:

Javni funkcioner, u smislu ovog zakona, je izabrano, imenovano ili postavljeno lice u državnom organu, organu državne uprave, organu lokalne samouprave, organu lokalne uprave (u daljem tekstu: organ vlasti), nezavisnom tijelu, regulatornom tijelu, javnoj ustanovi, javnom preduzeću ili drugom privredom društvu, odnosno pravnom licu koje vrši javna ovlašćenja, odnosno djelatnosti od javnog interesa ili je u državnom vlasništvu, kao i lice na čiji izbor, imenovanje ili postavljenje organ vlasti daje saglasnost.

Novi Zakon o sudovima (1) prvi put propisuje koja se krivična djela smatraju "visokom korupcijom" za koja je propisana nadležnost Višeg suda i uspostavljeno specijalno odjeljenje. Nezavisno od pravila o mjesnoj nadležnosti, Viši sud u Podgorici sudi u krivičnom postupku za krivična djela visoke korupcije, i to:

- a) ako je javni funkcioner izvršio sljedeća krivična djela:
 - zloupotreba službenog položaja,
 - prevara u službi,
 - protivzakoniti uticaj,
 - navođenje na protivzakoniti uticaj,
 - primanje mita,
 - davanje mita.
- b) ako je pribavljena imovinska korist koja prelazi iznos od četrdeset hiljada eura izvršenjem sljedećih krivičnih djela:
 - zloupotreba položaja u privrednom poslovanju,
 - zloupotreba ovlašćenja u privredi.

Nadležnost specijalnog tužilaštva određena je novim Zakonom o specijalnom državnom tužilaštvu koji je stupio na snagu 18. marta 2015. godine na identičan način kao i nadležnost sudova u Zakonu o sudovima koji je stupio na snagu u martu iste godine.

A.2. Krivična djela sa elementima korupcije

Sudstvo i tužilaštvo svrstavaju različita krivična djela u koruptivna, pa njihovi statistički podaci nisu uporedivi.

Prema podacima koje smo dobili od Sudskog savjeta i Vrhovnog državnog tužilaštva, te dvije institucije svrstavaju različita krivična djela u koruptivna (3).

Tako, na primjer, Sudski savjet smatra da su povreda ravnopravnosti u vršenju privredne djelatnosti i zloupotreba monopolističkog položaja krivična djela sa elementima korupcije, dok ih Vrhovno državno tužilaštvo ne ocjenjuje na takav način. Sa druge strane, na primjer, prouzrokovanje stečaja i nesavjestan rad u službi ne ocjenjuje kao koruptivna djela, za razliku od Vrhovnog državnog tužilaštva.

Ranije je postojala Tripartitna komisija, sastavljena od predstavnika sudstva, tužilaštva i policije, koja je usaglašavala pravosudnu statistiku i ona je imala svoj spisak krivičnih djela sa elementima korupcije. Zbog toga smo sačinili sveobuhvatan spisak krivičnih djela sa elementima korupcije koji uključuje kako djela sa liste Sudskog savjeta, tako i Vrhovnog državnog tužioca, ali i nekadašnje Tripartitne komisije.

Priložena tabela daje pregled krivičnih djela sa informacijama koje institucije ih uključuju u svoju statistiku.

Broj člana KZ-a	Naziv krivičnog djela	Tripartitna komisija	Sudski savjet	Vrhovno državno tužilaštvo	MANS
268	Pranje novca	DA	NE	NE	DA
269	Povreda ravnopravnosti u vršenju privredne djelatnosti	DA	DA	NE	DA
270	Zloupotreba monopolističkog položaja	DA	DA	NE	DA
272	Zloupotreba položaja u privrednom poslovanju	DA	DA	DA	DA
273	Prouzrokovanje stečaja	DA	NE	DA	DA
274	Prouzrokovanje lažnog stečaja	DA	DA	NE	DA
276	Zloupotreba ovlašćenja u privredi	DA	DA	DA	DA
278	Lažni bilans	DA	NE	NE	NE
279	Zloupotreba procjene	DA	DA	NE	DA
280	Odavanje poslovne tajne	DA	NE	NE	NE
281	Odavanje i korišćenje berzanske tajne *	DA	DA	NE	DA
416	Zloupotreba službenog položaja	DA	DA	DA	DA
417	Nesavjestan rad u službi	DA	NE	DA	DA
419	Prevara u službi	DA	DA	DA	DA
422	Protivzakonito posredovanje	DA	DA	DA	DA
423	Primanje mita	DA	DA	DA	DA
424	Davanje mita	DA	DA	DA	DA
425	Odavanje službene tajne **	DA	NE	NE	NE
276a	Primanje mita u privrednom poslovanju ***	NE	DA	DA	DA
276b	Davanje mita u privrednom poslovanju ***	NE	DA	DA	DA
422a	Navođenje na protivzakonit uticaj ***	NE	DA	DA	DA
281a	Manipulacija na tržištu hartija od vrijednosti ili drugih finansijskih instrumenata ***	NE	DA	NE	DA
420	Pronevjera	NE	DA	NE	DA
421	Posluga	NE	DA	NE	DA

* Zloupotreba povlašćenih informacija

** Obrisano

*** Nije bilo propisano u vrijeme Tripartitne komisije

A.3. Analiza pravnog okvira

Važeći Krivični zakonik usvojen 2003. godine je mijenjan čak 12 puta.

U teoriji krivičnog prava je nesporno da je cilj Krivičnog zakonika suzbijanje kriminala kroz pružanje zaštite najznačajnijim dobrima i vrijednostima od ponašanja koja ih povrjeđuju ili ugrožavaju. Isto tako je nesporno da česte izmjene zakona direktno doprinose rijetkoj primjeni Krivičnog zakonika, a ta rijetka primjena upravo slabi osnovni cilj i zaštitnu funkciju koju krivično pravo ima. Ili obrnuto, rijetka primjena Krivičnog zakonika zbog njegove česte izmjene direktno doprinosi jačanju kriminala i povećanju njegovog obima u društvu.

Naravno, društvene prilike i odnosi nameću potrebu da se zakoni, uključujući i krivični zakonik, mijenjaju. Međutim, intervencije zakonodovca u Krivičnom zakoniku Crne Gore u odnosu na krivična djela sa elementima korupcije uglavnom su se odnosile na opis radnji krivičnih djela i te izmjene uglavnom su bile u korist izvršilaca koruptivnih krivičnih djela.

Ni jedna izmjena Krivičnog zakonika nije bila reakcija na nove oblike kriminaliteta u javnom sektoru i ni jedna izmjena nije bila u cilju suzbijanja korupcije u oblastima koje su posebno osjetljive na tu pojavu i gdje se troše državna sredstva u velikim iznosima. Iako postoji korisna uporedna iskustva iz regionala, oblasti javnih nabavki, privatizacije, stečaja, kao ni bogaćenje javnih funkcionera, u izmjenama Krivičnog zakonika nijesu nikada prepoznate kao oblasti na koje bi trebalo reagovati propisivanjem krivičnih djela.

U nastavku slijedi analiza izmjena Krivičnog zakonika u dijelu suzbijanja visoke korupcije. Ove izmjene u praksi su, po pravilu, dovodile do povoljnijeg tretmana lica optuženih za korupciju i ne može se reći da su doprinijele suzbijanju korupcije.

A.3.1. Zloupotreba službenog položaja (član 416. KZ-a)

Česte izmjene Krivičnog zakonika bile su u interesu lica koja su optužena za izvršenje ovog krivičnog djela sa izraženim elementima korupcije i one negativno utiču na ishode sudskih postupaka.

Od 2003. godine, kada je donešen Krivični zakonik Crne Gore, odredba koja propisuje ovo krivično djelo mijenjala se četiri puta – 2006., 2010. i 2011. godine. Od tih izmjena, čak tri su se odnosile na suštinsku izmjenu bića ovog krivičnog djela, dok je jedna izmjena bila bez ikakvog praktičnog značaja jer se njome povećala maksimalna kazna za najteži oblik ovog krivičnog djela sa 10 na 12 godina zatvora.

Posebnu povoljnost za izvršioce ovog krivičnog djela predstavljaju izmjene zakonika iz 2003. i 2010. godine.

Po prvoj izmjeni iz 2003. godine, od januara 2004. godine do avgusta 2006. godine za postojanje ovog krivičnog djela bilo je neophodno dokazati postojanje namjere kod izvršioca za pribavljanje koristi sebi ili drugom ili za nanošenje štete. Istom izmjenom zakona umanjena je i kazna propisana za ovo krivično djelo, pa se umjesto kazne zatvora u trajanju od šest mjeseci do pet godina, propisuje kazna zatvora do tri godine.

Izmjenama Krivičnog zakonika iz 2006. godine namjera, kao subjektivni elemenat bića ovog krivičnog djela, izostavljena je iz opisa radnje i ponovo je za ovo krivičnog djelo propisana kazna zatvora u trajanju od šest mjeseci do pet godina.

Izmjenom zakonika iz maja 2010. godine u biće ovog krivičnog djela unosi se elemenat protivpravnosti, pa je za postojanje krivičnog djela neophodno utvrditi da je izvršilac postupao neovlašćeno ili suprotno propisima. Isticanje protivpravnosti u opis radnje izvršenja obavezuje sud da utvrdi da je optuženi za ovo krivično djelo postupao neovlašćeno, odnosno da je preduzeo neku radnju suprotno propisima i koja je zbog protivpravna.

Kod takvog opisa radnje izvršenja krivičnog djela, nemogućnost dokazivanja namjere ili protivpravnosti značilo bi da ne postoji ni krivično djelo zloupotrebe službenog položaja, bez obzira na ostvarenu posljedicu u vidu pričinjene štete ili povrede prava.

4

promjene Zakona za krivično djelo zloupotreba službenog položaja

Tako, na primjer, javni funkcioner bi mogao iskoristiti službeni položaj radi zaključenja ugovora kojim se nanese višemilionska šteta javnim sredstvima i drugom omogući sticanje imovinske koristi, ali za ovo krivično djelo ne bi mogao odgovorati ako je imao formalno ovlašćenje da zaključuje ugovore jer onda u njegovim radnjama nema elementa protivpravnosti.

Svaki postupak koji je vođen za vrijeme važenja ovih rješenja u Krivičnom zakoniku, nametao je obavezu sudu da ih primijeni na izvršioce te vrste korupcije, jer su ta rješenja povoljnija za njih.^[4] Tako se u svakom postupku koji je pokrenut za ovo krivično djelo u periodu od januara 2004. godine do avgusta 2006. godine mora utvrditi da li je kod optuženog postojala namjera, dok se u svakom postupku koji je pokrenut od maja 2010. godine mora utvrditi da li u radnjama optuženog ima protipravnosti.

Na kraju, izmjenama Krivičnog zakonika iz 2011. godine, propisano je povećanje zaprijećene kazne za najteži oblik ovog djela sa deset na 12 godina zatvora.

Međutim, analiza sudske prakse pokazuje da se postupci za ovo krivično djelo rijetko vode i da se veoma rijetko donose osuđujuće presude kojima se izriče kazna zatvora. Štaviše, analiza sudske prakse pokazuje da su zatvorske kazne koje se izreknu za ovo krivično djelo kazne kratkog trajanja i da su najčešće ispod zakonom propisanog minimuma, a nema slučajeva da je neko osuđen na kaznu koja je blizu propisanog maksimuma.

Dakle, čini se da povećanje maksimalne kazne zatvora sa 10 na 12 godina nije imalo nikakvog praktičnog značaja. Da je motiv za ovaku izmjenu zakona postizanje strožije kaznene politike, onda bi bilo logičnije da zakonodavac propiše veći minimum kazne zatvora i strožije uslove za ublažavanje kazne ispod propisanog minimuma i time utice na sudsку praksu kako bi se smanjio broj kratkotrajnih kazni zatvora.

Visokim maksimumom propisane kazne zakonodavac ukazuje na težinu nekog krivičnog djela, ali je nesporno da se povećanjem propisanog maksimuma kazne ne može uticati na sudsku praksu da vodi strožiju kaznenu politiku. Naprotiv, ovom izmjenom zakona samo se još više produbio jaz između propisanih i izrečenih kazni. Dodatno, kada se tako visoko propisana kazna uporedi sa kaznama koje se izriču u sudskoj praksi, to dodatno ukazuje na neefikasnost u suzbijanju ovih krivičnih djela.

Jedno od osnovnih načela je da se na optuženog primjenjuje povoljniji zakon, uključujući i retroaktivnu primjenu odredbi koje su za optuženog povoljnije. Kada se Krivični zakonik više puta izmijeni poslije izvršenja krivičnog djela, sud je u obavezi da primjeni onaj zakon koji je najblaži za učinioca, bez obzira koliko je i kada taj najblaži zakon bio na snazi.[5] Zbog toga se izmjene Krivičnog zakonika koje su povoljnije za izvršioce ovih krivičnih djela primjenjuju na svako krivično djelo koje je učinjeno prije i za vrijeme važenja tih izmjena.

U praksi to uzrokuje dodatne probleme jer u slučajevima kada je Krivični zakonik mijenjan nakon izvršenja krivičnog djela, tužilaštvo i sud moraju u kvalifikaciji krivičnog djela da primjene najblaži zakon za optuženog. Pogrešne procjene tužilaštva i nijesu rijetkost, a od eventualno pogrešne kvalifikacije može zavisiti nadležnost suda, ali i konačna odluka u nekom predmetu.[6]

Uporedna iskustva

Srbija, Hrvatska, Bosna i Hercegovina i Kosovo*

U uporedopravnom iskustvu ne može se naći primjer da se krivično djelo zloupotreba službenog položaja ovako suštinski mijenja pet puta za relativno kratko vrijeme. Takođe, u pravnim sistemima zemalja u okruženju ne postoje uopšte rješenja koja u Crnoj Gori izvršna vlast predlaže, a Skupština usvaja.

Na primjer, Krivični zakonik Srbije [7] u opisu radnje izvršenja krivičnog djela zloupotreba službenog položaja [8] ne sadrži ni namjeru, niti protivpravnost. Iz ranije važećeg Krivičnog zakona Srbije [9] namjera kao bitan elemenat ovog krivičnog djela izostavljena je izmjenama zakona još 1990. godine, dok protivpravnost nikada nije ni bila u opisu radnje krivičnog djela zloupotreba službenog položaja.

Ni Kazneni zakon Hrvatske ne sadrži protivpravnost ili namjeru kao elemenat bića ovog krivičnog djela.

Takođe, pravni sistemi Bosne i Hercegovine i Kosova* ne sadrže protivpravnost kao elemenat bića krivičnog djela zloupotreba službenog položaja.

A.3.2. Primanje i davanje mita (članovi 423. i 424. KZ-a)

Odredba Krivičnog zakonika koja propisuje krivično djelo primanje mita,[10] od donošenja zakonika 2003. godine mijenjana je tri puta. Sva tri puta radilo se o pokušaju jasnijeg određenja radnje ovog krivičnog djela, dok su propisane kazne ostale nepromijenjene.

U istom periodu Krivični zakonik je izmijenjen četiri puta u dijelu u kom je propisano krivično djelo davanje mita.[11] Kao i u slučaju primanja mita, u dva slučaja se radilo o pokušaju jasnijeg određenja radnje ovog krivičnog djela, dok su propisane kazne ostale nepromijenjene. Međutim, druge dvije izmjene zakonika koje su se odnosile na ovo krivično djelo bile su bitnije. Prvom je ukinuta mogućnost da se mito vratí licu koje ga je dalo, dok su drugom povećane propisane kazne.

3 promjene Zakona
za krivično djelo
primanje mita

4 promjene Zakona
za krivično djelo
davanje mita

Mogućnost vraćanja mita licu koje ga je dalo

Naime, izmjenama zakonika iz 2010. godine ukinuta je mogućnost da se učiniocu djela davanja mita koji je djelo prijavio prije saznanja da je isto otkriveno, pored oslobođenja od kazne, može i vratiti mito koji je dao. Ova mogućnost važila je u periodu od punih šest godina primjene zakonika prije nego je ukinuta 2010. godine i može se primijeniti na svakog izvršioca krivičnog djela koji je djelo izvršio u tom periodu, bez obzira na vrijeme kada mu se sudi.

Povećanje propisane kazne za davanje mita

Izmjenama zakonika iz 2013. godine povećane su propisane kazne za ovo krivično djelo. Za prvi oblik ovog krivičnog djela iz člana 424. stav 1. Krivičnog zakonika,[12] sada je propisana kazna zatvora od jedne do osam godina umjesto ranije propisane kazne od šest mjeseci do pet godina. Za drugi oblik ovog krivičnog djela iz člana 424. stav 2. Krivičnog zakonika [13] propisana je kazna zatvora od šest mjeseci do pet godina umjesto ranije propisane kazne do tri godine.

Kao i u slučaju povećanja kazne za najteži oblik krivičnog djela zloupotreba službenog položaja, ovdje je bitno ukazati da prije povećanja kazne za ovo krivično djelo u praksi nije bilo slučajeva u kojima je izrečena kazna koja bi bila blizu ranije propisanog maksimuma. Zato se i ovom izmjenom zakona samo produbljuje jaz između propisanih i izrečenih kazni i kada se tako visoko propisana kazna uporedi sa kaznama koje se izriču u sudskoj praksi, to dodatno ukazuje na neefikasnost u suzbijanju ovih krivičnih djela.

Razdvajanje podmićivanja u javnom sektoru od podmićivanja u privatnom sektoru

Izmjenama Krivičnog zakonika iz 2010. godine zakonodavac je pokušao da napravi jasnu razliku između koruptivnih krivičnih djela izvršenih u privatnom sektoru, od djela izvršenih u javnom sektoru. Tako je u pogledu podmićivanja napravljena razlika u odnosu na to da li se radi o podmićivanju u privatnom ili u javnom sektoru.

Po tom konceptu, krivična djela primanje mita i davanje mita trebalo bi da budu djela protiv službene dužnosti i izvršilac tih krivičnih djela može biti samo službeno lice. Sa druge strane, izmjenama Krivičnog zakonika propisana su dva nova krivična djela i to protivpravno primanje poklona iz člana 276a i protivpravno davanje poklona iz člana 276b.

Međutim, izmjenama Krivičnog zakonika iz 2011. godine naziv ta dva nova krivična djela je promijenjen i od tada se nazivaju primanje mita u privrednom poslovanju i davanje mita u privrednom poslovanju.

Radi se o krivičnim djelima koja su svrstana u grupu krivičnih djela protiv platnog prometa i privrednog poslovanja i izvršilac tih krivičnih djela može da bude samo odgovorno lice u privrednom društvu ili drugom subjektu privrednog poslovanja. Tako je po prvi put posebno propisano primanje i davanje mita u privatnom sektoru, čime se to podmićivanje razgraničava od podmićivanja u javnom sektoru.

U razdvajanju službenog lica od odgovornog lica u privrednom društvu, odnosno razgraničenju podmićivanja u javnom sektoru od podmićivanja u privatnom sektoru, zakonodavac nije bio potpuno dosljedan.

Naime, u odredbama koje propisuju podmićivanje u javnom sektoru, odnosno krivična djela davanje mita i primanje mita (članovi 423 i 424) i dalje se propisuje da izvršilac ovih krivičnih djela može biti i odgovorno lice (stav 5. člana 423. i stav 4. člana 424.). Tako, od maja 2010. godine, odgovorno lice u pravnom licu koje se bavi privrednim poslovanjem, za istu radnju može biti optuženo za dva djela. Kriterijum za razgraničenje da li se radi o podmićivanju u privatnom ili javnom sektoru kada je izvršilac odgovorno lice jeste to da li se pravno lice bavi privrednim poslovanjem ili ne. Ako se pravno lice bavi privrednim poslovanjem onda je u pitanju podmićivanje u privatnom sektoru, odnosno krivična djela iz člana 276a i 276b KZ-a. Međutim, Krivični zakonik u odredbi koja definiše značenje izraza ne određuje šta se smatra privrednim poslovanjem u smislu ovog zakonika,[14] što u praksi može dovesti do različitog tumačenja i nejednake primjene zakona.

Kvalifikacija krivičnog djela koje se stavlja na teret okrivljenom od izuzetnog je praktičnog značaja jer su kazne za mito u javnom sektoru skoro dvostruko strožije. Tako, za osnovni oblik krivičnog djela primanje mita propisana je kazna zatvora od dvije do dvanaest godina, dok je za osnovni oblik krivičnog djela protivpravno primanje poklona propisana kazna zatvora od šest mjeseci do pet godina. Izmjenama zakonika iz 2013. godine za krivično djelo primanje mita u privrednom poslovanju propisana kazna je povećana od jedne do osam godina.

Takođe, za osnovni oblik krivičnog djela davanje mita propisana je kazna zatvora od jedne do osam godina, dok je za osnovni oblik krivičnog djela protivpravno davanje poklona propisana kazna zatvora od tri mjeseca do tri godine. Izmjenama zakonika iz 2013. godine za krivično djelo davanje mita u privrednom poslovanju propisana kazna je povećana od šest mjeseci do pet godina.

Dakle, zavisno od toga kako će tužilac i sud tumačiti pojam privrednog poslovanja, odgovorno lice od maja 2010. godine za istu radnju može se optužiti za dva krivična djela, za koja su propisane značajno različite kazne.

Osim toga, od kvalifikacije optužbe bi mogla da zavisi i stvarna nadležnost suda u postupcima protiv odgovornih lica u privrednom društvu. Shodno članu 16. stav 1. tačka 1. Zakona o sudovima, viši sud je nadležan da sudi u prvom stepenu za krivična djela za koja je propisana kazna zatvora preko 10 godina. Stoga, ako bi tužilac stavljao na teret odgovornom licu krivično djelo primanje mita tada bi u prvom stepenu studio viši sud. Za istu radnju izvršenja u prvom stepenu bio bi nadležan osnovni sud, ako bi tužilac odgovornom licu stavio na teret krivično djelo protivpravno primanje poklona, odnosno primanje mita u privrednom poslovanju.

Iako je Krivični zakonik od 2010. godine čak šest puta mijenjan, ova nedosljednost u razdvajaju službenog i odgovornog lica i razgraničenju podmićivanja u privatnom sektoru od podmićivanja u javnom sektoru, još uvijek nije potpuno otklonjena.

Pored očigledne nedosljednosti u razdvajaju službenog i odgovornog lica, ne postoji ni valjano obrazloženje koje bi dalo razloge za značajno različite kazne koje zakonodavac propisuje za iste radnje kada je izvršilac odgovorno lice.

Kao u slučaju drugih krivičnih djela, ni ovdje povećanje kazni za krivična djela primanja i davanja mita u privrednom poslovanju izmjenama KZ-a iz 2013. godine nema praktičnog značaja jer i za ta krivična djela u praksi nije bilo presuda kojima su izricane kazne koje su bile blizu ranije propisanog maksimuma.

Krivično djelo	Javni sektor	Privreda
Primanje mita	2 - 12 godina	6 mjeseci do 5 (8) godina
Davanje mita	1 - 8 godina	3 mjeseca do 3 (5) godina

A.3.3. Sporazum o priznanju krivice

Ovaj institut uveden je u pravni sistem Crne Gore 2009. godine donošenjem Zakonika o krivičnom postupku, a odredbe kojima je propisan sporazum o priznanju krivice u primjeni su od 27. februara 2010. godine. [15]

Do sredine avgusta 2015. godine državni tužilac i okrivljeni mogli su zaključiti sporazum o priznanju krivice samo za krivična djela za koja je propisana kazna zatvora u trajanju do deset godina. Izmjenama i dopunama zakonika, od avgusta 2015. godine sporazum se može zaključiti za sva krivična djela, osim krivičnih djela terorizma i ratnih zločina.[16]

U postupku donošenja ovih izmjena i dopuna zakonika, na inicijativu NVO MANS, poslanici Skupštine Crne Gore [17] podnijeli su amandmane na izmjene Zakonika o krivičnom postupku. Tim amandmanima je, između ostalog, predloženo da se sporazum o priznanju krivice ne može zaključiti ni za krivična djela sa elementima korupcije i za krivična djela organizovanog kriminala. Međutim, ovaj amandman nije usvojen zato što nije dobio potrebnu većinu jer sjednici Skupštine nijesu prisustvovali opozicioni poslanici koji su prethodno najavili podršku amandmanu. [18]

Tako su upravo ove izmjene zakonika postale osnov za zaključenje sporazuma i donošenje presuda u slučajevima najtežih krivičnih djela korupcije za koja je propisana kazna zatvora u trajanju od preko 10 godina, a u kojima su dogovorane kazne znatno ispod propisanog minimuma, bez ikakvog obrazloženja i bez razloga koji bi mogli opravdati tako povlašćen tretman akterima korupcije na visokom nivou. [19]

Predmet sporazuma

U sporazumu o priznanju krivice okrivljeni treba u potpunosti da prizna krivično djelo koje mu se stavlja na teret, a sa državnim tužiocem se dogovora o visini kazne i drugim krivičnim sankcijama, troškovima krivičnog postupka i imovinskopopravnom zahtjevu oštećenog i odricanju od prava na žalbu.[20]

Sporazumom se okrivljeni može obavezati da vrati imovinsku korist stečenu izvršenjem krivičnog djela, kao i predmete koji se po Krivičnom zakoniku imaju oduzeti,[21] a može se obavezati i na ispunjenje obaveza predviđenih kod uslovljenog oportuniteta krivičnog gonjenja (odlaganje krivičnog gonjenja) [22] uz uslov da te obaveze mora izvršiti, odnosno započeti sa njihovim izvršenjem do podnošenja sporazuma sudu.[23]

Odlučivanje o sporazumu

O sporazumu odlučuje sud - predsjednik vanraspravnog ili raspravnog vijeća, zavisno od vremena podnošenja sporazuma sudu.[24] Sud može donijeti dvije vrste odluka u odnosu na sporazum i to:

- procesnu odluku kojom odbacuje sporazum ako je sporazum podnešen nakon održanog prvog ročišta na glavnom pretresu [25] ili ako na ročište nije došao uredno pozvani okriviljeni [26] i
- meritornu odluku kojom sporazum usvaja [27] ili odbija [28]

Da bi usvojio sporazum i donio presudu koja odgovara sadržini sporazuma, sud mora utvrditi sljedeće [29]:

- da je okriviljeni svjesno i dobrovoljno priznao krivično djelo, odnosno krivična djela koja su predmet optužbe, da je priznanje u skladu sa dokazima sadržanim u spisima predmeta i da je isključena mogućnost priznanja okriviljenog u zabludi;
- da je sporazum zaključen u skladu sa članom 301 ovog zakonika;[30]
- da okriviljeni potpuno razumije posjedice zaključenog sporazuma, a naročito da se odriče prava na suđenje i prava na žalbu protiv odluke suda donesene na osnovu sporazuma;
- da sporazumom nijesu povrijedena prava oštećenog i
- da je sporazum u skladu sa interesima pravičnosti, a sankcija odgovara svrsi izricanja krivičnih sankcija.

Sud je dužan da utvrdi ispunjenje svih navedenih uslova, jer nedostatak bilo kog od njih predstavlja razlog za odbijanje sporazuma o priznanju krivice. [31]

Dakle, sud ne smije biti mjesto gdje će se sporazumi samo ovjeravati. Naprotiv, sud bi u svakom slučaju odlučivanja o sporazumu o priznanju krivice morao utvrditi postojanje propisanih uslova, jer o njihovoj (ne)ispunjenoosti mora dati obrazloženje u svojoj odluci.

Ispunjenoformalnihuslova sporazuma, kao i provjera da je priznanje svjesno i dobrovoljno i da okriviljeni razumije posjedice zaključenog sporazuma, u praksi ne bi trebalo da predstavlja problem za sudiju koji odlučuje o sporazumu. Međutim, sud bi morao nesumljivo utvrditi da je sporazum u skladu sa interesima pravičnosti i da sankcija odgovara svrsi izricanja krivičnih sankcija, a dogovorena kazna svrsi kažnjavanja kako te svrhe definiše Krivični zakonik.

Naime, u postupcima odlučivanja po sporazumima o priznanju krivice sud ne odmjerava kaznu jer kaznu u sporazumu dogovore tužilac i okriviljeni. Međutim, tužilac bi pri dogovaranju kazne morao da se drži opštih pravila o odmjeravanju kazne propisanih u članu 42. Krivičnog zakonika,[32] odnosno morao bi uzeti u obzir sve okolnosti koje utiču na visinu kazne (olakšavajuće i otežavajuće okolnosti). Pri odlučivanju o sporazumu o priznanju krivice sud bi morao provjeriti da li je tužilac tako postupao i ne bi trebao prihvati sporazum i izreći kaznu koja je suprotna opštim pravilima o odmjeravanju kazne.

Tako bi sud morao odbiti sporazum ako bi utvrdio da se dogovorenom kaznom ne ostvaruje svrha kažnjavanja, odnosno da nije pravična. U tom smislu, sud posebno mora cijeniti da li je kazna dogovorena u granicama zakonskog minimuma i maksimuma, jer bi svrha kažnjavanja i pravičnost kazne posebno mogli biti dovedeni u pitanje kod kazni koje su ispod propisanog minimuma. Takođe, sud mora procijeniti i da li kazna odgovara težini krivičnog djela i posljedicama krivičnog djela koje je okriviljenom stavljenom na teret.

U svim slučajevima kada je dogovorena kazna ispod zakonom propisanog minumuma i to za teža krivična djela kojima je ostvarena i teža posljedica, sud bi posebno morao da se pozabavi ocjenom da li su takav sporazum i takva kazna u skladu sa interesima pravičnosti i da li se kaznom može ostvariti svrha kažnjavanja.

Državni tužilac nema pravo kažnjavanja (ius puniendi) jer to pravo pripada isključivo sudu. Zato sud mora posebno cijeniti da li je tužilac pri dogovaranju kazne postupao po pravilima materijalnog krivičnog prava.

Dogovorena kazna, po pravilu, ne može biti ispod zakonom propisanog minumuma za krivično djelo koje se okrivljenom stavlja na teret, jer državni tužilac nije u stanju da meritorno ocjenjuje postojanje olakšavajućih i otežavajućih okolnosti, a posebno koje su to osobito olakšavajuće okolnosti koje opravdavaju ublažavanje kazne ispod zakonom propisanog minumuma. To pravo prvenstveno pripada суду i te okolnosti moraju se dokazivati provođenjem dokaza, što je takođe povjerenio суду.

A.3.4. Mjere tajnog nadzora

Uslovi za određivanje MTN

Zakonik o krivičnom postupku na prilično detaljan način propisuje postupak određivanja i izvršenja mjera tajnog nadzora (MTN).[33]

Prvi uslov za korišćenje tih mjer je da se na drugi način ne mogu prikupiti dokazi ili bi njihovo prikupljanje zahtijevalo nesrazmerni rizik ili ugrožavanje života ljudi.

Drugi uslov je postojanje osnova sumnje da je neko lice samo ili sa drugima izvršilo, da vrši ili da se priprema za vršenje krivičnih djela, uključujući ona sa elementima korupcije[34].

Nadležnost za određivanje MTN

Do kraja aprila 2018. godine nadležnost za određivanje MTN bila je podijeljena između suda i tužilaštva.Tako je na obrazloženi predlog državnog tužioca, sudija za istragu mogao odrediti sljedeće mјere tajnog nadzora:

- tajni nadzor i snimanje telefonskih razgovora i drugih komunikacija na daljinu;
- presrijetanje, prikupljanje i snimanje računarskih podataka;
- ulazak u prostorije radi tajnog fotografisanja i video i audio snimanja u prostorijama;
- tajno praćenje i video i audio snimanje lica i predmeta.[35]

Državni tužilac je, do 27. aprila 2018. godine, na obrazloženi predlog policije ili po službenoj dužnosti, mogao odrediti sledeće mјere:

- simulirana kupovina predmeta ili lica i simulirano davanje i primanje mita;
- pružanje simuliranih poslovnih usluga ili sklapanje simuliranih pravnih poslova;
- osnivanje fiktivnog privrednog društva;
- praćenje prevoza i isporuke predmeta krivičnog djela i
- angažovanje prikrivenog isljednika i saradnika.[36]

Simulirana kupovina predmeta ili lica i simulirano davanje i primanje mita i pružanje simuliranih poslovnih usluga ili sklapanje simuliranih pravnih poslova, po prirodi stvari, može se odnositi samo na jedan simulirani akt, a svaki naredni predlog za preduzimanje ove mjere protiv istog lica mora sadržati razloge koji opravdavaju ponovno preduzimanje ove mjere.[37]

Predlog i naredba za određivanje svih mjera tajnog nadzora moraju da sadrže: vrstu mjere, podatke o licu prema kome se mjera sprovodi ako je to lice poznato, razloge za osnove sumnje, način izvršenja mjere, njen cilj, obim i trajanje. Predlog i naredba za određivanje mjera tajnog nadzora postaju sastavni dio krivičnog spisa i treba da sadrže i krivično djelo zbog kojeg se određuju, činjenice iz kojih proističe potreba njihovog preduzimanja, rok trajanja koji mora biti primjeren ostvarenju cilja mjere, način, obim i mjesto sprovodenja mjera.[38]

Propisivanje u nadležnosti tužioca da određuje mjere tajnog nadzora bilo je suprotno odredbama Ustava Crne Gore i Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda, prema kojima ovakve mjere kojima se zadire u osnovna ljudska prava može određivati samo sud.

Ustavni sud Crne Gore je 25. februara 2018. godine donio odluku kojom je utvrdio da odredba ZKP-a koja je propisivala nadležnost državnog tužioca za određivanje mjera tajnog nadzora nije u saglasnosti sa Ustavom i da prestaje da važi danom objavljivanja odluke Ustavnog suda u "Službenom listu CG".[39] Takva odluka Ustavnog suda mogla bi biti osnov za osporavanje svih osuđujućih presuda koje su donešene na osnovu dokaza prikupljenih ovim mjerama tajnog nadzora.

Međutim, Zakonik o krivičnom postupku je ostao nepotpun u ovom dijelu jer od aprila 2018. godine nije propisano čija je nadležnost za određivanje MTN koje je ranije određivao državni tužilac, što dodatno pokazuje nestručnost i nedostatak volje kod izvršne i zakonodavne vlasti da pitanja od izuzetnog značaja za suzbijanje korupcije uredi valjano i potpuno.

Trajanje MTN

Sve mjere tajnog nadzora, osim simulirane kupovine predmeta ili lica i simuliranog davanja i primanja mita i pružanja simuliranih poslovnih usluga ili sklapanje simuliranih pravnih poslova, mogu da traju samo koliko je neophodno, a najduže četiri mjeseca, a iz opravdanih razloga mogu da budu produžene za još 18 mjeseci. Producenje mjera tajnog nadzora nije uslovljeno time da je njihova primjena u prvih četiri mjeseca dala ikakve rezultate. Tako je moguće nastaviti mjere tajnog nadzora, iako za četiri mjeseca njihove primjene nije prikupljen ni jedan dokaz.

Do 15. avgusta 2015. godine maksimalni rok trajanja mjera tajnog nadzora je bio do sedam mjeseci - osnovni rok od četiri mjeseca i mogućnost njegovog produženja za još tri mjeseca. Izmjenama Zakonika o krivičnom postupku [40] maksimalni rok je produžen na čak 18 mjeseci.

Nakon prvog roka koji je primarnog karaktera i nakon koga bi se MTN mogle produžavati samo izuzetno, MTN se mogu produžavati u roku koji je sekundarnog karaktera i to za period koji je tri i po puta duži od prvog roke za koji su MTN određene.

I ovo rješenje je sporno sa aspekta saglasnosti sa Ustavom i Evropskom konvencijom za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda, po kojima se ograničavanje ljudskih prava i sloboda mora svesti na najmanje potrebno vrijeme i po kojima građani moraju imati mogućnost djelotvorne kontrole primjene ovih mjera u praksi.

U obrazloženju ovih izmjena Zakonika o krivičnom postupku Vlada je navela samo da je dotadašnja dužina trajanja MTN-a "značajno otežavala prikupljanje dokaza". Nejasno je na osnovu čega je napravljena procjena da bi duži rok u praksi dao bolje rezultate. Efikasnost tužilaštva u prikupljanju dokaza primjenom mjera tajnog nadzora ne smije se ocjenjivati samo u odnosu na vrijeme trajanja tih mjera.

Ukoliko se prihvati takva logika, onda bi se nekim narednim izmjenama ZKP-a moglo propisati da MTN mogu trajati još duži period ili čak sprovoditi u neograničenom trajanju samo zbog toga što njihova primjena u određenom periodu "značajno otežava prikupljanje dokaza".

Ipak, pored ovakvog obrazloženja Vlade, nakon tri godine primjene novog zakona, nije poznat u praksi ni jedan novi slučaj u kome je ova izmjena zakona doprinijela boljem prikupljanju dokaza, procesuiranju i donošenju osuđujuće presude za neko od najtežih krivičnih djela.

Zakonik o krivičnom postupku propisuje i da, ako je prilikom preduzimanja mjera tajnog nadzora postupljeno suprotno odredbama ovog zakonika ili naredbi sudije za istragu, sudska odluka se ne može zasnovati na prikupljenim podacima. [41]

Ratio legis ovako detaljnog propisivanja kada je u pitanju određivanje mjera tajnog nadzora jeste prvo u jačanju dokaznog kredibiliteta materijala koji se prikupi ovim mjerama, ali i u omogućavanju kontrole (prvenstveno od strane odbrane) i sprječavanja nezakonitog i proizvoljnog zadiranja u osnovna ljudska prava.

Uporedna iskustva

Hrvatska

Maksimalno trajanje mjera od 18 mjeseci predviđeno je samo izuzetno za određena krivična djela i uslovljeno je time da je njihova primjena već u prva četiri mjeseca dala rezultate.

Nadležnost

Za razliku od rješenja iz crnogorskog ZKP-a, Zakon o kaznenom postupku Hrvatske propisuje u nadležnost sudije za istragu [42] određivanje svih mjera tajnog nadzora. [43] Izuzetno, ako postoji opasnost od odlaganja i ako ima razloga da vjeruje da neće moći na vrijeme pribaviti nalog sudije, državni tužilac može na 24 sata odrediti sve mjere tajnog nadzora, osim:

- presretanje, prikupljanje i snimanje računarskih podataka ako način izvršenja te radnje zahtijeva ulazak u dom, ili udaljeni ulazak u računar osumnjičenog koji se nalazi u njegovom domu i
- ulazak u prostorije radi provođenja nadzora i tehničko snimanje prostorija, ako je radi provođenja nadzora i tehničkog snimanja potrebno ući u dom. [44]

U navedenim slučajevima, državni tužilac je dužan da u roku od 8 sati dostavi sudiji za istragu nalog sa vremenom izdavanja i dopis sa razlozima za njegovo izdavanje, kao i obrazloženi zahtjev za dalje provođenje mjere ako smatra da sa njom treba nastaviti. [45]

Sudija za istragu odlučuje o zakonitosti naloga državnog tužioca i ako se ne složi sa nalogom, zatražit će da o tome odluku doneše vijeće. Ako se vijeće ne složi sa nalogom donijeće rješenje kojim nalaže da se odmah obustave radnje, a podaci koji su prikupljeni predat će se sudiji za istragu koji će ih uništiti.[46]

O mjerama tajnog nadzora u krajnjem uvijek odlučuje sud, odnosno uvijek je obezbijeđena sudska kontrola zakonitosti određivanja mjera kojima se zadire u osnovna ljudska prava i slobode.

Trajanje

Mjere tajnog nadzora određuju se na vrijeme do tri mjeseca. Na predlog državnog tužioca, sudija za istragu može ove mjerne produžiti za još šest mjeseca ako one daju rezultate i ako postoji razlog da se nastavi s njihovim provođenjem radi prikupljanja dokaza.

Nakon proteka 6 mjeseci, za krivična djela navedena u članu 334. tačka 1. i 2. Zakona o kaznenom postupku mjerne se mogu produžiti za još šest mjeseci. Izuzetno, za krivična djela navedena u članu 334. tačka 1. Zakona o kaznenom postupku [47] mjerne se mogu produžiti za još šest mjeseci.[48]

Srbija

Maksimalno trajanje mjera tajnog nadzora od 12 mjeseci propisano je izuzetno i za najteža krivična djela koja su u nadležnosti specijalnog tužilaštva.

Nadležnost

I Zakonik o krivičnom postupku Srbije propisuje u nadležnost suda određivanje svih mjera tajnog nadzora, [49] osim mjere kontrolisane isporuke koju određuje državni tužilac.[50] Dakle, mjere kojima se najviše zadire u ljudska prava i slobode u nadležnosti su suda.

Trajanje

Tajni nadzor komunikacije, tajno praćenje i snimanje i simulovani poslovi mogu trajati tri mjeseca, a mogu se produžiti još tri mjeseca zbog neophodnosti daljeg prikupljanja dokaza.

Mjera računarsko pretraživanje podataka može takođe trajati tri mjeseca, a zbog neophodnosti daljeg prikupljanja dokaza može se izuzetno produžiti još najviše dva puta u trajanju od po tri meseca (ukupno 9 mjeseci).

Za krivična djela za koja je posebnim zakonom određeno da postupa javno tužilaštvo posebne nadležnosti [51] (što odgovara Specijalnom tužilaštvu u Crnoj Gori), ove mjere se mogu izuzetno produžiti najviše dva puta u trajanju od po tri mjeseca (ukupno 12 mjeseci).

A.3.5. Finansijske istrage i oduzimanje imovine stečene korupcijom

Finansijska istraga i oduzimanje imovinske koristi stečene kriminalnom djelatnošću, odnosno prošireno oduzimanje, propisano je odredbama Zakona o oduzimanju imovinske koristi stečene kriminalnom djelatnošću.[52]

Od osuđenog, njegovog pravnog prethodnika, pravnog sljedbenika i članova porodice i trećih lica oduzima se imovina za koju postoji sumnja da je stečena kriminalnom djelatnošću ako učinilac ne učini vjerovatnim da je porijeklo imovine zakonito.[53] Oduzimanjem imovinske koristi stečene kriminalnom djelatnošću smatra se privremeno oduzimanje te imovinske koristi (privremene mjere obezbjeđenja i privremeno oduzimanje pokretne imovine) ili trajno oduzimanje te imovinske koristi.

Imovinska korist stečena kriminalnom djelatnošću može se oduzeti od učinioца ako je stečena u periodu prije i/ili poslije izvršenja krivičnog djela do pravnosnažnosti presude, kad sud utvrdi da postoji vremenska povezanost između vremena u kojem je stečena imovinska korist i drugih okolnosti konkretnog slučaja koje opravdavaju oduzimanje imovinske koristi, a osnovana sumnja da je imovinska korist stečena kriminalnom djelatnošću postoji ako je imovina učinioца u očiglednoj nesrazmjeri sa njegovim zakonitim prihodima.[54]

Ako postoji osnov sumnje daje imovina imaoca u očiglednoj nesrazmjeri sa njegovim zakonitim prihodima, osnovana sumnja da je imovinska korist stečena kriminalnom djelatnošću i osnov sumnje da je izvršeno krivično djelo za koje je propisana mogućnost proširenog oduzimanja imovinske koristi, državni tužilac može pokrenuti finansijsku istragu.[55]

Tokom finansijske istrage državni tužilac može predložiti određivanje privremene mjere obezbjeđenja (zamrzavanje imovine) ako postoji osnovana sumnja da je imovinska korist stečena kriminalnom djelatnošću i opasnost da će oduzimanje te imovinske koristi biti onemogućeno ili otežano.[56]

Nakon pravnosnažnosti presude kojom je okrivljeni oglašen krivim za krivično djelo za koje je propisana mogućnost proširenog oduzimanja imovinske koristi, državni tužilac, najkasnije u roku od jedne godine, podnosi zahtjev za trajno oduzimanje imovinske koristi stečene kriminalnom djelatnošću od imaoca koji vjerodostojnim ispravama ili na drugi način ne učini vjerovatnim da je porijeklo imovinske koristi zakonito. [57]

Dakle, finansijska istraga je usmjerenata na prikupljanje dokaza o prihodima i imovini lica protiv koga se vodi i njena svrha je provjera zakonitosti porijekla imovine. Na osnovu rezultata finansijske istrage državni tužilac predlaže sudu privremeno oduzimanje imovine, a nakon pravnosnažnosti presude kojom je osuđeni oglašen krivim za krivično djelo za koje je propisana mogućnost proširenog oduzimanja imovine državni tužilac predlaže trajno oduzimanje imovine čije zakonito porijeklo nije dokazano.

Zaključenje sporazuma o priznanju krivice i donošenje presuda kojima se ti sporazumi usvajaju ne ograničavaju mogućnost vođenja finansijskih istraga, zamrzavanja imovine i proširenog oduzimanja imovine, što zvanično konstatiše i Državno tužilaštvo.[58] Međutim, praksa pokazuje da postoji niz problema u vezi primjene ovih odredbi u praksi.[59]

A.3.6. Zastarjelost krivičnog gonjenja

Sve presude sudova kojima se optužba odbija zbog zastarjelosti krivičnog gonjenja donešene poslije proteka dvostrukog vremena za nastupanje zastarjelosti (apsolutna zastarjelost), jer sama presuda prepostavlja procesne radnje i akte državnog tužioca, koje je tužilac preduzimao i zbog kojih je postupak tekao pred sudom.

Polazeći od kriterijuma propisane kazne za krivično djelo, član 124. Krivičnog zakonika propisuje rokove za nastupanje zastarjelosti krivičnog gonjenja. Obzirom da se zastarijevanje krivičnog gonjenja prekida svakom procesnom radnjom u cilju otkrivanja krivičnog djela ili otkrivanja i gonjenja učinioca [60], absolutna zastarjelost krivičnog gonjenja nastupa kada protekne dvostruko vrijeme propisano zakonom za zastarjelost krivičnog gonjenja [61].

U odnosu na krivična djela koja sudovi ili tužilaštvo kvalifikuju kao koruptivna krivična djela, a polazeći od zakonom propisane kazne i rokova za zastarjelost krivičnog gonjenja, absolutna zastarjelost i nemogućnost gonjenja nastupa:

- poslije 6 godina od izvršenja krivičnih djela zloupotreba povlašćenih informacija (član 281 KZ-a) , nesavjestan rad u službi (član 417) , posluga (član 421), protivzakoniti uticaj (član 422) , navođenje na protivzakoniti uticaj (član 422a);
- poslije 10 godina od izvršenja krivičnih djela: pranje novca (član 268) , povreda ravnopravnosti u vršenju privredne djelatnosti (član 269), zloupotreba monopolističkog položaja (član 270), zloupotreba položaja u privrednom poslovanju (član 272) , prouzrokovanje stečaja (član 273), prouzrokovanje lažnog stečaja (član 274), zloupotreba ovlašćenja u privredi (član 276), davanje mita u privrednom poslovanju (član 276b), zloupotreba procjene (član 279), manipulacija na tržištu hartija od vrijednosti ili drugih finansijskih instrumenata (član 281a), zloupotreba službenog položaja (član 416), prevara u službi (član 419), pronevjera (član 420) ;
- poslije dvadeset godina od izvršenja krivičnih djela primanje mita u privrednom poslovanju (član 276a), osnovni oblik krivičnog djela davanje mita (član 424)
- poslije 30 godina od izvršenja osnovnog oblika krivičnog djela primanje mita (član 423).

U krivičnopravnoj teoriji je nesporno da je institut zastarjelosti zasnovan na razlozima kriminalno-političke prirode i da svoje opravdanje ima isključivo u propustu države da preuzme i okonča krivično gonjenje u određenom vremenu.

Iz rokova za nastupanje absolutne zastarjelosti krivičnog gonjenja za krivična djela sa elementima korupcije proizilazi da je za većinu tih djela rok zastarjelosti gonjenja 10 godina. Period od 10 godina nikako se ne može smatrati kratkim, čak i za okončanje najsloženijih postupaka. Stoga je svaka presuda za krivična djela korupcije kojom se optužba odbija zbog zastarjelosti krivičnog gonjenja isključivo rezultat propusta i nerada državnog tužilaštva i/ili sudova.

A.3.7. Odmjeravanje kazne

U članu 42. Krivični zakonik propisuje opšta pravila o odmjeravanju kazne na način što predviđa da će sud učiniocu krivičnog djela odmjeriti kaznu u granicama koje su zakonom propisane za to djelo, imajući u vidu svrhu kažnjavanja i uzimajući u obzir sve okolnosti koje utiču da kazna bude manja ili veća (olakšavajuće i otežavajuće okolnosti), a naročito:

- stepen krivice,
- pobude iz kojih je djelo učinjeno,
- jačinu ugrožavanja ili povrede zaštićenog dobra,
- okolnosti pod kojima je djelo učinjeno,
- raniji život učinioca i njegove lične prilike,
- njegovo držanje poslije učinjenog krivičnog djela, a naročito njegov odnos prema žrtvi krivičnog djela kao i druge okolnosti koje se odnose na ličnost učinioca.

U stavu 3. ovog člana propisano je da se okolnost koja je obilježje krivičnog djela ne može uzeti u obzir i kao otežavajuća, odnosno olakšavajuća okolnost, izuzev ako prelazi mjeru koja je potrebna za postojanje krivičnog djela ili određenog oblika krivičnog djela ili ako postoje dvije ili više ovakvih okolnosti, pa je samo jedna dovoljna za postojanje težeg, odnosno lakšeg oblika krivičnog djela.

Dakle, pri odmjeravanju kazne sud prvo mora uzeti u obzir granice propisane kazne i to bi trebalo da bude jedan od osnovnih orijentira. Nakon toga sud treba da ima u vidu svrhu kažnjavanja[62], a zatim da ocjenom olakšavajućih i otežavajućih okolnosti odmjeri tačno određenu kaznu. Krivični zakonik ne limitira olakšavajuće i otežavajuće okolnosti, ali ukazuje na najvažnije okolnosti koje sud, kad utvrди njihovo postojanje, mora uzeti u obzir pri odmjeravanju kazne.

Stoga je redovan način odmjeravanja kazne onaj kada sud to čini u okviru propisane kazne za određeno krivično djelo. Ublažavanje kazne nije redovan način odmjeravanja kazne i ono se može vršiti izuzetno i isključivo pod uslovima predviđenim zakonom.

Suprotno odredbama Krivičnog zakonika, u presudama koje su bile predmet naše analize ublažavanje kazne vršeno je bez osnova, bez obrazloženja i nerijetko sa razlozima koji uopšte ne mogu predstavljati okolnosti bitne ni za odmjeravanje kazne, a posebno ne za ublažavanje kazne.

Tako, u rijetkim postupcima protiv javnih funkcionera, kada je utvrđena njihova krivica za krivično djelo sudovi su ublažavanje kazne koristili kao pravilo.

Sa druge strane, zakonski osnov za ublažavanje kazne u ovim slučajevima sadržan je u članu 45. stav 3. Krivičnog zakonika koji propisuje da sud može ublažiti kaznu kada utvrdi da postoje naročito olakšavajuće okolnosti i ocijeni da se i sa ublaženom kaznom može postići svrha kažnjavanja.

A.4. Preporuke za unapređenje pravnog okvira

Ni jedna od dvanaest izmjena Krivičnog zakonika nije inkriminisala ni jedno novo krivično djelo korupcije u oblastima visokog rizika.

Uprkos brojnim problemima u dokazivanju korupcije na visokom nivou, kao i preporukama međunarodne zajednice, nije propisano posebno krivično djelo kojim bi se kriminalizovalo bogaćenje javnih funkcionera koji ne mogu da dokažu porijeklo imovine koju su stekli u toku vršenja javne funkcije.

Poznato je da pravosuđe nema rezultata u borbi protiv korupcije u posebno rizičnim oblastima, kao što su javne nabavke, privatizacija i stečajni postupak, ali uprkos značajnom uporednom iskustvu u regionu, ni jedna izmјena Krivičnog zakonika nije bila u cilju reakcije na suzbijanje korupcije u tim oblastima.

Štaviše, izmјena zakonika iz 2010. godine u dijelu krivičnog djela zloupotreba službenog položaja znatno je ograničila mogućnost krivičnog gonjenja korupcije u javnom sektoru, uključujući i korupciju u javnim nabavkama i privatizaciji. Tako se dodatno podstiču sumnje da i zakonodavna aktivnost nije usmerena na suzbijaju korupcije, već da izmјene Krivičnog zakonika slabe osnovni cilj i zaštitnu funkciju tog akta.

A.4.1. Kriminalizacija nezakonitog bogaćenja javnih funkcionera

Nedostatak političke volje za suzbijanje korupcije, posebno one na najvišem nivou, pokazuje i konstantan otpor izvršne i zakonodavne vlasti da se nezakonito bogaćenje javnih funkcionera propiše kao posebno krivično djelo.

Inkriminacija nezakonitog bogaćenja javnih funkcionera u skladu je sa članom 20. Konvencije Ujedinjenih nacija za borbu protiv korupcije (UNCAC) koju je Crna Gora ratifikovala [63], kao i preporukama Evropske komisije, SAD i međunarodnih eksperata. Propisivanjem ovog krivičnog djela stavlja se akcenat na javne funkcionere kao izvršioce krivičnih djela, kako proizilazi i iz UNCAC-a koji upravo govori o sankcionisanju javnih funkcionera koji se nezakonito obogate. Dakle, tim krivičnim djelom suzbija se visoka korupcija, odnosno korupcija čiji akteri su javni funkcioneri.

U aprilu 2012. godine britanski ekspert Rupert Vining, na poziv i zahtjev Vlade Crne Gore, uradio je analizu mogućnosti propisivanja nezakonitog bogaćenja kao posebnog krivičnog djela u crnogorskom zakonodavstvu. U analizi je konstatovano da u Crnoj Gori postoje ozbiljni problemi korupcije, da su oni iznad nivoa prepoznatog u državama EU i da se to poklapa sa značajnim primjerima neobjašnjeno bogatstva javnih funkcionera. Analiza je dala pozitivan odgovor na pitanje mogućnosti propisivanja nezakonitog bogaćenja kao posebnog krivičnog djela u crnogorskom zakonodavstvu.

Međutim, iako je angažovala međunarodnog eksperta da uradi analizu mogućnosti propisivanja nezakonitog bogaćenja kao posebnog krivičnog djela, od izrade ove analize koja je na tu mogućnost dala pozitivan odgovor u aprilu 2012. godine, izvršna vlast se protivi kriminalizaciji nezakonitog bogaćenja. Svaki predlog da se pri izmjenama Krivičnog zakonika propiše i ovo krivično djelo, bio je odbijen. Takav pristup pokazuje jasan nedostatak političke volje jer je inkriminisanje i sankcionisanje nezakonitog bogaćenja isključivo politička odluka ili izbor, a ne pitanje pravne kompatibilnosti.

Smatramo da problemi koje Crne Gora ima sa korupcijom zahtijevaju reakciju zakonodavca i propisivanje krivičnog djela nezakonitog bogaćenja, što je preporučila i Evropske komisije u nekoliko Izvještaja o napretku Crne Gore.

Inkriminacija nezakonitog bogaćenja bi doprinijela borbi protiv korupcije u Crnoj Gori i efikasnijem dokazivanju tih slučajeva od strane tužilaštva.

Brojne zemlje uvele su nezakonito bogaćenje javnih funkcionera kao krivično djelo tako što su povezali kriminalizaciju sa izjavama o imovini i programima konflikta interesa.

Praksa je pokazala da u Crnoj Gori izjave o imovini i konfliktu interesa nemaju nikakvog uticaja u otkrivanju nezakonitog bogaćenja i da svi funkcioneri koji bi se eventualno nezakonito obogatili mogu bez problema zadržati imovinu koju su stekli na nezakonit način. Isto tako, javni funkcioneri su do sada bez ikakvih ozbiljnijih posljedica davali lažne informacije u izjavi o imovini i konfliktu interesa.

A.4.2. Javne nabavke i privatizacija

Oblasti javnih nabavki i privatizacije nose visok stepen rizika za korupciju i zloupotrebe na štetu javnih sredstava. U slučajevima zloupotreba u postupcima javnih nabavki i privatizacije šteta za javna sredstva može nastati radnjama ponuđača i/ili radnjama naručioca.

Međutim, krivična djela koja su propisana u crnogorskom zakonodavstvu ne daju dovoljan osnov za procesuiranje i sankcionisanje lica koja te zloupotrebe vrše, posebno službenih lica na strani naručioca koji raspolažu javnim sredstvima i čije radnje zato predstavljaju korupciju u javnom sektoru. Takođe, u sudskoj praksi nema pravnosnažnih osuđujućih presuda za zloupotrebe u postupcima privatizacije, dok su vrlo rijetki slučajevi za postupke javnih nabavki.

Izmjenama Krivičnog zakonika iz 2010. godine i unošenjem elementa protivpravnosti u opis radnje krivičnog djela zloupotreba službenog položaja [64], značajno je ograničena mogućnost krivičnog gonjenja službenih lica koja u postupcima javnih nabavki ili privatizacije pričinjavaju štetu javnim sredstvima i omogućavaju sticanje koristi drugima.

Naime, da bi se eventualno radilo o ovom krivičnom djelu koje se vrši iskorišćavanjem službenog položaja potrebno je dokazati da je službeno lice postupalo neovlašćeno, odnosno protivpravno i suprotno propisima. Tako je isključena mogućnost krivičnog gonjenja službenog lica koje iskorišćava svoj službeni položaj preuzimanjem radnji koje je formalno ovlašćeno da preuzme.

Inače, iskorišćavanje službenog položaja uglavnom podrazumijeva radnju koja se vrši u okviru službenih ovlašćenja i koja zato nije protivpravna. To znači da službeno lice može koristiti službeni položaj ne u javnom interesu, nego u nečijem privatnom interesu i tako javnim sredstama pričinjavati štetu, ali time ipak ne vrši krivično djelo.

Prema ovakovom opisu krivičnog djela, u postupcima javnih nabavki i privatizacije moglo bi se izvršiti ovo krivično djelo samo prekoračenjem ovlašćenja i nevršenjem službene dužnosti, što je gotovo isključena mogućnost jer u tim postupcima službena lica imaju zakonsko ovlašćenje da postupaju i donose odluke. Naime, prekoračenje službenih ovlašćenja postoji kada službeno lice preuzme radnje koje nijesu obuhvaćenje njegovim ovlašćenjima, dok nevršenje službene dužnosti postoji kada službeno lice propušta da preuzme radnje koje je dužno da preuzme.

U oblastima javnih nabavki i privatizacije teško je u praksi zamisliti situaciju da odluku doneše neovlašćeno lice ili da ovlašćeno lice uopšte ne doneše odluku. Naprotiv, zloupotrebe u ovim oblastima po pravilu se vrše iskorišćavanjem službenog položaja gdje službeno lice donosi odluku koji je ovlašćeno da doneše, ali je ne donosi u interesu službene dužnosti, već u interesu drugog i na štetu javnog interesa i javnih sredstava. Po zakonskom opisu krivičnog djela zloupotreba službenog položaja, takvo lice ne vrši ovo krivično djelo i ne može odgovarati za ovo krivično djelo, niti za bilo koje drugo krivično djelo iz Krivičnog zakonika.

Uporedna iskustva

Srbija

Krivični zakonik Srbije propisuje posebna krivična djela kojima se suzbija korupcija u postupcima javnih nabavki i privatizacije i kojima su propisane zatvorske kazne u trajanju do 10 godina.

Još od kraja 2012. godine [65] Krivični zakonik Srbije propisuje posebno krivično djelo zloupotreba u vezi sa javnom nabavkom. Izmjenama Krivičnog zakonika iz 2016. godine (66), koje su stupile na snagu 01.03.2018. godine, izvršene su manje izmjene opisa ovog krivičnog djela kojima se nastoje suzbiti zloupotrebe u postupcima javnih nabavki.

Krivični zakonik Srbije opisuje dvije radnje izvršenja ovog krivičnog djela, zavisno od toga da li se kao izvršilac pojavljuje lice na strani ponuđača u postupku javne nabavke ili lice kod naručioca javne nabavke.

U prvom slučaju [67], kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina kazniće se lice koje učestvuje u postupku javnih nabavki i u namjeri da time utiče na donošenje odluka naručioca javne nabavke:

- podnese ponudu zasnovanu na lažnim podacima;
- protivno zakonu se dogovara sa drugim ponuđačima ili
- preduzima druge protipravne radnje

U drugom slučaju [68], istom kaznom kazniće se odgovorno ili službeno lice u naručiocu javne nabavke koje kršenjem zakona ili drugih propisa prouzrokuje štetu javnim sredstvima na način što:

- iskorišćava svoj položaj ili ovlašćenja;
- prekoračuje granice svog ovlašćenja ili
- ne vrši svoje dužnosti

Krivični zakonik Srbije propisuje teži oblik ovog krivičnog djela za koji je propisana kazna zatvora od jedne do deset godina. Ovaj teži oblik propisan je u odnosu na vrijednost javne nabavke i postoji u slučaju zloupotrebe javne nabavke čija vrijednost prelazi iznos od 150 miliona dinara.[69]

Takođe, izmjenama Krivičnog zakonika iz 2016. godine[70], koje su stupile na snagu 1. marta 2018. godine, predviđa se novo krivično djelo zloupotreba u postupku privatizacije.[71]

I u ovom slučaju Krivični zakonik Srbije opisuje dvije radnje izvršenja krivičnog djela, zavisno od toga da li se kao izvršilac pojavljuje učesnik u postupku privatizacije ili službeno lice.

U prvom slučaju[72], kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina kazniće se lice koje u postupku privatizacije utiče na tok postupka ili donošenje odluke organizacije nadležne za sprovodenje postupka privatizacije, na način što:

- podnese ponudu zasnovanu na lažnim podacima;
- protivno zakonu se dogovara sa drugim učesnicima u postupku privatizacije ili
- preduzima druge protipravne radnje

U drugom slučaju [73], istom kaznom kazniće se službeno lice koje krši zakon ili druge propise o privatizaciji i time prouzrokuje štetu kapitalu ili umanju imovinu koja je predmet privatizacije na način što:

- iskorišćava svoj položaj ili ovlašćenja;
- prekoračuje granice svog ovlašćenja ili
- ne vrši svoje dužnosti

Krivični zakonik Srbije propisuje teži oblik i ovog krivičnog djela za koji je propisana kazna zatvora od jedne do deset godina. Ovaj teži oblik propisan je u odnosu na privatizaciju kapitala ili imovine čije procijenjena vrijednost prelazi iznos od 300 miliona dinara.[74]

Hrvatska

Kazneni zakon Hrvatske posebno inkriminiše korupciju u postupcima javnih nabavki.

Taj zakon u članu 292. propisuje krivično djelo nezakonito pogodovanje, koje spada u krivična djela korupcije u javnom sektoru. Za ovo krivično djelo propisana je kazna zatvora od šest mjeseci do pet godina i opisano je u dvije radnje izvršenja.

Prvu radnju čini službeno ili odgovorno lice koje na osnovu sporazuma pogoduje nekom subjektu prilagođavanjem uslova javne nabavke ili sklopanjem ugovora s ponuđačem čija je ponuda u suprotnosti sa uslovima iz dokumentacije za nadmetanje.[75] Dakle, ovom odredbom inkriminiše se tzv. namještanje poslova određenim subjektima, odnosno prilagođavanje uslova javne nabavke određenom subjektu ili zaključenjem ugovora sa takvim subjektom čija je ponuda suprotna uslovima javne nabavke.

Drugu radnju čini službeno ili odgovorno lice koja iskoristi položaj ili vlast pogodovanjem u davanju, preuzimanju ili ugovaranju poslova za svoju djelatnost ili djelatnost osoba s kojima je interesno povezan.[76] U ovom slučaju inkriminiše se zloupotreba koja omogućava dodjeljivanje poslova sebi ili povezanim osobama.

Takođe, Kazneni zakon Hrvatske inkriminiše i zloupotrebu u postupku javne nabavke koju izvrši ponuđač. Tako je u članu 254. propisano krivično djelo zlouporaba u postupku javne nabave. Ovo krivično djelo čini ponuđač koji u postupku javne nabavke dostavi ponudu na osnovu zabranjenog dogovora koji ima cilj da naručilac prihvati određenu ponudu. Propisana kazna je kazna zatvora od šest mjeseci do pet godina, dok je za teži oblik krivičnog djela, koji postoji ako je krivičnim djelom pribavljenia znatna imovinska korist ili je pričinjena znatna šteta, propisana kazna zatvora od jedne do deset godina.

A.4.3. Stečaj

Krivično gonjenje službenih lica u stečajnom postupku ograničeno je na isti način kao i kod službenih lica u postupcima javnih nabavki i privatizacije zbog opisa krivičnog djela zloupotreba službenog položaja. Ipak, ni jedna od 12 izmjena Krivičnog zakonika nije tretirala posebno ni ovu oblast i zloupotrebe koje bi se mogle izvršiti tokom stečajnog postupka od strane organa stečajnog postupka i kojima bi državna imovina bila oštećena.

Kada su u pitanju krivična djela korupcije u postupcima stečaja, Krivični zakonik Crne Gore propisuje dva krivična djela: prouzrokovanje stečaja [77] i prouzrokovanje lažnog stečaja.[78] Izvršilac oba krivična djela može biti samo odgovorno lice u privrednom društvu ili drugom subjektu privrednog poslovanja i radi se korupciji u privatnom sektoru. U oba slučaja radnja izvršenja se vrši prije otvaranja stečajnog postupka i radnja ima za posljedicu stečajni postupak.

Međutim, Krivični zakonik ne sadrži krivična djela koja bi se izvršila tokom vođenja stečajnog postupka. Krivični zakonik ne sadrži krivična djela čiji bi izvršilac bilo lice u organima stečajnog postupka, službeno lice u stečajnom postupku, odnosno stečajni upravnik ili stečajni sudija.

Brojni su stečajni postuci koji su pokrenuti i vođeni nad subjektima koji su u vlasništvu države i kod kojih je država jedan od povjerilaca. U takvim postupcima stečajni upravnik ima velika ovlašćenja, posebno u slučaju prodaje imovine stečajnog dužnika. U tim postupcima stečajni upravnik raspolaže javnim sredstvima, odnosno državnom imovinom.

Uporedna iskustva

Hrvatska

Kazneni zakon Hrvatske posebno inkriminiše korupciju u postupku stečaja i to krivičnim djelom primanje i davanje mita u postupku stečaja iz člana 251.

Kazna zatvora u trajanju od šest mjeseci do pet godina propisana je za povjerioca ili člana odbora povjerilaca primi mito u stečajnom postupku. [79] Zakon propisuje strožiju kaznu od jedne do osam godina zatvora za stečajnog upravnika koji učini ovo krivično djelo.[80] Za davanje mita povjeriocu, članu odbora povjerilaca ili stečajnom upravniku propisana je kazna zatvora do tri godine.[81]

Bitno je ukazati da Kazneni zakon Hrvatske u opisu krivičnog djela zlouporaba položaja i ovlasti [82], koje odgovara krivičnom djelu zloupotreba službenog položaja iz Krivičnog zakonika Crne Gore, ne sadrži protivpravnost, što daje dodatni osnov da službena lica u stečajnom postupku odgovaraju i za ovo krivično djelo ako zloupotrijebe svoj položaj. To krivično djelo će postojati i u slučaju kada stečajni upravnik odluke donosi u granicama zakonskih ovlašćenja, ako se dokaže da je položaj koristio da sebi ili drugom pribavi korist ili drugome napravi štetu.

B ANALIZA STATISTIČKIH PODATAKA

Pravosuđe nije efikasno u procesuiranju korupcije, a zabrinjava konstantan pad broja lica za koja su donijete pravosnažne presude za korupciju.

Većina sudskih postupaka se odnosi na malu korupciju, javni funkcioneri su rijetko optuženi, a još rjeđe osuđeni, pa i tada im sudovi izriču izuzetno blage kazne.

Najveću korist od potpisivanja sporazuma o priznanju krivice imali su osuđeni za veliku korupciju kojima su na taj način izrečene izuzetno male kazne.

Tužilaštvo istrajava sa optužbama koje ne može da dokaže, a ti postupci se završavaju u korist optuženih zbog nedostatka dokaza ili zastarjelosti izazvane neažurnošću pravosuđa i neprimjereno dugim trajanjem postupka. To uzrokuje velike troškove postupaka na teret budžetskih sredstava.

Optužnice

Više od pola krivičnih djela za koja je donešena pravosnažna presuda se odnosi na korupciju u javnom sektoru.

Nema pravosnažnih presuda za mnoga krivična djela sa obilježjem korupcije koja se vrše u privredi.

Presude

U poslednjih pet godina tužilaštvo nije uspjelo da dokaže više od pola krivičnih djela korupcije koja je optuženima stavljalno na teret, već su donešene oslobođujuće ili odbijajuće pravnosnažne presude.

Osuđeni

Više od pola osuđujućih pravosnažnih presuda se odnosi na malu korupciju, a tek svaka peta je za veliku korupciju, gdje je suštinski riječ je o samo dva veća slučaja.

Najviše osuđenih za korupciju je među državnim službenicima.

Kazne

U čak 90% slučajeva sudovi su izrekli minimalne ili kazne ispod zakonskog minimuma.

Za krivična djela sa elementima korupcije sudovi najčešće izriču kazne zatvora do jedne godine.

Petogodišnja zatvorska kazna je najstrožija do sada izrečena kazna za krivično djelo zloupotreba službenog položaja, iako za čiji najteži oblik tog djela zakon propisuje maksimalnu kaznu od dvanaest godina zatvora.

Funkcioneri

U poslednjih pet godina donešeno je šest osuđujućih presuda za pet državnih funkcionera i svima su izrečene minimalne ili kazne ispod zakonskog minimuma.

Sporazumi

Sporazume o priznanju krivice najčešće su potpisivali javni funkcioneri i predstavnici veće privrede, dok tužilaštvo nije zaključilo ni jedan sporazum u slučaju male ili srednje korupcije. Ni jedna kazna dogovorena sporazumom nije bila iznad zakonskog minimuma, bez obzira na težinu krivičnih djela, iznos koristi, odnosno štete.

Trajanje

Prvostepeni sudske postupci za krivična djela sa elementima korupcije u prosjeku su trajali oko četiri godine, dok su drugostepeni u prosjeku trajali oko godinu dana. Skraćuje se prosječno trajanje svih postupaka, ali su postupci završeni oslobođajućim ili odbijajućim presudama trajali dvostruko duže nego u slučaju osuđujućih presuda.

Odbijajuće

Skoro 80% odbijajućih presuda se odnosi na slučajevne male korupcije. Dvije trećine presuda kojima se optužba odbija donešeno je zbog odustanka tužioca od optužbe. Skoro trećina odbijajućih presuda je donešena zbog zastarjelosti.

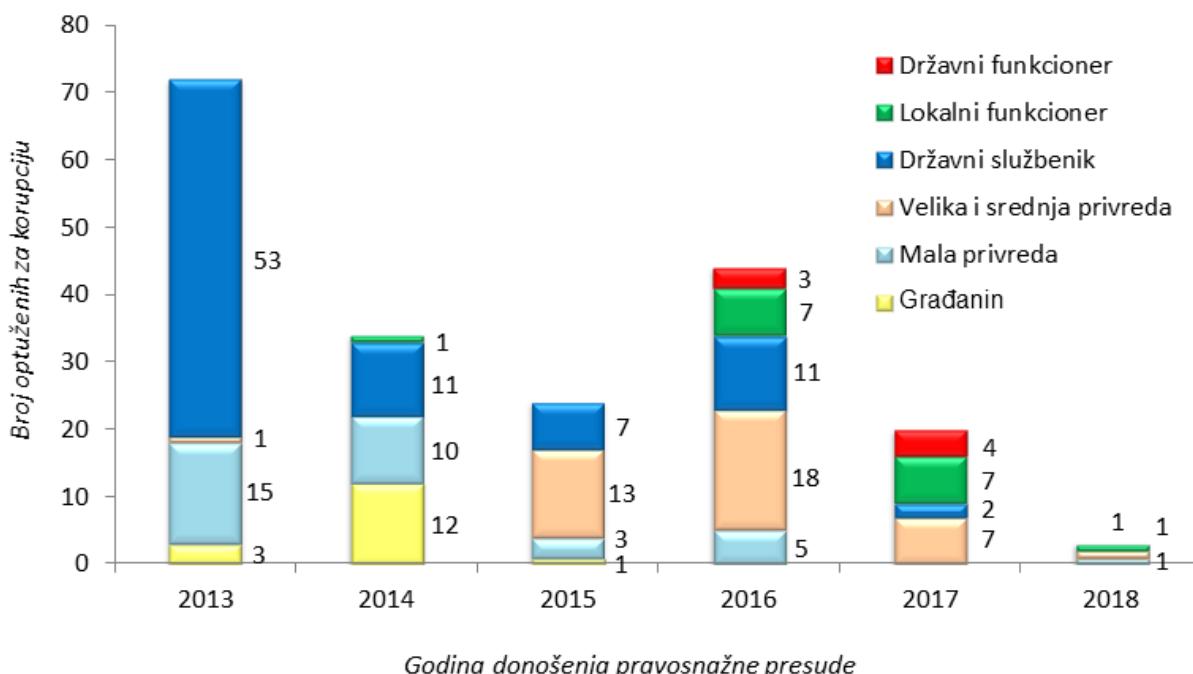
B.1. Optužnice

B.1.1. Ko je bio optužen za korupciju?

Zabrinjava konstantan pad broja lica za koja su donijete pravosnažne presude za korupciju. Prošle godine su donijete presude za tri i po puta manje lica nego 2013., a do jeseni 2018. godine donešene su samo tri pravosnažne presude za korupciju.

Vrlo su rijetki postupci protiv državnih funkcionera, i njihov broj je ubjedljivo najmanji među svim optuženim za korupciju. Postupci su najčešće vođeni protiv državne administracije i privrednika, dok je poslednjih godina bilo nešto više postupaka protiv javnih funkcionera.

Grafik 1: Struktura optuženih za korupciju (po godinama, po licima)

U toku 2013. i 2014. godine donešen je najveći broj pravosnažnih presuda u postupcima protiv državnih službenika, odnosno u slučajevima takozvane administrativne korupcije. Donešen je i značajan broj presuda u postupcima protiv optuženih iz oblasti male privrede. Samo po jedan postupak je vođen protiv lokalnih funkcionera i predstavnika velike ili srednje privrede, dok javni funkcioneri nijesu bili optuženi u postupcima za koje su donešene pravosnažne presude u tom periodu.

U 2015. godini je bilo dvostruko manje pravosnažnih presuda za korupciju nego u 2013. godini i značajno manje nego u 2014. godini. Većina optuženih je iz privrede, manje je učešće državne administracije, a nema ni jednog postupka protiv lokalnih ili državnih funkcionera.

Broj optuženih u presudama donijetim u 2016. godini raste i njihova struktura se značajno mijenja, prvenstveno zahvaljujući postupcima protiv više javnih funkcionera i velikih kompanija vezanih za takozvanu „Budvansku aferu“. U toj godini su donešene presude u kojima su bila optužena tri državna i sedam lokalnih funkcionera, a porastao je i broj optuženih za korupciju u privredi.

U 2017. je bilo dvostruko manje pravosnažnih presuda u odnosu na prethodnu godinu, ali su više od polovine optuženih bili lokalni ili državni funkcioneri. Samo dvije pravosnažne presude su objavljene na sajtovima sudova u 2018. godini i obje se odnose na privrednike i korupciju u privatnom sektoru.

U poslednjih pet godina donešene su pravosnažne presude za korupciju za sedam optuženih koji su obavljali javne funkcije na državnom nivou, s tim što je u jednom slučaju riječ o Svetozaru Maroviću koji je optužen u dva predmeta. Pravosnažne presude u tim predmetima su donešene u 2016., odnosno 2017. godini.

Dok su u slučaju Marovića i Đorđa Pinjatića, bivšeg poslanika u Skupštini Crne Gore, pravosnažne presude donešene u toku 2016. godine, u 2017. godini su donešene presude za četiri državna funkcionera: Nebojšu Obradovića, direktora Direkcije za Željeznicu, Željka Stamatovića, konzula Crne Gore u Njujorku, Gorana Vrbicu, predsjednika Osnovnog suda na Cetinju, kao i Nebojšu Markovića, sudiju tog suda.

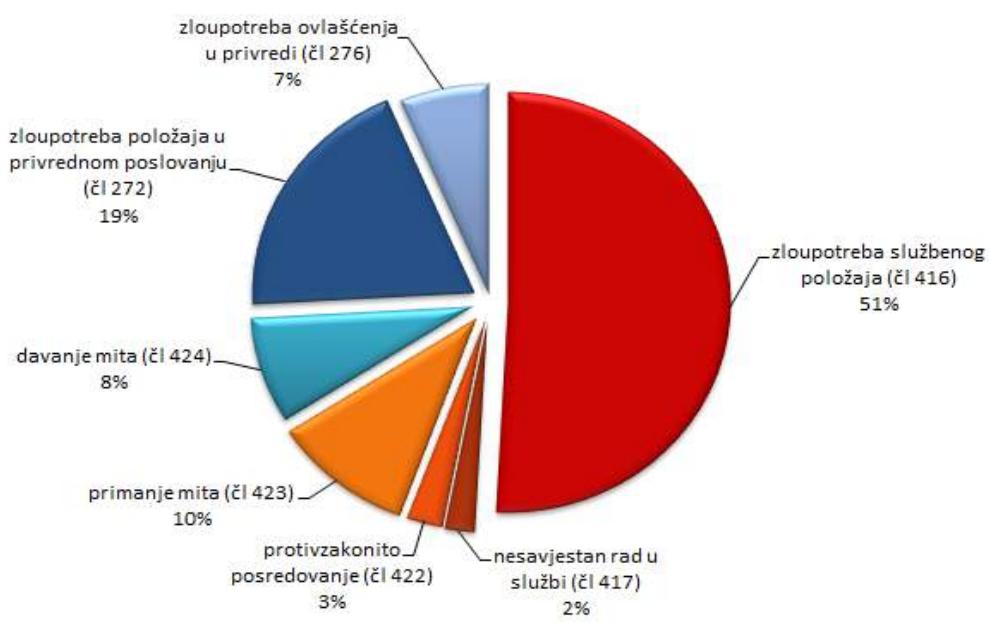
U 2018. godini nije bilo pravosnažnih presuda za funkcionere na državnom nivou.

B.1.2. Koja krivična djela su najčešće procesuirana?

Više od polovine presuda odnosi se na krivično djelo sa posebno izraženim elementima korupcije koje se vrši zloupotrebotom položaja.

Najveći broj presuda za ovo djelo ukazuje da se postupci vode najviše protiv funkcionera srednjeg i nižeg ranga jer je veoma malo broj optužnica i presuda protiv javnih funkcionera.

Grafik 2: Broj krivičnih djela korupcije iz pravosnažnih presuda (2013.- 2018., po djelima)

Preko 60% krivičnih djela za koja je donešena pravosnažna presuda se odnosi na korupciju u javnom sektoru [1], a četvrtina na korupciju u privredi [2], dok je svako deseto davanje mita ili protivzakonito posredovanje.

Zanimljivo je da nema pravosnažnih presuda za mnoga krivična djela sa obilježjem korupcije koja se vrše u privredi. Na primjer, nema ni jedne presude za povredu ravnopravnosti u vršenju privredne djelatnosti, zloupotrebu monopolističkog položaja, prouzrokovanje stečaja, prouzrokovanje lažnog stečaja, lažni bilans, zloupotrebu procjene, odavanje i korišćenje berzanske tajne. Nema ni presuda za nova krivična djela kao što su primanje i davanje mita u privrednom poslovanju, niti za manipulacije na tržištu kapitanja. Nema čak ni presuda za prevaru u službi, pronevjeru ili posudu.

To pokazuje da izostaju rezultati u značajnom dijelu suzbijanja korupcije i u privrednom sektoru i da je pokušaj zakonodavca da razdvoji korupciju i podmićivanje u javnom i privatnom sektoru za sada bez praktičnog značaja.

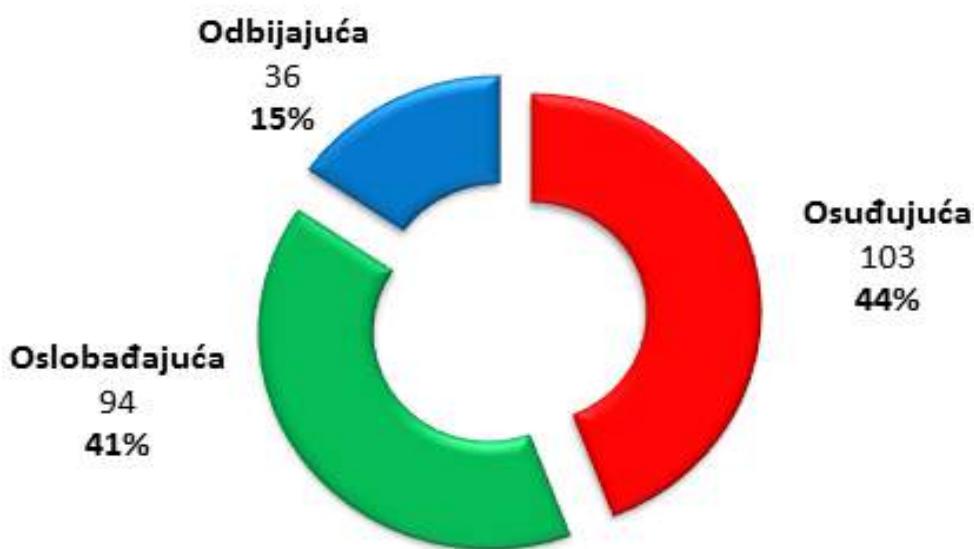
B.2. Presude

B.2.1. Koliko je bilo osuđujućih presuda?

U poslednjih pet godina tužilaštvo nije uspjelo da dokaže više od pola krivičnih djela korupcije koja je optuženima stavljalio na teret, već su donešene oslobađajuće ili odbijajuće pravnosnažne presude.

To upućuje na zaključak da je specijalno tužilaštvo neefikasno u procesuiranju korupcije.

Grafik 3: Vrste presuda (2013.-2018., po djelima)

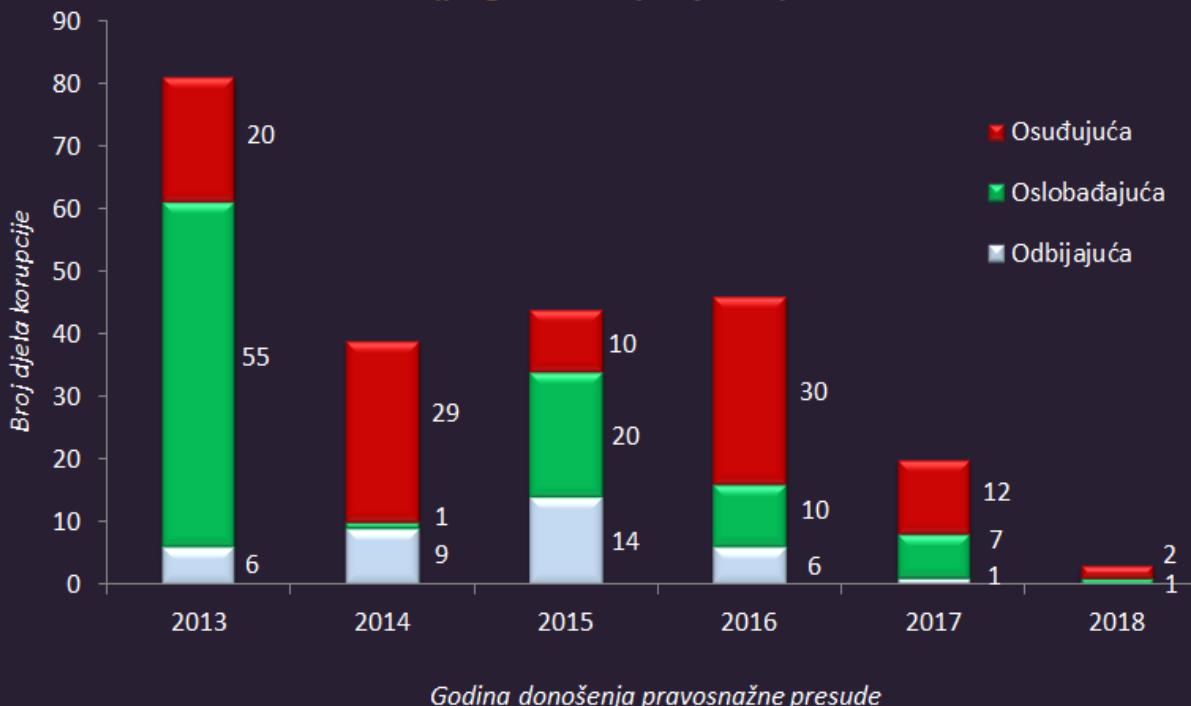

[1] 63% svih djela za koja je donešena pravosnažna presuda u poslednjih pet godina odnosi se na zloupotrebu službenog položaja, primanje mita ili nesavjestan rad u službi
[2] 26% svih djela za koja je donešena pravosnažna presuda u poslednjih pet godina otpada na djela zloupotreba položaja u privrednom poslovanju i zloupotreba ovlašćenja u priredi.

Dok je u 2013. godini donešen najveći broj oslobođajućih presuda, u 2014. se dramatično mijenjaju podaci i dominantne su osuđujuće presude. U narednoj, 2015., osuđujućih presuda je duplo manje nego oslobođajućih, dok raste i broj odbijajućih.

Preko 60% presuda donešenih u 2016. su bile osuđujuće. U 2017. je donešen značajno manji broj presuda, ali je takođe oko 60% osuđujućih, dok je svaka treća oslobođajuća. Konačno, u 2018. godini objavljene su samo tri pravosnažne presude, dvije osuđujuće i jedna oslobođajuća.

**Grafik 4: Vrste presuda
(po godinama, po djelima)**

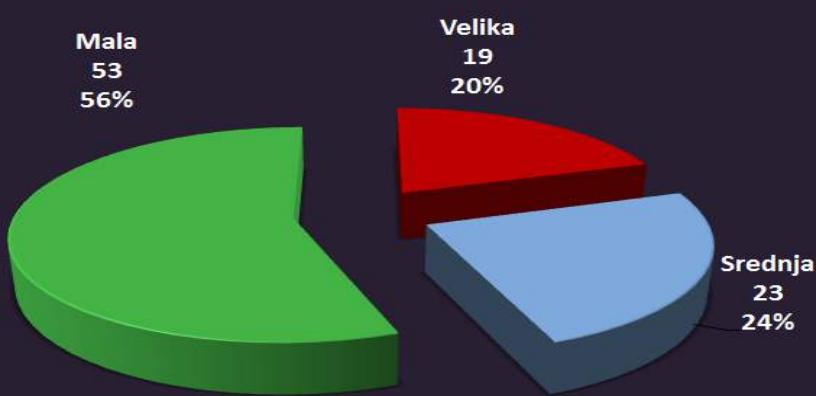
B.2.2. Koliko je bilo presuda za veliku korupciju?

Više od pola osuđujućih pravosnažnih presuda se odnosi na malu korupciju. Svaka četvrta osuđujuća presuda je za srednju, a tek svaka peta za veliku korupciju.

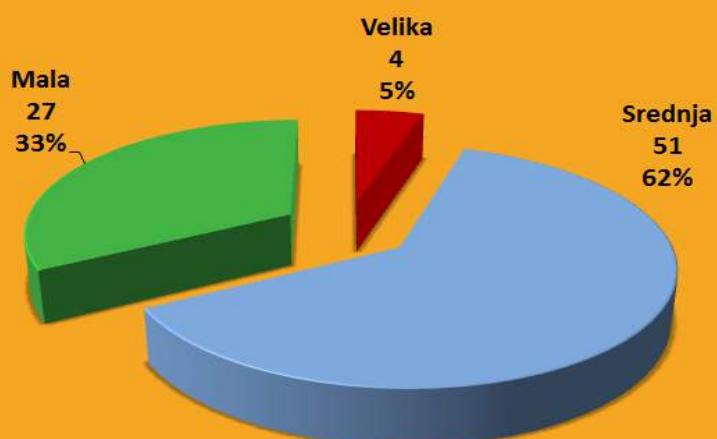
Suštinski riječ je o dva veća slučaja, prvi se veže za Svetozara Marovića i njegove saradnike u takozvanoj "Budvanskoj aferi", a drugi se odnosi na postupke protiv bivšeg gradonačelnika Bara, Žarka Pavićevića i saradnika.

Dakle, visoki funkcioneri rijetko se krivično gone za korupciju i rijetko se osuđuju za korupciju kada postupak i bude pokrenut.

**Grafik 5: OSUĐUJUĆE presude
(2013.-2018., po licima)**

Grafik 6: OSLOBAĐAJUĆE presude
(2013.-2018., po licima)

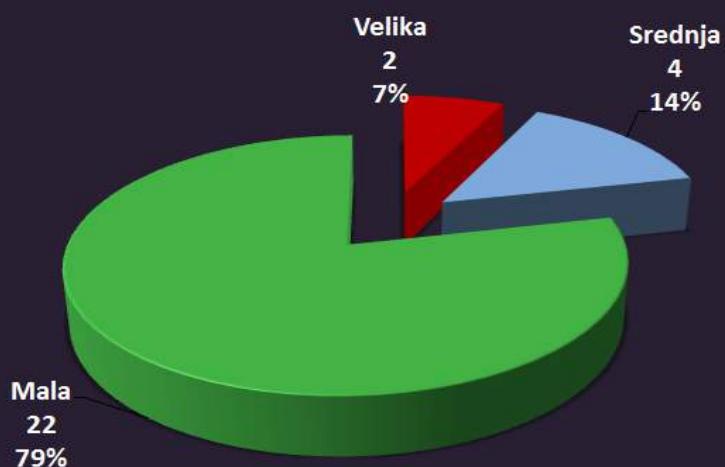
Najviše oslobađajućih presuda odnosi se na srednju korupciju.

Svaka treća odnosi se na malu korupciju, dok je najmanje oslobađajućih presuda za oblast visoke korupcije što je očekivano obzirom da je najmanje postupaka za visoku korupciju.

Skoro 80% odbijajućih presuda se odnosi na slučajeve male korupcije. U većini slučajeva takve presude su donešene jer su tužioci u toku postupka odlučili da odustanu od krivičnog gonjenja, što pokazuje da je tužilaštvo neefikasno i da često ni malu korupciju ne može dokazati na sudu.

Veliki broj odbijajućih presuda za malu korupciju ukazuje i da tužilaštvo neuspješnim procesuiranjem i gonjenjem sitne korupcije uzrokuje značajne troškove postupka na teret budžetskih sredstava.

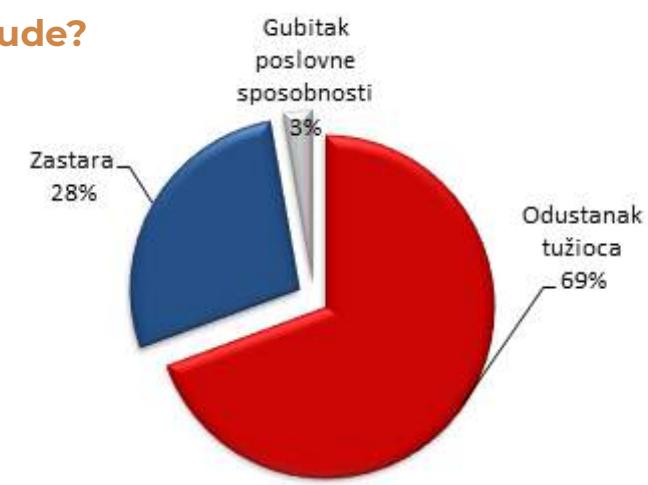
Grafik 7: ODBIJAĆE presude
(2013.-2018., po licima)

B.2.3. Zašto su donošene odbijajuće presude?

Dvije trećine presuda kojima se **optužba odbija** donešeno je **zbog odustanka tužioca od optužbe**, što ukazuje da tužilaštvo nema kapaciteta da optužbe za korupciju dokaže pred sudom, da se optužbe podižu bez valjanih dokaza i da se na taj način uzrokuju troškovi postupka na teret budžetskih sredstava.

Skoro trećina odbijajućih presuda je donešena zbog zastarjelosti, što pokazuje da pravosuđe postupa neazurno i da se postupci vode neprimjereno dugo što dovodi do odbijanja optužbi i bespotrebnih troškova pravosuđa.

Grafik 8: Razlozi za donošenje odbijajućih presuda
(2013.- 2018., po djelima)

B.2.4 Koliko su trajali sudski postupci?

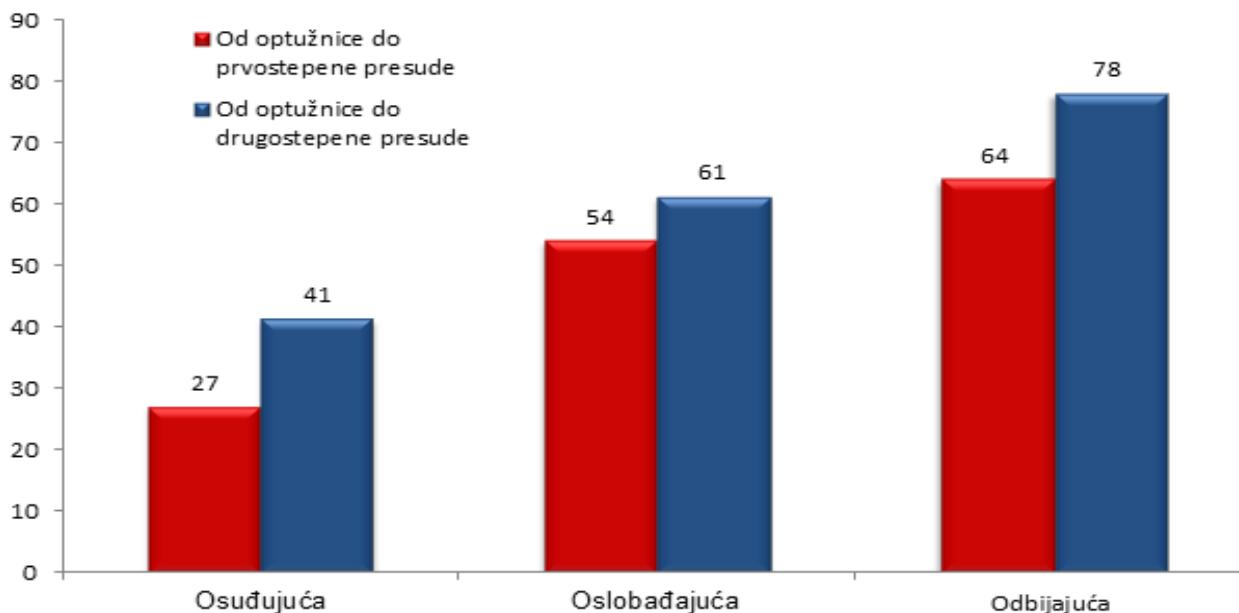
Prvostepeni sudski postupci za krivična djela sa elementima korupcije u prosjeku su trajali oko četiri godine, dok su drugostepeni u prosjeku trajali do pet godina.

Postupci koji su završeni oslobađajućim ili odbijajućim presudama su trajali dvostruko duže nego u slučaju osuđujućih presuda.

Statistički podaci pokazuju da tužilaštvo istrajava sa optužbama koje ne može da dokaže, a ti postupci se u krajnjem završavaju u korist optuženih zbog nedostatka dokaza ili zbog zastarjelosti izazvane neprimjerenom dugim trajanjem postupka.

Najduže trajanje postupaka koji se završavaju odbijajućom presudom pokazuje da i sudovi neopravdano odgovlače postupak i da nemaju kapaciteta da ga završe u razumnom roku.

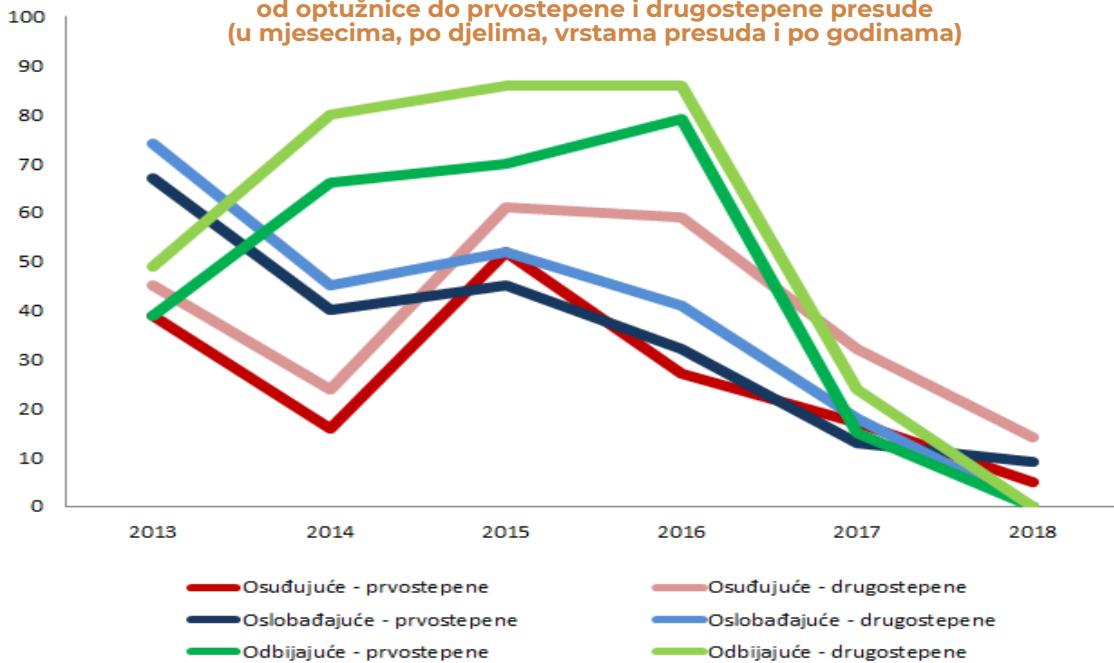
Grafik 9: Prosječno trajanje sudskih postupaka od optužnice do prvostepene i drugostepene presude (izraženo u mjesecima, po djelima i vrstama presuda, 2013.- 2018.)

Statistički podaci pokazuju da se skraćuje prosječno trajanje svih postupaka. U postupcima koji su završeni osuđujućim i odbijajućim presudama pravosuđe je posebno bilo neažurno u toku 2015. i 2016. godine. Postupci koji su završeni odbijanjem optužbe trajali su prosječno preko sedam godina, dok su osuđujuće presude donošene prosječno nakon pet godina suđenja.

Za razliku od 2013. godine, kada je postupak u kome je donešena oslobađajuća presuda prosječno trajao preko šest godina, u prethodne tri godine se bilježi konstantno smanjivanje prosječnog trajanja postupka koji se završavaju oslobođajućom presudom. Prosječno trajanje postupaka u kojima su donijete odbijajuće presude naglo je palo u slučajevima u kojima je pravosnažno odlučeno u toku 2017. godine.

Grafik 10: Prosječno trajanje sudskih postupaka od optužnice do prvostepene i drugostepene presude (u mjesecima, po djelima, vrstama presuda i po godinama)

B.3. Kaznena politika

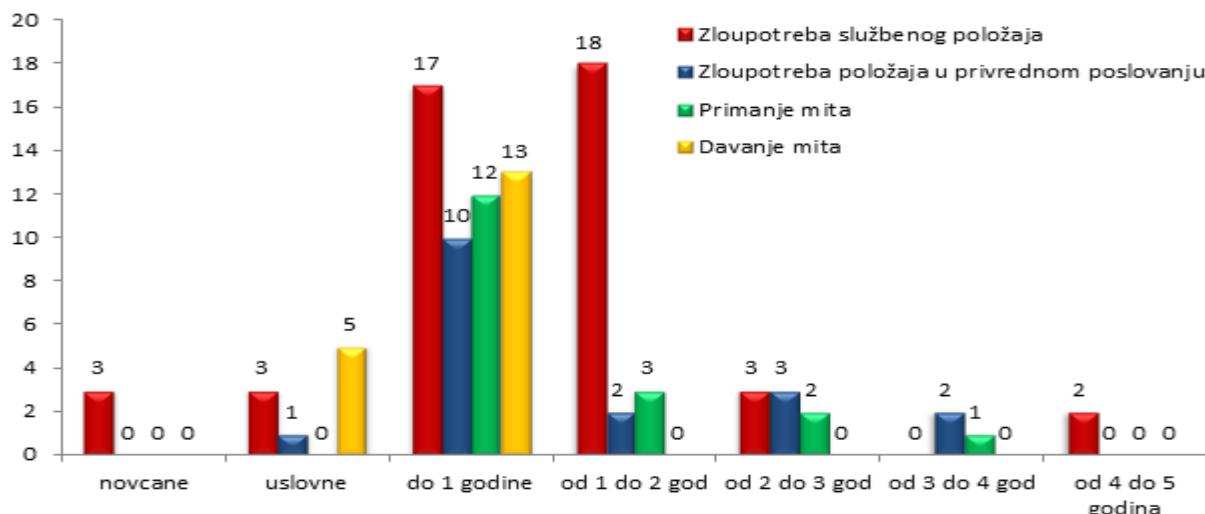
B.3.1. Kakva je kaznena politika po krivičnim djelima?

Kaznena politika po svim krivičnim djelima korupcije je neprimjereno blaga i sudovi najčešće izriču kazne ispod ili oko propisanog minimuma, odnosno kazne zatvora do jedne godine.

Petogodišnja zatvorska kazna je najstrožija do sada izrečena kazna za krivično djelo zloupotreba službenog položaja, iako za čiji najteži oblik tog djela zakon propisuje maksimalnu kaznu od dvanaest godina zatvora. Za to djelo sjudovi su **najčešće izricali kaznu zatvora u rasponu od jedne do dvije godine**.

Za primanje mita sudovi su najčešće **izricali kaznu do jedne godine zatvora**, a od svih krivičnih djela za davanje mita su **najčešće izricane uslovne osude**.

Grafik 11: Broj izrečenih zatvorskih kazni za krivična djela korupcije za koja su najčešće donošene pravosnažne presude (2013.- 2018., po djelima)

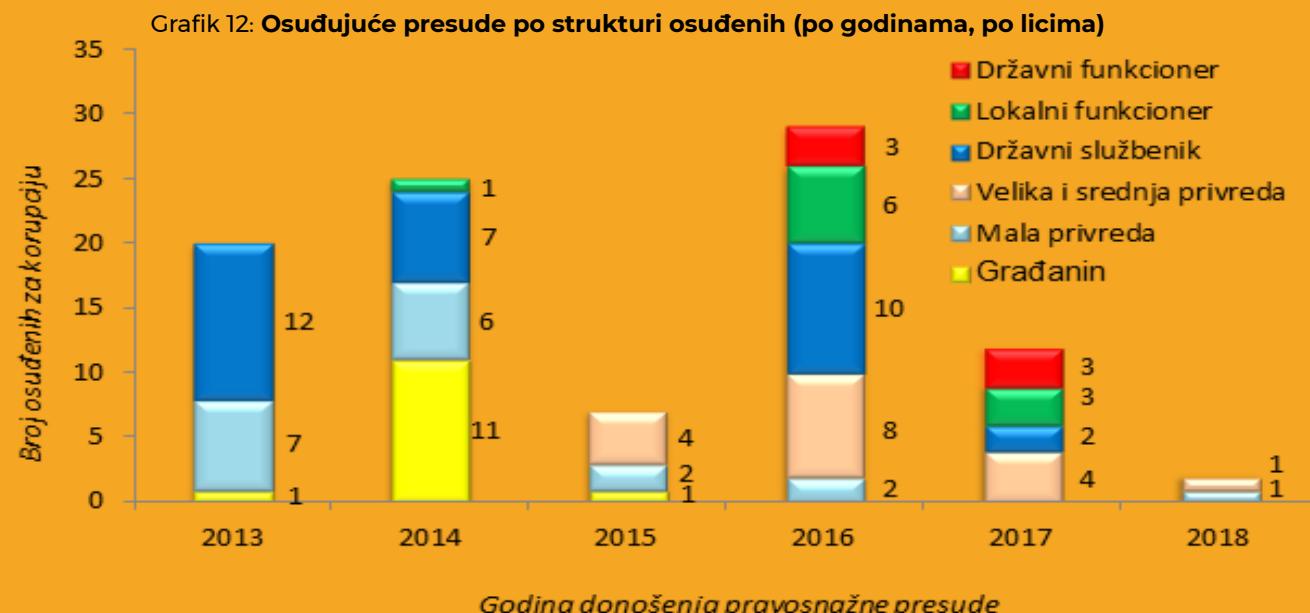

B.3.2. Koliko je javnih funkcionera osuđeno i na kolike kazne?

U poslednjih pet godina donešeno je šest osuđujućih presuda za pet državnih funkcionera.

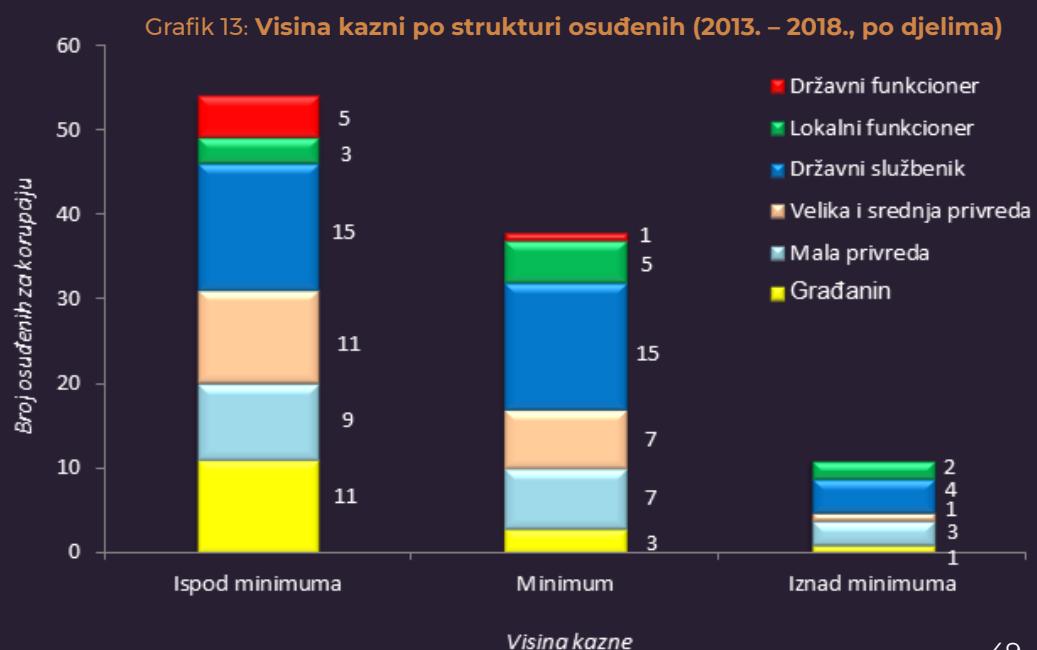
Svetozar Marović, za kojim je izdata potjernica, osuđen je na ukupno tri godine i deset mjeseci zatvora u dva predmeta, Đorđe Pinjatić, koji je odslužio kaznu je bio osuđen na godinu dana, Nebojša Obradović je za slučaj "Ramada" osuđen na uslovnu kaznu od tri mjeseca. Predsjednik i sudija cetinjskog suda osuđeni su na godinu i po, odnosno godinu zatvora.

Najviše osuđenih za korupciju je među državnim službenicima. U prethodnih pet godina duplo je više građana osuđeno za korupciju nego što je osuđeno državnih funkcionera. Takođe, građani su više puta bili osuđeni za korupciju i od lokalnih funkcionera.

Kaznena politika sudova za korupciju je nerazumljivo i neprihvatljivo blaga. Posebno blag odnos sudovi imaju prema državnim funkcionerima osuđenim za korupciju. Više od pola kazni izrečenih za korupciju je ispod zakonom propisanog minimuma. Kazne ispod minimuma zajedno sa minimalnim kaznama čine čak 90% od ukupno izrečenih kazni za korupciju.

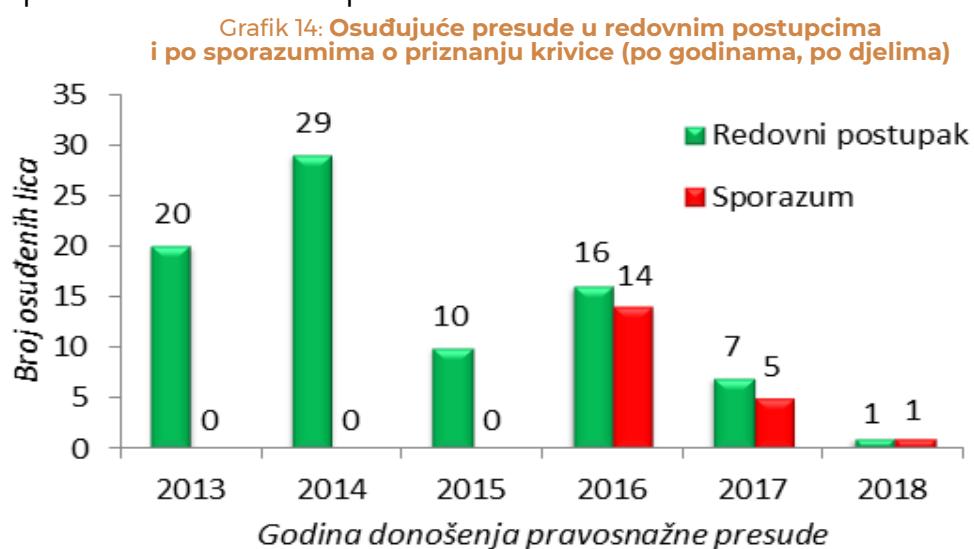
Svim državnim funkcionerima osuđenim za korupciju sudovi su izrekli minimalne ili kazne ispod zakonom propisanog minimuma. Samo u jednom predmetu Svetozar Marović je osuđen na minimalnu kaznu, a u svim drugim postupcima kazne su ispod minimuma.

B.4. Sporazumi o priznanju krivice

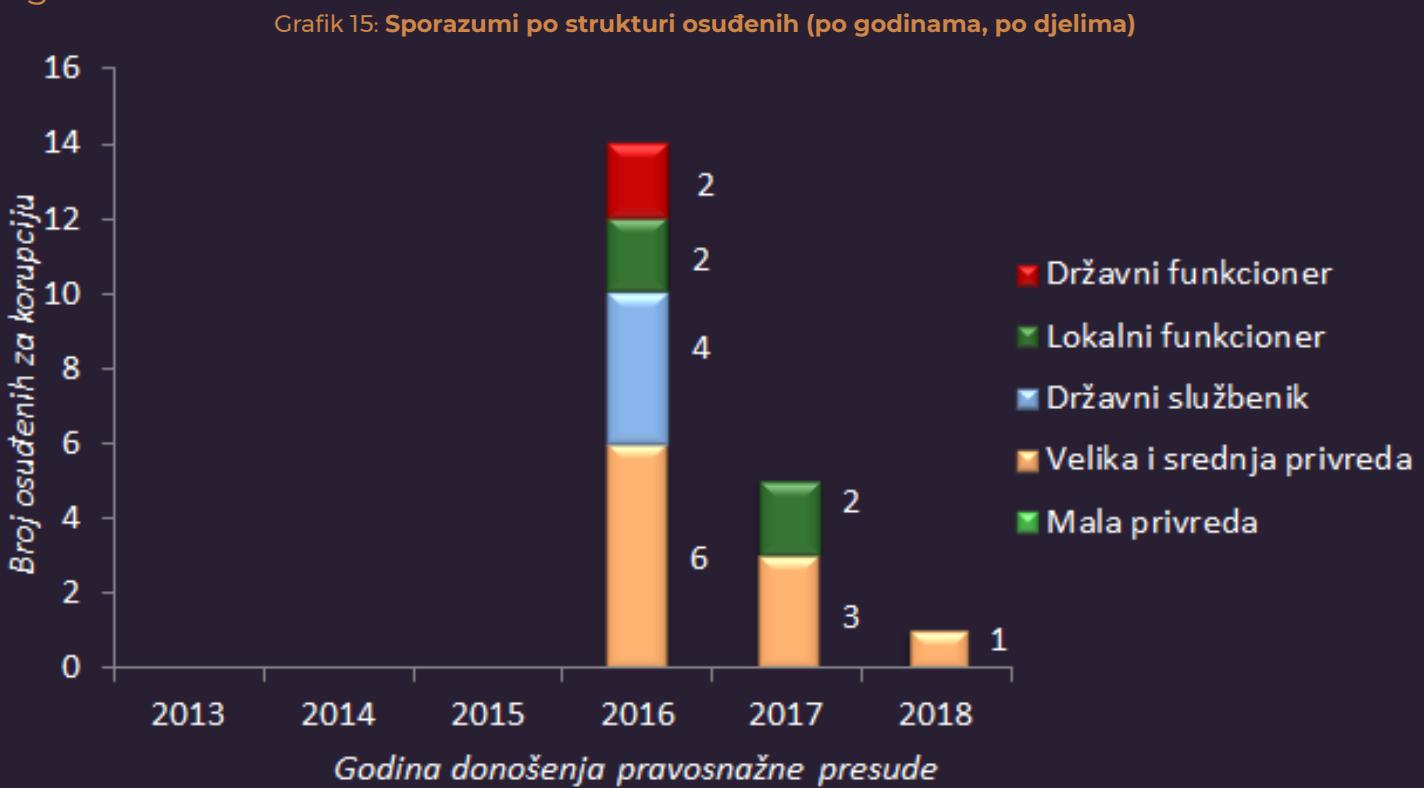
B.4.1. Ko je i koliko često sklapao sporazume o priznanju krivice?

Od kada je sredinom 2015. godine omogućeno potpisivanje sporazuma za najteža djela korupcije, značajan broj presuda za korupciju je donešeno upravo na osnovu sporazuma.

Mada je tužilaštvo i prije 2015. godine imalo mogućnost da zaključi sporazum o priznanju krivice sa optuženima za krivična djela korupcije za koja je propisana kazna zatvora do 10 godina, ni jedan takav sporazum nije zaključen i ni jedna presuda nije donešena na taj način.

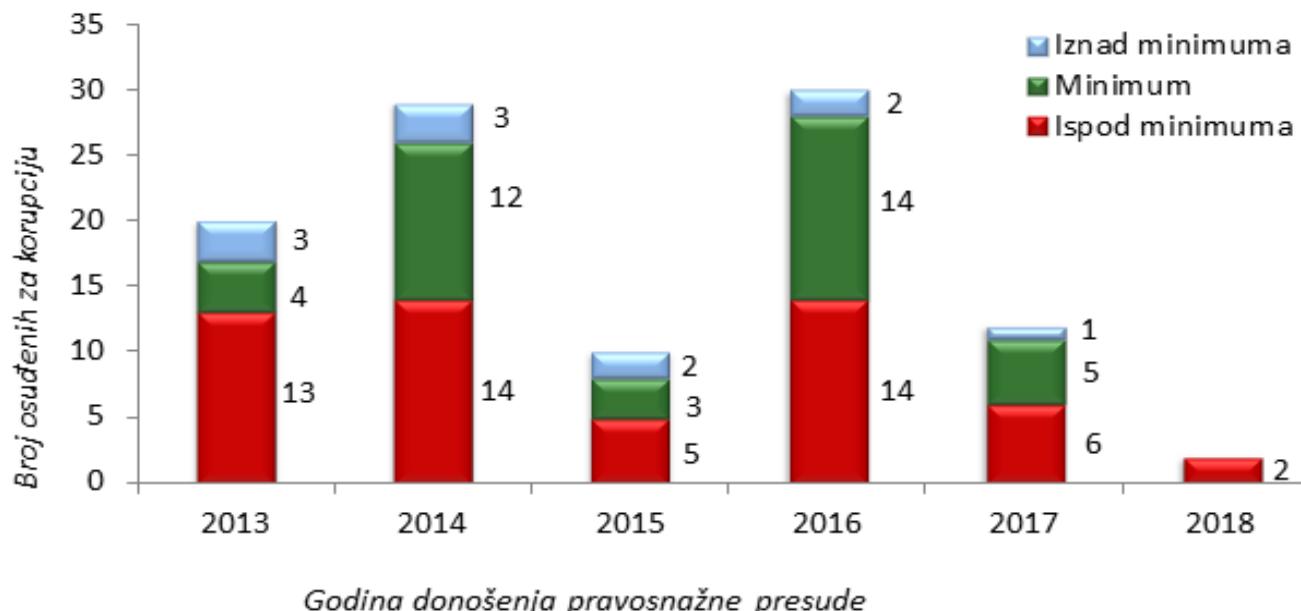
Sporazume o priznanju krivice najčešće su potpisivali predstavnici velike i srednje privrede, kao i lokalni funkcioneri. Sporazumi sa državnim službenicima su potpisivani samo u toku 2016. godine, a ni u jednom slučaju tužilaštvo nije zaključilo sporazum sa predstavnikom male privrede i građanima.

B.4.2. Kolike su kazne za (ne)priznavanje korupcije?

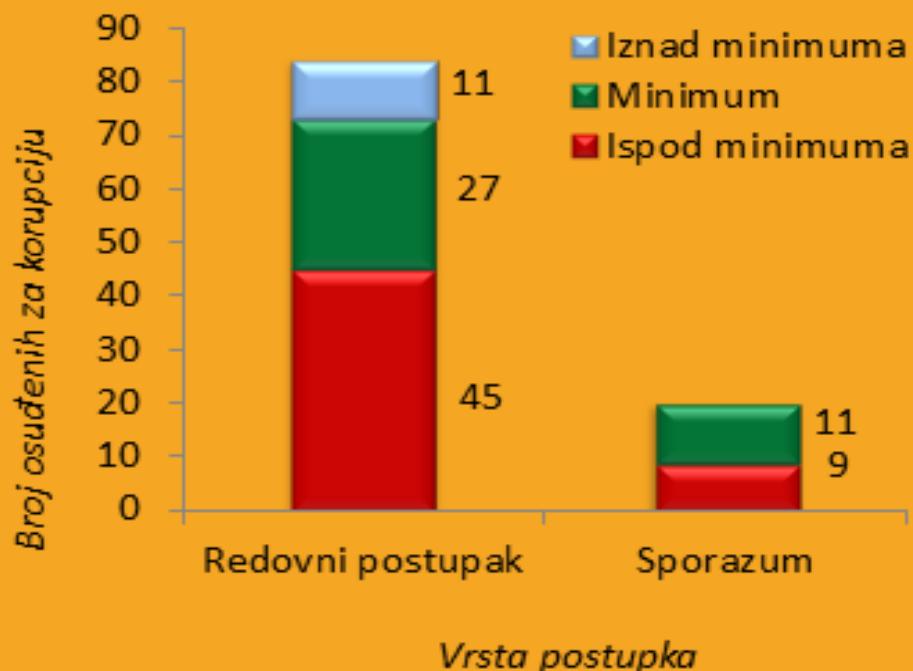
Iz godine u godinu sudovi istrajavaju sa veoma blagom kaznenom politikom i većina izrečenih kazni je ispod zakonom propisanog minimuma. **Sudovi su izricali kazne iznad minimuma tek u svakom desetom slučaju.**

Grafik 16: Kaznena politika (po godinama, po djelima)

I onako blaga kaznena politika sudova za krivična djela korupcije je dodatno ublažena uvođenjem mogućnosti da se za najteža krivična djela korupcije sklapaju sporazumi o priznanju krivice.

Grafik 17: Kaznena politika po vrsti postupka (2013. – 2018., po djelima)

C

ANALIZA SUDSKE PRAKSE

Sudska praksa u slučajevima korupcije je veoma blaga i neujednačena.

U redovnim postupcima sudovi su imali blaži odnos prema korupciji u javnom sektoru kojom su pričinjene višemilionske štete državnom budžetu, nego prema korupciji u privatnom sektoru, kada su oštećene kompanije za mnogo manje iznose.

Sudovi su izricali blaže kazne za korupciju na visokom nivou, nego za administrativnu korupciju, a javni funkcioneri su imali povoljniji tretman od drugih optuženih lica. Sudovi su različito cijenili iste okolnosti kod različitih optuženih, i to u korist javnih funkcionera, kojima su čak izricali i uslovne osude kada za to nisu postojali zakonski uslovi. Koliko je kaznena politika sudova neujednačena pokazuje i činjenica da strožije kažnjavaju davanje mita policajcu od političke korupcije.

Praksa drugostepenog suda dodatno je ublažila kaznenu politiku prvostepenih sudova u slučaju javnih funkcionera. Sve presude Višeg suda kojima su izrečene višegodišnje kazne zatvora za visoku korupciju, Apelacioni sud je preinačio i umanjio kazne.

Propustima i nestručnim postupanjem tužilaštvo je dodatno uticalo na izuzetno blagu kaznenu politiku sudova za krivična djela visoke korupcije. Pored toga, u predmetima visoke korupcije tužilaštvo nije tražilo određivanje mjera tajnog nadzora, već te mjere gotovo isključivo primjenjivalo u slučajevima korupcije na najnižem nivou. Nakon višegodišnjeg vođenja postupka, državni tužioci su proizvoljno odustajali od optužbi čime su uzrokovali velike troškove koji su pali na teret budžetskih sredstava suda.

Zaključivanjem sporazuma o priznanju krivice dodatno je ublažena kaznena politika prema osuđenim za visoku korupciju, čak i u slučajevima kada su izazvali višemilionske štete. Primjenom sporazuma dogovaranje i prihvatanje kazni ispod zakonskog minimuma za teška krivična djela korupcije je postalo pravilo, a ne izuzetak.

Tužilaštvo nije potpisivalo sporazume u slučajevima male i srednje korupcije, već su najviše koristi od potpisivanja sporazuma imali optuženi za visoku korupciju. Tužilaštvo je u tim slučajevima uvelo praksu da dogovara izuzetno blage kazne, koje su sudovi potvrđivali ne analizirajući da li je to u skladu sa zakonom. Presude donešene na osnovu tih sporazuma nemaju osnovnih obrazloženja, a sudovi su previše blagonaklono tumačili olakšavajuće okolnosti, dok su otežavajuće cijenili blaže nego što je to zakonom propisano ili ih nijesu uzimali u obzir.

Sklapanje sporazuma nije doprinijelo ostvarenju boljih rezultata u finansijskim istragama čiji dometi su i dalje izuzetno skromni. Najvažniji slučajevi u kojima je tužilaštvo sklapalo sporazume se odnose na budvansku aferu čiji glavni akter je nakon priznanja krivice napustio državu kako bi izbjegao služenje zatvorske kazne i prodao imovinu koju tužilaštvo pokušava da mu oduzme.

C.1. Redovni postupak

Sudska praksa u slučajevima korupcije je blaga i neu jednačena. U redovnim postupcima sudovi izriču blaže kazne za korupciju na visokom nivou, nego za administrativnu korupciju. Sudovi imaju blaži odnos prema korupciji u javnom sektoru, kada se višemilionska šteta pričinjava državnom budžetu, nego kada su oštećene privatne kompanije za mnogo manje iznose.

Javni funkcioneri imaju povoljniji tretman pred sudovima od drugih optuženih lica. Sudovi različito cijene iste okolnosti kod različitih optuženih, i to u korist javnih funkcionera, kojima čak izriču i uslovne osude kada za to ne postoje zakonski uslovi. Koliko je kaznena politika sudova neu jednačena pokazuje i činjenica da strožije kažnjavaju davanje mita policajcu od političke korupcije.

Apelacioni sud Crne Gore je drugostepenim presudama uticao na dodatno ublažavanje postupanja prvostepenih sudova prema javnim funkcionerima. Sve presude Višeg suda kojima su izrečene višegodišnje kazne zatvora za visoku korupciju, Apelacioni sud je preinačio i umanjio kazne.

Propustima i nestručnim postupanjem tužilaštvo je dodatno uticalo na izuzetno blagu kaznenu politiku sudova za krivična djela visoke korupcije.

U predmetima visoke korupcije, gdje je država oštećena za milionske iznose, tužilaštvo nije tražilo određivanje mjera tajnog nadzora kako bi lakše prikupilo dokaze, već te mjere gotovo isključivo primjenjivalo u slučajevima korupcije na najnižem nivou.

Nakon višegodišnjeg vođenja postupka, državni tužioци su proizvoljno odustajali od optužbi bez navođenja konkretnih razloga ili sa uopštenim stavovima da optuženi koje su godinama krivično gonili nisu izvršili krivična djela ili da za to nemaju dokaza. Takvo postupanje sudstva i tužilaštva je uzrokovalo velike troškove koji su pali na teret budžetskih sredstava suda.

C.1.1. Neujednačena kaznena politika

Sudovi izriču najblaže kazne za korupciju na visokom nivou, gdje je država oštećena za višemilionske iznose, a najstrožije za sitnu ili srednju korupciju gdje su iznosi štete znatno manji.

Sudska praksa pokazuje da sudovi imaju blaži odnos prema korupciji u javnom sektoru, kada se šteta pričinjava javnim - državnim sredstvima, nego kada je oštećena privatna kompanija.

Studije slučajeva pokazuju da javni funkcioneri imaju povoljniji tretman pred sudovima od drugih optuženih lica. Sudovi različito cijene iste okolnosti kod različitih optuženih, i to u korist javnih funkcionera, kojima čak izriču i uslovne osude kada za to ne postoje zakonski uslovi.

Studije pokazuju i da sudovi strožije kažnjavaju davanje mita policajcu od političke korupcije.

Apelacioni sud Crne Gore je u drugostepenim presudama imao nerazumljivo blagu kaznenu politiku u slučajevima visoke korupcije, što je uticalo na dodatno ublažavanje postupanja prvostepenih sudova prema javnim funkcionerima.

Sve presude Višeg suda kojima su izrečene višegodišnje kazne zatvora za visoku korupciju, Apelacioni sud je preinačio i umanjio kazne.

Viši sud je u jednom predmetu tri puta osuđivao optužene javne funkcionere na nešto strožije kazne zatvora, ali je Apelacioni sud dvije presude ukinuo i treću konačno preinačio u dijelu odluke o kaznama tako što ih je prepolovio.

U samo dva postupka vezana za visoku korupciju sud je kao otežavajuće okolnosti cijenio javnu funkciju i dužnost koju su imali optuženi i osudio ih na višegodišnje kazne. Apelacioni sud je oba puta utvrdio da je takvo tumačenje prenaglašeno i tako je prestala ta praksa prvostepenih sudova.

C.1.1.1. Studija slučaja: Blaže kazne za korupciju u javnom, nego u privatnom sektoru

Dok sudovi ne razmatraju iznos štete prilikom odlučivanja o kazni za javnog funkcionera, u slučaju korupcije u privredi izriču višestruko strožije kazne za manje iznose štete, navodeći upravo to kao opredjeljujući faktor pri odmjeravanju kazne.

Učinjena šteta (ni)je otežavajuća okolnost

U slučaju javnog funkcionera, bivšeg predsjednika Opštine Bar i njegove saradnice, sud nije cijenio kao otežavajuću okolnost iznos štete koji su prouzrokovali izvršenjem krivičnih djela, a privrednica iz iste opštine je osuđena tri puta strožijom kaznom za trostruko manju štetu, sa obrazloženjem da joj je upravo to otežavajuća okolnost.

Presudom Višeg suda u Podgorici [83] predsjednik Opštine Bar Žarko Pavićević, nakon održanog glavnog pretresa, osuđen je na kaznu **zatvora od jedne godine** za najteži oblik krivičnog djela zloupotreba službenog položaja za koje je u vrijeme izvršenja bila **propisana kazna** zatvora u rasponu od **dvije godine do 10 godina zatvora** [84]. Ukupna šteta koja je nastala za Opštinsku Bar iznosi skoro **dva miliona eura**. I ovdje se radilo o produženom krivičnom djelu za koje Krivični zakonik propisuje mogućnost izricanja i strožije kazne od one koja je propisana do dvostuko propisane mjere, odnosno do 20 godina zatvora.

Istom presudom osuđena je i izvršna direktorka Zavoda za izgradnju Bara Danijela Krković za krivično djelo zloupotreba službenog položaja putem pomaganja za koje je bila propisana kazna zatvora od **šest mjeseci do pet godina** i produženo krivično djelo falsifikovanje službene isprave za koje je bila propisana kazna od tri mjeseca do pet godina, uz **mogućnost izricanja kazne do deset godina zatvora** jer se radilo o produženom krivičnom djelu. Danijeli Krković sud je izrekao **uslovnu osudu**.[85]

Osuđeni	Šteta/korist	Izrečena kazna
Javni sektor	2 miliona €	1 godina
Privreda	600 hiljada €	3 godine

Sud je kao naročito olakšavajuće okolnosti cijenio da je Žarko Pavićević porodičan čovjek, udovac i neosuđivan, a Danijela Krković samohrana majka maloljetnog djeteta i neosuđivana. Ni u ovoj presudi sud nije cijenio okolnost činjenicu da korist pribavljenia izvršenjem djela višestruko prevazilazi zakonski kvalifikatorni limit za krivično djelo najteži oblik zloupotrebe službenog položaja, ali ni činjenicu dužnosti javnog funkcionera koju je optuženi Pavićević obavljao, broja preduzetih radnji i upornosti u pravcu izvršenja krivičnog djela.

Sa druge strane, izvršna direktorica privatne kompanije takođe iz Bara, nakon održanog glavnog pretresa pred Višim sudom u Podgorici, osuđena je pravноснаžno na **tri godine zatvora** [86] za najteži oblik krivičnog djela zloupotreba položaja u privrednom poslovanju [87] čijim izvršenjem je pravno lice oštećeno za 600 hiljada eura. Prethodno je Viši sud u ovom slučaju izrekao kaznu zatvora u trajanju od šest godina.

I u ovom slučaju sud je utvrdio olakšavajuće okolnosti da je optužena neosuđivana, porodične i materijalne prilike, da je udata, majka dvoje djece.

Međutim, za razliku od svih slučajeva gdje su za korupciju osuđeni javni funkcioneri ili pripadnici organizovane kriminalne grupe, sud u ovom slučaju navodi kao otežavaju okolnost da **pribavljeni korist, odnosno šteta, znatno prelaze cenzus neophodan za predmetnu kvalifikaciju krivičnog djela.**

Tako je još jednom potvrđeno da se ove otežavajuće okolnosti cijene samo na strani lica koja nijesu javni funkcioneri ili članovi kriminalne grupe, odnosno u slučajevima u kojima se ne radi o visokoj korupciji u javnom sektoru ili o organizovanom kriminalu.

C.1.1.2. Studija slučaja: Manja kazna funkcioneru zbog “zaboravnosti” tužioca

Propustima i nestručnim postupanjem, tužilaštvo dodatno utiče na izuzetno blagu kaznenu politiku za krivična djela visoke korupcije. Ova studija slučaja pokazuje kako je grubim propustom Specijalnog tužioca optuženom za visoku korupciju značajno olakšan položaj i sud onemogućen da mu izrekne strožiju kaznu.

Iako su, zahvaljujući njegovoj grešci, izrečene blage kazne i ignorisane otežavajuće okolnosti, specijalni tužilac nije izjavio žalbu na prvostepenu presudu.

U istom predmetu [88], optužnicom Specijalnog tužilaštva [89] Žarku Pavićeviću je bilo stavljeno na teret da je zloupotrebom službenih ovlašćenja predsjednika Opštine Bar, **Opštini pričinjena šteta u iznosu od skoro dva miliona eura** u korist Zavoda za izgradnju Bara AD i korisnika kredita za izgradnju objekta koji je trebao da izgradi Zavod.

Naime, Pavićević je garantovao da će Opština Bar vraćati kredite koje je Prva banka Crne Gore odobrila za izgradnju objekta koji njegova kompanija, Zavod za izgradnju Bara, nije izgradila u roku. U tu svrhu Pavićević je izdavao blanko mjenice na osnovu kojih je sa računa Opštine Bar naplaćeno preko 1,5 miliona eura.

Takođe, Pavićević je ugovorom obavezao Opštinstu da garantuje za vraćanje kredita Zavoda za izgradnju Bara AD kod Prve banke Crne Gore i u tu svrhu izdao je blanko mjenice na osnovu kojih je sa računa Opštine Bar naplaćeno 400 hiljada eura.

Kako je izvršenjem krivičnog djela pribavljeni korist u iznosu od skoro dva miliona, koja prelazi kvalifikatorni limit od 30 hiljada eura za postojanje težeg oblika ovog krivičnog djela,[90] to je Žarku Pavićeviću i Danijeli Krković stavljeno na teret teži oblik ovog djela za koji je propisana kazna zatvora u trajanju od dvije do deset godina.[91]

Specijalni tužilac u završnoj riječi "zaboravio" imovinsku korist

Završna riječ specijalnog tužioca je značajno poboljšala položaj optuženih jer im je umjesto kazne zatvora u trajanju od dvije do deset godina, nakon toga prijetila kazna u trajanju od šest mjeseci do pet godina.

U okviru završnih riječi, specijalni tužilac [92] mijenja optužnicu u činjeničnom opisu i iz nje izostavlja posljedicu krivičnog djela u vidu imovinske koristi pribavljene Zavodu za izgradnju Bara AD.

Tako je završna riječ specijalnog tužioca začajno poboljšala položaj optuženih jer im je tako na teret stavio samo osnovni oblik tog djela. Zbog toga je optuženima umjesto kazne zatvora u trajanju od dvije do deset godina, nakon završnih riječi specijalnog tužioca prijetila kazna za najblaži, osnovni oblik krivičnog djela, u trajanju od šest mjeseci do pet godina.

Zaprijećena kazna	Izrečena kazna
2 - 10 godina	1 godina

Iz tog razloga sud nije mogao Pavićevića i Krkovićevu osuditi za teži oblik krivičnog djela zloupotreba službenog položaja, već jedino za osnovni oblik koji postoji kada je pribavljena korist do tri hiljade eura. Zbog toga su optuženi osuđeni na blage kazne, iako je šteta po Opštini bila dva miliona eura.

Shodno odredbama Zakonika o krivičnom postupku,[93] između presude i optužbe mora postojati identitet i presuda se može odnositi samo na lice koje je optuženo i samo na djelo koje je predmet optužbe sadržane u podignutoj, odnosno na glavnom pretresu izmijenjenoj optužnici. Takođe, sud nije vezan za predloge tužioca u pogledu pravne ocjene djela.

Dakle, sud je vezan činjeničnim opisom optužnice iz koje je specijalni tužilac izostavio bitan elemenat bića krivičnog djela i zato sud nije mogao optužene osuditi za nešto što tužilac nije činjenično naveo u optužnici. U protivnom, sud bi prekoračio optužnicu i optužene osudio za nešto što im tužilac nije stavio na teret i tako bi počinio povredu odredaba krivičnog postupka.

Sud je u presudi dao obrazloženje zašto je optužene osudio za osnovni oblik krivičnog djela zloupotreba službenog položaja, ukazujući da je u optužnici izmijenjenoj u završnoj riječi specijalni tužilac izostavio posljedicu u vidu pribavljene koristi.

Mada je tužilac ostao pri pravnoj kvalifikaciji krivičnog djela, sud po Zakoniku o krivičnom postupku nije vezan tom kvalifikacijom, već činjeničnim opisom i optužene je mogao osuditi samo za djelo koje je tužilac činjenično opisao.

Iako je u presudi utvrdio da je Opštini pričinjena šteta od skoro dva miliona eura, sud optužene je morao osuditi za krivično djelo za koje je propisana kazna kao da je pribavljena korist do tri hiljade eura.

Tako je Viši sud osudio Pavićevića na kaznu zatvora koja je u granicama propisanim Krivičnim zakonikom.

Specijalni tužilac je svojim propustom u završnoj riječi omogućio i izricanje uslovne osude optuženoj Danijeli Krković. Naime, prema odredbama Krivičnog zakonika,[94] uslovna osuda se ne može izreći za krivična djela za koja se može izreći kazna zatvora u trajanju od deset godina ili teža kazna.

Za teži oblik krivičnog djela zloupotreba službenog položaja sud je Krković mogao izreći kaznu zatvora u trajanju od deset godina, pa je u tom slučaju bila isključena mogućnost uslovne osude

Šteta od dva miliona bez značaja za kaznu

Bez obzira na očigledan propust specijalnog tužioca kojim je onemogućeno strožije kažnjavanje, kazne koje je sud izrekao su izuzetno blage. Naime, u optužnici je ostao navod koji se odnosi na štetu koja je pričinjena Opštini Bar.

Sud je presudom utvrdio da je Opština pretrpjela štetu u iznosu od skoro dva miliona eura, ali pri odmjeravanju kazne ovu okolnost nije uopšte cijenio, navodeći da otežavajućih okolnosti nije bilo.

Takođe, sud kod Pavićevića **nije cijenio ni okolnost koja se odnosi na značaj javne funkcije** koju je obavljao i koju je koristio u kontinuitetu radi pribavljanja koristi kompaniji u kojoj je akcionar i član organa upravljanja.

Specijalni tužilac zadovoljan i sobom i kaznom

Pored propusta u završnoj riječi koji je omogućio blaže kažnjavanje, specijalni tužilac **nije izjavio žalbu na navedenu presudu**, zanemarujući navedene otežavajuće okolnosti koje je i sud ignorisao.

Iz presude Apelacionog suda Crne Gore,[95] proizilazi da su protiv presude Višeg suda žalbe izjavili samo branioci optuženih, koje je sud odbio i potvrdio prvostepenu presudu.

C.1.1.3. Studija slučaja: Nezakoniti p(r)opusti za javne funkcionere

Ova studija slučaja pokazuje da u postupcima protiv javnih funkcionera sudovi izriču uslovne osude čak i kada za to nisu ispunjeni zakonski uslovi.

Iako je izvršio koruptivno krivično djelo koje ga čini nedostojnim za obavljanje funkcije i zbog čega je propisano razrješenje, osuđeni funkcioner je i nakon pravnosnažnosti presude ostao na istoj funkciji.

Za nezakonito zapošljavanje više lica - uslovna osuda

Presudom Višeg suda u Podgorici,[96] nakon održanog glavnog pretresa, načelnik Komunalne policije Opštine Nikšić osuđen je za koruptivno krivično djelo zloupotreba službenog položaja u produženom trajanju zato što je u novembru i decembru 2012. godine, bez raspisivanja javnog oglasa, nezakonito zaposlio osam lica. Izbori za poslanike u Skupštinu Crne Gore održani su mjesec dana prije toga, u oktobru 2012 godine.

U vrijeme izvršenja za to djelo je bila propisana kazna zatvora u trajanju od šest mjeseci do pet godina, odnosno postojala je mogućnost i strožijeg kažnjavanja do deset godina zatvora jer se radilo o produženom krivičnom djelu.[97]

Zaprijećena kazna	Izrečena kazna
6 mjes - 10 god	uslovna

Ipak, optuženi načelnik Komunalne policije osuđen je uslovno tako što je utvrđena kazna zatvora u trajanju od osam mjeseci i istovremeno određeno da se neće izvršiti ako optuženi u roku od dvije godine na izvrši novo krivično djelo.

U obrazloženju presude sud je naveo olakšavajuće okolnosti i to porodične prilike, da je optuženi oženjen, otac dvoje djece, ranije neosuđivan, kao i ponašanje po izvršenom djelu jer je donio rješenja o prestanku radnog odnosa licima koja je nezakonito zaposlio.

Međutim, sud nije cijenio okolnost da se radilo o produženom krivičnom djelu za koje postoji mogućnost strožijeg kažnjavanja do dvostrukе mjere propisane zakonom, kao ni funkciju koju je optuženi obavljao, već je proizvoljno naveo da otežavajućih okolnosti nije bilo.

Uslovna osuda izrečena suprotno zakonu

Shodno odredbama Krivičnog zakonika [98] uslovna osuda se ne može izreći za krivična djela za koja se može izreći kazna zatvora u trajanju od deset godina ili teža kazna. U konkretnom slučaju optuženom je stavljeno na teret produženo krivično djelo zloupotreba službenog položaja za koje se može izreći kazna zatvora od deset godina, pa proizilazi da je uslovna osuda izrečena nezakonito.

Dodatno, Apelacioni sud je ovu presudu potvrđio [99] sa identičnim razlozima u odnosu na olakšavajuće i otežavajuće okolnosti, ali ni Apelacioni sud nije uopšte utvrđivao ispunjenost uslova za izricanje uslovne osude.

Osuđeni za koruptivno krivično djelo - (ne)dostojan za obavljanje funkcije

Shodno Zakonu o državnim službenicima i namještenicima,[100] koji se primjenjuje i na načelnika Komunalne policije,[101] imenovano lice se razrješava ako je osuđeno za krivično djelo koje ga čini nedostojnim za vršenje dužnosti.

Ipak, iako je u ovom slučaju načelnik Komunalne policije osuđen za krivično djelo koje ga čini nedostojnim za vršenje dužnosti, on je i dalje ostao na istoj funkciji.[102]

C.1.1.4. Studija slučaja: Apelacioni sud prepolovio kazne za aferu Zavala

Ova studija slučaja pokazuje da je Apelacioni sud osujetio pokušaj Višeg suda da nešto strožije kazni prve javne funkcionere koji su optuženi za visoku korupciju i značajno je ublažio kaznenu politiku sudova u redovnom postupku.

Prva presuda protiv optuženih za zloupotrebe u Opštini Budva donešena je u junu 2012. godine u takozvanom predmetu "Zavala".[103] Inače, radi se o prvom slučaju visoke korupcije pred crnogorskim sudovima.

Tom presudom, od javnih funkcionera osuđeni su bivši predsjednik Opštine Budva, Rajko Kuljača, bivši sekretar Sekretarijata za investicije, Dragan Marović [104] i Đorđe Pinjatić, bivši poslanik Skupštine Crne Gore i predsjednik Komisije za procjenu vrijednosti izvedenih radova.

(Ne)mogućnost zaključenja sporazuma o priznanju krivice

Optužnica u ovom predmetu podignuta je u martu 2011. godine,[105] godinu dana nakon početka primjene sporazuma o priznanju krivice.[106]

Rajku Kuljači, Dragunu Maroviću i Đordju Pinjatiću optužnicom je stavljeno na teret izvršenje najtežeg oblika krivičnog djela zloupotreba službenog položaja za koje je bila propisana kazna zatvora u trajanju do deset godina. U vrijeme pokretanja ovog postupka, prema Zakoniku o krivičnom postupku sporazum za ova krivična djela mogao se zaključiti ako je propisana kazna zatvora u trajanju do deset godina.[107]

Međutim, optuženima Rajku Kuljači i Dragunu Maroviću stavljeno je na teret takozvano produženo krivično djelo za koje Krivični zakonik propisuje mogućnost strožijeg kažnjavanja do dvostrukе mjere propisane kazne,[108] što u konkretnom slučaju predstavlja 20 godina zatvora. Zato je sporno da li su u vrijeme pokretanja ovog postupka Rajko Kuljača i Dragan Marović mogli zaključiti sporazum o priznanju krivice. Ovu dilemu za buduće slučajeve riješila je Skupština u avgustu 2015. godine kada su počele da se primjenjuju izmijene Zakonika o krivičnom postupku i po kojima je brisana granica propisane kazne do deset godina zatvora.[109]

Ipak, u vrijeme pokretanja ovog postupka nije se razmatrala mogućnost sporazuma o priznanju krivice optuženih. Naime, Specijalno tužilaštvo još nije bilo počelo sa primjenom sporazuma u praksi, a prije podizanja optužnice u ovom predmetu, u prvoj godini primjene ovog instituta u Crnoj Gori, zaključena su samo tri sporazuma.

Odmah nakon izmjena zakona koje omogućavaju zaključenje sporazuma o priznanju krivice za sva koruptivna krivična djela bez obzira na propisanu kaznu, Specijalno tužilaštvo počinje sa primjenom sporazuma. To pokazuje i zvanična statistika - u 2015. godini Specijalno tužilaštvo je zaključilo četiri sporazuma, a već sljedeće godine je taj broj porastao na 26. [110]

Prva presuda u redovnom postupku: krivi

Prvom presudom Višeg suda u Podgorici iz juna 2012. godine javni funkcioneri osuđeni su kaznama zatvora u granicama propisanim Krivičnim zakonom.

Rajko Kuljača osuđen je na pet godina zatvora, a Dragan Marović na četiri godine zatvora, za krivično djelo za koje je propisana kazna zatvora u trajanju od dvije do dvadeset godina, dok je Đorđe Pinjatić osuđen na tri godine zatvora za krivično djelo za koje je propisana kazna zatvora u trajanju od dvije do deset godina.

Prva presuda Apelacionog suda: ukida zbog povrede pravila postupka

U martu 2013. godine Apelacioni sud Crne Gore ovu presudu ukida zbog povreda pravila postupka i predmet vraća Višem суду na ponovni postupak, sa obrazloženjem da je presuda Višeg suda nerazumljiva jer se ne zna koji je zakon primijenjen.[111]

Druga presuda u redovnom postupku: krivi, otežavajuće okolnosti

Drugu presudu donosi isti sudija Višeg suda u Podgorici [112] u julu 2014. godine [113] i optužene Kuljaču, Marovića i Pinjatića ponovo osuđuje na iste kazne zatvora - od pet, četiri i tri godine zatvora. Prema navodima ove presude, optuženi su izvršenjem djela firmi Zavala Invest pribavili imovinsku korist u iznosu od 820 hiljada eura, odnosno u istom iznosu nanijeli štetu Opštini Budva.

Pri odmjeravanju kazne sud je kod Kuljače i Marovića kao opredjeljujuće otežavajuće okolnosti cijenio njihovo učešće u izvršenju krivičnog djela, a ovo imajući u vidu funkciju i dužnost koju su imali i čijim obavljanjem su bili dužni da čuvaju i očuvaju povjerenje u organe vlasti i pravni poredak koji predstavljaju, kao i količinu preduzetih radnji u pravcu izvršenja krivičnog djela.

Ove okolnosti je ovako cijenila ista sudija u još jednom slučaju [114] i nikada kasnije sud ih nije cijenio kao otežavajuće u bilo kom postupku protiv nekog od članova budvanske kriminalne grupe.

Osuđeni	Zaprijećena kazna	Prvostepeni sud	Apelacioni sud
R. Kuljača	2 - 20 god	5 godina	2,5 godine
D. Marović	2 - 20 god	4 godine	2 godine
Đ. Pinjatić	2 - 10 god	3 godine	1 godina

Druga presuda Apelacionog suda: ukida zbog povrede pravila postupka

Pet mjeseci nakon donošenja ove presude, Apelacioni sud Crne Gore je ukida [115] u osuđujućem dijelu zbog povrede pravila postupka sa obrazloženjem da je nejasno obrazloženje presude Višeg suda u odnosu na krivicu optuženih.

Predmet se ponovo vraća Višem суду na ponovno suđenje drugom sudiji. Odredbe Zakonika o krivičnom postupku [116] propisuju da drugostepeni sud može narediti da se novi glavni pretres pred prvostepenim sudom održi pred potpuno izmijenjenim vijećem, ali presuda Apelacionog suda nema uopšte obrazloženje za odluku da se u ovom postupku predmet vrati drugom sudiji.

Treća presuda: krivi, ne pominju se otežavajuće okolnosti

Treću presudu u predmetu Zavala donijela je druga sudija Višeg suda u Podgorici [117] i optuženi Kuljača, Marović i Pinjatić po treći put su osuđeni na iste kazne od pet, četiri i tri godine zatvora. [118]

Međutim, za razliku od prethodne presude gdje je sud kod Kuljače i Marovića cijenio kao opredjeljujuće otežavajuću okolnost učešće u izvršenju krivičnog djela imajući u vidu funkciju i dužnost koju su imali, u ovoj presudi sud navodi da kod svih optuženih nije bilo otežavajućih okolnosti.

Četvrta presuda Apelacionog suda: nisu cijenjene olakšavajuće okolnosti

Treću presudu Višeg suda preinačio je Apelacioni sud Crne Gore krajem 2016. godine [119] na način što je javnim funkcionerima kazne prepolovio.

Apelacioni sud je naveo da nijesu u dovoljnoj mjeri cijenjene olakšavajuće okolnosti da su ovi funkcioneri porodični ljudi, da imaju djecu i da se Opština Budva nije pridružila krivičnom gonjenju, niti je postavila imovinsko-pravni zahtjev, zbog čega je kazne optuženima prepolovio.

Ipak, Apelacioni sud ne navodi da li su djeca optuženih maloljetna, da li žive sa njima u zajednici i da li optuženi imaju obavezu da ih izdržavaju.

Sud ne navodi ni ocjenu da li je stav oštećene Opštine Budva da se ne pridruži krivičnom gonjenju i ne postavi imovinsko-pravni zahtjev rezultat ponašanja optuženih, kada bi jedino mogao biti olakšavajuća okolnost.

Štaviše, nesporno je da optuženi nijesu Opštini nadoknadili štetu od 820 hiljada eura, a angažovanje advokata za zastupanje Opštine i način na koji je taj advokat radio ukazuju na sumnje da se radi o novim zloupotrebama na štetu Opštine i u korist optuženih funkcionera. [120]

Tako je Kuljača osuđen na dvije i po godine zatvora, Marović na dvije godine zatvora, što je zakonom propisani minimum i Pinjatić na godinu dana zatvora, što je ispod zakonom propisanog minima.

C.1.1.5. Studija slučaja: Apelacionom sudu prenaglašeno cijeniti štetu i funkciju optuženih

Ova studija pokazuje da je Viši sud kao otežavajuće okolnosti cijenio značaj funkcije i dužnosti koje je optuženi obavljaо, kao i korist koju je stekao, ali je Apelacioni sud preinačio presudu i skoro dvostruko skratio kaznu.

Ista sudija Višeg suda u Podgorici koja je donijela dvije prvostepene presude u slučaju "Zavala" [121] osudila je još jednog bivšeg predsjednika Opštine Budva Lazara Rađenovića istom kaznom od šest godina zatvora [122] za krivična djela kojima su optuženi pribavili korist u ukupnom iznosu od pola miliona eura, od čega je Rađenović pribavio za sebe 350 hiljada eura. I u ovom postupku optužnica je podignuta u vrijeme [123] kada Specijalno tužilaštvo nije bilo počelo sa zaključivanjem sporazuma o priznanju krivice.

Pri odmjeravanju kazne sud je, kao i kod Kuljače i Marovića u slučaju "Zavala", kao opredjeljujuće otežavajuće okolnosti cijenio značaj funkcije i dužnosti koje je optuženi obavljaо i čijim obavljanjem je bio dužan da čuva povjerenje u organe vlasti i pravni poredak, kao i količinu preduzetih radnji u pravcu izvršenja krivičnog djela.

Takođe, sud je kao otežavajuću okolnost cijenio da je pribavljena korist koja višestruko prevaziđa zakonski kvalifikatorni limit za krivično djelo najteži oblik zloupotrebe službenog položaja koji iznosi 30 hiljada eura, navodeći da je optuženi pribavio korist u iznosu od 350 hiljada eura.

Presudu Višeg suda preinačio je Apelacioni sud Crne Gore početkom 2016. godine [124] na način što je Rađenovića osudio umjesto na šest - na tri godine i osam mjeseci, navodeći da je Viši sud dao prenaglašen značaj ovim otežavajućim okolnostima, dok je olakšavajuće okolnosti blago vrednovao.

Zaprijećena kazna	Prvostepeni sud	Apelacioni sud
2 - 20 god	6 godina	3 godine i 8 mjeseci

Tako je Apelacioni sud i u ovom slučaju osujetio pokušaj Višeg suda da nešto strožije kazni prve javne funkcionere optužene za visoku korupciju i značajno ublažio kaznenu politiku sudova i u redovnom postupku.

Neposredno nakon donošenja presude kojom je Rađenovića osudila na šest godina zatvora, sudija koje donijela presudu odlukom Vlade imenovana je za zastupnika Crne Gore pred Evropskim sudom za ljudska prava u Strazburu. [125]

Ove okolnosti nikada više nijesu cijenjene kao otežavajuće u bilo kom postupku protiv nekog od članova kriminalne grupe Svetozara Marovića.

C.1.1.6. Studija slučaja: Veća kazna za mito policajcu, nego za političku korupciju

Ova studija pokazuje da su sudovi osudili nezaposleno lice na tri mjeseca zatvora zbog davanja mita od 20 eura, a u drugom su izrekli uslovnu osudu javnom funkcioneru za zloupotrebu položaja i pribavljanje koristi političkoj partiji na štetu države u iznosu od oko hiljadu eura.

Presudom Višeg suda u Podgorici,[126] nakon održanog glavnog pretresa, nezaposleno lice osuđeno je na tri mjeseca zatvora zato što je policajcima ponudio mito od 20 eura kako ga ne bi procesuirali zbog izvršenog prekršaja.

Na strani optuženog sud je cijenio olakšavajuće okolnosti i to: porodične prilike, činjenicu da je otac jednog djeteta, da je ranije neosudivan, loše materijalne prilike, nezaposlenost, ponašanje po izvršenom djelu - kajanje i žaljenje zbog izvršenog djela i izvinjenje policajcima.

Sa druge strane, Apelacioni sud Crne Gore [127] preinačio je presudu Višeg suda u Podgorici,[128] donešenu takođe nakon održanog glavnog pretresa i umjesto tri mjeseca zatvora izrekao je uslovnu osudu [129] direktoru državnog preduzeća Nebojši Obradoviću za dva krivična djela zloupotreba službenog položaja.[130]

Obradović je osuđen zato što je iskoristio službeni položaj i vladajućoj političkoj partiji čiji je član pribavio korist u iznosu od ukupno 954 eura na štetu budžeta Crne Gore tako što je sa računa državnog preduzeća plaćao usluge izvrštene političkoj partiji.

Iako je korist koju je vršenjem krivičnih djela Obradović pribavio političkoj partiji 50 puta veća od ponuđenog mita u prethodnom slučaju i iako je na strani Nebojše Obradovića bilo manje olakšavajućih okolnosti nego kod optuženog u tom predmetu,[131] Apelacioni sud je Obradoviću izrekao uslovnu osudu.

Sud je potpuno zanemario otežavajuće okolnosti koje su nesporno utvrđene u postupku i to:

1. značaj funkcije koju je Obradović obavljao,
2. stepen krivice,
3. činjenicu da je izvršio dva koruptivna krivična djela,
4. pribavio korist političkoj partiji na štetu državnog budžeta.

Osuđeni	Broj krivičnih djela	Šteta	Kazna
nezaposleni	davanje mita, 1	20 €	3 mjeseca
funkcioner	zloupotreba položaja, 2	954 €	uslovna

C.1.1.7. Studija slučaja: Zastupnik oštećenog zastupao interese kriminalne grupe

Ova studija pokazuje da je jedan od članova budvanske kriminalne grupe angažovao advokata da zastupa interese Opštine Budva u postupcima vođenim upravo protiv te grupe. Taj advokat se nije pridružio krivičnom gonjenju i nije tražio naknadu štete, već je branio optužene da nijesu izvršili krivična djela, da bi takvo "zastupanje" naplatio skoro 100 hiljada eura iz opštinskog budžeta.

Lazar Rađenović, bivši predsjednik Opštine Budva, je sa advokatskom kancelarijom iz Podgorice [132] zaključivao ugovore o punomoćstvu tokom 2011,[133] 2012. [134] i 2013. [135] godine radi zastupanja Opštine Budva u sudskim postupcima. Svi ugovori zaključeni se neposrednom pogodbom Lazara Rađenovića, kasnije pravnosnažno osuđenog člana kriminalne grupe [136] i advokata Vasilija Kneževića, bez sprovođenja postupka javnog nadmetanja.

Na osnovu ovih ugovora, advokat Vasilije Knežević zastupao je Opština Budva kao oštećenu u krivičnom postupku protiv bivših funkcionera Opštine Budva Rajka Kuljače i drugih, zbog niza krivičnih djela korupcije kojima je Opština Budva oštećena za milionske iznose.

U ovom predmetu advokat Knežević kao punomoćnik oštećene Opštine Budva nije postavio imovinskopravni zahtjev i nije tražio naknadu štete pričinjene izvršenjem koruptivnih krivičnih djela, niti se pridružio krivičnom gonjenju u ime oštećene Opštine Budva.

Umjesto naknade štete, advokat Opštine Budva branio optužene

U presudi Višeg suda u Podgorici [137] navodi se da je ovaj advokat kao punomoćnik Opštine Budva, pred sudom iznio stav da se Opštine Budva ne smatra oštećenom, da djela koja se optuženima stavlju na teret nijesu i ne mogu biti krivična djela i da se u tom dijelu ne pridružuje krivičnom gonjenju protiv optuženih i da su radnje koje su optuženi učinili preduzeli u krajnjoj nuždi.

Sud je u presudi utvrdio da je stav advokata Kneževića u suprotnosti sa dokazima.

Papreno naplatio zastupanje na štetu Opštine

Iako je advokat kojeg je Opština angažovala zastupao interese optuženih koji su Opštini nanijeli štetu, za takav "angažman" i takvo "zastupanje" prijavljeni Knežević od Opštine Budva potraživao je iznos od čak 98.137,81 eura.

Prema računovodstvenoj evidenciji Opštine Budva,[138] na osnovu ugovora o punomoćstvu advokatu Kneževiću je, za zastupanje u više predmeta, do početka 2014. godine isplaćeno ukupno 97.337,50 eura.

U martu 2014. godine Lazar Rađenović, koji je angažovao ovog advokata, uhapšen je kao član budvanske kriminalne grupe, pa je Knežević prestao sa fakturisanjem usluga po zaključenim ugovorima.

Dvije godine kasnije, u periodu od 10. juna do 02. avgusta 2016. godine, advokat Knežević je podnio sedam tužbi protiv Opštine Budva u kojima na osnovu ugovora zaključenih sa Rađenovićem potražuje ukupan iznos od čak 1.375.731,30 eura. U tim predmetima Knežević od Opštine Budve pokušava da naplati, na primjer, po 27.000,00 eura po jednom neobrazloženom podnesku ili po jednom pristupu na raspravi.

C.2.2. Korišćenje mjera tajnog nadzora u dokazivanju korupcije

U predmetima visoke korupcije, gdje je država oštećena za milionske iznose, tužilaštvo ne traži određivanje mjera tajnog nadzora kako bi lakše prikupilo dokaze, već te mjere gotovo isključivo primjenjuje u slučajevima korupcije na najnižem nivou.

Sudska praksa pokazuje da tužilaštvo nije pokazalo interesovanje i spremnost da se pod mjere tajnog nadzora stave lica protiv kojih vodi istragu za najteža krivična djela korupcije, već je sa optuženima potpisalo sporazume o priznanju krivice sa neprimjereno niskim kaznama [139].

Takva pasivnost tužilaštva je zabrinjavajuća, jer su mjerama mogli biti prikupljeni dokazi o krivici optuženih, ali i dokazi od značaja za finansijsku istragu i oduzimanje imovine gdje su rezultati izostali [140].

Sa druge strane, policija i tužilaštvo pokazuju da imaju kapaciteta za primijenu ovih mjera, ali to čine gotovo isključivo u slučajevima sitne korupcije.

C.2.2.1. Studija slučaja: Prisluškivali samo jednog člana budvanske grupe

Iz presuda protiv organizatora i članova budvanske kriminalne grupe, koja je izvršenjem krivičnih djela korupcije državu oštetila za više desetina miliona eura, utvrđuje se da su samo u jednom slučaju sprovedene mjere tajnog nadzora radi prikupljanja dokaza.

Jedino u presudi Višeg suda u Podgorici [141] sud se poziva na mjere tajnog nadzora snimanje telefonskih razgovora i drugih komunikacija na daljinu. Ta mjeru je bila određena prema bivšem predsjedniku Opštine Budva, Lazaru Rađenoviću. Sa druge strane, ostali članovi kriminalne grupe, uključujući i njenog šefa, Svetozara Marovića, nijesu bili pod ovim mjerama i njihovi razgovori i komunikacije nijesu snimani.

Prema presudi, mjere tajnog nadzora trajale su pola godine [142] i odmah nakon njihove primjene tužilaštvo je podiglo optužnicu. Njihovom primjenom prikupljeni su dokazi na osnovu kojih je Viši sud, kao prvostepeni, Rađenovića osudio na šest godina zatvora.

Međutim, nerazumljivo je da se u istrazi protiv kriminalne grupe, prisluškuju i snimaju razgovori samo jednog člana. Ovo posebno jer su prisluškivanjem razgovora Lazara Rađenovića prikupljeni dokazi početkom 2014. godine, a istraga protiv većine članova kriminalne grupe pokrenuta je nakon toga. Zato je nejasno zašto tužilaštvo nije tražilo određivanje mjera tajnog nadzora prema ostalim članovima grupe, posebno prema organizatoru Svetozaru Maroviću.

C.2.2.2. Studija slučaja: Slušaju policajce, ali ne i gradonačelnike

Ova studija slučaja pokazuje da ni u drugom slučaju visoke korupcije koji je vođen pred crnogorskim sudovima, mjere tajnog nadzora nijesu primjenjivane za prikupljanje dokaza. Međutim, drugi dio ove studije pokazuje da policija i tužilaštvo uspješno primjenjuje ove mjere u slučajevima administrativne korupcije.

Šest i po godina zloupotreba bez mjera tajnog nadzora

Iz presude Višeg suda u Podgorici,[143] kojom je bivši predsjednik Opštine Bar Žarko Pavićević osuđen na godinu dana zatvora, proizilazi da je Pavićević zlouptrebljavao službeni položaj od kraja 2007. godine do sredine 2015. godine, da bi u novembru 2015. godine tužilaštvo podiglo optužnicu.

Iako je utvrđeno da je Pavićević korupcijom oštetio Opština Bar za dva miliona eura, za svo to vrijeme tužilaštvo nije tražilo određivanje mjera tajnog nadzora i Pavićević nikada nije bio pod mjerama tajnog nadzora.

Mjere za mito saobraćajnim policajcima

Da se mjerama tajnog nadzora snimanja telefonskih razgovora i drugih komunikacija na daljinu mogu prikupiti dokazi koji će otkriti korupciju i dovesti do osuđujuće presude pokazuje presuda Višeg suda u Podgorici iz juna 2016. godine. [144]

Tom presudom osuđeni su sabraćajni policajci za primanje mita u iznosima od 10, 15 i 100 eura da ne bi procesiurali saobraćajne prekršaje vozača. U tom postupku sud je proveo dokaze pribavljeni mjerama tajnog nadzora i na njima je zasnovao osuđujuću presudu.

Policajci su pravноснаžno osuđeni na kazne zatvora u trajanju od po jedne godine,[145] identično kao i Žarko Pavićević.

Mjere tajnog nadzora uspješno su sprovedene i u predmetu donošenja presude Višeg suda u Podgorici iz februara 2013. godine. [146] U tom predmetu takođe su osuđeni sabraćajni policajci za primanje mita u iznosima od 35, 50, 100 i 150 eura. Osuđujuća presuda takođe je zasnovana na mjerama tajnog nadzora i policajci su pravносnažno osuđeni na kaznu zatvora u trajanju od dvije godine i na kaznu zatvora u trajanju od šest mjeseci. [147]

C.2.3. Odbijajuće presude

Nakon višegodišnjeg vođenja postupka, državni tužioci proizvoljno odustaju od optužbi bez navođenja konkretnih razloga, sa uopštenim stavovima da optuženi koje su godinama krivično gonili nisu izvršili krivična djela ili da za to nemaju dokaza.

Takvo postupanje sudstva i tužilaštva uzrokuje velike troškove koji padaju na teret budžetskih sredstava suda.

Odbijanje optužbe zbog odustanka tužioca od krivičnog gonjenja ili zbog zastarjelosti krivičnog gonjenja ukazuje na nestručnost i proizvoljnost tužilaštva u podizanju optužnica i neažurnost pravosuđa u vođenju postupka.

Rokovi za nastupanje apsolutne zastarjelosti krivičnog gonjenja nijesu mali [148], pa svaki slučaj odbijanja optužbe iz tog razloga ukazuje na neefikasnost i neažurnost pravosuđa.

C.2.3.1. Studija slučaja: Odbijene optužbe za 44 krivična djela

Zahvaljujući nestručnosti tužilaštva i neažurnosti pravosuđa u ovom slučaju je odbijena optužba za 44 krivična djela. Prvo je tužilac odustao od krivičnog gonjenja polovine tih djela, a zatim je sud utvrdio da je za drugu polovicu nastupila apsolutna zastarjelost krivičnog gonjenja - dvije i po godine prije donošenja presude.

Presudom Višeg suda u Podgorici [149] odbijena je optužba za čak 44 krivična djela. Od toga je polovina bilo pranje novca u težem obliku, dok se druga polovina krivičnih djela odnosi na zločinačko udruživanje, zloupotrebu službenog položaja i nesavjestan rad u službi.

Iz presude proizilazi da je zamjenik specijalnog tužioca nakon šest i po godina postupka odustao od optužbe za 22 krivična djela pranje novca sa zaključkom da nije dokazano da su ova djela izvršena.

Prema navodima iz presude, dvije i po godine prije donošenja presude nastupila je apsolutna zastarjelost krivičnog gonjenja za preostala 22 krivična djela, odnosno za 17 krivičnih djela zločinačko udruživanje, tri krivična djela zloupotreba službenog položaja i dva krivična djela nesavjestan rad u službi.

Trajanje postupka	Tužilac odustao
6,5 godina	22 djela

Tako proizilazi da je tužilaštvo neosnovano gonilo više optuženih čak dvije i po godine, čime su znatno povećani i troškovi postupka koji su pali na teret budžetskih sredstava suda.

C.2.3.2. Studija slučaja: Petogodišnje suđenje za nepostojeće krivično djelo

Ova studija slučaja pokazuje da je tužilaštvo odustalo od krivičnog gonjenja više optuženih pet godina nakon što su iz zakona izbrisana krivična djela koja su im stavljana na teret. Neažurno postupanje suda i nestručno postupanje tužioca uzrokovalo odbijanje optužbe protiv devet optuženih lica za ukupno 22 krivična djela.

Od podizanja optužnice do pravnosnažnosti presude prošlo je 86 mjeseci i za to vrijeme tužilac je utvrdio da za četiri krivična djela nema dokaza, a da je za osam krivičnih djela izbrisani član zakona koji je tužilac naveo u optužnici, dok je sud utvrdio da je za deset krivičnih djela nastupila zastarjelost krivičnog gonjenja.

Odustanak tužioca od krivičnog gonjenja

U ovom slučaju zamjenik specijalnog tužioca, dvadeset dana prije donošenja prvostepene presude [150] odustaje od krivičnog gonjenja devet optuženih lica za ukupno dvanaest krivičnih djela. Tužilac navodi dva razloga za odustanak od krivičnog gonjenja:

1) Nema dokaza da su optuženi izvršili krivično djelo

Šest godina nakon što je podigao optužnicu [151] sa dokazima koji su trebali da je potvrde, tužilac je shvatio da nema dokaza za četiri krivična djela zloupotreba službenog položaja.

2) Pet godina ranije brisana tačka zakona koja je bila osnov optužbe

Od krivičnog gonjenja osam optuženih lica za teži oblik krivičnog djela zloupotreba ovlašćenja u privredi, tužilac odustaje od krivičnog gonjenja sa stavom da je tačka 3. stava 1. člana 276. Krivičnog zakonika brisana izmjenama zakonika koje su stupile na snagu 13. maja 2010. godine, a na glavnem pretresu nije dokazano da su izvršili neko drugo krivično djelo za koje se goni po službenoj dužnosti.

Međutim, ostaje nejasno zašto je tužilac odustao od gonjenja pet godina od kada su stupile na snagu izmjene zakona i na osnovu čega ih je optuživao u tom periodu, odnosno koje krivično djelo je pet godina smatrao da su optuženi izvršili.

Trajanje postupka	Tužilac odustao
5 godina	12 djela

Viši sud: zastaralo i djelo iz izmijenjene optužnice

Osim odbijanja optužbe zbog odustanka tužioca od krivičnog gonjenja, u ovom slučaju, prvostepeni sud je odbio optužbu za jedno krivično djelo zbog nastupanja apsolutne zastarjelosti krivičnog gonjenja.

Tužilac je izmijenjenom optužnicom stavio na teret krivično djelo za koje je nastupila zastarjelost gonjenja. Pred prvostepenim sudom u ovom predmetu optužba je odbijena za 13 krivičnih djela.

Tužilac je dvadeset dana pred završetak prvostepenog postupka promijenio optužnicu i jednom optuženom je umjesto težeg oblika krivičnog djela zloupotreba službenog položaja, stavio na teret lakše krivično djelo - osnovni oblik zloupotrebe položaja u privrednom poslovanju. Zbog manje propisane kazne, za to krivično djelo apsolutna zastarjelost je nastupila sedam mjeseci prije donošenja presude, pa je sud odbio optužbu i u odnosu na ovo krivično djelo.

Apelacioni sud Crne Gore: Zastaralo još devet krivičnih djela

Apelacioni sud Crne Gore [152] potvrdio je presudu Višeg suda u Podgorici u dijelu u kome je optužba odbijena, a djelimično je preinac̄io osuđujući dio presude na način što je odbio optužbu za još devet krivičnih djela stavljenih na teret petorici optuženih.

Apelacioni sud je utvrdio da je za još devet krivičnih djela nastupila absolutna zastarjelost krivičnog gonjenja.

C.2.3.3. Studija slučaja: Tužioc̄i odustaju nakon višegodišnjih postupaka

U ovoj studiji su opisana dva slučaja koji pokazuju da tužilaštvo tek nakon višegodišnjih sudskih postupaka zaključuje da optuženi nisu izvršili krivična djela i odustaje od njihovog krivičnog gonjenja. Međutim, neprimjereno i neopravdano odugovlačenje postupka od strane tužilaštva i suda istovremeno dovodi do zastarjelosti krivičnog gonjenja za druga krivična djela.

Odustanak devet godina nakon pokretanja istrage

Da neažurno i nestučno postupanje suda uzrokuje zastarjelost krivičnog gonjenja proizilazi i iz presude Višeg suda u Podgorici [153] od septembra 2013. godine.

Optužnica u ovom predmetu podignuta je u maju 2009. godine.[154] Broj optužnice [155] pokazuje da je tužilaštvo pokrenulo postupak još 2004. godine, pa proizilazi da je tužiocu trebalo pet godina od saznanja za djelo da podigne optužnicu.

U februaru 2012. godine Viši sud u Podgorici je ukinuo prvostepenu presudu [156] Osnovnog suda u Kotoru i predmet vratio tom sudu na ponovni postupak. Godinu dana kasnije, Osnovni sud u Kotoru oglasio se stvarno nenađežnim,[157] pa je spise dostavio Višem sudu u Podgorici 21.06.2013. godine.

Na glavnom pretresu održanom u septembru 2013. godine tužilac odustaje od gonjenja za krivično djelo zloupotreba službenog položaja sa zaključkom da optuženi nije izvršio ovo krivično djelo, dok u odnosu na krivično djelo falsifikovanje službene isprave odustaje od gonjenja jer je nastupila absolutna zastarjelost krivičnog gonjenja.

Odustanak nakon šest godina suđenja

Iz presude Višeg suda u Podgorici [158] proizilazi da je Osnovno državno tužilaštvo na Cetinju podiglo optužnicu [159] u aprilu 2008. godine za teži oblik krivičnog djela zloupotreba položaja u privrednom poslovanju [160] i krivično djelo falsifikovanje službene isprave [161]. Prema optužnici, djela su izvršena u julu 2002. godine, a šteta nastala njihovim izvršenjem iznosi 42 hiljade eura.

Početkom 2014. godine optužba je odbijena za krivično djelo falsifikovanje službene isprave zbog absolutne zastarjelosti krivičnog gonjenja [162], a na glavnom pretresu u septembru 2014. godine tužilac odustaje od krivičnog gonjenja sa navodima da optuženi nije izvršio krivično djelo zloupotreba položaja u privrednom poslovanju.

C.2.3.4. Studija slučaja: Selektivno odustajanje od krivičnog gonjenja

Osim neažurnosti pravosuđa koje dovodi do zastarjelosti krivičnog gonjenja, sljedeći slučaj pokazuje da specijalno tužilaštvo postupa selektivno i proizvoljno odlučuje o odustajanju od krivičnog gonjenja.

Presudom Višeg suda u Podgorici [163] odbijena je optužba protiv dva optužena lica. Ova presuda potvrđena je presudom Apelacionog suda Crne Gore.[164] Od podizanja optužnice do pravnosnažnog okončanja postupka u ovom predmetu prošlo je 102 mjeseca ili 8,5 godina.

Ovoj dvojici optuženih bila su stavljeni na teret krivična djela za koje Krivični zakonik propisuje maksimalne kazne u trajanju do tri godine zatvora.[165] Polazeći od propisane kazne koja je bila ista za djela koja su stavljeni na teret optuženima, absolutna zastarjelost krivičnog gonjenja obojice optuženih je nastupila nakon proteka šest godina od izvršenja djela.[166]

Tužilac je, sedam i po godina nakon podizanja optužnice, odustao od gonjenja samo jednog od ovih optuženih lica.

Zato je Viši sud u Podgorici odbio optužbu i u odnosu na tog optuženog - iz razloga što je tužilac odustao, ali i u odnosu na drugog optuženog - zbog absolutne zastarjelosti krivičnog gonjenja.

C.2.3.5. Studija slučaja: Nemušti odustanak od gonjenja nakon petogodišnjeg suđenja

Ova studija pokazuje da je tužilaštvo odustalo od krivičnog gonjenja optuženog nakon pet godina suđenja bez navođenja bilo kakvih razloga za takvu svoju odluku.

Iz presude Višeg suda u Bijelom Polju [167] utvrđuje se da je optuženom 2007. godine bilo stavljeni na teret [168] izvršenje težeg oblika krivičnog djela zloupotreba službenog položaja [169] i krivičnog djela falsifikovanje službene isprave.[170] Prema optužnici, šteta nastala izvršenjem krivičnih djela je bila sedam hiljada eura.

Pet godina nakon podizanja optužnice,[171] Specijalni tužilac na kraju glavnog pretresa pred Višim sudom odustaje od krivičnog gonjenja bez navođenja razloga i sud donosi presudu kojom odbija optužbu protiv ovog optuženog.

Dakle, tužilaštvo je nakon petogodišnjeg suđenja odustalo od sopstvenih optužbi bez bilo kakvog obrazloženja razloga iz kojih je promjenilo svoju odluku. Na taj način su neosnovani povećani troškovi postupka, jer svi troškovi petogodišnjeg zastupanja tog optuženog padaju na teret suda.

Trajanje postupka	Šteta
5 godina	7.000 €

C.2. Sporazum o priznanju krivice za krivična djela korupcije

Dogovaranje i prihvatanje kazni ispod zakonskog minimuma za teška krivična djela korupcije je postalo pravilo, a ne izuzetak.

Sudovi nekritički prihvataju kazne koje je tužilaštvo dogovorilo sa okriviljenima i ne ulaze u ispunjenost zakonom propisanih uslova da sporazumi budu zaključeni.

Ni u jednoj presudi nema obrazloženja kako će visina dogovorenih kazni ispuniti svrhu kažnjavanja i da li su sporazumi zaključeni u skladu sa interesima pravičnosti. U presudama nema ocjene težine posljedice izvršenih krivičnih djela u odnosu na dogovorene kazne, iako se u većini slučajeva procijenjena šteta po državu mjeri milionima eura.

Sporazum o priznanju krivice je prvi put primijenjen za krivična djela korupcije u slučaju javnih funkcionera iz takozvane budvanske kriminalne grupe. Predmet tih sporazuma su bili najteži oblici krivičnih djela korupcije za koja je propisana kazna čak do 20 godina zatvora.

Tužilaštvo je sa svim okriviljenima u toj aferi dogovorilo kazne ispod zakonom propisanog minimuma, osim sa šefom kriminalne organizacije koji je dobio minimalnu kaznu. Sklapanje više sporazuma sa istim okriviljenim omogućilo je dodatno ublažavanje kazni kroz njihovo spajanje.

Većini istaknutih članova te kriminalne grupe sudovi su previše blagonaklono, u nekim slučajevima i neosnovano, tumačili olakšavajuće okolnosti, dok su otežavajuće tumačili blaže nego što je to zakonom propisano ili ih nijesu uzimali u obzir.

Sklapanje sporazuma o priznanju krivice nije doprinijelo ostvarenju boljih rezultata u finansijskim istragama čiji dometi su izuzetno skromni. Imovina čije oduzimanje tužilaštvo traži više se ne vodi na Maroviće, a oni su nedostupni nadležnim organima za izdržavanje kazni zatvora, dominantno zahvaljujući postupanju tužilaštva koje je tražilo da budu pušteni na slobodu nakon što su potpisali sporazume.

C.2.1. Praksa tužilaštva

Na sajtu sudova [172] objavljeno je 13 sporazuma o priznanju krivice za krivična djela korupcije izvršena od strane budvanske kriminalne organizacije. Svi objavljeni sporazumi su gotovo identični.

U uvodu se navode odredbe Zakonika o krivičnom postupku na osnovu kojih se sporazumi zaključuju, inicijali okrivljenog i krivično djelo ili djela koja mu se stavljuju na teret sa pravnom kvalifikacijom.

U tekstu sporazuma prvo se navodi činjenični opis krivičnog djela koje se okrivljenom stavlja na teret, zatim da okrivljeni u potpunosti priznaje izvršenje tog djela, da su tužilac i okrivljeni saglasni da sud izrekne dogovorenou kaznu, nakon toga odredba o troškovima postupka, konstatacija da okrivljeni potvrđuje da je izjavu o priznanju dao dobrovoljno i svjesno, bez prisile, da je svjestan da se odriče prava na suđenje ako se doneše presuda po sporazumu i da se stranke odriču prava na žalbu protiv odluke suda donešene na osnovu sporazuma.

C.2.1.1. Struktura krivičnih djela korupcije koja su bila predmet sporazuma

U svim slučajevima gdje je tužilaštvo zaključilo sporazum o priznanju krivice radilo se o **najtežem obliku krivičnog djela zloupotreba službenog položaja**. [173]

Sa organizatorom kriminalne organizacije zaključena su dva sporazuma, jedan za krivično djelo zloupotreba službenog položaja i drugi za krivično djelo zloupotreba službenog položaja i krivično djelo prevare.

U **11 sporazuma** radilo se o krivičnim djelima izvršenim **na organizovan način**, odnosno o krivičnim djelima organizovanog kriminala. [174]

U **10 sporazuma** radilo se o takozvanim **produženim krivičnim djelima**, odnosno o više istih ili istovrsnih krivičnih djela, za koja Krivični zakonik propisuje **mogućnost strožijeg kažnjavanja** od kazne koja je propisana za to krivično djelo. [175]

C.2.1.2. Propisane kazne za krivična djela za koja su zaključeni sporazum

Za najteži oblik krivičnog djela zloupotrebe službenog položaja koje je samo ili sa nekim drugim krivičnim djelom bilo predmet svakog sporazuma o priznanju krivice, Krivični zakonik Crne Gore je u vrijeme kada su djela izvršena **propisivao kaznu** zatvora u trajanju **od dvije do deset godina**.[176]

Za najteži oblik krivičnog djela utaje poreza i doprinosa koje je bilo predmet sporazuma Krivični zakonik **propisuje kaznu** zatvora u trajanju **od jedne do osam godina i novčanu kaznu**. [177]

Za najteži oblik krivičnog djela prevare koje je bilo predmet jednog sporazuma sa organizatorom kriminalne grupe Zakonik **propisuje kaznu** zatvora u trajanju **od dvije do deset godina**. [178]

U **10 sporazuma** radilo se o tzv. produženim krivičnim djelima [179], **za koja se može izreći dvostruka mjera propisane kazne**, odnosno za najteži oblik zloupotrebe službenog položaja najviše **20 godina zatvora**.

C.2.1.3. Kazne koje je tužilaštvo dogovorilo sa okriviljenima

Za najteži oblik krivičnog djela zloupotrebe službenog položaja tužilaštvo je najčešće, čak **9 puta**, dogovorilo kaznu zatvora u trajanju **od 6 mjeseci**. To je najmanja moguća kazna koja se može izreći za ovo krivično djelo nakon maksimalnog ublažavanja kazne ispod propisanog minimuma koje dozvoljava Krivični zakonik. [180]

U **dva slučaja** tužilaštvo je za najteži oblik zloupotrebe službenog položaja dogovorilo kaznu zatvora u trajanju **od 7 mjeseci**.

U **jednom slučaju** tužilaštvo je za najteži oblik zloupotrebe službenog položaja dogovorilo kaznu zatvora u trajanju **od jedne godine i u jednom slučaju** dogovorena je kazna u trajanju **od jedne godine i 6 mjeseci i novčana kazna od 30.000 €**.

U slučaju gdje su predmet optužbe bili najteži oblici krivičnih djela zloupotrebe službenog položaja i utaje poreza i doprinosa, za zloupotrebu službenog položaja utvrđena je kazna zatvora u trajanju **od 6 mjeseci**, za utaju poreza i doprinosa utvrđena je kazna zatvora u trajanju **od 3 mjeseca i novčana kazna u iznosu od 1.600 €**, pa je sa okriviljenim **dogovorena jednistvena kazna zatvora u trajanju od 7 mjeseci i novčana kazna u iznosu od 1.600 €**.

U **dva sporazuma sa okriviljenim pravnim licem** za najteže oblike krivičnih djela zloupotrebe službenog položaja [181] je dogovorena **uslovna osuda** tako što je izrečena novčana kazna u iznosu od 100.000 € i istovremeno određeno da se kazna neće izvršiti ako to pravno lice u roku od jedne godine ne bude odgovorno za novo krivično djelo.

U slučaju protiv organizatora kriminalne organizacije gdje su predmet optužbe bili najteži oblici krivičnih djela zloupotrebe službenog položaja i prevare,

- za zloupotrebu službenog položaja utvrđena je kazna zatvora u trajanju **od jedne godine i novčana kazna u iznosu od 25.000 €**,
- za prevaru je utvrđena kazna zatvora u trajanju **od jedne godine i novčana kazna u iznosu od 25.000 €**,

pa je **sa okriviljenim organizatorom kriminalne organizacije** dogovorena jednistvena kazna zatvora u trajanju **od jedne godine i deset mjeseci i novčana kazna u iznosu od 100.000 €**.

Dakle, sa organizatorom kriminalne organizacije tužilaštvo je zaključilo dva sporazuma o priznanju krivice od kojih je u jednom dogovorena kazna zatvora na granici zakonskog minimuma (2 godine), a u drugom kazna zatvora ispod zakonskog minimuma (godina i deset mjeseci).

C.2.1. Praksa sudova

Odredbe Zakonika o krivičnom postupku propisuju veoma aktivnu ulogu suda pri odlučivanju o sporazumima o priznanju krivice [182], ali praksa pokazuje da **sudovi ne provjeravaju na valjan način da li su ispunjeni propisani uslovi za prihvatanje sporazuma i donošenje presuda.**

Sudovi **bez ikakve provjere i obrazloženja prihvataju dogovorene kazne koje su ublažene znatno ispod zakonom propisanog minimuma i to za najteže oblike krivičnih djela korupcije kojima su ostvarene najteže posljedice.**

Viši sud u Podgorici prihvatio je sve sporazume koje je Specijalno državno tužilaštvo zaključilo za najteža krivična djela korupcije, ali **ni jedna presuda nema valjano obrazloženje u odnosu na to kako će visina dogovorenih kazni** ispuniti svrhu kažnjavanja i da li su one u skladu sa interesima pravičnosti. Ni jedna presuda nema obrazloženje i **ocjenu težine posljedice izvršenih krivičnih djela** u odnosu na kaznu koju je sud prihvatio, odnosno ocjenu visine štete koja je državi pričinjena vršenjem krivičnih djela korupcije i visine koristi koju su kriminalna organizacija i njeni članovi stekli vršenjem krivičnih djela. U presudama gdje se radilo o takozvanim produženim krivičnim djelima za koja Krivični zakonik propisuje **mogućnost strožijeg kažnjavanja, nema obrazloženja** i ocjene ni ove okolnosti.

C.2.2.1. Obrazloženja presuda

Obrazloženja svih presuda donešenih na osnovu sporazuma o priznanju krivice su nepotpuna. **Ni jedna presuda nema obrazloženje** iz koga bi proizilazilo da je zaključeni sporazum u skladu sa interesima pravičnosti i **da dogovorena kazna odgovara svrsi kažnjavanja** kako tu svrhu definiše Krivični zakonik. [183]

Umjesto toga, sud samo proizvoljno u presudama unosi identične konstatacije da je dogovorena kazna "prihvatljiva, da je u skladu sa interesima pravičnosti i da je i izrečena u skladu sa odredbama Krivičnog zakonika i odgovara svrsi izricanja krivičnih sankcija" [184] ili samo da je dogovorena kazna "izrečena u skladu sa odredbama Krivičnog zakonika i odgovara svrsi izricanja krivičnih sankcija". [185] **Ni jedna presuda nema razloge o tome zašto je dogovorena kazna "prihvatljiva", zašto je pravična i zašto odgovara svrsi kažnjavanja.**

Ni jedna presuda ne sadrži čak ni paušalan navod da se dogovorenom kaznom ostvaruje **svrha kažnjavanja** koja se odnosi na uticanje na druge da ne čine krivična djela. [186] Tako proizilazi da se sud nije, čak ni površno, bavio ocjenom da li izrečena kazna utiče na druge da ne vrše krivična djela.

U većini presuda sud nabraja dokaze koje je proveo, iako se na ročištu na kome se odlučuje o sporazumu dokazi uopšte ne provode. To ročište nije glavni pretres, niti sud u ovom postupku treba da provodi sve dokaze. Jedina obaveza suda koja se tiče dokaza i spisa predmeta jeste da utvrdi da li je priznanje u skladu sa dokazima koji se nalaze u spisima predmeta. [187] U tom smislu, sud mora dati i obrazloženje svoje presude.

Umjesto toga, u gotovo svim presudama sud nabraja dokaze koje je proveo - pročitao, ali ne daje nikakvo obrazloženje iz koga bi se utvrdilo da je priznanje u skladu sa tim dokazima jer sadržaj bilo kog dokaza sud u presudi ne navodi, kao ni sadržaj samog priznanja okrivljenog.

Zato je iz ovih presuda nemoguće provjeriti da li je ispunjen jedan od glavnih uslova za prihvatanje sporazuma, odnosno da li je priznanje svjesno i dobrovoljno, da li se odnosi na sva krivična djela koja su predmet optuženja, da li je priznanje u skladu sa dokazima sadržanim u spisima predmeta i da li je isključena mogućnost priznanja u zabludi.

C.2.2.2. Visina pribavljene koristi - pričinjene štete

Predmet sporazuma o priznanju krivice sa tzv. budvanskom kriminalnom organizacijom bilo je ukupno 8 korupcionaških afera. [188] Tužilaštvo je u ovim aferama procijenilo štetu u ukupnom iznosu od preko 45 miliona eura.

Po zakonskom opisu najteži oblik krivičnog djela zloupotreba službenog položaja postoji u slučaju kada vrijednost pribavljene imovinske koristi prelazi iznos od 30 hiljada eura [189]. U svakom predmetu sporazumnog priznanja krivice sa takozvanom budvanskom kriminalnom organizacijom taj iznos je višestruko premašen.

Međutim, **ni jedan sporazum i presuda ne ocjenjuju tu okolnost niti daju obrazloženje kako je ta okolnost uticala na visinu dogovorene kazne.** [190]

C.2.2.3. Usklađenost sporazuma sa interesima pravičnosti

Ni jedna presuda **nema obrazloženje** iz koga bi proizilazilo da je sporazum u skladu sa interesima pravičnosti [191], posebno zbog kazne koja je ublažena ispod zakonom propisanog minimuma i zbog imovinske koristi ostvarene izvršenjem koruptivnih krivičnih djela, odnosno štete koja je nastala za Opštinu Budva.

C.2.2.4. Olakšavajuće i otežavajuće okolnosti

Mada sud pri odlučivanju o sporazumu o priznanju krivice ne provodi dokaze, pa ni one od kojih zavisi visina kazne, u svojim presudama sud je nabrajao okolnosti koje je smatrao kao olakšavajuće. Međutim, sud je nekada kao olakšavajuće navodio okolnosti koje ne mogu biti olakšavajuće, dok je očigledno otežavajuće okolnosti nekada zanemarivao kako bi izrekao dogovorenu kaznu ispod zakonskog minimuma. [192]

U presudi kojom je usvojen sporazum o priznanju krivice zaključen sa organizatorom kriminalne organizacije [193] i kojom je tom organizatoru izrečena kazna zatvora na granici propisanog minimuma, sud nije čak ni paušalno naveo ni jednu olakšavajuću okolnost. Dajući "obrazloženje" u tom dijelu sud pravilno konstatiše da on ne odmjerava kaznu nego provjerava da li se tužilac pri pregovaranju vrste i visine kazne držao pravila iz materijalnog zakona, a zatim paušalno navodi da je to analizirano i da je **tužilac na "ročištu dodatno pojasnio okolnosti koje su uticale na visinu ugovorene kazne**, pa je sud utvrdio da se radi o tim okolnostima".

Predsjednik Višeg suda u Podgorici u predmetima u kojima postupa kao **osobito olakšavajuću** okolnost optuženima nezakonito cijeni to što "**nijesu ostvarili ličnu korist**", već **korist za druge**. [194]

Jedna od okolnosti koje sud po Krivičnom zakoniku naročito uzima pri odmjeravanju kazne jeste raniji život učinioca. [195] U teoriji i sudske praksi ova okolnost uglavnom se odnosi na utvrđenje činjenice da li je okrivljeni ranije osuđivan ili nije, a posebno da li je osuđivan za istovrsno krivično djelo. Ranije neosuđivanost po pravilu se uzima kao olakšavajuća okolnost, dok se osuđivanost za istovrsno krivično djelo po pravilu uzima kao otežavajuća okolnost.

Međutim, sudovi u praksi raniju osuđivanost okrivljenog zbog istovrsnog krivičnog djela ne uzima kao otežavajuću, već konstatiše da je ranije **krivično djelo izvršeno u istom vremenskom periodu, pa je to razlog da kaznu ublaži ispod zakonskog minimuma**. Tako proizilazi da sud u korist okrivljenog cijeni činjenicu da je vršio više istovrsnih krivičnih djela, samo zato što je to radio u istom vremenskom periodu. [196]

C.2.2.5. Više sporazuma sa jednim okrivljenim – dodatno ublažene kazne

Sa ukupno šest okrivljenih za teška krivična djela korupcije, uključujući i samog organizatora kriminalne organizacije, tužilaštvo je zaključilo po dva sporazuma o priznanju krivice koje sporazume je sud prihvatio.

Tako je ovim licima omogućena još jedna povoljnost i dodatno umanjenje kazni nakon pravnosnažnosti presuda, preinačenjem presude bez ponavljanja postupka. [197] Kako se radi o dvije pravnosnažne kazne pri čijem izricanju nijesu primijenjene odredbe o odmjeravanju jedinstvene kazne za djela u sticaju, to se na zahtjev osuđenih ovakve kazne moraju dodatno umanjiti jer **jedinstvena kazna mora biti blaža od zbiru utvrđenih kazni**. [198]

Zato se postavlja pitanje zašto predmet sporazuma sa okrivljenima nijesu bila sva krivična djela za koja se terete i zašto sa svakim od okrivljenih nije zaključen samo jedan sporazum o priznanju krivice. [199]

C.2.2.6. Motiv za priznanje krivice

Ocjena ispunjenosti uslova da li je priznanje svjesno i dobrovoljno i da je isključena mogućnost priznanja u zabludi, u praksi ne predstavlja problem za sudiju koji odlučuje o sporazumu.

Međutim, Viši sud u Podgorici je nerazumljivo ocijenio da je priznanje organizatora kriminalne organizacije svjesno i dobrovoljno i da je isključena mogućnost zablude, iako je on, prije donošenja presuda dao javno saopštenje da je priznao iz straha za djecu i porodicu. [200]

C.2.3. Studije slučajeva: Budvanska afera

Najveće rezultate u borbi protiv korupcije Specijalno tužilaštvo je ostvarilo u slučaju takozvane budvanske afere u okviru koje je osuđeno više javnih funkcionera dominantno zahvaljujući potpisivanju sporazuma o priznanju krivice.

Skoro trećina svih krivičnih djela sa elementima korupcije za koja su donijete pravosnažne osuđujuće presude u petogodišnjem periodu odnosi se na optužene u toj aferi.

Ovo poglavlje daje jasniju sliku stvarnih dometa tužilaštva i sudstva kada su u pitanju sporazumi sklopljeni na članovima budvanske grupe, finansijska istraga i oduzimanje imovine tih lica.

Krivična istraga protiv Svetozara Marovića i drugih lica, članova kriminalne grupe koju je on formirao, pokrenuta je 13. avgusta 2015. godine.

Dva dana nakon toga počela je primjena odredbi Zakonika o krivičnom postupku kojima je omogućeno zaključivanje sporazuma o priznanju krivice sa optuženima za najteža krivična djela korupcije.

Prvi rezultati u toj aferi su bili vrlo skromni, a nakon hapšenja Svetozara i Miloša Marovića počelo je zaključivanje sporazuma o priznanju krivice. Osuđen je 21 optuženi za 32 krivična djela, a oslobođena su samo dva optužena [201] za po jedno krivično djelo.

Na kraju je 12 optuženih sklopilo sporazume, a neki od njih su prethodno osuđeni i u redovnim postupcima.

Međutim, u tim sporazumima **tužilaštvo je dogovaralo, a sudovi potvrđivali izuzetno blage kazne**, po pravilu, ispod zakonskog minimuma, uprkos velikim iznosima štete koju su prouzrokovali, odnosno koristi koju su stekli, a koje su utvrđene presudama.

U pravosnažnim presudama donešenim na osnovu sprazuma nema osnovnih obrazloženja tako niskih kazni koje ne odgovaraju niti javnim, niti funkcijama koje su optuženi obavljali u kriminalnoj grupi. Tako je, na primjer, **šef te kriminalne grupe kažnen blaže nego jedan od njenih članova**.

Konkretni primjeri pokazuju da su **većini istaknutih članova ove kriminalne grupe sudovi previše blagonaklono, u nekim slučajevima i neosnovano, tumačili olakšavajuće okolnosti**. Istovremeno, otežavajuće okolnosti na strani nekih optuženih, sudovi su tumačili blaže nego što je to zakonom propisano, a nekada ih uopšte nijesu uzimali u obzir.

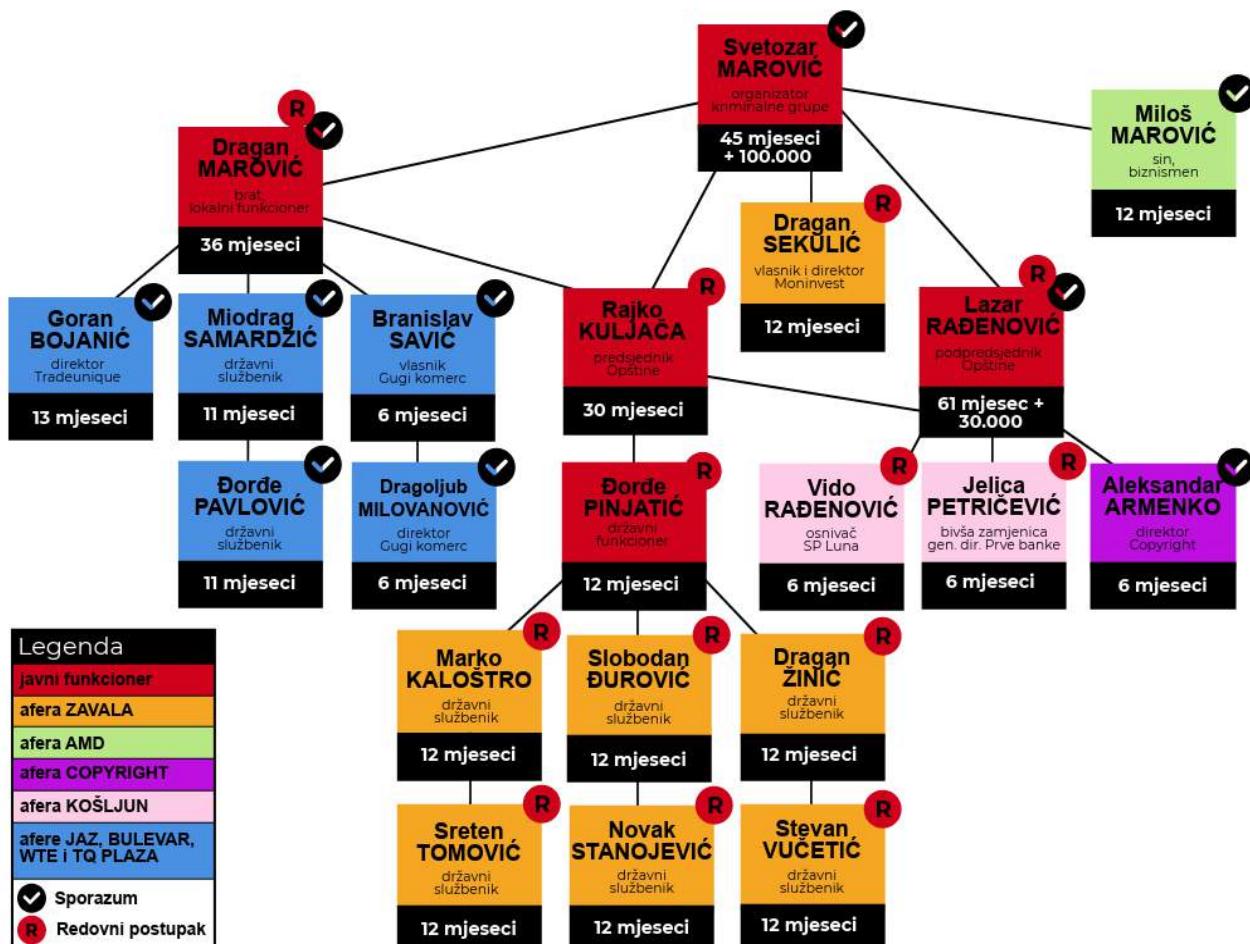
Porodica Marović je počela da prodaje imovinu u Crnoj Gori odmah nakon prvih osuđujućih presuda za budvansku aferu. Neposredno nakon pokretanja finansijske istrage, tužilaštvo je zaključilo sporazum sa Milošem, a nešto kasnije i sa njegovim ocem Svetozarem Marovićem, pa su na predlog tužilaštva oni pušteni iz pritvora.

Šteta koja je prouzrokovana po Opštinu Budva u mnogim od ovih postupaka nije adekvatno utvrđena, jer Zastupnik Opštine, koga je za taj posao angažovao jedan od članova budvanske kriminalne grupe, u jednom periodu nije ni potraživao štetu za Opština.

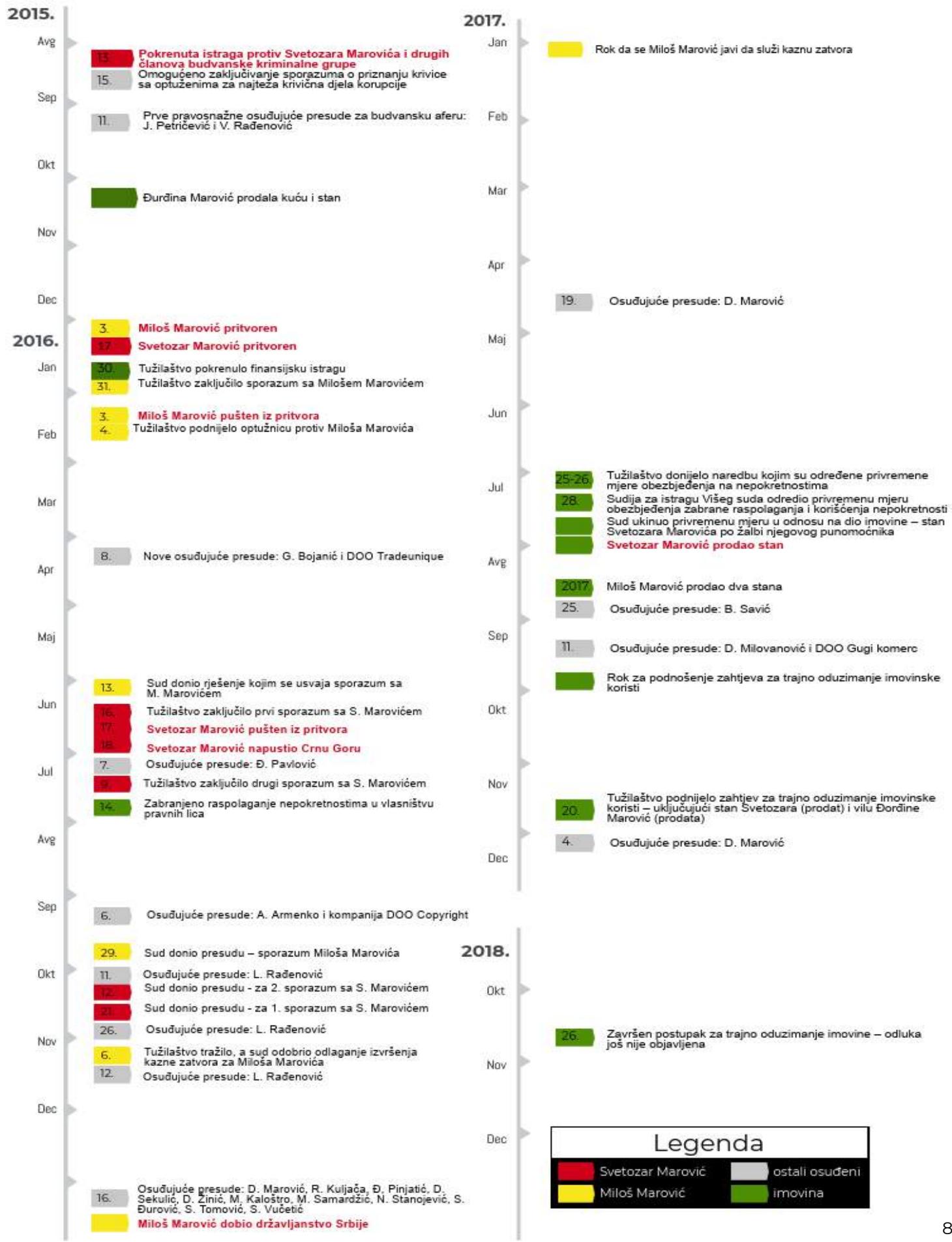
Dometi finansijske istrage su izuzetno skromni. Imovina čije oduzimanje tužilaštvo traži više se ne vodi na Maroviće, a oni su nedostupni nadležnim organima za izdržavanje kazni zatvora, dominantno zahvaljujući postupanju tužilaštva.

Kako je tužilaštvo sprovelo konkretne mjere koje su se odnosile na ličnu imovinu Marovića tek u julu 2017., oni su vrijeme na slobodi iskoristili da tu imovinu prodaju i istovremeno obezbijede odlazak u Srbiju radi izbjegavanja kazni zatvora. Zahvaljujući odlaganju izvršenja kazne zatvora, koje je odobreno na predlog tužilaštva, Miloš je uspio da dobije i državljanstvo Srbije, a Svetozar je dan nakon puštanja na slobodu napustio državu.

Shema 1: Odnosi između osuđenih u budvanskoj aferi, vrste postupka i trajanje izrečenih zatvorskih kazni

Shema 2: Hronološki pregled postupaka u budvanskoj aferi [202]

C.2.3.1. Studija slučaja: Sporazum sa šefom kriminalne grupe

Šefu budvanske kriminalne organizacije, Svetozaru Maroviću je prvo izrečena izuzetno niska zatvorska kazna, a zatim mu je omogućeno i da izbjegne njeno izdržavanje, jer je pušten iz pritvora odmah nakon potpisivanja sporazuma o priznanju krivice.

Sud nije cijenio da li su ispunjeni zakonski uslovi za zaključivanje tog sporazuma, uprkos Marovićevim javnim izjavama da izvršenje krivičnih djela priznaje pod pritiskom.

Marović je presudom obavezan da nadoknadi višestruko manji iznos štete od utvrđenog, a od njega je naplaćeno samo par stotina eura. Imovina koju je stekao korupcijom mu nije oduzeta, a značajan dio porodica Marović je u međuvremenu prodala.

Svetozar Marović [203] je zaključio dva sporazuma o priznanju krivice sa tužilaštvom. Iako je javno tvrdio da nije počinio ta krivična djela, već da je priznao iz straha za svoju porodicu, Sud je prihvatio oba sporazuma bez valjane ocjene da li su zaključeni u skladu sa zakonom i bez obrazloženja razloga za prihvatanje izuzetno niskih kazni.

Kao olakšavajuću okolnost sud je cijenio to što je Marović otac, iako su mu djeca punoljetna, a sin je takođe osuđen kao član njegove kriminalne grupe.

U jednoj presudi sud je utvrdio da je Opština Budva pretrpjela štetu u iznosu od preko 11 miliona eura, ali je istom tom presudom Marovića obavezala da Opštini isplati samo milion eura zato što je ovlašćeni predstavnik Opštine tako tražio.

Marović nije platio ni taj iznos, niti novčane kazne koje su mu dosuđene, već je pobjegao u inostranstvo dan nakon što je pušten iz pritvora. Marović i dalje izbjegava odsluženje ostatka kazne, a država je uspjela da od njega naplati samo 460 eura.

Zvanična dokumenta pokazuju da su prve privremene mjere oduzimanja imovine Marovića donešene tek devet mjeseci nakon što je on pravноснјно osuđen, odnosno godinu i sedam mjeseci od kada je tužilaštvo saopštilo da je pokrenulo finansijsku istragu.

Tužilaštvo je napravilo niz grešaka pokušavajući da u toku postupka privremeno zamrzne imovinu Marovića i povezanih lica, ali je značajan dio te imovine u međuvremenu prodat, pa postoji opasnost da neće moći biti oduzeta od lica na koja je prenešena.

Presuda	Izrečena kazna
Prva	2 godine + 50.000 €
Druga	1 godina i 10 mjeseci + 50.000 €
Spajanje	3 godine i 9 mjeseci + 100.000 €

Prva presuda: 22 mjeseca za 19 miliona eura

U prvoj presudi [204] sud je prihvatio sporazum koji je zaključen 09. juna 2016. godine [205] i optuženom Maroviću za dva krivična djela izrekao jedinstvenu kaznu zatvora od jedne godine i deset mjeseci, kao i novčanu kaznu u iznosu od 50 hiljada eura.

Marović je ovom presudom osuđen za najteži oblik krivičnog djela zloupotreba službenog položaja [206] izvršenog na organizovan način i u produženom trajanju za koje zakon propisuje mogućnost izricanja kazne zatvora do dvadeset godina. Istom presudom Marović je osuđen i za najteži oblik krivičnog djela prevara,[207] takođe izvršenog na organizovan način i u produženom trajanju za koje zakon propisuje mogućnost strožijeg kažnjavanja, odnosno izricanje kazne zatvora do dvadeset godina.

U toj presudi je navedeno da su članovi kriminalne organizacije koju je osnovao Svetozar Marović izvršenjem krivičnih djela pribavili korist od 19 miliona eura.

Propisana kazna	Šteta/korist	Izrečena kazna
2 - 20 godina	19 miliona €	1 godina i 10 mjeseci + 50.000 €

Nestalo 10 miliona eura štete

Prema navodima presude ukupna šteta koja je nastala za Opština Budva vršenjem krivičnih djela u ovom slučaju iznosi 11,7 miliona eura.

Međutim, u presudi se navodi da je ovlašćeni predstavnik Opštine Budva istakao imovinsko-pravni zahtjev u iznosu od samo 1 milion eura. Taj iznos sud je istom presudom dosudio Opštini, obavezujući Marovića da ga plati u roku od godinu dana, što on nije učinio.

Takov stav predstavnika Opštine ukazuje na sumnju u zloupotrebu njegovih službenih ovlašćenja u korist organizatora kriminalne grupe i tokom suđenja, jer je imao obavezu da traži naknadu kompletne štete Opštini.

Umjesto milion, država naplatila 460 eura

Svetozar Marović nije platio štetu od milion eura Opštini Budva u roku od godinu dana, pa je Opština preko javnog izrvšitelja blokirala Marovićeve bankovne račune. Na taj način od šefa kriminalne grupe naplaćeno je 460 eura na ime štete koju je pričinio Opštini. [208]

Sporazumom Marovića i Specijalnog tužioca dogovoreno je da se, kao sredstvo obezbjeđenja naknade štete od milion eura, upiše hipoteka u korist Opštine Budva na nepoketnostima čiju je vrijednost tužilaštvo procijenilo na 1,1 miliona eura.[209] Dio tih nekretnina je u vlasništvu Miloša Marovića, sina Svetozara Marovića i osuđenog člana kriminalne grupe. Nakon procjene vrijednosti imovine kojom je Miloš garantovao da će njegov otac platiti milion eura, utvrđeno je da ona vrijedi 450 hiljada eura.[210] Međutim, Opština Budva ne može parcelu da proda ni za taj iznos. [211]

Tako se pokazuje da je tužilaštvo nezakonito dogovorilo način naknade štete oštećenoj Opštini Budva i u korist Marovića precijenilo vrijednost nekretnina koje su navodno trebale da budu sredstvo obezbjeđenja naknade štete.

Iako po pravnosnažnim presudama Marović nije platio ništa, iz javno objavljenih informacija se utvrđuje da on ipak raspolaže značajnim sredstvima. Naime, prije prodaje stana u julu 2017. godine, ta nekretnina bila je opterećena hipotekom u korist Prve banke[212] zbog kredita koji je Marović imao kod te banke u iznosu od 577 hiljada eura. Ipak, prije prodaje stana Marović je taj kredit platio Prvoj banci i hipoteka na stanu je izbrisana. [213]

Time se još jednom potvrđuje da tužilaštvo nije vodilo efektivnu finansijsku istragu protiv Marovića i da nije blokiralo njegovu imovinu. U protivnom, Marović ne bi mogao da izmiruje kredit Prvoj banci.

Olakšavajuća okolnost: otac člana kriminalne organizacije

Sud navodi da je na strani organizatora kriminalne grupe cijenio potpuno priznanje, činjenicu da je porodičan čovjek, otac dva djeteta i da je neosuđivan, smatrajući da su ovo naročito olakšavajuće okolnosti jer otežavajućih okolnosti nema.

Takvo obrazloženje suda neosnovano ublažava odgovornošć organizatora kriminalne grupe koja je svojim djelovanjem prouzrokovala ogromnu štetu. Činjenica da je optuženi porodičan čovjek i da ima djecu sama po sebi ne može biti olakšavajuća, posebno jer su njegova djeca punoljetna, ne žive u zajednici sa njim i on nema obavezu da ih izdržava.

Dodatno, isti sudija koji je donio ovu presudu,[214] neposredno prije njenog donošenja donio je i presudu [215] kojom je kao član kriminalne organizacije Svetozara Marovića osuđen i njegov sin Miloš. Tako proizilazi da je organizatoru kriminalne grupe naročito olakšavajuća okolnost to što je otac člana njegove kriminalne grupe.

Dakle, u ovom slučaju ne samo da je izostalo obrazloženje zašto sud nabrojane okolnosti u konkretnom slučaju smatra naročito olakšavajućim za ublažavanje kazne ispod propisanog minimuma, već je očigledno da se uopšte ne radi o olakšavajućim okolnostima.

Ova presuda nema obrazloženja u dijelu da je sporazum u skladu sa interesima pravičnosti i da dogovorena kazna odgovara svrsi kažnjavanja, već se to samo paušalno konstatuje i navodi da je kazna prihvatljiva. Takođe, u presudi je potpuno zanemarena svrha kažnjavanja koja se ogleda u uticanju na druge da ne čine krivična djela.

Sud nije cijenio okolnost činjenicu da korist pribavljena izvršenjem djela iznosi 19 miliona eura i da višestruko prevazilazi zakonski kvalifikatori limit za krivično djelo najteži oblik zloupotrebe službenog položaja.

Na kraju, sud nije cijenio ni značaj funkcije i dužnosti koje je optuženi obavljao, broj preduzetih radnji i upornost u pravcu izvršenja krivičnih djela, već je očigledno neosnovano naveo da otežavajućih okolnosti nema.

Druga presuda: 2 godine i 50.000 za 25 miliona eura

U drugoj presudi [216] sud je prihvatio sporazum o priznanju krivice zaključen sa Marovićem 16. maja 2016. godine [217] i izrekao mu kaznu zatvora od dvije godine, kao i novčanu kaznu u iznosu od 50 hiljada eura.

Marović je ovom presudom takođe osuđen za najteži oblik krivičnog djela zloupotreba službenog položaja [218] izvršenog na organizovan način i u produženom trajanju. Za tako izvršeno djelo zakon propisuje mogućnost strožijeg kažnjavanja, odnosno izricanje kazne zatvora do dvadeset godina, a Maroviću je izrečena minimalna kazna propisana zakonom. U ovoj presudi se navodi da su članovi kriminalne organizacije koju je osnovao Svetozar Marović izvršenjem krivičnih djela pribavili korist od 25 miliona eura.

Propisana kazna	Šteta/korist	Izrečena kazna
2 - 20 godina	25 miliona €	2 godine + 50.000 €

Stav oštećenog nepoznat

U ovoj presudi se ne navodi kakav je stav ovlašćenog predstavnika Opštine Budva povodom imovinsko-pravnog zahtjeva i naknade štete koju je Opština Budva pretrpjela.

Umjesto toga, u presudi se samo navodi da je ovlašćeni predstavnik Opštine Budva iznio stav da sporazumom nijesu povrijedena prava oštećene. Tako je ostalo nepoznato kakav je stav oštećene Opštine, odnosno da li je tražila naknadu štete od optuženog.

Okolnosti koje utiču na visinu kazne tužilac "pojasnio na ročištu"

U ovoj presudi sud nije naveo ni jednu olakšavajuću okolnost za dogovaranje i prihvatanje kazne zatvora na granici propisanog minimuma. Sud konstatiše da on ne odmjerava kaznu u ovim predmetima nego provjerava da li se tužilac pri pregovaranju vrste i visine kazne držao pravila iz materijalnog zakona. U presudi se paušalno navodi da je tužilac na "ročištu dodatno pojasnio okolnosti koje su uticale na visinu ugovorene kazne, pa je sud utvrdio da se radi o tim okolnostima".

Ovakvo obrazloženje je nezakonito i nerazumljivo jer se iz presude ne može utvrditi koje su to okolnosti uticale na vrstu i visinu kazne, šta je to tužilac dodatno sudu "pojasnio" i koje su to okolnosti koje je sud prihvatio kao razlog da se izrekne minimalno propisana kazna organizatoru kriminalne organizacije koja je vršenjem krivičnih djela pribavila imovinsku korist u iznosu od 25 miliona eura.

Sud je u obavezi da u presudi navede jasne razloge zbog kojih smatra da dogovorena kazna odgovara svrsi kažnjavanja, a posebno da se njome utiče na osuđenog i na druga lica da ne čine krivična djela.

Dobrovoljno ili iznuđeno priznanje

Prije usvajanja sporazuma o priznanju krivice, sud je dužan da utvrdi da li je priznanje svjesno i dobrovoljno i da li je isključena mogućnost priznanja u zabludi. [219]

Viši sud u Podgorici je ocijenio da priznanje Marovića jeste svjesno i dobrovoljno i da je isključena mogućnost zablude. Međutim, Svetozar Marović je prije donošenja presude dao saopštenje za javnost u kome je naveo da je postupao nehatno i nesvjesno i da nije spriječio ono što nije ni znao, da je njegova porodica taoc i da strada i pati, da su ga drugi okrivili za ono što su oni uradili i da je priznao iz straha za djecu i porodicu.[220]

„Priznao sam svoju krivicu i grijeh, kao prvi, kako je napisano, među ostalima, jer nisam znao ono što sam trebao da znam. Nisam video ono što su svi vidjeli, nisam spriječio ono što nisam znao da je bilo...

Priznanje koje sam učinio, zbog osjećanja krivice za sve što se neželjeno i štetno desilo, **učinio sam i iz straha**, ne od onih koji su po Zakonu postupali, **već iz straha za moju djecu, za moje po krvi najbliže, za moju porodicu**, od onih koji su skriveno znali da bace kamen tereta na nas, iz zavisti ambicije, političkog neslaganja i kojima u njihovoj tajnoj moći možda neće biti dovoljno ovo moje kažnjavanje i stradanje Marovića, **i zato me ljudski strah** jer je lako krenuti na posrnulog, pridodati obilježenom, pokazati se na palom”, saopštio je, između ostaloga, Marović. [221]

Prvi od uslova koji su neophodni da bi sud usvojio sporazum o priznanju krivice jeste da je okrivljeni svjesno i dobrovoljno priznao krivična djela koja su predmet optužbe i da je isključena mogućnost priznanja u zabludi.

U konkretnom slučaju okrivljeni je javno saopštio da je nehatno i nesvjesno postao vođa kriminalne organizacije i zloupotrijebio položaj, iako se ta krivična djela mogu izvršiti samo sa umišljajem i nikako iz nehata. Naveo je da nije stekao ličnu korist, već je prihvatio da vraća korist koju su stekli drugi i konstatovao da je priznao krivicu iz straha za najbliže. Ovi navodi eksplicitno pokazuju da njegovo priznanje ne ispunjava elementarne uslove propisane zakonom da bi bilo osnov za presudu koja se zasniva na usvajanju sporazuma o priznanju krivice.

Sud odlučuje o sporazumu o priznanju krivice i prema Zakoniku o krivičnom postupku [222] odbija sporazum kada nije ispunjen neki od propisanih uslova za njegovo zaključenje.

Umjesto da odbije sporazum u kome priznanje ne ispunjava propisane uslove, sud ga je prihvatio. Prema navodima medija, sud je na ročištu upozorio Marovića da zbog njegovih izjava tužilac može raskinuti sporazum, pa je okrivljeni obećao da takve izjave više neće davati. [223]

Sud nema ovlašćenje da optuženog upozorava da sporazum može biti raskinut, već je obavezan da utvrди da li su ispunjeni zakonski uslovi da on bude zaključen, što u ovom predmetu nije bio slučaj.

U presudi nema ključnih obrazloženja

Sud je u presudi konstatovao da je razloge za njeno donošenje već naveo u rješenju kojim je usvojen sporazum. Osim toga što je ovakvo obrazloženje nezakonito jer se sud u razlozima odluke ne može paušalno pozivati na drugu odluku, rješenje na koje se sud poziva nije dostupno javnosti. Zato proizilazi da su u ovom slučaju od javnosti skriveni razlozi zbog kojih je dogovorena i prihvaćena minimalna kazna za organizatora kriminalne grupe koja je izvršenjem krivičnih djela stekla korist u iznosu od više desetina miliona eura.

U presudi nema ocjene drugih okolnosti koje se moraju cijeniti pri odmjeravanju kazne i potpuno je zanemarena svrha kažnjavanja koja se ogleda u uticanju na druge da ne čine krivična djela.

Sud uopšte ne pominje i ne cijeni okolnost da korist pribavljenja izvršenjem djela iznosi 25 miliona eura i da višestruko prevaziđa zakonski kvalifikatori limit za krivično djelo najteži oblik zloupotrebe službenog položaja, kao ni značaj funkcije i dužnosti koje je optuženi obavljao, broj preduzetih radnji i upornost u pravcu izvršenja krivičnih djela, što predstavljaju otežavajuće okolnosti pri vršenju ovih krivičnih djela.

Spajanje kazni

Zaključenjem dva sporazuma i donošenjem dvije presude, organizatoru kriminalne grupe omogućeno je dodatno umanjenje kazni kroz takozvano spajanje kazni ili preinačenje presude bez ponavljanja postupka. Ta presuda nije objavljena na sajtu sudova, dok su presude za druge optužene kojima su kazne spajane javno dostupne. Tom presudom ukupna kazna Svetozaru Maroviću je umanjena za još jedan mjesec. [224]

Konačna kazna Maroviću za sva krivična djela u oba postupka je 45 mjeseci zatvora i 100.000 eura.

(NE)sprovodenje presude

Svetozar Marović je bio u pritvoru u trajanju od pet mjeseci [225] i pušten je na slobodu na predlog tužilaštva odmah nakon zaključenja prvog sporazuma o priznanju krivice.[226] Dan nakon toga on je napustio teritoriju Crne Gore [227], a i sada izbjegava izdržavanje ostatka kazne zatvora.

Svetozar i njegov sin Miloš, koji je osuđen kao član kriminalne organizacije,[228] nedostupni su nadležnim organima Crne Gore radi izdržavanja kazni zatvora koje su dogovorili sa tužilaštvom. Prema javno objavljenim informacijama Svetozar se nalazi u Beogradu, gdje je navodno na liječenju, iako su mediji obavljivali njegove fotografije iz gradskih lokala.[229]

Nakon više od godinu dana od isteka roka određenog presudom, Marović nije uplatio milion eura na ime štete koju je Opština Budva pretrpjela, niti je platilo novčane kazne u ukupnom iznosu od 100 hiljada eura.

Oduzimanje imovine STEČENE KORUPCIJOM

Zaključenje sporazuma o priznanju krivice i donošenje presuda kojima se ti sporazumi usvajaju ne ograničava mogućnost vođenja finansijske istrage, zamrzavanja i proširenog oduzimanja imovine, što zvanično konstatiše i Državno tužilaštvo.[230] Međutim, dok je trajao postupak protiv šefa kriminalne grupe, njegova imovina nije privremeno oduzeta.

Tužilaštvo nezakonito tražilo mjere zabrane

Prema podacima iz izvještaja o radu državnog tužilaštva za 2016. godinu od organizatora kriminalne organizacije, Svetozara Marovića i drugih osuđenih u toj aferi, u toj godini nije oduzeto ništa od imovine.

U toj godini tužilaštvo nije podnijelo ni jedan predlog za određivanje privremene mjere obezbjeđenja na teret bilo koje nepokretnosti koja je u vlasništvu Marovića, nekog od članova kriminalne organizacije ili članova njihovih porodica. Isto tako, nije predloženo određivanje ni jedne privremene mjere kojom bi novčana sredstva bilo kog od ovih lica bila zamrznuta.[231]

Umjesto toga, u Izvještaju tužilaštvo navodi da je u postupku protiv Marovića podnijelo predloge za određivanje privremene mjere obezbjeđenja zabrane otuđenja i opterećenja nepokretnosti u vlasništvu pravnih lica.[232] Međutim, Zakon o oduzimanju imovinske koristi stečene kriminalnom djelatnošću ne poznaće mjere koje je tražilo tužilaštvo, već propisuje mjeru zabrane raspolaganja i korišćenja nepokretnosti, uz zabilježbu zabrane u katastru nepokretnosti [233].

Tužilaštvo navodi da je u istom predmetu podnijelo i predlog za zabranu otuđenja i opterećenja jahte u vlasništvu pravnog lica,[234] što je takođe suprotno zakonu koji propisuje da sud može odrediti privremeno oduzimanje pokretne imovine.[235] Konačno, kada se radi o nepokretnostima, prema izvještaju tužilaštva, mjerama je zabranjeno otuđenje i opterećenje samo nepokretnosti koje su u vlasništvu pravnih lica. [236]

"Hitne" privremene mjere obezbjeđenja devet mjeseci nakon presude

Zakon o oduzimanju imovinske koristi stečene kriminalnom djelatnošću propisuje nadležnost suda za određivanje privremenih mera obezbjeđanja, dok državni tužilac samo u hitnim slučajevima može naredbom zabraniti raspolaganje i korišćenje nepokretnosti uz zabilježbu zabrane u katastru nepokretnosti.[237]

Iz Izvještaja o radu Tužilačkog savjeta i Državnog tužilaštva za 2017. godinu [238] proizilazi da je tužilaštvo donijelo naredbu kojim su određene privremene mjere obezbjeđenja na nepokretnostima tek deset mjeseci nakon što je Marović osuđen, kada je već uveliko bio nedostupan nadležnim organima Crne Gore, odnosno godinu i sedam mjeseci nakon što je pokrenuta finansijska istraga.

Naime, u izvještaju se navodi [239] da je tužilaštvo u ovom predmetu 25. i 26. jula 2017. godine odredilo privremenu mjeru obezbjeđenja - zabrana raspolaganja i korišćenja nepokretnosti, bez konkretne naznake o čijim nekretninama se radi, odnosno ko je od osuđenih ili sa njima povezanih lica vlasnik tih nekretnina.

Šta je oduzeto na osnovu rezultata finansijske istrage?

Prema zvaničnim podacima tužilaštva [240] finansijska istraga u postupku protiv Svetozara Marovića i kriminalne grupe koju je on formirao, pokrenuta je protiv 74 lica protiv kojih je pokrenut krivični postupak, kao i protiv niza drugih lica koja su povezana sa tim okriviljenima. [241]

U istom predmetu [242] tužilaštvo je naredbama od 25. i 26. jula 2017. godine odredilo privremene mjere kojima je zabranjeno raspolaganje i korišćenje sljedećih nepokretnosti:

- katastarska parcela 1736/1 upisana u LN 1048 KO Budva, površine 90 m²
- katastarska parcela 507/4 upisana u LN 2998 KO Budva, površine 193 m²
- katastarska parcela 1756 upisana u LN 1048 KO Budva, površine 52 m²
- katastarska parcela 2134 upisana u LN 3277 KO Budva, površine 18 m² podrum, 123 m² stambena jedinica i 40 m² poslovni prostor
- katastarska parcela 3476 upisana u LN 2608 KO Tivat, površine 232 m²
- porodična stambena zgrada površine 259 m², upisana u LN 1511
- voćnjak 2. klase površine 41 m² i dvorište površine 500 m², upisani u LN 1511 [243]

Sudija za istragu Višeg suda u Podgorici je 28. jula 2017. godine donio rješenje [244] kojim je odredio privremenu mjeru obezbjeđenja zabrane raspolaganja i korišćenja ovih nepokretnosti.

Na ovo rješenje punomoćnik Marovića je izjavio žalbu koju je sud usvojio i preinačio rješenje sudije za istragu tako što je ukinuo privremenu mjeru u odnosu na dio imovine – stan Svetozara Marovića.[245] U izvještaju tužilaštva ne navodi se površina stana koji je Maroviću vraćen rješenjem suda, ali prema navodima medija [246] radi se o stanu površine 90 m² koji je, prema navodima Marovićevih advokata, on stekao još 1992. godine.

U izvještaju tužilaštva nema naznake čija imovina je privremeno oduzeta, a rješenja kojima su te mjere određene nijesu dostupna javnosti. Na sajtu tužilaštva i sudova ove odluke nijesu objavljene, a tužilaštvo je odbilo zahtjev [247] NVO MANS za sloboden pristup tim informacijama. Protiv ovog rješenja NVO MANS je izjavila žalbu Agenciji za zaštiti ličnih podataka i sloboden pristup informacijama kao drugostepenom organu koja još uvijek nije donijela odluku.

Nakon godinu i sedam mjeseci finansijske istrage, tužilaštvo je od 74 okriviljenih i drugih sa njima povezanih lica, privremeno oduzelo nepokretnosti ukupne površine 1.548 m².

Šta se krije iza zvaničnih podataka tužilaštva

Godinama izostaju rezultati po pitanju oduzimanja imovine na osnovu finansijske istrage protiv organizatora i članova budvanske kriminalne grupe.

Imovina koja se navodi u izvještajima o radu i saopštenjima tužilaštva privremeno je oduzeta ili predstavlja štetu koja je nastala izvršenjem krivičnih djela koju su osuđeni priznali i prihvatali da vrate u nekretninama.

Odnosno, ne radi o proširenom oduzimanju imovine na osnovu finansijske istrage, već o imovinskoj koristi - šteti koja je nastala izvršenjem djela za koja su lica osuđena.

Naime, u javnim saopštenjima Specijalno tužilaštvo navodi da je u slučaju budvanske afere oduzelo preko 23 miliona eura [248]. Međutim, riječ je o nekretninama koje su oduzete od pravnih lica [249], čiju je vrijednost tužilaštvo procijenilo na taj iznos. Radi se o nekretninama nastalim izvršenjem krivičnih djela korupcije i šteti koju je pretrpjela Opština Budva po tom osnovu. Tu štetu je osuđeno pravno lice dužno da nadoknadi i ona ne može biti predmet pregovora i sporazuma o priznanju krivice u kome bi se dogovarao način naknade štete koji više odgovara optuženom.[250]

Inače, shodno odredbama Zakonika o krivičnom postupku, pri utvrđivanju vrijednosti imovinske koristi koja je pribavljenia izvršenjem krivičnog djela ne obuhvata se imovinsko-pravni zahtjev, ako ga je oštećeni podnio.[251]

Dakle, kao što je prethodno navedeno, nakon godinu i sedam mjeseci finansijske istrage, tužilaštvo je kroz finansijsku istragu oduzelo samo nepokretnosti ukupne površine 1.548 m².

Trajno oduzimanje imovine

Zakonski rok za podnošenje zahtjeva za trajno oduzimanje imovinske koristi stečene kriminalnom djelatnošću ističe godinu dana od dana pravnosnažnosti presude.[252]

Taj rok je istekao u odnosu na svakog osuđenog iz takozvane budvanske kriminalne grupe jer su sve presude donešene i postale pravnosnažne uglavnom tokom 2016. godine, dok su posljednje dvije presude donešene u avgustu i septembru 2017. godine.

Kasno podnošenje zahtjeva za konfiskaciju?

Zakonski rok za podnošenje zahtjeva za trajno oduzimanje imovinske koristi stečene kriminalnom djelatnošću od strane Svetozara Marovića je istekao u septembru 2017. godine.

U Izještaju o radu Tužilačkog savjeta i Državnog tužilaštva za 2017. godinu [253] se navodi da je Specijalno državno tužilaštvo tek 20. novembra 2017. godine podnijelo Višem судu u Podgorici zahtjev za trajno oduzimanje imovinske koristi stečene kriminalnom djelatnošću od osuđenog Marović Svetozara i sa njim povezanih lica – imaoca Krstović Radojice,[254] a u odnosu na imovinu koja je upisana na ta lica. Iz toga proizilazi da je tužilaštvo ovaj zahtjev podnijelo nakon isteka zakonskog roka.

Dok tužilaštvo istražuje, Marovići prodaju

Dok je tužilaštvo tvrdilo da je finansijska istraga u toku, prema javno objavljenim informacijama Svetozar Marović i njegova porodica su prodavali vrijedne nekretnine.

Prvo je, neposredno prije hapšenja Marovića, njegova supruga prodala luksuznu dvospratnu kuću u Budvi, kao i stan površine 85m² u Podgorici.[255]

Nakon što su osuđeni, imovinu su prodavali Svetozar i njegov sin Miloš. Svetozar je prodao stan u Budvi površine 90m² za iznos od 180.000 eura [256], prije nego što je privremeno oduzet i kasnije odlukom suda vraćen.

Njegov sin Miloš, je nakon osude prodao luksuzni stan površine 480m² u Budvi za milion eura [257], kao i stan površine 75m² takođe u Budvi [258].

Tako je tužilaštvo svojim propuštanjem da odmah po pokretanju finansijske istrage "zamrzne imovinu" Marovića, omogućilo da Marovići tu imovinu otuđuju i opterećuju. Otuđenje imovine u korist trećih lica omogućava tim licima da učestvuju u postupku oduzimanja imovine jer se imovina oduzima od njih, što istovremeno otežava i može da onemogući trajno oduzimanje te imovine.

Vlasnik imovine	Opis	Cijena	Vrijeme prodaje
Đordina Marović, supruga [259]	Kuća, 1.000 m ² , Budva ¹⁷⁹ Stan, 85 m ² , Podgorica	1.500.000 € Nije poznato	oktobar 2015 2015 godina
Svetozar Marović	Stan, 90 m ² , Budva	180.000 €	jul 2017
Miloš Marović, sin	Stan, 480 m ² , Budva Stan, 75 m ² , Budva	1.000.000 € Nije poznato	2017 godina 2017 godina

Naime, osim toga što tužilaštvo mora da dokaže da je ta imovina u očiglednoj nesrazmjeri sa zakonitim prihodima Marovića, tužilaštvo sada mora da dokazuje i da su lica u čiju korist je izvršeno otuđenje bila nesavjesna, odnosno da su znala da imovina potiče od kriminalne djelatnosti jer savjesna treća lica imaju procesna prava koja ima oštećeni u skladu sa zakonom.[260] Takođe, tužilaštvo u ovim slučajevima mora da dokaže da je imovina na treće lice prenijeta bez naknade ili uz naknadu koja ne odgovara stvarnoj vrijednosti, u cilju onemogucavanja oduzimanja.[261]

Tužilaštvo traži već prodatu imovinu

Zahtjevom za trajno oduzimanje imovinske koristi stečene kriminalnom djelatnošću, tužilaštvo traži da se od Marovića oduzme stan [262] za koji je sud 2017. godine ukinuo privremenu mjeru i dozvolio Maroviću da njime raspolaze.[263] Ovaj stan Marović je prodao krajem jula 2017. godine za iznos od 180 hiljada eura.[264]

Osim tog stana, zahtjevom za trajno oduzimanje imovine tužilaštvo traži da se od Radojice Krstovića oduzme vila sa dvorištem i voćnjakom koju je kupio od Đordine Marović, supruge Svetozara Marovića.[265] Dakle, sva imovina čije trajno oduzimanje tužilaštvo traži više nije u vlasništvu Marovića i prenešena je na treća lica.

Postupak radi trajnog oduzimanja imovine je završen 26. oktobra 2018. godine,[266] a sud je odluku donio u roku od 15 dana. Do zaključenja ove publikacije nije objavljeno kako je sud odlučio o zahtjevu tužilaštva za trajno oduzimanje imovine. Iz Višeg suda je potvrđeno da je odluka donešena, ali nije saopšteno o kakvoj se odluci radi sa navodima da će to uraditi nakon što se odluka pošalje strankama.[267]

C.2.3.2. Studija slučaja: Izbjegao kaznu zbog neažurnosti pravosuđa

Član kriminalne grupe koji je osuđen za korupciju na izuzetno blagu kaznu, je izbjegao njen služenje zahvaljujući nezakonitom odugovlačenju postupka od strane pravosuđa. Studija takođe pokazuje da oštećena Opština Budva nije tražila naknadu štete od 2,3 miliona eura, pa je od osuđenog Miloša Marovića oduzet znatno manji iznos koristi koju je priznao da je stekao.

Nakon što je sklopio sporazum o priznanju krivice, Miloš Marović je osuđen kao član kriminalne organizacije koju je formirao njegov otac Svetozar Marović [268]. Viši sud u Podgorici [269] je prihvatio sporazum 31. decembra 2015. godine [270] i izrekao mu kaznu zatvora od jedne godine.

Miloš Marović je osuđen za najteži oblik krivičnog djela zloupotreba službenog položaja [271] putem pomaganja, izvršenog na organizovan način. Za ovo krivično djelo u vrijeme izvršenja bila je propisana kazna zatvora u trajanju od dvije do deset godina. Presudom je trajno oduzeta imovinska korist koju je optuženi pribavio za sebe vršenjem krivičnog djela u iznosu od 385.185,20 eura.

Presudom je utvrđeno da je Opština Budva u ovom slučaju oštećena za 2,3 miliona eura, ali predstavnik te institucije nije tražio naknadu te štete.

Oštećeni se odriče naknade štete

U presudi suda se navodi da ovlašćeni predstavnik Opštine Budva ne ističe imovinsko-pravni zahtjev i nema primjedbi na tekst sporazuma o priznanju krivice. Ovakvo postupanje ukazuje na sumnju u zloupotrebe i nezakonito raspolažanje javnim sredstvima u korist lica osuđenog za korupciju. Naime, iako je sud presudom utvrdio da je izvršenjem krivičnih djela Opština oštećena za iznos od 2,3 miliona eura, predstavnik Opštine se pred sudom odrekao te naknade.

Ni ova presuda nema obrazloženja u dijelu da je sporazum u skladu sa interesima pravičnosti i da dogovorena kazna odgovara svrsi kažnjavanja. Sud ni ovdje uopšte ne pominje i ne cijeni okolnost visine pribavljenе koristi i visine štete za Opština Budva, koji iznosi višestruko prevazilaze zakonski kvalifikatorni limit za krivično djelo za koje je Miloš Marović osuđen.

Umjesto toga, sud navodi da je optuženi u potpunosti priznao izvršenje krivičnog djela i da je tako doprinio da se činjenično stanje u potpunosti rasvjetli, da je porodičan čovjek, oženjen, otac dva malodobna djeteta i da je neosuđivan, pa je ove okolnosti cijenio kao naročito olakšavajuće i konstatovao da nema otežavajućih.

Međutim, presuda nema obrazloženje i razloge kako je to priznanje optuženog doprinijelo da se činjenično stanje u potpunosti rasvjetli, niti obrazloženje zašto sud ne cijeni kao otežavajuće okolnosti visinu pribavljenе koristi i visine štete za Opština Budva, koji iznosi višestruko prevazilaze zakonski kvalifikatorni limit za predmetno krivično djelo, jer se ta okolnost mora cijeniti kao otežavajuća.[272]

Propisana kazna	Šteta/korist	Izrečena kazna
2 - 10 godina	2,3 miliona € + 385 hiljada €	1 godina

(NE)SPROVOĐENJE PRESUDE

Miloš Marović je početkom januara 2016. godine, odmah nakon potpisivanja sporazuma, na predlog tužilaštva pušten iz pritvora u kome je bio mjesec dana.[273] Zahvaljujući odgovlačenju postupka od strane suda i zahtjevu Specijalnog tužilaštva da se izvršenje kazne odloži, Miloš je uspio da dobije državljanstvo Srbije i izbjegne izvršenje kazne u Crnoj Gori. Na taj način je u zatvoru proveo mjesec dana, umjesto godinu koliko mu je dosuđeno.

Odgovlačenje suda

Sporazum sa Milošem Marovićem tužilaštvo je zaključilo 31. decembra 2015. godine. Četiri dana kasnije, 04. januara 2016. godine, tužilaštvo je podiglo optužnicu u ovom predmetu,[274] koja je dostavljena sudu zajedno sa sporazumom.

Tako je Zakonom o krivičnom postupku propisano da sud o sporazumu odlučuje bez odlaganja, [275] predsjednik Višeg suda, sudija Boris Savić je tek četiri mjeseca kasnije, u maju iste godine donio rješenje kojim se sporazum usvaja.[276]

Zakonom o krivičnom postupku je propisano da sud najkasnije u roku od tri dana od pravnosnažnosti rješenja kojim se sporazum usvaja, donosi presudu [277]. Međutim, predsjednik Višeg suda u Podgorici sudija Boris Savić je presudu donio tri mjeseca nakon što je donio rješenje, odnosno tek 29. avgusta 2016. godine. Ta presuda je postala pravnosnažna 16. septembra 2016. godine.

Odlaganje izvršenja kazne zatvora na zahtjev tužilaštva

Predsjednik Osnovnog suda u Kotoru obratio se javnosti saopštenjem [278] u novembru 2016. godine u kome se navodi da, nakon što je Milošu Maroviću upućen poziv za uručenje uputnog akta za izdržavanje kazne zatvora, Specijalno tužilaštvo je 06. oktobra 2016. godine tražilo odlaganje izvršenja kazne zatvora Milošu Maroviću za tri mjeseca kako bi platio iznos od 385.185,20 eura određen presudom.

Ovaj zahtjev je sud usvojio i odložio izvršenje kazne zatvora Milošu Maroviću do januara 2017. godine. Tako je Miloš Marović trebao da se javi na izdržavanje kazne zatvora godinu dana nakon što je to dogovorio sa tužilaštvom.

Ovakav zahtjev tužilaštva i odluka suda da odloži izvršenje kazne zatvora Milošu Maroviću je nezakonit. Naime, Zakonom o izvršenju kazni zatvora, novčane kazne i mjera bezbjednosti propisano je kada se i na koje vrijeme može odložiti izvršenje kazne zatvora na zahtjev osuđenog. [279]

Isti zakon propisuje da se izvršenje kazne zatvora na zahtjev državnog tužioca odlaže dok tužilac ne obavijesti sud da se može otpočeti za izvršenjem ili dok ne bude donesena nova odluka suda. [280] Ovaj zahtjev državni tužilac može podnijeti samo kada, u skladu sa odredbama Zakonika o krivičnom postupku, podnese zahjev za ponavljanje krivičnog postupka u korist osuđenog [281] i tada sud može odložiti izvršenje kazne zatvora do donošenja nove odluke suda.[282]

Ni jedna odredba bilo kog propisa ne daje ovlašćenje državnom tužiocu da traži odlaganje izvršenja kazne zatvora da bi osuđeni vratio imovinsku korist koju je stekao krivičnim djelom, niti ovlašćenje sudu da takav zahtjev usvoji.

To vrijeme Miloš Marović iskoristio je da izbjegne odlazak u zatvor i od januara 2017. godine, kada je istekao rok na koji mu je sud odložio izvršenje kazne zatvora, on više nije dostupan nadležnim organima Crne Gore. Naime, prema javno objavljenim informacijama Miloš Marović se preselio u Beograd gdje je nakon pravnosnažnosti presude, u vrijeme kada mu je sud odložio izvršenje kazne, tražio i dobio državljanstvo te države.[283]

Umjesto u crnogorski zatvor, kaznu će izdržavati u stanu u Beogradu?

Nakon dobijanja državljanstva Srbije, Miloš Marović je tražio da izrečenu kaznu izdržava u Srbiji,[284] gdje je propisana mogućnost da se kazna do jedne godine zatvora izdržava u prostorijama u kojima osuđeni stanuje.[285]

Shodno međunarodnom Ugovoru između Crne Gore i Republike Srbije o izručenju,[286] izručenje se može dozvoliti samo ako izrečena kazna iznosi najmanje dvije godine.[287] Tako su kazna ispod zakonskog minimuma i nezakonito odlaganje njenog izvršenja, omogućili Milošu Maroviću da bijkstvom u Srbiju i dobijanjem državljanstva Srbije izbjegne izručenje radi izdržavanja kazne, a zatim i da računa na mogućnost da u Srbiji kaznu izdržava u stanu.

Da je tužilaštvo dogovorilo kaznu makar na samoj granici propisanog minimuma od dvije godine zatvora, Miloš Marović bi morao biti izručen Crnoj Gori od strane Srbije bez obzira što je u međuvremenu dobio državljanstvo te zemlje.

C.2.3.3. Studija slučaja: Korist drugima, a ne sebi je olakšavajuća okolnost

Ova studija slučaja pokazuje neobjasnjivo blagu kaznenu politiku sudova prema javnom funkcioneru kome su činjenicu da korist nije pribavio sebi, već drugima cijenili kao olakšavajuću okolnost. Vođenje više postupaka protiv istog optuženog i neažurno postupanje sudova dovelo je do dvostrukog umanjivanja i onako blagih kazni izrečenih tom funkcioneru.

U ovom slučaju Specijalno tužilaštvo istoga dana zaključuje dva sporazuma o priznanju krivice sa istim optuženim, čime mu omogućava izricanje blažih kazni i njihovo naknadno umanjenje nakon pravnosnažnosti presuda. I u ovom slučaju [288] Apelacioni sud značajno umanjuje izrečene kazne i utiče da kaznena politika za krivična djela korupcije bude neprimjereno blaga

Ovom funkcioneru su u dva predmeta izrečene znatno niže kazne od zakonom propisanog minimuma, dok je u trećem kazna na granici minimuma. Tako blage kazne su dva puta umanjivane na osnovu njihovog spajanja.

Prvi postupak – sedam mjeseci – olakšavajuće korist za drugog

Presudom Višeg suda u Podgorici [289] na osnovu sporazuma Specijalnog tužioca i optuženog o priznanju krivice, sekretar u Opštini Budva, Dragan Marović, je osuđen na kaznu zatvora od sedam mjeseci za krivično djelo za koje je u vrijeme izvršenja bila propisana kazna zatvora u rasponu od dvije do 10 godina zatvora [290].

Ukupna šteta za Opštinu Budva koja je nastala izvršenjem krivičnih djela za koja je osuđen iznosila je 4,8 miliona eura. Radilo se o produženom krivičnom djelu za koje Krivični zakonik propisuje mogućnost izricanja i strožije kazne od one koja je propisana.

Olakšavajuća okolnost: Pribavljanje koristi za kriminalnu organizaciju, a ne za sebe

Sud u ovoj presudi kao naročito olakšavajuće okolnosti navodi priznanje optuženog i činjenicu da izvršenjem krivičnih djela nije ostvario ličnu korist.

Međutim, činjenica da optuženi nije ostvario ličnu korist ne može biti olakšavajuća okolnost kod krivičnog djela zloupotreba službenog položaja, a posebno se ne može cijeniti kao naročito olakšavajuća za ublažavanje kazne ispod propisanog minimuma. Ovo iz razloga što je pribavljanje lične koristi jedna od posljedica ovog krivičnog djela i Krivični zakonik ne pravi razliku među tim posljedicama, odnosno ne pravi razliku da li je korist pribavljena za sebe ili drugog [291].

Činjenica da je posljedica krivičnog djela ostvarena na jedan, a ne na drugi način, nikako ne može biti olakšavajuća okolnost za optuženog. Dodatno, Krivični zakonik izričito propisuje da okolnost koja je obilježje krivičnog djela (u konkretnom slučaju to je pribavljanje koristi sebi ili drugom) ne može se uzeti kao olakšavajuća.[292]

Tako je sud u ovom slučaju nezakonito cijenio kao naročito olakšavajuću okolnost za optuženog činjenicu da je izvršenjem krivičnih djela omogućio drugom pribavljanje koristi u iznosu od 4,8 miliona eura.

U presudi nema ocjene drugih okolnosti koje sud po Krivičnom zakoniku mora cijeniti pri odmjeravanju kazne i potpuno je zanemarena svrha kažnjavanja koja se ogleda u uticanju na druge da ne čine krivična djela.

Tako sud nije cijenio okolnost činjenicu da korist pribavljena izvršenjem djela višestruko prevaziđa zakonski kvalifikatorični limit za krivično djelo najteži oblik zloupotrebe službenog položaja, ali ni činjenicu dužnosti javnog funkcionera koju je optuženi obavljao, broja preduzetih radnji i upornosti u pravcu izvršenja krivičnog djela, iako se u sudskej praksi i pravilnom primjenom zakona te okolnosti cijene kao opredjeljujuće otežavajuće.

Drugi postupak – sedam mjeseci, olakšavajuće tužilac na ročištu

Mjesec i po kasnije, isti sud donio je još jednu presudu [293] protiv istog optuženog kojom je osuđen na istu kaznu zatvora od sedam mjeseci za isto krivično djelo za koje je u vrijeme izvršenja bila propisana kazna zatvora u rasponu od dvije godine do 10 godina zatvora [294]. Izvršenjem ovog krivičnog djela pribavljena je protivpravna imovinska korist u iznosu od 19,5 miliona eura.

Za razliku od prethodno navedenih presuda, u ovoj presudi sud navodi da je utvrdio da je priznanje u skladu sa sadržinom dokaza koji se nalazi u spisima predmeta - što je jedan od uslova da bi sud usvojio sporazum. Međutim, sud u tom smislu samo nabraja dokaze iz spisa, bez navođenja njihove sadržine iz čega bi se moglo utvrditi da je priznanje u skladu sa njima.

Sud u ovoj presudi pravilno navodi da u ovim predmetima sud ne odmjerava kaznu [295], nego provjerava da li se tužilac pregovarači i zaključujući konačni sporazum, u pogledu vrste i visine, pridržavao pravila iz materijalnog zakona.

Međutim, presuda nema obrazloženja u dijelu da je sporazum u skladu sa interesima pravičnosti i da dogovorena kazna odgovara svrsi kažnjavanja. Sud proizvoljno navodi da je tužilac na ročištu "pojasnio okolnosti koje su uticale na visinu ugovorene kazne zatvora", pa je sud utvrdio da se radi o okolnostima koje utiču da se kazna ublaži. U presudi nema nikakve naznake o kakvim se to okolnostima radi i kako ih je to tužilac "pojasnio" na ročištu.

Sud je u obavezi da u presudi navede jasne razloge zbog kojih smatra da dogovorena kazna odgovara svrsi kažnjavanja,[296] posebno da se njome utiče na druge da ne čine krivična djela.[297] Sud svoj stav o prihvatanju ugovorene kazne ne može da zasniva na navodima da je "tužilac na ročištu to pojasnio", jer Zakon jasno navodi da odluka suda mora odgovarati sadržini sporazuma i da sporazum mora, između ostalog, biti u skladu sa interesima pravičnosti, a sankcija odgovarati svrsi izricanja krivičnih sankcija.[298] Ni jedna odredba Zakonika o krivičnom postupku ne propisuje da tužilac na ročištu može bilo šta da pojašnjava (pa ni okolnosti koje su uticale na visinu kazne) jer sud o sporazumu ne odlučuje na glavnom pretresu i ne provodi dokaze, već samo odlučuje da li je sporazum zaključen u skladu sa zakonom. Sud u ovoj presudi nije naveo ni jednu olakšavajuću okolnost koju je eventualno tužilac imao u vidu kada je dogovorio ovako ublaženu kaznu, pa ostaje nerazumljivo kako je sud utvrdio da dogovorena kazna odgovara svrsi kažnjavanja.

Ni u ovoj presudi sud nije cijenio okolnost činjenicu da korist pribavljenja izvršenjem djela višestruko prevazilazi zakonski kvalifikatorni limit za krivično djelo najteži oblik zloupotrebe službenog položaja, ali ni činjenicu dužnosti javnog funkcionera koju je optuženi obavljao, broja preduzetih radnji i upornosti u pravcu izvršenja krivičnog djela, iako se u sudskej praksi i pravilnom primjenom zakona te okolnosti cijene kao opredjeljujuće otežavajuće.

Krivična djela koja su bila predmet oba postupka izvršena su u istom vremenskom periodu, a tužilaštvo je u oba predmeta zaključilo sporazum sa optuženim istoga dana 14.05.2016. godine.

Zato se postavlja pitanje zašto tužilaštvo sa ovim optuženim nije zaključilo jedan sporazum za sva krivična djela, već su dva sporazuma zaključena istoga dana i na osnovu njih su donešene dvije presude sa ublaženim kaznama, koje su zatim dodatno ublažene zbog spajanja kazni.

Treći postupak – četiri, pa dvije godine

Protiv istog optuženog javnog funkcionera Viši sud u Podgorici donio je još jednu presudu [299] u redovnom postupku, kojom je osuđen na kaznu zatvora u trajanju od četiri godine zatvora, takođe za najteži oblik krivičnog djela zloupotreba službenog položaja za koji je u vrijeme izvršenja bila zaprijećena kazna u rasponu od dvije do deset godina zatvora. Izvršenjem ovog krivičnog djela pribavljena je protivpravna imovinska korist u iznosu od 820 hiljada eura.

U ovoj presudi sud je utvrdio olakšavajuće okolnosti kod optuženog i to: porodične prilike, odnosno da je oženjen i da je neosuđivan, dok navodi da otežavajućih okolnosti nije bilo.

I u ovoj presudi sud nije cijenio okolnost činjenicu da korist pribavljenja izvršenjem djela višestruko prevazilazi zakonski kvalifikatorni limit za krivično djelo najteži oblik zloupotrebe službenog položaja, ali ni činjenicu dužnosti javnog funkcionera koju je optuženi obavljao, iako se u sudskej praksi i pravilnom primjenom zakona te okolnosti cijene kao opredjeljujuće otežavajuće.

Apelacioni sud Crne Gore je 12. decembra 2016. godine donio presudu [300] kojom preinačava presudu Višeg suda u Podgorici i duplo umanjuje kaznu ovom optuženom na dve godine zatvora.

U obrazloženju presude Apelacioni sud navodi da Viši nije u dovoljnoj mjeri cijenio olakšavajuće okolnosti da je optuženi porodičan čovjek i da ima djecu, da se oštećena nije pridružila krivičnom gonjenju i nije postavila imovinsko pravni zahtjev, kao i protok vremena od izvršenja čemu optuženi nijesu doprinijeli.

Ni Apelacioni sud ne pominje okolnosti koje je zanemario i Viši sud da korist pribavljenia izvršenjem djela višestruko prevazilazi zakonski kvalifikatorni limit za krivično djelo najteži oblik zloupotrebe službenog položaja, kao ni činjenicu dužnosti javnog funkcionera koju je optuženi obavljao, što moraju biti otežavajuće okolnosti pri odmjeravanju kazne.

Nerazumljivo je zašto Apelacioni sud uopšte smatra da treba u korist optuženog u većoj mjeri cijeniti nabrojane olakšavajuće okolnosti. Naime, činjenica da je optuženi porodičan čovjek i da ima djecu sama po sebi ne može biti olakšavajuća, jer sud nigdje ne navodi da li su djeca optuženog maloljetna i da li postoji obaveza optuženog da ih izdržava, da li žive u zajednici i slično.

Dalje, ni činjenica da se oštećena nije pridružila krivičnom gonjenju i nije postavila imovinsko pravni zahtjev ne može sama po sebi biti olakšavajuća okolnost. Takav stav oštećene trebao bi da bude rezultat ponašanja optuženog nakon izvršenja krivičnog djela (nadoknađena šteta oštećenom, izraženo kajanje i slično) da bi bio olakšavajuća okolnost.

Stav Opštine Budva da ne traži naknadu štete koja je pričinjena Opštini i da se ne pridružuje krivičnom gonjenju protiv svog javnog funkcionera ne može biti olakšavajuća okolnosti, ali svakako može i mora biti razlog da državno tužilaštvo provjeri razloge zbog kojih Opština ne potražuje štetu u iznosu od 820 hiljada eura. Naime, radi se o javnim sredstvima i njima se ne može raspolagati sa proizvoljnim stavom da se ne potražuju, niti se takvo raspolaganje može cijeniti kao olakšavajuća okolnosti optuženom.

Na kraju, nerazumljivo je i vrednovanje proteka vremena kao olakšavajuće okolnosti na način kako to čini Apelacioni sud. Iz toga proizilazi zaključak da se neefikasnost i neažurnost pravosuđa u otkrivanju i procesuiranju visoke korupcije dodatno cijeni kao olakšavajuća okolnost u korist optuženih za korupciju.

Spajanje i umanjenje kazni

Dvostrukim spajanjem tri kazne izrečene Draganu Maroviću su umanjene za dva mjeseca.

Zaključenje dva sporazuma sa optuženim i donošenje dvije presude omogućilo je da se preinačenjem presude bez ponavljanja postupka, nakon pravnosnažnosti presuda, dodatno umanje već ublažene kazne.

Prvo su spojene kazne iz presuda donešenih na osnovu sporazuma o priznanju krivice i umanjene ukupno za dva mjeseca, a onda je tako spojena i umanjena kazna spojena sa kaznom iz treće presude i zbir umanjen za još jedan mjesec.

Presuda	Izrečena kazna	Kazna propisana Zakonom	Šteta / korist od krivičnog djela	Prvo spajanje kazni	Drugo spajanje kazni
Prva presuda	7 mjeseci	2 - 10 godina	4,8 miliona eura	13 mjeseci (- 1 mjesec)	36 mjeseci (- 1 mjesec)
Druga presuda	7 mjeseci	2 - 10 godina	19,5 miliona eura		
Treća presuda	2 godine	2 - 10 godina	820.000 eura		

Postupajući po zahtjevu branioca osuđenog, Viši sud donio presudu [301] kojom je ukupnu kaznu umanjio za dva mjeseca i izrekao jedinstvenu kaznu zatvora od ukupno jedne godine i jednog mjeseca. Kako je treća presuda protiv Dragana Marovića postala pravnosnažna mjesec dana nakon ovog prvog spajanja kazni donešenih na osnovu sporazuma o priznanju krivice,[302] to je Viši sud donio još jednu presudu kojom dvije već spojene kazne spaja sa trećom i ukupno umanjuje za još jedan mjesec i Dragana Marovića osuđuje na jedinstvenu kaznu zatvora u trajanju od tri godine.

C.2.3.4. Studija slučaja: Pristao da vrati korist koja mu se mora oduzeti

U ovoj studiji slučaja je opisano da je sud prihvatio kao olakšavajuću okolnost pristanak optuženog da vrati korist koju je stekao krivičnim djelom, iako je to njegova zakonska obaveza.

Presudom Višeg suda u Podgorici [303] na osnovu sporazuma Specijalnog tužioca i optuženog o priznanju krivice, optuženi Branislav Savić, vlasnik firme "Gugi commerce" doo Budva, je osuđen na kaznu zatvora od šest mjeseci za krivično djelo za koje je u vrijeme izvršenja bila propisana kazna zatvora u rasponu od dvije godine do 10 godina zatvora.[304] Radilo se o krivičnom djelu koje je izvršeno na organizovani način, a šteta koja je nastala za Opština Budva iznosila je ukupno 2,2 miliona eura.

Kao olakšavajuće okolnosti za maksimalno ublažavanje kazne sud navodi da je optuženi priznao izvršenje krivičnog djela, da je porodičan čovjek i da je neosuđivan, te da je pravno lice čiji je vlasnik optuženi pristalo da u postupku povodom sporazuma o priznanju krivice nadoknadi imovinsku korist stečenu krivičnim djelom. U presudi je izostalo obrazloženje zašto sud ove okolnosti u konkretnom slučaju smatra olakšavajućim za ublažavanje kazne ispod propisanog minimuma.

Sud na strani optuženog cijeni kao olakšavajuću okolnost nešto što su optuženi dužni po zakonu. Krivični zakonik propisuje [305] da niko ne može zadržati imovinsku korist pribavljenu protipravnim djelom koje je u zakonu određeno kao krivično djelo i da će se ta korist oduzeti pod uslovima predviđenim Krivičnim zakonom i sudske odlukom. Dakle, imovinska korist stečena krivičnim djelom mora se oduzeti od optuženog, to ne zavisi od njegove volje ili stava i to ne može biti predmet pregovora u postupku povodom sporazuma o priznanju krivice.

U konkretnom slučaju proizilazi da je tužilaštvo pregovaralo sa optuženim pravnim licem da li će vratiti imovinsku korist stečenu korupcijom, a onda je sud kao olakšavajuću okolnost cijenio to što je optuženo pravno lice pristalo da vrati stečenu korist. Ovako nezakonito postupanje tužilaštva i suda ukazuje da se institut sporazuma o priznanju krivice u praksi grubo zloupotrebljava u korist lica optuženih za korupciju.

Ni ova presuda nema obrazloženja u dijelu da je sporazum u skladu sa interesima pravičnosti i da dogovorena kazna odgovara svrsi kažnjavanja, već se to samo paušalno konstatuje i navodi da je kazna prihvatljiva. Takođe, ni u ovoj presudi nema ocjene drugih okolnosti koje sud po Krivičnom zakoniku mora cijeniti pri odmjeravanju kazne i potpuno je zanemarena svrha kažnjavanja koja se ogleda u uticanju na druge da ne čine krivična djela. Sud ni ovdje nije uopšte cijenio okolnost činjenicu da korist pribavljena izvršenjem djela višestruko prevaziđa zakonski kvalifikatorni limit za krivično djelo najteži oblik zloupotrebe službenog položaja, iako se u sudske prakse i pravilnom primjenom zakona ta okolnost cijeni kao opredjeljujuće otežavajuća.

C.2.3.5. Studija slučaja: Višestruko ublažavanje kazni

Ova studija slučaja pokazuje da se optuženima za teške oblike krivičnih djela izriču izuzetno blage kazne, koje se dodatno ublažavaju zloupotrebom sporazuma o priznanju krivice i instituta spajanja kazni.

Isti sudija istoga dana je sklopio dva sporazuma o priznanju krivice sa istim licem i u oba slučaja izrečena mu je kazna ispod zakonom propisanog minimuma, iako je šteta po državu bila skoro 20 miliona eura.

Presudom Višeg suda u Podgorici [306] na osnovu sporazuma Specijalnog tužioca i optuženog o priznanju krivice, optuženi Goran Bojanić (izvršni direktor firme "Tradeunique CG doo Budva" je osuđen na kaznu zatvora od šest mjeseci za krivično djelo najteži oblik zloupotrebe službenog položaja [307] za koje je u vrijeme izvršenja bila propisana kazna zatvora u rasponu od dvije godine do 10 godina zatvora [308]. Šteta koja je nastala za Opštinu Budva iznosi 3 miliona eura.

Istoga dana, isti sudija [309] donio je još jednu presudu [310] protiv istog optuženog za dva krivična djela: najteži oblik zloupotrebe službenog položaja izvršenog putem pomaganja i produženo krivično djelo najteži oblik utaje poreza i doprinosa. Optuženi je osuđen na kaznu zatvora od šest mjeseci za prvo krivično djelo i kaznu zatvora od tri mjeseca i novčanu kaznu od 1.600 eura za drugo krivično djelo, pa mu je izrečena jedinstvena kazna zatvora u trajanju od sedam mjeseci i novčana kazna od 1.600 eura.

Za prvo krivično djelo u vrijeme izvršenja bila je propisana kazna zatvora u rasponu od dvije godine do 10 godina zatvora,[311] dok je za drugo krivično djelo propisana kazna zatvora u rasponu od jedne do osam godina i novčana kazna, uz mogućnost strožijeg kažnjavanja jer se radi o produženom krivičnom djelu. Izvršenjem prvog krivičnog djela Opštini Budva pričinjena je šteta u iznosu od 19,5 miliona eura, dok je drugim krivičnim djelom oštećena država za iznos od skoro 300 hiljada eura.

I ovdje sud navodi da je optuženi u potpunosti priznao izvršenje krivičnih djela, da je porodičan čovjek, oženjen, lošeg imovnog stanja i da je neosuđivan i da su to naročito olakšavajuće okolnosti, bez obrazloženja zašto to smatra naročito olakšavajućim okolnostima za ublažavanje kazne ispod propisanog minimuma, bez ocjene drugih okolnosti koje sud po Krivičnom zakoniku mora cijeniti pri odmjeravanju kazne i bez ocjene ostvarenosti svrhe kažnjavanja koja se ogleda u uticanju na druge da ne čine krivična djela.

Sud posebno nije dao razloge i obrazloženje zašto se optuženom za najteže oblike krivičnih djela kojima je država oštećena za skoro 20 miliona eura maksimalno ublažavaju kazne ispod propisanog mimimuma, niti kako je sud cijenio okolnosti težine posljedica izvršenih krivičnih djela u odnosu na kaznu koju je prihvatio, odnosno visinu štete koja je državi pričinjena vršenjem krivičnih djela korupcije i visine koristi koju su optuženi stekli vršenjem krivičnih djela (650 puta premašen zakonski limit za postojanje težeg krivičnog djela), iako se u sudskoj praksi i pravilnom primjenom zakona ta okolnost cjeni kao opredjeljujuće otežavajuća.

Ovako nerazumljivo maksimalno ublažene kazne su dodatno umanjene takozvanim spajanjem kazni ili preinačenjem presude bez ponavljanja postupka.

C.2.3.6. Studija slučaja: Jesu, pa nisu otežavajuće okolnosti

Ova studija slučaja pokazuje da sudovi različito cijene iste okolnosti kod istog optuženog za ista krivična djela - u jednom slučaju su otežavajuće, a u drugom nevažne za odluku suda. Optuženom javnom funkcioneru sudovi izriču sve blaže kazne kako se dokazuje više krivičnih djela i kako se povećava imovinska korist koja je ostvarena korupcijom.

U prvom postupku protiv Lazara Rađenovića, bivšeg predsjednika Opštine Budva, Viši sud u Podgorici kao opredjeljujući otežavajuću okolnost je naveo funkciju optuženog, količinu radnji, upornost u izvršenju djela i pribavljanje velike imovinske koristi. Apelacioni sud Crne Gore je ocijenio da je ovim okolnostima dat prenaglašen značaj i umanjio izrečenu kaznu. Nakon toga, u druga dva postupka u kojima je Rađenović sklopio sporazume o priznanju krivice, Viši sud u Podgorici iste te okolnosti više nije cijenio kao otežavajuće i izrekao je mnogo blaže kazne.

Prvi postupak u kome je izrečena najstrožija kazna protiv optuženog pokrenut je u vrijeme kada optuženi za najteža krivična djela korupcije nijesu mogli zaključivati sporazume o priznanju krivice, što dodatno pokazuje da je izmjena zakona kojom je to omogućeno bila isključivo u interesu optuženih za korupciju.

Prvi postupak

Presudom Višeg suda u Podgorici [312] optuženi Lazar Rađenović, tadašnji potpredsjednik Opštine Budva, je osuđen na jedinstvenu kaznu zatvora od šest godina za krivično djelo najteži oblik zloupotrebe službenog položaja i krivično djelo nedozvoljeno držanje oružja i eksplozivnih materija. Prethodno, sud je za koruptivno krivično djelo zloupotreba službenog položaja optuženom utvrdio kaznu zatvora od pet godina i deset mjeseci.

U ovoj presudi sud je kao opredjeljujuće cijenio otežavajuće okolnosti na strani optuženog i to značaj funkcije i dužnosti koji je optuženi obavljao i čijim obavljanjem je bio dužan da čuva povjerenje u organe vlasti i pravni poredak, količinu preduzetih radnji i upornost u pravcu izvršenja krivičnog djela i činjenicu da je pribavljena korist koja višestruko prevazilazi zakonski kvalifikatorni limit za krivično djelo najteži oblik zloupotrebe službenog položaja koji iznosi 30 hiljada eura, navodeći da je optuženi pribavio korist u iznosu od 350 hiljada eura.

Iako je sud utvrdio olakšavajuće okolnosti kod optuženog i to: lične i porodične prilike, odnosno da je oženjen, otac troje djece koje izdržava i ranju neosuđivanost, sud je za krivično djelo najteži oblik zloupotrebe službenog položaja utvrdio kaznu od pet godina i deset mjeseci. U vrijeme izvršenja za to krivično djelo je bila propisana kazna od dvije do deset godina zatvora.

Apelacioni sud Crne Gore je donio presudu [313] kojim preinačava presudu Višeg suda u Podgorici i umanjuje kaznu za dvije godine i četiri mjeseca, na način što Lazara Rađenovića osuđuje na jedinstvenu kaznu zatvora od tri godine i osam mjeseci. Apeacioni sud je za krivično djelo zloupotreba službenog položaja Rađenoviću utvrdio kaznu zatvora od tri godine i šest mjeseci.

U obrazloženju presude Apelacioni sud Crne Gore samo navodi da je Viši sud dao prenaglašen značaj otežavajućim okolnostima, dok je olakšavajuće okolnosti blago vrednovao. U presudi nema konkretnih razloga zbog kojih Apelacioni sud smatra da je navedenim okolnostima dat prenaglašen značaj.

Drugi postupak

Nepunih pola godine poslije presude Apelacionog suda Crne Gore, Viši sud u Podgorici donosi još jednu presudu [314] protiv istog optuženog Lazara Rađenovića. Ova presuda donešena je na osnovu sporazuma o priznanju krivice optuženog i specijalnog tužioca.[315] Rađenović je sa tužilaštvom dogovorio kaznu zatvora u trajanju od jedne godine i šest mjeseci i novčanu kaznu u iznosu od 30 hiljada eura za isto krivično djelo (najteži oblik zloupotrebe službenog položaja), ali ovaj put izvršenog na organizovan način i u produženom trajanju za koje Krivični zakonik u članu 49. stav 5. propisuje mogućnost izricanja i strožije kazne od one koja je propisana. Ipak, kazna koja je dogovorena sa tužiocem i prihvaćena od strane suda ispod je zakonom propisanog minimuma.[316]

Ukupna šteta koja je nastala za Opština Budva izvršenjem ovih krivičnih djela iznosi 24 miliona eura.

Za razliku od prethodne presude protiv istog optuženog, u ovoj presudi Viši sud u Podgorici sada uopšte ne smatra za otežavajuće okolnosti značaj funkcije i dužnosti koji je optuženi obavlja i čijim obavljanjem je bio dužan da čuva povjerenje u organe vlasti i pravni poredak, količinu preduzetih radnji (iako se radilo o produženom krivičnom djelu), upornost u pravcu izvršenja krivičnog djela i činjenicu da je pribavljena korist koja višestruko prevaziđa zakonski kvalifikatori limit za krivično djelo najteži oblik zloupotrebe službenog položaja i da je pribavljena korist u ovom slučaju čak u iznosu od 24 miliona eura.

Dodatno, Viši sud u ovoj presudi iste olakšavajuće okolnosti sada cjeni kao osobito olakšavajuće jer kaznu ublažava ispod zakonom propisanog minimuma, iako u prethodnom postupku ni Viši sud, a ni Apelacioni, nijesu te okolnosti vrednovali na taj način. Takođe, Viši sud navodi da je "imao u vidu" raniju osuđivanost optuženog zbog istovrsnog djela, ali konstatuje da je to ranije djelo izvršeno u istom vremenskom periodu kao i djela koja su mu stavljeni na teret. Sud je dužan da cjeni okolnosti koji utiču na vrstu i visinu kazne, a ne da ih "ima u vidu" i onda očigledno zanemaruje sa neprihvatljivim i nerazumljivim obrazloženjem.

Dakle, prvo je sud utvrđivao olakšavajuće okolnosti i proizvoljno im dao karakter osobito olakšavajućih kako bi opravdao prihvatanje dogovorene kazne ispod zakonom propisanog minimuma. Nakon toga, sud je zanemario i otežavajuću okolnost ranije osuđivanosti sa nerazumljivim i nezakonitim obrazloženjem da je ranije krivično djelo izvršeno u istom vremenskom periodu kao i djela koja su mu stavljeni na teret. Tako proizilazi da je sud ovdje u korist optuženog cijenio činjenicu što je u istom periodu vršio više istovrsnih krivičnih djela.

Zato ovaj slučaj dodatno podstiče sumnje u zakonito postupanje tužilaštva i suda u predmetima korupcije na visokom nivou i pokazuje da tužilaštvo i sud omogućavaju akterima korupcije na visokom nivou da izbjegnu kaznu kakvu zaslužuju i kakva je propisana za teža krivična djela koja su izvršili.

Umanjenje kazne preko spajanja kazni

S obzirom da su protiv ovog optuženog donešene dvije pravnosnažne kazne pri čijem izricanju nijesu primijenje odredbe o odmjeravanju jedinstvene kazne za djela u sticaju, to se na njegov zahtjev ovakve kazne moraju dodatno umanjiti jer jedinstvena kazna mora biti blaža od zbiru utvrđenih kazni.[317]

Postupajući po zahtjevu branioca ovog osuđenog, dva mjeseca nakon donošenja presude na osnovu sporazuma o priznanju krivice, Viši sud je donio i presudu [318] kojom te presude preinačava, ukupnu kaznu zatvora umanjuje i izriče jedinstvenu kaznu u trajanju od pet godina i jedan mjesec.

Treći postupak

Viši sud u Podgorici je donio još jednu presudu [319] protiv istog optuženog Lazara Rađenovića na osnovu sporazuma o priznanju krivice koji su optuženi i specijalni tužilac zaključili samo tri dana nakon sporazuma iz prethodnog postupka.[320] Rađenović je sa tužilaštvom sada dogovorio još nižu kaznu zatvora u trajanju od šest mjeseci za isto krivično djelo (najteži oblik zloupotrebe službenog položaja), koje je i ovaj put izvršeno na organizovan način i u produženom trajanju za koje Krivični zakonik propisuje mogućnost izricanja i strožije kazne od one koja je propisana.

Ukupna šteta koja je nastala za Opština Budva izvršenjem ovih krivičnih djela iznosi 6,8 miliona eura.

Ni u ovom slučaju Viši sud ne smatra za otežavajuće okolnosti značaj funkcije i dužnosti koji je optuženi obavljao i čijim obavljanjem je bio dužan da čuva povjerenje u organe vlasti i pravni poredak, količinu preduzetih radnji (iako se radilo o produženom krivičnom djelu), upornost u pravcu izvršenja krivičnog djela i činjenicu da je pribavljena korist koja višestruko prevazilazi zakonski kvalifikatorni limit za krivično djelo najteži oblik zloupotrebe službenog položaja i da je pribavljena korist u ovom slučaju u iznosu od 6,8 miliona eura.

U ovom slučaju sud navodi da je cijenio otežavajuće okolnost da je optuženi osuđivan za isto koruptivno krivično djelo, ali je našao da to "nije od uticaja na drugačiju odluku suda", jer je optuženi priznao na prvom saslušanju i doprinio je u otkrivanju i utvrđivanju krivice drugih lica.

Dakle, u prvom slučaju sud je ovom optuženom zanemario otežavajuću okolnost ranije osuđivanosti sa nerazumljivim i nezakonitim obrazloženjem da je ranije krivično djelo izvršeno u istom vremenskom periodu kao i djela koja su mu stavljena na teret, a u drugom da je ranija osuđivanost (sa dvije presude) bez uticaja jer je optuženi priznao na prvom saslušanju i da je doprinio otkrivanju i utvrđivanju krivice drugih lica.

Dodatno, sud je prethodno u presudi nabrojao pismene dokaze iz kojih se nesumljivo utvrđuje koja su to druga lica učestvovala u vršenju ovih krivičnih djela, pa je nerazumljivo kako je to doprinio utvrđivanju krivice drugih lica jer o tome u presudi takođe nema obrazloženja. Zato proizilazi da je sud sa ovakvim obrazloženjem pokusao da opravda nezakonito ublažavanje kazne optuženom.

C.2.3.7. Studija slučaja: Osuđivan, a neosuđivan

Ova studija slučaja pokazuje da sud bez utvrđivanja osnovnih činjenica prihvata sporazume o priznanju krivice koje zaključuje tužilaštvo, pa je cijenio da optuženi nije ranije osuđivan, iako ga je isti sud pravosnažno osudio. Dodatno, studija ukazuje na lošu praksu tužilaštva koje istog dana potpisuje dva sporazuma sa istim optuženim, čime mu omogućava maksimalno smanjenje kazne, uprkos velikoj šteti po budžet.

Presudom Višeg suda u Podgorici [321] na osnovu sporazuma Specijalnog tužioca i optuženog o priznanju krivice, optuženi Miodrag Samardžić, službeno lice Opštine Budva, [322] je osuđen na kaznu zatvora od šest mjeseci za krivično djelo najteži oblik zloupotrebe službenog položaja za koje je u vrijeme izvršenja bila propisana kazna zatvora u rasponu od dvije godine do 10 godina zatvora [323]. Šteta koja je nastala za Opštinu Budva iznosi 2,7 miliona eura [324].

Nepuna dva mjeseca kasnije, isti sud donio je još jednu presudu [325] protiv istog optuženog za isto krivično djelo izvršeno na organizovan način za koje je u vrijeme izvršenja bila propisana kazna zatvora u rasponu od dvije godine do 10 godina zatvora [326].

Izvršenjem ovog krivičnog djela kriminalnoj organizaciji čiji je optuženi član pribavljen je protivpravna imovinska korist u iznosu od preko milion eura. Dodatno, radilo se o produženom krivičnom djelu za koje Krivični zakonik [327] propisuje mogućnost izricanja i strožije kazne od one koja je propisana. Ipak, u ovom slučaju optuženi je osuđen na istu kaznu od šest mjeseci zatvora.

U ovoj presudi sud kao olakšavajuću okolnost navodi da optuženi nije ranije osuđivan, iako je presuda kojom je optuženi osuđen za isto krivično djelo postala pravosnažna 01. jula 2016. godine, dakle mjesec dana prije donošenja ove presude.

Dodatno, sud proizvoljno navodi da otežavajućih okolnosti na strani optuženog nije bilo, iako se radi o licu koje je osuđivano za isto djelo i iako su stepen krivice, pobude iz kojih su djela vršena i posebno težina posljedica takve da se nesporno radi o otežavajućim okolnostima [328].

Naime, isti specijalni tužilac je zaključio oba sporazuma sa ovim okrivljenim istoga dana, 14. juna 2016. godine [329]. To ukazuje na ozbiljnu sumnju da specijalni tužioci postupaju u interesu lica optuženih za visoku korupciju i da im omogućavaju privilegovan tretman pred sudovima, prvo dogovaranjem kazni koje su maksimalno ublažene ispod propisanog minimuma, a zatim i smanjenjem kazne nakon pravnosnažnosti presuda.

Isti specijalni tužilac zaključenjem dva sporazuma sa istim optuženim istoga dana i sud donošenjem dvije presude omogućili su i u ovom slučaju da se preinačenjem presude bez ponavljanja postupka dodatno umanje već maksimalno ublažene kazne.

Naime, postupajući po zahtjevu branioca ovog osuđenog Viši sud je donio i presudu [330] kojom te presude preinačava, ukupnu kaznu umanjuje za mjesec dana i izriče jedinstvenu kaznu od ukupno 11 mjeseci.

C.2.3.8. Studija slučaja: Sporazumi o priznanju krivice pravnih lica

Institut sporazumnog priznanja krivice je zloupotrebljavan i u slučajevima kada su bila optužena pravna lica.

Zakon propisuje izuzetno visoke novčane kazne u odnosu na nivo učinjene imovinske štete ili pribavljenе protivpravne imovinske koristi. Ipak, tužilaštvo je dogovaralo, a sudstvo potvrđivalo sporazume kojima su kompanije osuđene isključivo na uslovne kazne, uprkos višemilionskim koristima koje su stekle od izvršenja krivičnih djela.

Sve presude sa uslovnim osudama, koje po zakonu predstavljaju mjeru upozorenja [331] i efektivno ne pogadaju optužene, donio je isti sudija [332] i u svakom predmetu primijenio je identičan pristup – kompanije su obavezane da nadoknade štetu oštećenoj Opštini u nekretninama čiju vrijednost je procijenilo tužilaštvo.

Umjesto da se u svim slučajevima bez izuzetka primjeni jedno od osnovnih pravila iz Krivičnog zakonika da se imovinska korist pribavljena izvršenjem krivičnog djela oduzme pod uslovima predviđenim ovim zakonom,[333] tužilaštvo je dogovaralo sa optuženim kako će nadoknaditi štetu oštećenom na način koji odgovara optuženom i suprotno imovinsko-pravnom zahtjevu oštećenog. Sud je bez obrazloženja i suprotno zahtjevu oštećenog, dosudio naknadu štete oštećenoj Opštini Budva u nekretninama koje su nastale izvršenjem krivičnih djela, umjesto u novcu.

Propisana novčana kazna do sedam i po miliona eura, izrečena uslovna novčana kazna

Na osnovu sporazuma o priznanju krivice zaključenog između tužilaštva i pravnog lica Tradeunique CG, Viši sud je donio presudu [334] kojom je Tradeunique CG izrečena uslovna osuda kojom je utvrđena novčana kazna u iznosu od 100 hiljada eura i istovremeno određeno da se ista neće izvršiti ako pravno lice u roku od jedne godine od pravnosnažnosti presude ne bude odgovorno za novo krivično djelo.

Zastupnik Tradeunique CG u sporazumu sa tužilaštvom priznao je da je to pravno lice izvršilo najteži oblik krivičnog djela zloupotreba službenog položaja izvršenog pomaganjem i najteži oblik krivičnog djela utaja poreza i doprinosa u produženom trajanju.

Zakonom o odgovornosti pravnih lica za krivična djela propisano je da se novčana kazna utvrđuje zavisno od iznosa učinjene štete ili pribavljenе protivpravne imovinske koristi, a ukoliko su ti iznosi različiti, kao osnov za utvrđivanje novčane kazne uzeće se viši iznos. Novčana kazna ne može biti manja od dvostrukog iznosa učinjene štete ili pribavljenе protivpravne imovinske koristi, niti veća od stostrukog iznosa učinjene imovinske štete ili pribavljenе protivpravne imovinske koristi. [335]

Isti zakon propisuje da će sud izreći jedinstvenu novčanu kaznu za više krivičnih djela izvršenih u sticaju do maksimalnog iznosa od 7,5 miliona eura.[336] Tako su odredbe ovog zakona međusobno nelogične jer proizilazi da se za jedno krivično djelo može izreći višestruko veća novčana kazna nego za više krivičnih djela izvršenih u sticaju.

U konkretnom slučaju utvrđeno je da je pravno lice Tradeunique CG izvršenjem krivičnih djela pribavilo protivpravnu imovinsku korist od skoro 20 miliona eura i da je izvršilo dva krivična djela u sticaju. Ipak, tužilaštvo je sa ovim pravnim licem dogovorilo uslovnu osudu i Viši sud je to prihvatio.

Dajući razloge za uslovnu osudu, Viši sud navodi da smatra da će ta sankcija, uz dosuđenje imovinsko-pravnog zahtjeva, te ispunjenje obaveza da javnim ustanovama plati 10 hiljada eura, dovoljno uticati na ovo pravno lice da ubuduće ne bude odgovorno za novo krivično djelo. Pri tome, Viši sud je potpuno zanemario težinu krivičnih djela koja je pravno lice izvršilo, visinu pribavljenih koristi, stepen odgovornosti i okolnosti pod kojima su djela izvršena, iako Zakon jasno propisuje da se za ta djela propisuju visoke novčane kazne.

Propisana kazna	Šteta/korist	Izrečena kazna
do 7,5 miliona €	20 miliona €	uslovno 100,000 € + 10.000 € ustanovama

Umjesto 7,500,000 – da plati 10.000

Presudom je utvrđeno da je pravno lice vršenjem dva krivična djela steklo korist u iznosu od 20 miliona eura, pa je zakonom propisana novčana kazna do 7,5 miliona eura [337], ali je sud pravno lice osudio uslovnom kaznom i istom presudom ga obvezao da javnoj ustanovi Dječiji dom "Mladost" Bijela i javnoj predškolskoj ustanovi "Ljubica Jovanović Maša" u Budvi uplati po pet hiljada eura.

Umjesto novca, oštećenoj Opštini Budva nedovršene nekretnine

Iako se u presudi navodi da je ovlašćeni predstavnik oštećene Opštine Budva postavio imovinsko-pravni zahtjev u iznosu od 19,5 miliona eura, sud je presudom donešenom na osnovu sporazuma, obvezao pravno lice Tradeunique CG da Opštini na ime imovinsko-pravnog zahtjeva prenese svojinu na nepokretnostima ukupne površine 8,000 m² čiju vrijednost je procijenilo tužilaštvo.

U presudi nema nikakvog obrazloženja za odluku da se Opštini Budva šteta nadoknadi na ovaj način.

Shodno Zakoniku o krivičnom postupku,[338] da bi usvojio sporazum, sud mora utvrditi i da njime nijesu povrijedena prava oštećenog. Ipak, sud ne daje ocjenu i razloge da na ovaj način prava oštećenog nijesu povrijedena. Takođe, odredbe Zakonika o krivičnom postupku koje propisuju postupak u vezi sporazuma o priznanju krivice, kao ni odredbe materijalnog propisa - Krivičnog zakonika, ne propisuju mogućnost i ovlašćenje суду да imovinsko-pravni zahtjev izražen u novcu dosuduje u nekretnima.

Naprotiv, Zakonikom o krivičnom postupku propisano je da se sporazumom o priznanju krivice okrivljeni i državni tužilac saglašavaju o visini kazne, troškovima krivičnog postupka i imovinskopravnom zahtjevu i odricanju stranaka i branioca od prava na žalbu protiv odluke suda donesene na osnovu sporazuma o priznanju krivice kad je sud u potpunosti prihvatio sporazum.[339] Isti zakonik propisuje da sporazum sadrži i obavezu okrivljenog da u određenom roku vrati imovinsku korist stečenu vršenjem krivičnog djela. Dakle, zakonik jasno propisuje da sporazum sadrži obavezu okrivljenog da vrati pribavljenu korist, a ne da o tome tužilac pregovara sa okrivljenim. [340]

Suprotno zakonskim odredbama, u sporazumu specijalnog tužioca i optuženog pravnog lica [341] se navodi da su oni saglasni da imovinsko-pravni zahtjev, koji predstavlja imovinsku korist, optuženi plati prenosom svojine na nekretninama. Ovakav sporazum sud je morao odbiti jer nije u skladu sa Zakonikom o krivičnom postupku.

Tužilaštvo procijenilo nekretnine više nego što realno vrijede

Inače, procjena vrijednosti nekretnina od strane tužilaštva takođe je sporna i ukazuje da su nekretnine koje se Opštini predaju na ime naknade štete manje vrijedne nego što je to tužilaštvo procijenilo.

Naime, nakon obilaska spornih nekretnina od strane predsjednika Opštine Budva saopšteno je da su te nekretnine u lošem stanju, nedovršene i da ih Opština ne može prodati za iznos koliko je tužilaštvo procijenilo da vrijede. Prema navodima predsjednika Opštine Budva, prostor koji je prema sporazumu tužilaštva i optuženog pripao Opštini je lošijeg kvaliteta od ostalog prostora u objektu i njime je teško upravljati.[342]

Copy – Paste sudska praksa

Isti pristup sud je imao i u slučaju sporazuma sa pravnim licima "Gugi commerce" i "Copyright".

Viši sud je donio presudu [343] kojom je "Gugi commerce" izrečena uslovna osuda, iako je zastupnik te kompanije priznao da je to pravno lice izvršilo najteži oblik krivičnog djela zloupotreba službenog položaja izvršenog pomaganjem na organizovan način i to u produženom trajanju u kom slučaju Krivični zakonik propisuje mogućnost strožijeg kažnjavanja.

Izvršenjem krivičnih djela ovo pravno lice pribavilo je imovinsku korist u iznosu od 3,8 miliona eura, a Opštini Budva pričinjena je šteta u iznosu od 4,8 miliona eura.

Propisana kazna	Šteta/korist	Izrečena kazna
Od 9,6 miliona do 960 miliona	4,8 miliona €	uslovno 100,000 € + 3.000 € ustanovama

Kako je iznos štete veći od iznosa pribavljene koristi, to se taj iznos uzima kao osnov za utvrđivanja propisane novčane kazne [344]. Prema pravilu da novčana kazna ne može biti manja od dvostrukog iznosa učinjene štete ili pribavljene protivpravne imovinske koristi, niti veća od stostrukog iznosa učinjene imovinske štete ili pribavljene protivpravne imovinske koristi, [345] proizilazi da je u ovom slučaju bila propisana kazna u iznosu od 9,6 miliona eura do 480 miliona eura.

Dodatno, kako se radi o produženom krivičnom djelu to je postojala mogućnost i strožijeg kažnjavanja do dvostruko propisane mjere, odnosno do 960 miliona eura. Umjesto novčanih kazni, sud je obavezao ovu kompaniju da zdravstvenoj ustanovi Dječiji dom "Specijalna bolnica za psihijatriju" Dobrota uplati tri hiljade eura.

I u ovom slučaju tužilaštvo je dogovorilo uslovnu osudu, a Viši sud opet proizvoljno naveo da smatra da će ta sankcija, uz dosuđenje imovinsko-pravnog zahtjeva, te ispunjenje obaveza da javnim ustanovama plati tri hiljade eura, dovoljno uticati na ovo pravno lice da ubuduće ne bude odgovorno za novo krivično djelo. I u ovom slučaju Viši sud je potpuno zanemario težinu krivičnih djela koja je pravno lice izvršilo, visinu pribavljenih koristi, stepen odgovornosti i okolnosti pod kojima su djela izvršena.

Ovom presudom sud je takođe obavezao pravno lice "Gugi commerce" da Opštini na ime dijela imovinsko-pravnog zahtjeva prenese svojinu na nepokretnostima, u vrijednosti koju je tužilaštvo procijenilo na 1,6 miliona eura, a ostatak od 2,2 miliona da uplati u roku od 12 mjeseci od pravnosnažnosti presude. Ni u ovoj presudi nema nikakvog obrazloženja za odluku da se Opštini Budva šteta nadoknadi na ovaj način, niti da li su time povrijeđena prava oštećenog.

Ista je praksa i u trećem slučaju sporazuma o priznanju krivice gdje je sud donio presudu [346] kojom je kompaniji "Copyright" izrečena uslovna osuda kojom je utvrđena novčana kazna u iznosu od 100 hiljada eura i istovremeno određeno da se ista neće izvršiti ako pravno lice u roku od jedne godine od pravnosnažnosti presude ne bude odgovorno za novo krivično djelo.

Zastupnik "Copyright" u sporazumu sa tužilaštvom priznao je da je to pravno lice izvršilo najteži oblik krivičnog djela zloupotreba službenog položaja izvršenog pomaganjem na organizovan način i u produženom trajanju u kom slučaju Krivični zakonik propisuje mogućnost strožijeg kažnjavanja.

Izvršenjem krivičnih djela ovo pravno lice pribavilo je imovinsku korist u iznosu od 1,1 milion eura, a Opštini Budva pričinjena je šteta u iznosu od 3,8 miliona eura.

S obzirom da novčana kazna ne može biti manja od dvostrukog iznosa učinjene štete, niti veća od stostrukog iznosa učinjene imovinske štete, to je u ovom slučaju bila propisana novčana kazna u iznosu od 7,6 miliona eura do 380 miliona eura. Dodatno, kako se radi o produženom krivičnom djelu to je postojala mogućnost i strožijeg kažnjavanja do dvostruko propisane mjere, odnosno do 760 miliona eura.

Propisana kazna	Šteta/korist	Izrečena kazna
Od 7,6 miliona do 760 miliona	3,8 miliona €	uslovno 100,000 €

Ipak, i u ovom slučaju dogovorena je i prihvaćena uslovna osuda. Dajući razloge za uslovnu osudu, Viši sud u ovom slučaju proizvoljno navodi da su okrivljeni (pravno lice i odgovorno lice u tom pravnom licu) priznali djela, da su neosuđivani i da su to, kod odsustva otežavajućih okolnosti, naročito olakšavajuće okolnosti. I u ovom slučaju Viši sud je potpuno zanemario težinu krivičnih djela koja je pravno lice izvršilo, visinu pribavljenih koristi, stepen odgovornosti i okolnosti pod kojima su djela izvršena, iako se radi o otežavajućim okolnostima.

I ovom presudom sud je obavezao pravno lice "Copyright" da Opštini Budva na ime dijela imovinsko-pravnog zahtjeva prenese svojinu na nepokretnostima ukupne površine 115 hiljada m² u vrijednosti koji je tužilaštvo procijenilo na 1,5 miliona eura. Sud je naložio toj kompaniji da ostatak do 2,2 miliona uplati na način što će 350 hiljada uplatiti u roku od 7 dana od pravnosnažnosti presude, a 324 hiljade eura u roku od 4 mjeseca od pravnosnažnosti presude. Ni u ovoj presudi nema nikakvog obrazloženja za odluku da se Opštini Budva šteta nadoknadi na ovaj način. Sud ni ovdje ne daje ocjenu i razloge da na ovaj način prava oštećenog nijesu povrijeđena.

C.3. Poređenje kaznene politike u sporazumima i redovnom postupku

Kaznena politika Višeg suda prema optuženima za visoku korupciju znatno je strožija u presudama donešenim nakon redovnog postupka, nego u presudama po sporazumnoj priznanju krivice.

Primjenom sporazuma Specijalno tužilaštvo je potpuno obesmislio kaznenu politiku za ova djela uspostavljanjem pravila da se kazne ublažavaju ispod zakonom propisanog minimuma. Tužilaštvo nije potpisivalo sporazume u slučajevima male i srednje korupcije, već su najviše koristi od potpisivanja sporazuma imali optuženi za visoku korupciju.

Studije slučajeva pokazuju kako je zaključivanjem sporazuma ublažavana kaznena politika prema osuđenim za krivična djela visoke korupcije, čak i slučajevima kada su izazvali višemilionske štete. Sudovi su različito cijenili iste okolnosti optuženima za korupciju u redovnom postupku i javnim funkcionerima iz budvanske kriminalne grupe koji su sklopili sporazume o priznanju krivice.

Pri odlučivanju da li će priznati krivicu i zaključiti sporazum, optuženi se prirodno rukovodi ličnim interesom i procjenom u kom slučaju će "bolje proći". Logično je da strožija kaznena politika, odnosno izvjesnost izricanja višegodišnje kazne zatvora u redovnom postupku, podstiče optužene da sa tužilaštvom pokušaju sklopiti sporazum o priznanju krivice, kako bi izdejstvovali blažu kaznu.

Pravosnažne presude pokazuju da Specijalno tužilaštvo nije koristilo sporazume o priznanju krivice u slučajevima male i srednje korupcije, već su gotovo svi sporazumi potpisani sa optuženima za visoku korupciju u takozvanoj budvanskoj aferi [347].

Do donošenja treće presude Višeg suda u slučaju "Zavala" i prvostepene presude u slučaju "Košljun", Specijalno tužilaštvo nije imalo zaključenih sporazuma sa optuženima za visoku korupciju.

Nakon ovih presuda, to tužilaštvo je, krajem 2015. godine, počelo sa zaključivanjem sporazuma sa članovima budvanske kriminalne grupe, u kojima su dogovarane kazne ispod ili na granici mimimuma propisanog zakonom.

C.3.1. Studija slučaja: Priznanje obezbijedilo višestruko manje kazne za ista krivična djela

Da optuženi imaju više interesa da se dogovore sa tužiocem pokazuju slučajevi Dragana Marovića i Lazara Rađenovića. Nakon što su osuđeni u redovnim postupcima, priznali su izvršenje istih krivičnih djela u drugim predmetima i dogovorili sa tužilaštvom po nekoliko puta kraće kazne, iako su uzrokovali višestruko veće štete.

Dragan Marović: Sedam puta manja kazna za 23 puta veću štetu

Nakon tri prvostepene presude Višeg suda koji je Dragana Marovića uporno osuđivao na četiri godine zatvora za krivično djelo kojim je Opština Budva pričinjena šteta od 820 hiljada eura, u maju 2016. godine Marović odlučuje da se nagodi sa tužilaštvom u druga dva predmeta u kojima je optužen.

U oba slučaja stavljeni mu je na teret isto krivično djelo kao u slučaju "Zavala", ali je Opština Budva u jednom pretrpjela štetu od 4,8 miliona eura, a u drugom 19,5 miliona eura. Međutim, na osnovu sporazuma u oba slučaja Marović je osuđen na kazne zatvora u trajanju od po sedam mjeseci. [348]

Šteta/korist iz redovnog postupka	Kazna iz redovnog postupka	Šteta/korist iz sporazuma	Kazna iz sporazuma
820 hiljada €	4 godine	19,5 miliona € 4,8 miliona €	7 mjeseci 7 mjeseci

Lazar Rađenović: Sedam puta manja kazna za 20 puta veću štetu

I Lazar Rađenović je u maju 2016. godine sa tužilaštvom zaključio dva sporazuma o priznanju krivice. Prethodno je osuđen u slučaju "Košljun" kaznom od tri godine i osam mjeseci za krivična djela teži oblik zloupotrebe službenog položaja i nedozvoljeno držanje oružja i eksplozivnih materijala. Presudom u tom predmetu je utvrđeno da su optuženi pribavili korist u ukupnom iznosu od pola miliona eura, od čega je Rađenović za sebe pribavio 350 hiljada eura.

U predmetima u kojima je skopio sporazum, Rađenoviću je stavljen na teret teži oblik zloupotrebe službenog položaja, isto krivično djelo kao i u slučaju "Košljun". U prvom predmetu Opština Budva je oštećena za 24 miliona eura, a u drugom za 6,8 miliona eura.

Na osnovu sporazuma Rađenović je u prvom slučaju osuđen na kaznu zatvora u trajanju od jedne i po godine i novčanu kaznu od 30 hiljada eura, a u drugom na kaznu zatvora u trajanju od šest mjeseci.

Šteta/korist iz redovnog postupka	Kazna iz redovnog postupka	Šteta/korist iz sporazuma	Kazna iz sporazuma
350 hiljada €	3 godine i 8 mjeseci	24 miliona € 6,8 miliona €	18 mjeseci 6 mjeseci

C.3.2. Studija slučaja: Iste okolnosti – različit tretman

Ova studija pokazuje da sudovi različito cijene iste okolnosti optuženima za korupciju u redovnom postupku i javnim funkcionerima koji su sklopili sporazume o priznanju krivice.

Tako sudovi izriču duplo manje kazne za višemilionsku štetu za državu koju je napravila kriminalna organizacija, nego za štetu od 100 hiljada eura koju je napravila zaposlena u privatnoj kompaniji.

Članovima budvanske kriminalne grupe sudovi su kao naročito olakšavajuće okolnosti cijenili činjenice da su očevi i da je proteklo dosta vremena od kako su izvršili krivična djela, dok su majci maloljetne djece iste okolnosti ili manje vrednovali ili uopšte nisu ocijenili kao olakšavajuće.

Dok sudovi ne razmatraju iznos štete prilikom odlučivanja o kazni za javnog funkcionera, u slučaju korupcije u privredi izriču višestruko strožije kazne za manje iznose štete, navodeći upravo to kao opredjeljujući faktor pri odmjeravanju kazne.

Djeca (ni)jesu olakšavajuća okolnost

Presudom Višeg suda u Podgorici,[349] na osnovu sporazuma o priznanju krivice optuženi član kriminalne grupe je osuđen na kaznu zatvora od šest mjeseci za krivično djelo čijim izvršenjem je prouzrokovana šteta po Opštini Budva od 2,7 miliona eura. U vrijeme izvršenja za to krivično djelo bila je propisana kazna zatvora u rasponu od dvije godine do 10 godina zatvora [350]. U obrazloženju sud je naveo da je kao naročito olakšavajuće okolnosti cijenio to što je optuženi porodičan čovjek, oženjen i otac troje djece.

Isti taj sud je ublažio kaznu i šefu kriminalne grupe [351] ispod propisanog minimuma uzimajući u obzir okolnost da je otac dvoje odrasle djece, od kojih je jedno takođe osuđeno kao član iste kriminalne grupe.

Međutim, u slučaju korupcije u privatnom sektoru, isti sud je, nakon glavnog pretresa, donio presudu [352] kojom je zaposlenu u nacionalnoj aviokompaniji osudio na kaznu zatvora od godinu dana za krivično djelo kojim je prouzrokovala štetu od 100.000 eura. U vrijeme izvršenja za to djelo je bila propisana ista kazna zatvora u rasponu od dvije godine do 10 godina zatvora.[353] U ovoj presudi sud je naveo kao olakšavajuće okolnosti da je optužena porodična žena, majka dvoje maloljetne djece, dodajući i da je neosuđivana i nezaposlena.

Iako je na njenoj strani utvrđeno više olakšavajućih okolnosti, majci maloljetne djece sud je izrekao duplo veću kaznu nego članu kriminalne grupe koji je prouzrokovao skoro 30 puta veću štetu.

Branilac osuđene u ovom predmetu podnio je Vrhovnom суду Crne Gore zahtjev za vanredno ublažavanje kazne ukazujući da je osuđena dobila i treće dijete i da je postupak trajao više od deset godina. Vijeće kojim je predsjedavala predsjednica Vrhovnog suda Crne Gore [354] odbilo je taj zahtjev [355] ocjenjujući okolnost da je osuđena nakon donošenja prvostepene presude dobila još jedno dijete nije od takvog značaja da bi dovela do blaže osude da je postojala u vrijeme izricanja osude.

Ovakva praksa i kaznena politika sudova je nerazumljiva jer su ostale okolnosti od kojih zavisi visina kazne u dva navedena slučaja bile gotovo identične. Osim toga, u slučaju člana kriminalne grupe radilo se o krivičnim djelima korupcije u javnom sektoru, a u slučaju zaposlene u kompaniji o krivičnom djelu korupcije u privatnom sektoru.

Iz toga proizilazi zaključak da sudovi imaju blaži odnos prema korupciju u javnom sektoru kojim se šteta pričinjava javnim - državnim sredstvima, samo zato što je osuđeni priznao izvršenje krivičnog djela.

Protok vremena (ni)je olakšavajuća okolnost

Iste sudije prilikom odmjeravanja kazne različito vrednuju iste okolnosti i to u korist članova kriminalne grupe. U jednom slučaju te sudije cijene da je vrijeme proteklo od izvršenja krivičnih djela naročito olakšavajuća okolnost za funkcionera koji je član kriminalne grupe, dok su iste te okolnosti bez uticaja na kaznu u slučaju korupcije u privatnom sektoru.

U slučaju osude zaposlene u nacionalnog aviokompaniji, od podizanja optužnice [356] do pravnosnažnog okončanja postupka prošlo je više od deset godina. Trajanje postupka uzrokovano je isključivo postupanjem tužilaštva i suda.

Optuženoj je prvo bilo stavljen na teret [357] izvršenje krivičnog djela za koje je u prvom stepenu nadležan osnovni sud.[358] Presudom Osnovnog suda u Kotoru [359] iz decembra 2008. godine optužena je oslobođena optužbe, ali je Viši sud tu presudu ukinuo i predmet vratio na ponovni postupak.[360]

Osam godina nakon pokretanja postupka, Osnovni državni tužilac na glavnom pretresu mijenja optužbu i umjesto krivičnog djela pronevjera, optuženoj stavlja na teret teži oblik krivičnog djela zloupotreba položaja u privrednom poslovanju.[361] Kako je za novo krivično djelo koje je stavljen na teret optuženoj u prvom stepenu nadležan da sudi viši sud, to se osnovni sud nakon osam godina suđenja oglasio nenađežnim za postupanje u ovom predmetu.[362]

Nakon dostavljanja spisa predmeta Višem суду u Podgorici, taj суд smatrajući da ni on nije nadležan, spise dostavlja Apelacionom суду Crne Gore radi rješavanja sukoba nadležnosti. Apelacioni суд nakon osam i po godina suđenja odlučuje da je stvarno nadležan Viši суд u Podgorici. Konačno, Viši суд u Podgorici donosi novu presudu [363] kojom optuženu osuđuje na godinu dana zatvora i tu presudu Apelacioni суд potvrđuje,[364] više od deset godina od kada je postupak pokrenut.

Propisana kazna	Šteta/korist	Izrečena kazna
2 do 10 godina	2,7 miliona €	6 mjeseci
2 do 10 godina	100 hiljada €	1 godina

Iako je u ovom slučaju postupak nerazumno dugo trajao isključivo krivicom tužilaštva i suda koji su pokrenuli i zatim osam godina vodili postupak za pogrešno djelo pred nenadležnim sudom, ta činjenica nije bila od značaja sudu pri donošenju odluke. Apelacioni sud Crne Gore je u svojoj presudi [365] naveo da je prvostepeni sud pravilno utvrdio i cijenio sve okolnosti koje su od značaja za odmjeravanje kazne, a od izvršenja krivičnog djela do donošenja pravnosnažne odluke prošlo je **preko deset godina**.

Suprotno tome, u postupku protiv Dragana Marovića kao člana kriminalne grupe, nakon održanog glavnog pretresa pred Višim sudom u Podgorici, Apelacioni sud Crne Gore [366] ukazao je da se kao naročito olakšavajuća okolnost treba cijeniti "protek vremena od izvršenja čemu optuženi nijesu doprinijeli", pa je kaznu izrečenu njemu dodatno ublažio. U tom slučaju od izvršenja krivičnog djela do pravnosnažnog okončanja postupka prošlo je osam godina.

Interesanto je da su u donošenju obije presude Apelacionog suda predsjednik sudskog vijeća [367] i sudija izvjestilac [368] bili iste sudije, što pokazuje da iste sudije iste okolnosti različito vrednuju u korist članova kriminalne grupe.

Stoga proizilazi da je neažurnost pravosuđa članovima kriminalne grupe naročito olakšavajuća okolnost, dok je optuženoj majki dvoje maloljetne djece ta okolnost bez značaja za visinu kazne.

Šta je veće?

Presudom Višeg suda u Podgorici,[369] nakon održanog glavnog pretresa, direktor knjigovodstvene agencije osuđen je za osnovni oblik krivičnog djela zloupotreba ovlašćenja u privrednom poslovanju [370] za koji je propisana kazna zatvora od tri mjeseca do pet godina i za teži oblik istog krivičnog djela [371] za koji je propisana kazna zatvora od dvije do deset godina, oba izvršena u produženom trajanju.

Optuženi je osuđen jedinstvenom kaznom zatvora u trajanju od 26 mjeseci, a u presudi je navedeno da je oštećena pravna lica oštetio za ukupan iznos od 210 hiljada eura.

Šteta/korist	Izrečena kazna
210 hiljada €	26 mjeseci
11,7 miliona €	22 mjeseca

Sa druge strane, isti sud je, na osnovu sporazuma optuženog i tužilaštva, osudio Svetozara Marovića kao šefa kriminalne grupe na 22 mjeseca zatvora za dva krivična djela za koja je propisana kazna zatvora od dvije do deset godina i kojima je država oštećena za 11,7 miliona eura.

D ODGOVORNOST U PRAVOSUĐU

Usvajanje novih zakona nije povećalo odgovornost u radu pravosuđa, pa u praksi ni sudije, ni tužioci ne snose posljedice zbog nestručnog i neažurnog rada.

Broj disciplinskih postupaka protiv sudija i tužilaca je izuzetno skroman i ni u kom slučaju ne odgovara nivou problema u praksi, posebno u slučajevima koji se odnose na krivična djela sa elementima korupcije.

U dijelu analize sudske prakse ukazano je na neke od grešaka tužilaštva koje su donijele konkretne koristi optuženima, dok tužioci koji su „zaboravljali“ odlučne činjenice nikada nisu pozvani na odgovornost.

Ni jedan državni tužilac nije pozvan na disciplinsku odgovornost zbog bilo kog od brojnih slučajeva gdje je odustao od krivičnog gonjenja optuženih nakon višegodišnjih sudske postupaka.

Istovremeno Tužilački savjet je proglašio tajnama podatke o disciplinskoj odgovornosti državnih tužilaca, pozivajući se na zaštitu njihove privatnosti.

D.I. Odgovornost sudija

2

Disciplinska
postupka za tri
godine, od
usvajanja novog
zakona

1

sudija kažnjen
novčano od
usvajanja novog
zakona

Disciplinski postupci protiv sudija su rijetki i selektivni, što dovodi u sumnju stvarne razloge za njihovo pokretanje.

Veliki broj sudskega postupaka okončan je odbijajućim presudama zbog nastupanja absolutne zastarjelosti krivičnog gonjenja. To pokazuje da je pravosuđe neefikasno i neažurno, jer postupke ne može da okonča u rokovima u kojima zastarijeva krivično gonjenje, a koji su prilično dugi.

Međutim, **predsjednici sudova ne vrše redovnu kontrolu rada sudija** i ne preduzimaju blagovremeno mjere radi utvrđivanja disciplinske odgovornosti sudija.

Štaviše, **ni jedan sudija nije disciplinski odgovarao zbog višegodišnjeg neblagovremenog postupanja u brojnim slučajevima korupcije**, koje je dovelo do absolutne zastarjelosti krivičnog gonjenja, odbijanja optužbe i uzrokovalo velike troškove za budžet sudstva.

D.I.I. Pravni okvir

Novi Zakon o Sudskom savjetu donio je niz pozitivnih promjena, ali nije uvažio preporuku Venecijanske komisije da se u Disciplinskoj komisiji obezbijedi paritet članova koji su sudije i onih koji to nijesu.

Donošenjem novog Zakona o Sudskom savjetu i sudijama, u martu 2015. godine (1), uspostavljen je disciplinski tužilac koji sprovodi istragu i zastupa optužni akt u disciplinskom postupku (2). Ovo rješenje trebalo je da doprinese stručnjem postupanju i ujednačavanju prakse pri pokretanju disciplinskog postupka.

Tim Zakonom su detaljnije propisani disciplinski prekršaji sudije i sada su podijeljeni na lakše, teže i najteže disciplinske prekršaje (3).

Disciplinski postupak za lakše i teže disciplinske prekršaje sprovodi Disciplinsko vijeće koje čini predsjednik koji se imenuje iz reda uglednih pravnika i dva člana koji se imenuju iz reda sudija (4). Dakle, novi zakon nije uvažio preporuku Venecijanske komisije iz 2011. godine da se u Disciplinskoj komisiji obezbijedi paritet članova koji su sudije i onih koji to nijesu. Disciplinski postupak za najteže disciplinske prekršaje sprovodi Sudski savjet (5).

Pozitivna promjena u novom zakonu je i to što je među ovlašćenim predlagačima za pokretanje disciplinskog postupka (6) sada i Komisija za praćenje primjene Etičkog kodeksa sudija (7). Tako je Sudski savjet, kao organ koji vrši nadzor nad radom sudova i sudija, preko ove svoje Komisije sada u mogućnosti da podnese predlog za utvrđivanje disciplinske odgovornosti sudije, što ranije nije bilo moguće.

Takođe, pozitivna novina je i to što je Opšta sjednica Vrhovnog suda propisana kao predlagač za utvrđivanje disciplinske odgovornosti predsjednika Vrhovnog suda (8) jer po ranijim propisima takav postupak nije mogao biti pokrenut zato što nije bilo ovlašćenog predlagača.

Međutim, nelogično je i neprihvatljivo da Sudski savjet, koji bi trebao da vrši nadzor i nad radom predsjednika Vrhovnog suda, nema ovlašćenje da pokrene disciplinski postupak protiv predsjednika Vrhovnog suda. Ovo posebno jer je nerealno očekivati da u sudstvu kojim se godinama autokratski upravlja, Opšta sjednica Vrhovnog suda koju čine sudije kojima je predsjednik Vrhovnog suda prepostavljeni, pokrene disciplinski postupak protiv svog prepostavljenog.

Zakonski opisi nekih prekršaja suviše su neodređeni i omogućavaju proizvoljno tumačenje od strane ovlašćenog predlagača za pokretanje disciplinskog postupka, Disciplinskog tužioca ili Disciplinskog vijeća

Tako, formulacija da sudija čini prekršaj ako "bez opravdanog razloga ne uzima predmete u rad redom koji su primljeni..." omogućava proizvoljno i nejednako tretiranje i kažnjavanje sudija. Organima koji pokreću i vode disciplinski postupak ostavljeno je da procjenjuju koji su to opravdani razlozi. Uzimanje predmeta u rad propisano je drugim zakonima i propisima, pa je nejasno koji su to razlozi koji bi bili opravdani da se predmeti ne uzimaju u rad kako je propisano.

Na isti način propisani su i teži prekršaji ako sudija bez opravdanog razloga ne zakazuje ročišta ili ako bez opravdanog razloga odgovlači postupak ili ne uzima predmet u rad ili ako bez opravdanog razloga prekorači trostruki zakonom propisani rok za izradu odluke u najmanje tri predmeta ili ako bez opravdanog razloga ne poštuje program za rješavanje zaostalih predmeta ili ne postupa po odluci po kontrolnom zahtjevu. I ovdje je nejasno koji bi to bili opravdani razlozi za navedene propuste, što takođe omogućava proizvoljno i nejednako tretiranje i kažnjavanje sudija. Dakle, veliki broj disciplinskih prekršaja u svom opisu ima formulacije koje omogućavaju proizvoljno i nejednako tretiranje i kažnjavanje sudija u praksi.

Takođe, formulacija težeg disciplinskog prekršaja koji čini sudija ako bez opravdanog razloga prekorači trostruki zakonom propisani rok za izradu odluke u najmanje tri predmeta (9) ne ispunjava zahtjev elementarne preciznosti norme kojim bi se izbjegla proizvoljnost u njenoj primjeni, ali i omogućava kršenje procesnih zakona kojih se sudije moraju pridržavati.

Osim ostavljanja mogućnosti da se od slučaja do slučaja cijene opravdani razlozi za kršenje rokova za izradu odluke, nerazumljivo je iz kojih razloga je zakonodavac procijenio da je za disciplinsku odgovornost potrebno trostruko prekoračenje u najmanje tri predmeta.

Tako je u praksi omogućeno da Disciplinski tužilac ili Disciplinsko vijeće proizvoljno utvrde da je, na primjer, neki sudija samo u jednom od tri predmeta u kojima je trostruko prekoraci zakonski rok, za to imao opravdane razloge i za ovaj prekršaj ne bi mogao odgovarati iako je bez opravdanja isti rok trostruko prekoračio u dva predmeta. Ovakvo rješenje je posebno sporno jer je do njegovog usvajanja u većini slučajeva disciplinski postupak pokretan upravo zbog ovog prekršaja.

Prethodni pravni okvir

Do marta 2015. primjenjivao se stari Zakon o Sudskom savjetu kojim je disciplinski postupak protiv sudija bio znatno drugačije propisan.

Do 20. marta 2015. godine u primjeni je bio Zakon o Sudskom savjetu (10) koji je propisivao da sudija disciplinski odgovara ako neuredno vrši sudijsku funkciju ili ako vrijeda ugled sudijske funkcije u slučajevima propisanim zakonom. Isti zakon je propisivao da predsjednik suda disciplinski odgovara ako neuredno obavlja funkciju predsjednika suda ili vrijeda ugled funkcije predsjednika suda (11).

Drugi propis, Zakon o sudovima, precizirao je šta se smatra neurednim vršenjem sudijske funkcije i vrijedanjem ugleda sudijske funkcije od strane sudije i predsjednika suda, nesavjesnim i nestručnim vršenjem funkcije sudije i predsjednika suda (12).

Ovlašćeni predlagači za pokretanje disciplinskog postupka bili su samo predsjednik suda, predsjednik neposredno višeg suda i predsjednik Vrhovnog suda. Tako pravno nije bilo moguće pokrenuti disciplinski postupak protiv predsjednika Vrhovnog suda, jer za to nije bilo ovlašćenog predlagača. Takođe, Sudski savjet nije mogao podnijeti predlog za utvrđivanje disciplinske odgovornosti bilo kog sudije, iako je to organ koji vrši nadzor nad njihovim radom i iako je po prirodi posla, preko niza pritužbi koji se Sudskom savjetu podnose, logično da upravo Sudski savjet najčešće može doći do saznanja da je neki sudija učinio disciplinski prekršaj.

Postupak utvrđivanja disciplinske odgovornosti sudija sprovodila je Disciplinska komisija koju čine predsjednik koji se imenuje iz reda članova Sudskog savjeta koji nijesu sudije i dva člana iz reda sudija koji nijesu članovi Sudskog savjeta, a koji imaju najmanje 15 godina radnog iskustva (13). Ovo rješenje nije uvažilo preporuku Venecijanske komisije iz 2011. godine da se u Disciplinskoj komisiji obezbijedi paritet članova koji su sudije i onih koji to nijesu (14).

D.1.2. Primjena zakona

Od stupanja na snagu novog Zakona vođena su dva disciplinska postupka, a samo jedan sudija je kažnen zbog neblagovremenog postupanja.

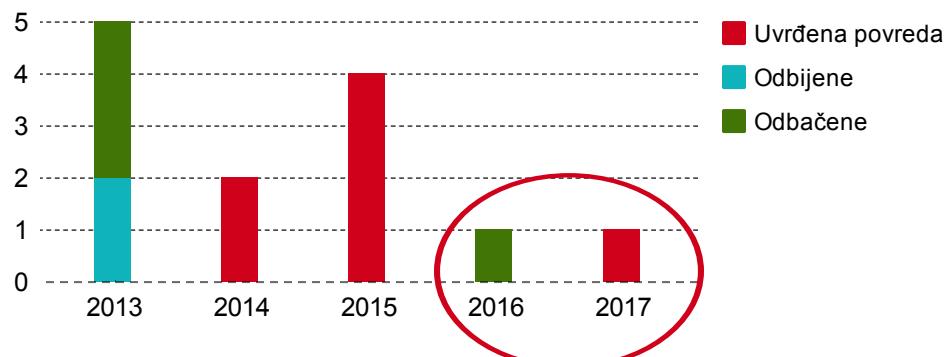
Nakon donošenja novog Zakona o Sudskom savjetu i sudijama, Disciplinsko vijeće je postupalo u samo dva predmeta (15).

Tako je u 2016. godini donešena samo jedna odluka Disciplinskog vijeća (16) kojom je odbačen predlog predsjednika suda za utvrđivanje disciplinske odgovornosti sudije i spisi predmeta su dostavljeni Komisiji za etički kodeks sudija na dalji postupak. U odluci se navodi da je Disciplinsko vijeće prihvatiло predlog disciplinskog tužioca da se predlog odbaci jer je podnijet za radnju koja nije propisana kao disciplinski prekršaj i da se zato dostavi Komisiji za etički kodeks sudija.

Ova odluka Disciplinskog vijeća u odnosu na obrazloženje i razloge za donošenje iste, predstavlja korak unazad u odnosu na raniju praksu Disciplinske komisije. Naime, Disciplinsko vijeće ne daje obrazloženje i razloge zbog kojih je prihvatiло stav tužioca, ne navodi se čak ni koja radnja je sudiji stavlјena na teret i iz kojih razloga se smatra da se ne radi o disciplinskom prekršaju već o eventualnom kršenju Kodeksa.

U 2017. godini Disciplinsko vijeće donijelo je takođe jednu odluku (17) kojom je usvojen optužni predlog disciplinskog tužioca i sudija je novčano kažnen umanjenjem zarade u visini od 20% u trajanju od tri mjeseca zbog prekršaja prekoračenja zakonskih rokova za izradu odluke u više predmeta. Dokazni postupak u ovom predmetu nije sproveden jer je sudija u potpunosti priznao izvršenje prekršaja.

Na Sajtu Sudskog savjeta nema odluka za 2018. godinu.

Disciplinski postupci protiv sudija po godinama

Podaci pokazuju da je u više od 600 predmeta godišnje prekoračen zakonski rok za izradu presude.

Iz Izvještaja o radu sudova za 2017. godinu (18) proizilazi da su sudovi u toj godini završili 91.400 predmeta od čega je u 0,69% predmeta odluka napisana nakon prekoračenja zakonskog roka. To znači da je u više od 600 predmeta bilo prekoračenje zakonskog roka za izradu odluke. Te godine pokrenut je samo jedan disciplinski postupak zbog ovog prekršaja i to zbog prekoračenja zakonskog roka u 10 predmeta.

Ovi podaci ukazuju da u praksi postoji znatno više prekršaja u vezi neblagovremenog postupanja sudija, ali da se disciplinski postupci ipak ne pokreću.

Izvještaji o radu sudova pokazuju da u praksi ima mnogo više prekršaja koji nisu disciplinski gonjeni.

Isti zaključak proizilazi iz Izvještaja o radu sudova za 2016. godinu (19) u kojoj su sudovi završili 90.537 predmeta od čega je u 0,68% predmeta odluka napisana nakon prekoračenja zakonskog roka.

To takođe znači da je u više od 600 predmeta bilo prekoračenje zakonskog roka za izradu odluke.

Međutim, tokom ove godine nije pokrenut ni jedan disciplinski postupak za ovaj prekršaj.

Prethodna praksa

U periodu od 2013. godine do stupanja na snagu novog Zakona o Sudskom savjetu i sudijama Disciplinska komisija je donijela 11 odluka i to u 2013. godini pet odluka, u 2014. godini dvije odluke i u prva tri mjeseca 2015. godine četiri odluke.

Od toga je u šest odluka usvojen predlog za utvrđivanje disciplinske odgovornosti i sudiji je izrečena disciplinska sankcija, u dvije odluke je predlog za utvrđivanje disciplinske odgovornosti odbijen kao neosnovan i u tri odluke je predlog za utvrđivanje disciplinske odgovornosti odbačen kao neblagovremen.

Većina postupaka, čak devet, vodila se zbog disciplinskog prekršaja prekoračenja zakonom propisanih rokova za izradu odluke.

D.1.2.1. Studija slučaja: Neblagovremeno pokretanje disciplinskih postupaka

Praksa Disciplinske komisije pokazuje da je odgovornost sudija zbog kršenja zakonom propisanih rokova izostajala upravo iz razloga što su predsjednici sudova kršili zakonom propisani rok za pokretanje disciplinskog postupka.

Nakon toga, Disciplinska komisija je promijenila praksu i prestala da utvrđuje da li su istekli rokovi za pokretanje postupaka, pa je postupala nejednako u istim pravnim situacijama.

Tako, u predmetu Dp.br.1/13 predsjednik suda se na raspravi pred disciplinskom komisijom Sudskog savjeta izjasnio da tokom cijele godine kontroliše blagovremenost izrade odluka i da sudiju upozorava za svaki konkretan predmet u kome je zakonski rok prekoračen. Međutim, predlog za utvrđivanje disciplinske odgovornosti predsjednik suda nije podnosio sve dok nije prekoračen zakonski rok za podnošenje istog. Tako je nastupila zastarjelost pokretanja postupka disciplinske odgovornosti. Na taj način sudija koji je kršio zakonske rokove nije mogao disciplinski odgovarati zato što je i predsjednik suda prekršio zakonski rok za pokretanje disciplinskog postupka.

Takođe, u predmetu Dp.br.5/13 predsjednik suda je podnio predlog za utvrđivanje disciplinske odgovornosti sudije zbog kašnjenja u izradi odluka u čak 59 krivičnih predmeta, ali je za svaki od tih predmeta prekoračio zakonski rok za pokretanje disciplinskog postupka, pa je njegov predlog odbačen. Tako i u ovom slučaju sudija nije mogao disciplinski odgovarati za kršenje zakonskih rokova upravo iz razloga jer je i predsjednik suda prekršio zakonski rok za pokretanje postupka.

Dalje, u predmetu Dp.br.4/13 predlog za utvrđivanje disciplinske odgovornosti takođe je odbačen kao neblagovremen. Ovaj predlog predsjednik suda podnio je zbog kašnjenja sudije u izradi odluka u 44 krivična predmeta, ali je za svaki od tih predmeta predsjednik suda prekoračio zakonski rok za pokretanje disciplinskog postupka. Dakle, u ovom slučaju sudija takođe nije mogla disciplinski odgovarati za kršenje zakonskih rokova upravo iz razloga jer je i predsjednik suda prekršio zakonski rok za pokretanje postupka.

Na isti način postupio je i predsjednik suda u predmetu Dp.br.2/13 zbog istog disciplinskog prekršaja prekoracenja zakonskog roka za izradu odluke. I u ovom slučaju predsjednik suda je predlog za utvrđivanje disciplinske odgovornosti podnio znatno nakon protoka zakonskog roka za pokretanje disciplinskog postupka i sudija nije mogao disciplinski odgovarati.

U svim navedenim slučajevima predsjednici sudova su se neposredno na raspravi pred Disciplinskom komisijom izjašnjavali o vremenu kada su saznali za prekoračenje zakonskih rokova za izradu odluka od strane sudija, ali su predloge za utvrđivanje disciplinske odgovornosti podnosili nakon isteka zakonskog roka od tri mjeseca od saznanja za disciplinski prekršaj (20).

Za razliku od prethodno navedenih odluka, Disciplinska komisija se u odlukama iz 2014. godine nije uopšte bavila utvrđivanjem činjenice kada je predsjednik suda saznao za razloge pokretanja disciplinskog postupka i eventualnog kršenja zakonskog roka za pokretanje disciplinskog postupka. Tako su sudije o čijoj odgovornosti je odlučivano 2014. godine nejednako tretirane za iste prekršaje u odnosu na sudije o čijoj odgovornosti je odlučivano u drugim godinama.

Naime, u prvoj odluci iz 2014. godine (Dp.br.1/14) Disciplinska komisija mijenja praksu u disciplinskim postupcima i od predsjednika suda ne traži izjašnjenje o vremenu kada je saznao za prekoračenje zakonskih rokova od strane sudije, niti ovu činjenicu utvrđuje na drugi način, pa se usvaja njegov predlog od 07.04.2014. godine u kome se navode prekršaji izvršeni tokom 2013. godine i sudija se kažnjava umanjenjem zarade u visini od 20% u trajanju od dva mjeseca. U ovom slučaju Disciplinska komisija prihvata akt upravitelja sudske pisarnice od 01.04.2014. godine u kome se samo navodi u kojim predmetima tokom 2013. godine sudija nije blagovremeno izradio odluke, ali se ne zna kada je predsjednik suda saznao za te propuste.

D.1.2.2. Studija slučaja: Selektivno pokretanje disciplinskih postupaka

Ova studija slučaja pokazuje da se sudije pozivaju na disciplinsku odgovornost selektivno i da predsjednik suda kontroliše rad i predlaže kažnjanje jednog sudije, dok iste radnje toleriše drugim sudijama. Takva praksa dovodi u sumnju stvarne razloge pokretanja disciplinskih postupaka. Takođe, Disciplinska komisija postupa različito u istim pravnim situacijama, od čega zavisi konačan ishod postupka i što dodatno uvodi pravnu nesigurnost među sudijama.

Da Disciplinska komisija nejednako postupa i tako uvodi pravnu nesigurnost kod sudija i podstiče sumnje da se na disciplinsku odgovornost sudije pozivaju selektivno, pokazuje odluka u predmetu Dp.br.3/14 po predlogu za utvrđivanje disciplinske odgovornosti podnešenom od strane predsjednika Privrednog suda u Podgorici.

Taj predlog podnešen je 26. septembra 2014. godine, a zatim preciziran dana 03. novembra 2014. godine. Inače, radi se o jednom slučaju u kome je neko od predsjednika sudova kontrolisao poštovanje zakonskih rokova za zakazivanje ročišta u pojedinim predmetima i blagovremenost preduzimanja radnji od strane sudije u predmetima koji su u toku i zbog toga tražio odgovornost sudije.

Takođe, radi se o jedinom slučaju gdje je predsjednik suda kontrolisao predmete sudije u prethodnih skoro četiri godine. Ipak, u ovom slučaju Disciplinska komisija nije utvrdila vrijeme kada je predsjednik suda saznao za razloge za pokretanje disciplinskog postupka, odnosno nije utvrdila da li je njegov predlog blagovremen. Ovom odlukom Disciplinske komisije sudija je kažnjena umanjenjem zarade u visini od 20% u trajanju od tri mjeseca.

Odluka komisije je prilično nerazumljiva jer se u izreci iste navodi da je utvrđeno neuredno vršenje sudijske funkcije u 73 predmeta, a zatim se nabrala 97 predmeta u kojima postoji neuredno vršenje sudijske funkcije. U odluci se navode čak 23 pismena dokaza koji su, pored 97 predmeta u kojima je sudija postupala, pročitani na raspravi. Međutim, ni jedan od tih dokaza ne ocjenjuje se u obrazloženju posebno ili u vezi sa drugim dokazima.

Takođe, u obrazloženju se navodi da su pročitani izvještaji o radu sudija Privrednog suda za 2011, 2012, 2013 i prvu polovicu 2014. godine, pa proizilazi da je predsjednik suda morao znati za prekoračenje rokova jer je upoznat sa izvještajima o radu sudija (iz ovoga se utvrđuje upravo da je nastupila zastarjelost). Tako proizilazi da sudija može godinama neuredno da vrši sudijsku funkciju i da odgovornost za takav prekršaj zavisi od proizvoljne ocjene predsjednika suda da li će i kada pokrenuti disciplinski postupak.

Iz Izvještaja o radu Privrednog suda za 2013. godinu (21) koji je objavljen na web sajtu suda (i koji je proveden kao dokaz u ovom disciplinskom postupku) proizilazi da je taj sud na kraju 2013. godine imao čak 3473 neriješenih predmeta. Iz istog izvještaja proizilazi da je taj sud imao 586 neriješenih predmeta koji potiču od 2009. godine pa nadalje. Takođe, u 620 neriješenih predmeta konstatovano je da traju više od jedne godine. Dalje, u istom izvještaju se navodi da u 183 predmeta odluka nije donijeta u zakonskom roku, a od toga su tri predmeta sudije koji je kažnjen u postupku Dp.br.3/14.

Iz Izvještaja o radu Privrednog suda za 2014. godinu (22) koji je takođe objavljen na web sajtu suda (i koji je proveden kao dokaz u ovom disciplinskom postupku) proizilazi da je taj sud na kraju 2014. godine imao 2354 neriješenih predmeta, od čega je 463 neriješenih predmeta koji potiču od 2010 godine pa nadalje. Takođe, u 695 neriješena predmeta konstatovano je da traju više od jedne godine kao i da u 171 predmet odluka nije donijeta u zakonskom roku, pri čemu su 13 predmeta sudije koji je kažnjen u postupku Dp.br.3/14.

Međutim, prethodno navedeni slučaj je jedini disciplinski postupak koji je vođen protiv bilo kog sudije Privrednog suda zbog prekoračenja zakonskih rokova i neblagovremenosti u radu i jedini slučaj da je neki sudija tog suda disciplinski odgovarao u periodu od 2013. godine pa nadalje.

Inače, neblagovremeno postupanje i kršenje zakonom propisanih rokova predstavlja povredu Etičkog kodeksa sudija. Tako je iste 2013. godine Komisija Sudskog savjeta za Etički kodeks sudija po prvi put u svojoj praksi utvrdila da je neki sudija prekršio Etički kodeks zato što je kršio zakonom propisane rokove i neblagovremeno postupao u predmetu.

Radilo se takođe o sudiji istog Privrednog suda, pa ostaje nerazumljivo kada i zašto neki sudija za neblagovremeno postupanje odgovara disciplinski, a kada za istu radnju drugog sudije može samo da se konstatiše povreda Kodeksa. Ovakva praksa uzrokuje pravnu nesigurnost, posebno kod činjenice da se za disciplinske prekršaje mogu izreći ozbiljne sankcije, za razliku od slučaja kršenja Kodeksa.

Za dvije godine odluka nije donijeta u zakonskom roku u 344 predmeta, ali je za to disciplinski odgovarao samo jedan sudija - za 16 predmeta.

D.2. Odgovornost tužilaca

1

Disciplinski postupak pokrenut za četiri godine

2

Optužna predloga odbijena za četiri godine

Iz izvještaja o radu tužilaštva može se zaključiti da je u periodu od 2014. do kraja 2017. godine samo jedan državni tužilac odgovarao zbog disciplinskog prekršaja, a da su vođena još samo dva disciplinska postupka u kojima su optužni predlozi odbijeni kao neosnovani.

Detaljnu ocjenu primjene zakona u postupcima disciplinske odgovornosti državnih tužilaca nije moguće dati, jer Tužilački savjet te podatke proglašava tajnama pozivajući se na zaštitu prava na privatnost tužilaca.

Imajući u vidu brojne propuste tužilaštva u značajnim predmetima koji se odnose na korupciju i organizovani kriminal, praksa skrivanja podataka o odgovornosti tužilaca ne doprinosi profesionalnjem i odgovornijem radu tužilaštva, a time ni povjerenju javnosti u njihov rad.

D.2.1. Pravni okvir

Izmjenama Zakona uspostavljen je disciplinski tužilac i detaljnije propisan disciplinski postupak, ali nije uvažena preporuka Venecijanske komisije iz 2011. godine da se u Disciplinskoj komisiji obezbijedi paritet članova koji su tužioci i onih koji to nijesu.

Donošenjem novog Zakona o Državnom tužilaštvu u martu 2015. godine (23), uspostavljen je disciplinski tužilac koji sprovodi istragu i zastupa optužni akt (24), detaljnije su propisani disciplinski prekršaji državnih tužilaca i sada su podijeljeni na lakše, teže i najteže disciplinske prekršaje (25).

Disciplinski postupak za lakše i teže disciplinske prekršaje sprovodi Disciplinsko vijeće koje čini predsjednik koji se imenuje iz reda uglednih pravnika i dva člana koji se imenuju iz reda tužilaca (26). Dakle, ni novi zakon nije uvažio preporuku Venecijanske komisije iz 2011. godine da se u Disciplinskoj komisiji obezbijedi paritet članova koji su tužioci i onih koji to nijesu. Disciplinski postupak za najteže disciplinske prekršaje sprovodi Tužilački savjet (27).

Pozitivna promjena u novom zakonu je i to što je među ovlašćenim predlagačima za pokretanje disciplinskog postupka sada i Komisija za praćenje primjene Etičkog kodeksa državnih tužilaca (28). Tako je Tužilački savjet, kao organ koji vrši nadzor nad radom tužilaca, preko ove svoje Komisije sada u mogućnosti da podnese predlog za utvrđivanje disciplinske odgovornosti tužioca, što ranije nije bilo moguće.

Inicijativu za razrješenje Vrhovnog državnog tužioca Tužilačkom savjetu može podnijeti proširena sjednica Vrhovnog državnog tužilaštva, ministar pravde ili 25 poslanika, na taj postupak primjenjuju se odredbe zakona kojima je uređen postupak po predlogu za utvrđivanje disciplinske odgovornosti državnih tužilaca za najteže disciplinske prekršaje i na osnovu sprovedenog postupka Tužilački savjet utvrđuje obrazložen predlog za razrješenje Vrhovnog državnog tužioca i dostavlja Skupštini Crne Gore (29). Vrhovni državni tužilac se može razriješiti zbog nesavjesnog i nestručnog obavljanja funkcije (30).

Zakonski opisi nekih prekršaja suviše su neodređeni i omogućavaju proizvoljno tumačenje od strane ovlašćenog predlagачa za pokretanje disciplinskog postupka, Disciplinskog tužioca ili Disciplinskog vijeća, a time i nejednako tretiranje tužilaca.

Tako formulacija da tužilac čini prekršaj ako "bez opravdanog razloga ne uzima predmete u rad redom koji su primljeni..." omogućava proizvoljno i nejednako tretiranje i kažnjavanje tužilaca. Organima koji pokreću i vode disciplinski postupak ostavljeno je da procjenjuju koji su to opravdani razlozi. Uzimanje predmeta u rad propisano je drugim zakonima i propisima, pa je nejasno koji su to razlozi koji bi bili opravdani da se predmeti ne uzimaju u rad kako je propisano.

Na isti način propisani su i teži prekršaji ako tužilac bez opravdanog razloga ne postupa u predmetima u zakonom propisanim rokovima, a uslijed toga nastupi zastarjelost, nemogućnost vođenja postupka i druge posljedice propisane zakonom. I ovdje je nejasno koji bi to bili opravdani razlozi za navedene propuste i kršenje zakonskih rokova koje uzrokuje tako ozbiljne posljedice koje opredjeljuju ishod nekog postupka, što takođe omogućava proizvoljno i nejednako tretiranje i kažnjavanje tužilaca.

Čak se i kod razloga za razrješenje koristi formulacija da će se državni tužilac razriješiti samo ako "bez opravdanih razloga ne ostvaruje najmanje 50% rezultata u pogledu kvantiteta rada u odnosu na prosječna mjerila kvantiteta u određenoj vrsti predmeta koje utvrđuje Tužilački savjet, osim ako državni tužilac ne da valjane razloge zbog kojih nije ostvario rezultate u pogledu kvantiteta rada". Ova odredba dodatno je nerazumljiva i dodatno omogućava proizvoljno postupanje jer se čak dva puta navodi mogućnost postojanja razloga zbog kojih se neki tužilac ne bi razriješio, prvi put sa formulacijom "bez opravdanih razloga" i na kraju odredbe sa formulacijom ako tužilac "ne da valjane razloge" za loše rezultate. Šta su to opravdani i šta su to valjni razlozi, ostaje da proizvoljno utvrđuju oni koji odlučuju o odgovornosti tužioca.

Takođe, ako ne postoje opravdani razlozi za neostvarivanje rezultata rada, nelogično je da postoje valjni razlozi koje bi tužilac mogao dati. Ovakvom formulacijom omogućen je nedopustiv stepen proizvoljnosti u odlučivanju jer je ostavljen prostor da neko od tužilaca ne odgovara čak i ako ne postoje opravdani razlozi za neostvarivanje rezultata, tako što bi se ocijenilo da je tužilac dao "valjane razloge" za to.

Dakle, veliki broj disciplinskih prekršaja u svom opisu ima formulacije koje omogućavaju proizvoljno i nejednako tretiranje i kažnjavanje tužilaca u praksi. Ovakve norme ne ispunjavaju zahtjev elementarne preciznosti kojim bi se izbjegla proizvoljnost u njenoj primjeni, ali i omogućavaju kršenje zakona kojih se tužioc moraju pridržavati, kao i proizvoljno procjenjivanje kada je i kome opravданo to što je prekršio zakon.

Prethodni pravni okvir

Do 20. marta 2015. godine u primjeni je bio Zakon o Državnom tužilaštvu (31) koji je propisivao da Vrhovni državni tužilac, rukovodilac državnog tužilaštva ili državni tužilac disciplinski odgovara ako neuredno vrši svoju funkciju ili ako vrijeda ugled tužilačke funkcije (32). Istim zakonom bilo je precizirano šta se smatra neurednim vršenjem tužilačke funkcije i vrijedanjem ugleda tužilačke funkcije od strane rukovodioca državnog tužilaštva ili državnog tužioca (33).

Predlog za utvrđivanje disciplinske odgovornosti podnosi se Tužilačkom savjetu. Naime, za Vrhovnog državnog tužioca predlog je podnosiла sjednica Vrhovnog državnog tužilaštva. Za rukovodioca državnog tužilaštva predlog je podnosiо Vrhovni državni tužilac i rukovodilac neposredno višeg tužilaštva, dok je za tužioce predlog podnosiо rukovodilac tužilaštva u kojem vrše funkciju.

Kao i u slučaju sudija gdje Sudski savjet prije marta 2015. godine nije mogao podnijeti predlog za utvrđivanje disciplinske odgovornosti bilo kog sudije, tako ni Tužilački savjet nije mogao pokrenuti postupak disciplinske odgovornosti tužilaca iako je to organ koji vrši nadzor nad njihovim radom i iako je po prirodi posla, preko niza pritužbi koje se Tužilačkom savjetu podnose, logično da upravo Tužilački savjet najčešće može doći do saznanja da je neki tužilac učinio disciplinski prekršaj.

Postupak utvrđivanja disciplinske odgovornosti sudija sprovodilo je Disciplinsko vijeće koje su činili predsjednik koji je imenovan iz reda članova Tužilačkog savjeta koji nijesu tužioci i dva člana iz reda državnih tužilaca (34), što nije bilo u skladu sa preporukom Venecijanske komisije (35).

D.2.2. Primjena zakona

Zbog neprimjerene netransparentnosti Tužilačkog savjeta i Državnog tužilaštva, detaljnu ocjenu primjene zakona u postupcima disciplinske odgovornosti državnih tužilaca nije moguće dati jer su ti podaci tajni.

Nakon aprila 2013. godine Tužilački savjet je prestao da objavljuje odluke o disciplinskoj odgovornosti tužilaca na internet stranici. U novembru 2015. godine Tužilački savjet donosi novi Poslovnik (36) koji se primjenjuje od početka 2016. godine, a kojim po prvi put propisuje da se ove odluke ne objavljaju (37).

Tako je Tužilački savjet prvo proizvoljno odlučio da prestane sa objavljivanjem ovih odluka, a zatim je dvije i po godine kasnije takođe proizvoljno Poslovnikom propisao da se te odluke ne objavljaju.

Dodatno, Tužilački savjet u praksi ove odluke proglašava tajnim podacima sa obrazloženjem da se tako štite lični podaci tužilaca i da bi se njihovim objavljivanjem povrijedilo pravo privatnosti državnih tužilaca.

Tako je Tužilački savjet odbio zahtjev NVO MANS za dostavljanjem kopija svih odluka Disciplinskog vijeća u periodu od početka 2013. do kraja 2016. godine (38). U obrazloženju odluke Tužilački savjet se poziva na zakonsku odredbu koja propisuje da organ vlasti može ograničiti pristup informaciji ako je to u interesu zaštite privatnosti od objelodanjivanja podataka predviđenih zakonom kojim se uređuje zaštita podataka o ličnosti, osim podataka koji se odnose na: javne funkcionere u vezi sa vršenjem javne funkcije, kao i prihode, imovinu i sukob interesa tih lica i njihovih srodnika koji su obuhvaćeni zakonom kojim se uređuje sprječavanje sukoba interesa (39).

NVO MANS je protiv ovog rješenja Tužilačkog savjeta izjavio žalbu Agenciji za zaštitu ličnih podataka i slobodan pristup informacijama. Iako je zakonski rok za donošenje odluke po rješenju 15 dana (40), Agencija još uvijek nije odlučila o žalbi. Zbog toga je Agenciji, u skladu sa zakonom predata urgencija, nakon koje će NVO MANS, u slučaju daljeg nepostupanja Agencije, predati tužbu Upravnom суду Crne Gore protiv Agencije za zaštitu ličnih podataka i slobodan pristup informacijama zbog nedonošenja rješenja po žalbi, odnosno takozvanog čutanja uprave.

Državni tužioci su javni funkcioneri i odluke o njihovoj disciplinskoj odgovornosti su nesporno odluke koje se donose u vezi sa vršenjem njihove javne funkcije, pa je nerazumljivo i absurdno da Tužilački savjet štiti privatnost državnih tužilaca na osnovu zakonske odredbe koja upravo isključuje zaštitu privatnosti javnih funkcionera u vezi sa vršenjem javne funkcije. Identično obrazloženje Tužilački savjet je dao i u rješenju kojim je odbio dostavljanje odluka Disciplinskog vijeća donešenih od 01. januara do 31. marta 2017. godine (41).

U poslednje četiri godine samo jedan tužilac je odgovarao u disciplinskom postupku. Praksa pokazuje da u tužilačkoj organizaciji ne postoji sistem odgovornosti uspostavljen na objektivnim kriterijumima.

Iz ostalih odluka Tužilačkog savjeta donošenih tokom 2017. godine na zahtjev NVO MANS proizlazi da Disciplinsko vijeće nije donijelo ni jednu odluku od aprila do kraja 2017. godine, jer se u njima navodi da Tužilački savjet ne posjeduje tražene infomacije u bilo kojoj formi za naznačeni period (42).

Međutim, iz izvještaja o radu tužilaštva može se zaključiti da je u periodu od 2014. godine do kraja 2017. godine samo jedan državni tužilac disciplinski odgovarao zbog disciplinskog prekršaja, a da su vođena još samo dva disciplinska postupka u kojima su optužni predlozi odbijeni kao neosnovani.

Naime, iz izvještaja o radu Tužilačkog savjeta proizlazi da je u 2017. godini Disciplinsko vijeće vodilo jedan postupak i donijelo jednu odluku protiv jednog državnog tužioca kojom je izrečena novčana kazna u visini od 20% od zarade u trajanju od tri mjeseca zbog prekršaja nedostavljanja podataka o imovini i prihodima u skladu sa propisima kojima se uređuje sprječavanje sukoba interesa. (43)

Tokom 2016. godine Disciplinsko vijeće nije vodilo ni jedan postupak, niti je donijelo ni jednu odluku o disciplinskoj odgovornosti tužilaca (44), dok je u 2015. godini Disciplinsko vijeće donijelo dvije odluke kojim su optužni predlozi disciplinskog tužioca odbijeni kao neosnovani. (45) Izvještaj o radu Državnog tužilaštva za 2014. godinu ne sadrži podatke o disciplinskoj odgovornosti državnih tužilaca, što ukazuje da nije bilo pokrenutih postupaka i donešenih odluka.

Ovakva praksa ne doprinosi utisku da je rad državnih tužilaca dovoljno transparentan, javnost nema uvida u kvalitet njihovog rada, uključujući i propuste, odnosno disciplinske prekršaje, što svakako ne doprinosi profesionalnjem i odgovornijem radu državnih tužilaca.

Neprihvatljivo je i nerazumljivo skrivanje ovih podataka od javnosti, posebno kod činjenice da se odluke o disciplinskoj odgovornosti sudija objavljaju i dostavljaju na uvid javnosti. Ne postoji valjan razlog zbog koga bi državni tužioci u tom smislu bili izuzetak i zašto bi se na njih primjenjivala druga pravila u odnosu na sudije. Naprotiv, ovakva praksa dodatno pokazuje da u tužilačkoj organizaciji ne postoji sistem odgovornosti uspostavljen na objektivnim kriterijumima.

E

PRISTUP PODACIMA O RADU PRAVOSUĐA

Pristup podacima o rezultatima pravosuđa u borbi protiv korupcije je ograničen, jer sudstvo i tužilaštvo krije informacije o svom radu. Na taj način je ograničena javna kontrola pravosuđa i smanjena njihova odgovornost za postupanje u slučajevima korupcije.

Pravosnažne sudske presude za korupciju su objavljene na sajтовима sudova, ali su iz njih prethodno izbrisani mnogi značajni podaci, pod izgovorom zaštite privatnosti optuženih, iako su ti sudski postupci bili otvoreni za javnost.

Pored toga, na sajтовima sudova je teško doći do pravosnažnih presuda za korupciju jer podaci nisu sistematizovani, uprkos velikim ulaganjima u Pravosudni informacioni sistem. Bilo je slučajeva da su neke pravosnažne presude objavljivane sa velikim zakašnjenjem ili da nisu objavljene ni nakon pravosnažnosti.

Neki sudovi tvrde da bi objavljivanje spisa pravosnažno okončanih predmeta ugrozili istrage ili krivično gonjenje. Drugi se pozivaju na stav Vrhovnog suda Crne Gore koji je suspendovao primjenu Zakona o slobodnom pristupu informacijama u slučaju sudova i usvojio stav da ne treba da ga primjenjuju kada im se traže spisi pravnosnažno okončanih predmeta, obrazlažući da tim podacima mogu pristupiti samo učesnici u krivičnom postupku. Odluke sudova kojima su proglašavali tajnom spise predmeta je poništio drugostepeni organ, ali to sudovi nisu poštivali i nikada nisu objavili tražena dokumenta.

Javnosti nisu dostupni precizniji podaci o finansijskoj istrazi, privremenom i trajnom oduzimanju imovine stečene korupcijom, jer i tužilaštvo i većina sudova kriju te podatke.

E.1. Anonimizacija sudskih presuda

Pristup sudskim presudama za krivična djela korupcije je ograničen. Na sajtu sudova objavljaju se samo pravnosnažne presude, što onemogućava potpuniju analizu rada sudova.

Na osnovu Pravilnika koji je donijela predsjednica Vrhovnog suda, čak i iz pravnosnažnih presuda donešenih u javnim sudskim postupcima uklanjaju se mnogi podaci od značaja za analizu rada sudova, suprotno Ustavu i zakonima.

Ni u jednoj presudi nema imena optuženih, pa čak ni osuđenih javnih funkcionera, a tajni su i nazivi kompanija koje su korišćene u vršenju krivičnih djela. U nekim slučajevima kriju se čak i imena sudija koji sude u postupcima, tužioca koji zastupaju optužnicu, pa čak i kazne koje su izrečene osuđenima za korupciju u pravosuđu.

Skrivanje podataka doprinosi nepovjerenju javnosti u rad sudova i sumnjama u postojanje volje za suzbijanjem korupcije, posebno one na visokom nivou.

E.1.1. Pravilnik predsjednice Vrhovnog suda iznad Ustava i zakona

Predsjednica Vrhovnog suda Crne Gore je posebnim Pravilnikom propisala da sudovi anonimiziraju sudske presude prije nego što ih učine dostupnim javnosti. Na taj način se krši načelo javnosti suđenja propisano Ustavom i zakonima.

Praksi skrivanja podataka iz pravnosnažnih presuda, sudovi zasnivaju na Pravilniku o anonimizaciji podataka u sudskim odlukama,[1] koji je donijela predsjednica Vrhovnog suda Crne Gore[2] u aprilu 2011. godine i koji je objavljen na internet stranici Vrhovnog suda Crne Gore. [3] Razlozi za donošenje ovog pravilnika su nepoznati, a pravni osnov za donošenje takvog akta ne postoji u Ustavu ili bilo kom zakonu.

Ustavom Crne Gore propisano je da je rasprava pred sudom javna i da se presude izriču javno, da sud može samo izuzetno isključiti javnost sa rasprave ili njenog dijela iz razloga koji su nužni u demokratskom društvu, samo u obimu koji je potreban u interesu morala, javnog reda, kada se sudi maloljetnicima, radi zaštite privatnog života stranaka, u bračnim sporovima, u postupcima u vezi sa starateljstvom ili usvojenjem, radi čuvanja vojne, poslovne ili službene tajne i zaštite bezbjednosti i odbrane Crne Gore. [4]

Zakonom o krivičnom postupku propisano je da je glavni pretres javan [5] i da se javnost može isključiti ako je to potrebno radi čuvanja tajne, čuvanja javnog reda, zaštite morala, zaštite interesa maloljetnog lica ili zaštite ličnog ili porodičnog života okrivljenog ili oštećenog. [6]

Istim zakonom propisano je vrijeme, mjesto i način objavljivanja presude i navedeno je da, ako je javnost na glavnom pretresu bila isključena, izreka presude će se pročitati na javnom zasijedanju, a Vijeće će odlučiti da li će isključiti javnost prilikom saopštavanja razloga presude. [7]

Suprotno citiranim ustavnim i zakonskim odredbama, predsjednica Vrhovnog suda Crne Gore donijela je pravilnik kojim se "zamjenjuju i izostavljaju podaci u sudskim odlukama" na osnovu kojih se mogu identifikovati lica. [8]

Načelom javnosti obezbjeđuje se nadzor javnosti nad organima koji vrše javna ovlašćenja, uključujući i sud, pa anonimizacija presuda ograničava ovo pravo javnosti.

NVO MANS je podnio Ustavnom суду Crne Gore inicijativu za ocjenu ustavnosti i zakonitosti navedenog Pravilnika za predlogom da Ustavni суд doneće odluku po kojoj će taj akt prestati da važi, kako bi se sudske presude objavljivale u cijelosti i kako bi javnost imala potpuni uvid u rad sudova. Ustavni суд Crne Gore još nije postupao po podnešenoj inicijativi.

Shodno odredbi člana 6. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda, javnost se iz nekog postupka može isključiti u interesu morala, javnog reda ili nacionalne bezbjednosti u demokratskom društvu, kada to zahtijevaju interesi maloljetnika ili zaštita privatnog života stranaka, ili u mjeri koja je nužno potrebna u posebnim okolnostima kada bi javnost mogla da naškodi interesima pravde.

Ni jedan od navedenih osnova za opšte ograničenje javnosti u svim pravnosnažnim presudama ne postoji.

E.1.2. Primjena Pravilnika o anonimizaciji podataka

Primjena Pravilnika u praksi ograničava kontrolu rada sudova, jer se iz presuda brišu mnogi podaci koji su značajni za odgovornost rada pravosuđa. Pored skrivanja imena optuženih, nerijetko su tajna i imena sudija i tužioca koji postupaju u tim predmetima, pa čak i izrečene kazne ili iznosi štete prouzrokovane korupcijom.

E.1.2.1. Studija slučaja: Tajna imena osuđenih i šteta od korupcije

Anonimizacijom pravnosnažnih presuda štite se privatnost i interesi lica pravnosnažno osuđenih za krivična djela, uključujući i onih iz oblasti visoke korupcije i organizovanog kriminala.

Tako se brišu ili anonimiziraju podaci o optuženim fizičkim licima i kompanijama, braniocima optuženih i punomoćnicima oštećenih lica, zakonskim zastupnicima i akcionarima kompanija, sudskim vještacima i tumačima, kao i svim drugim licima ili kompanijama koje se na bilo koji način pominju u postupku.

Skrivanjem ovih podataka javnost ne može da zna ko su lica koja su na javnim suđenjima pravnosnažno osuđena korupciju, koje su kompanije osuđene za ova krivična djela ili su korišćene za vršenje ovih krivičnih djela ili za pranje novca.

Ne postoje opravdani i zakoniti razlozi za skrivanje ovih podataka od javnosti, njihovo skrivanje suprotno je principu vladavine prava i nije u skladu sa Ustavom, zakonom i Evropskom konvencijom za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda.

Anonimizacija podataka o optuženima ograničava ili omogućava analizu u kompleksnim predmetima, u kojima je optužen veći broj lica, nekada i sa istim inicijalima.

Presude u kojima ima više optuženih, svjedoka ili drugih učesnika u postupku, nakon anonimizacije su potpuno nerazumljive jer se i po čitave stranice sastoje od nepovezanih slova i tačaka.

U nekim postupcima iz presude su izbrisani podaci o iznosima štete koja je prouzrokovana izvršenjem krivičnih djela, pa čak i nazivi oštećenih državnih institucija.

To onemogućava javnu kontrolu rada sudova, jer od visine štete zavisi kvalifikacija krivičnog djela i visina propisane kazne, a često je to od uticaja pri odmjeravanju kazne.

Zato je skrivanjem ovih podataka nemoguće provjeriti da li su tužilac i sud pravilno kvalifikovali krivično djelo i da li je odmjerena kazna, ili kazna dogovorena sa tužilaštvom, pravična i u skladu sa zakonom.

Takođe, od stava oštećenog u krivičnom postupku, odnosno činjenice da li se pridružuje krivičnom gonjenju i da li traži naknadu štete, često zavisi visina kazne, pa javnost ne može da zna kako zastupnici oštećenih, posebno državnih organa, zastupaju javni interes i kako se odnose prema optuženima koji vrše krivična djela na štetu državnih sredstava.

D. Z. podizao gotov novac, koji su prisvajali okrivljeni A. i L. i to po naložima od: 9.12.2009.godine iznos od eura, 31.12.2009.godine iznos od eura, 8.02.2010.godine iznos od eura, 8.03.2010.godine iznos od eura, 9.04.2010.godine iznos od eura, 11.05.2010.godine iznos od eura, 9.06.2010.godine iznos od eura, 8.07.2010.godine iznos od eura, 9.08.2010.godine iznos od eura, 10.10.2010.godine iznos od eura, 11.10.2010.godine iznos od eura, 9.11.2010.godine iznos od eura, 9.12.2010.godine iznos od eura, 28.12.2010.godine iznos od eura, 15.02.2011.godine iznos od eura, 10.03.2011.godine iznos od eura, 13.04.2011.godine iznos od eura, 25.05.2011.godine iznos od eura, 15.06.2011.godine iznos od eura, 12.07.2011.godine iznos od eura, 10.08.2011.godine iznos od eura, 12.11.2011.godine iznos od eura, 31.10.2011.godine iznos od eura, 8.11.2011.godine iznos od eura, 12.12.2011.godine iznos od eura i 29.12.2011.godine iznos od eura, i tako sebi pribavili imovinsku korist u ukupnom iznosu od eura, dok su preostala sredstva sa računa ... D.z. u kupnom iznosu od eura, neosnovano uplatili po osnovu poreza i doprinosa na novčano isplaćene zarade, pa su na taj način namijeli štetu F. Z.C. G.u ukupnom iznosu od eura,

uvu 410.000 evra, po nalaženju vratila su uplatenu i ove preostale su u konkretnom radilo o državnom projektu, te da radnje optuženog Pavićevića treba sagledati iz tog ugla, a što prvostepeni sud nije učinio.

Međutim, po nalaženju ovog suda, ovakvi navodi žalbe branioca optuženog Pavićevića ne stoje. Naime, Vlada Crne Gore je učestvovala u predmetnom projektu izgradnje stambeno-poslovnog objekta na način što je na predlog Ministarstva prosjete i nauke o modelu finansiranja predmetnog objekta donijela Zaključke od 01.03.2007.godine, kojim je zadužila navedeno ministarstvo, Fond zdravstva, Direkciju javnih radova i opštini Bar da sa bankom potpišu ugovor o međusobnim obvezama što je i učinjeno zaključenjem Ugovora od 08.08.2007.godine. Takođe, prvostepenom presudom je utvrđeno da je Vlada u cilju završetka predmetnog projekta opredijelila sumu u iznosu od 210.000 evra. Međutim, po nalaženju ovog suda, a nasuprot navodima žalbe branioca optuženog P., navedene činjenice i okolnosti ne mogu predstavljati opravdanje za postupanje optuženog P.Z., kod činjenice da je optuženi P.Z., kako je to pravilno utvrđio prvostepeni sud, postupao suprotno Statutu O.B. i na taj način prekoratio granice svojih službenih ovlašćenja čime je pričinjena šteta O. B. u iznosu kako je utvrđeno dopunom nalaza vještaka finansijske struke.

Žalbom branioca optuženog P.Z. se ukazuje da je projekat oko izgradnje predmetnog objekta počeo u mandatu ranijeg predsjednika O.B., da je Vlada prihvatile predlog Ministarstva prosjete i nauke o modelu finansiranja predmetnog objekta, kojim predlogom je konstatovano da je O.B. spremna da da mjenično jemstvo do završetka izgradnje predmetnog objekta i tehničkog prijema, te konačno da je na osnovu navedenog predloga Vlada donijela Zaključak od 09.03.2007 godine kojim

Izvod iz presude broj Ks.br.1/15 Višeg suda
Bijelo Polje, od 25. juna 2015. godine

Izvod iz presude broj Kž-S br.16/2017
Apelacionog suda Crne Gore od
08.11.2017.godine

E.1.2.2. Studija slučaja: Tajna imena sudija i tužilaca

U praksi postoje slučajevi da se u presudi anonimiziraju i podaci o sudijama koji su donijeli presudu ili tužiocima koji su zastupali optužnice.

To smanjuje odgovornost rada pravosuđa, jer javnost ne može da sproveđe adekvatnu kontrolu njihovog rada.

Sudije i tužoci su javni funkcioneri i oni svoje dužnosti moraju da vrše u javnom interesu. Zato javnost ima pravo da zna na koji način svako od njih obavlja službene dužnosti, kao i pravo da taj rad komentariše i kritikuje.

Skrivanjem identiteta sudija ili tužilaca to pravo javnosti je ograničeno, kao i mogućnost građana da prijave nadležnim sumnje u kršenje zakona, a time i prijeko potrebna odgovornost u pravosuđu.

Ks.br. 9/2015

U IME CRNE GORE

VIŠI SUD U PODGORICI, Specijalno odjeljenje za organizovani kriminal, korupciju, terorizam i ratne zločine, kao prvostuponi krivični, po sudiji M. S., kao sudiji pojedinca, uz učešće namještnika suda R.B. kao zapisničara, u krivičnom predmetu protiv optuženog K. V., kojeg brani adv. R. Z., zbog krivičnog djelazloupotreba položaja u privrednom poslovanju iz čl.272 st.3 u vezi čl.1 Krivičnog zakonika, odlučujući po optužnici oštećenog kao tužiloca A.D.TUP „B.“ B. P. od 04.04.2014.godino, koju je na glavnem protresu zastupao R. M., nakon održanog glavnog i javnog protresa, dana 26.01.2016.godine, donio je i javno objavio dana 28.01.2016.godine

PRESUDU

Optuženi:

**Izvod iz presude broj Ks.br. 9/2015 Višeg suda u Podgorici od
28.01.2016.**

Ks.br.1/13

U IME CRNE GORE

Viši sud u Bijelom Polju - Specijalizovano odjeljenje za suđenje za krivična djela organizovanog kriminala, korupcije, terorizma i ratnih zločina, sudija Vukomir Bošković, kao predsjednik vijeća, sudije Šefkija Đešević i

Vidomir Bošković, kao članovi vijeća, uz učešće namještnika suda Radmila Duborlje, kao zapisničara, u krivičnom predmetu optuženog A. N. Iz P. zbog krivičnog djela zloupotreba službenog položaja iz čl. 416 st. 4 u vezi st. 1 Kz CG u sticaju sa krivičnim djelom falsifikovanje službene isprave iz čl. 414 st. 1 KZ CG, P. E. Iz P. zbog krivičnog djela zloupotreba službenog položaja iz čl. 416 st. 4 u vezi st. 1 Kz u sticaju sa produženim krivičnim djelom falsifikovanje službene isprave iz čl. 414 st. 1 u vezi čl. 49 Kz, M. F. I M. F. Iz P. zbog krivičnog djela zloupotreba službenog položaja iz čl. 416 st. 5 u vezi st. 4 I 1 Kz u sticaju sa krivičnim djelom falsifikovanje službene isprave u podstrekavanju iz čl. 414 st. 1 u vezi čl. 24 Kz, a sve u vezi čl. 507 st. 3 I 4 Zkp-a, u postupku po optužnici Vrhovnog državnog tužilaštva, Odjeljenja za suzbijanje organizovanog kriminala, KTS. br. 1/05 od 29.05.2007 godine, nakon održanog usmenog, glavnog i javnog pretresa u prisustvu zamjenika Specijalnog tužiloca M. V. Zastitnika imovinsko-pravnih interesa Crne Gore – Dž. A. optuženog A. N. i njegovog branioca S. M. adv. Iz B. optuženog P. E. I njegovog branioca R. M. adv. Iz B. optuženih M. F. I M. F. I njihovog branioca L. D. adv. Iz B. donio je dana 03.04.2013 godine, a javno objavio dana 11.04.2013 godine,

PRESUDU

**Izvod iz presude br Ks.br.1/13 Viši sud u Bijelom Polju, od 03.04.2013 godine,
javno objavljena dana 11.04.2013 godine**

E.1.2.3. Studija slučaja: Tajne kazne za korupciju u pravosuđu

U jednom predmetu **Vrhovni sud je iz svoje presude uklonio podatke koji se odnose na to koliku je kaznu izrekao**, odnosno koliko je ublažio kaznu zatvora bivšim slijedilima koji su osuđeni za zloupotrebu službenog položaja.

Tako javnost ne može da zna kakva je kaznena politika Vrhovnog suda i kakav je odnos tog suda prema korupciji u sudovima.

Vrhovni sud Crne Gore, u vijeću sastavljenom od predsjednice suda Vesne Medenice, kao predsjednice vijeća, sudija Petra Stojanovića, Svetlane Vučinić, Stanke Vučinić i Radula Kojovića, kao članova vijeća, uz učešće samostalnog referenta Indire Muratović, kao zapisničara, u krivičnom predmetu protiv optuženih G. V. i N. M., zbog krivičnog djela zloupotreba službenog položaja iz čl.416 st.3 u vezi st.1 i čl.23 Krivičnog zakonika, odlučujući o žalbama optuženog G. V. i njegovih branilaca D. Dj. i Z. Piporovića, advokata iz Podgorice i optuženog N. M. i njegovog branioca P. Dj., advokata iz Podgorice, izjavljenim protiv presude Apelacionog suda Crne Gore Kž.S.br.2/17 od 10.04.2017.godine, u sjednici vijeća održanoj dana 12.09.2017.godine u prisustvu optuženih i njihovih branilaca, donio je

P R E S U D U

Uvažavaju se žalbo optuženih G.V. i N. M. i njihovih branilaca, pa se preinačava presuda Apelacionog suda Crne Gore Kž.S.br.2/2017 od 10.04.2017.godine samo u dijelu odluke o kaznama, tako što se optuženi G. V. i N. M., zbog krivičnog djela zloupotreba službenog položaja iz čl.416 st.3 u vezi st.1 i čl.23 Krivičnog zakonika primjenom čl.45 i 46 Krivičnog zakonika osudjuju, i to: optuženi G. V. na kaznu zatvora u trajanju od... .) godino, a optuženi No. M. na kaznu zatvora u trajanju od) godino i.... .) mjeseci.

**Izvod iz presude broj Kž.S.I.br.2/17 Vrhovnog suda Crne Gore od
12.09.2017.godine**

U slučaju korupcije u pravosuđu Vrhovni sud je izbrisao čak i podatke o kazni iz svoje pravosnažne presude.

E.2. Tajni spisi predmeta

Sudovi godinama ne dozvoljavaju pristup spisima pravnosnažno okončanih predmeta koji se odnose na korupciju, što u velikoj mjeri ograničava analizu rada pravosuđa u ovoj oblasti.

Neki sudovi tvrde da bi objavljivanje spisa pravnosnažno okončanih predmeta ugrozili istrage ili krivično gonjenje. Drugi se pozivaju na stav Vrhovnog suda Crne Gore u kome se navodi da sudstvo ne treba da primjenjuje Zakon o slobodnom pristupu informacijama kada im se traže spisi pravnosnažno okončanih predmeta.

Takve odluke sudova je poništo drugostepeni organ zbog kršenja Zakona, ali to sudovi nisu poštivali i nikada nisu objavili tražena dokumenta.

Viši sud u Podgorici i Apelacioni sud Crne Gore su zabranili pristup spisima predmetima koji se odnose na krivična djela sa elementima korupcije, a za koje su donešene pravosnažne sudske presude.

Odlučujući po žalbama NVO MANS na takve odluke sudova, Agencija za zaštitu ličnih podataka i slobodan pristup informacijama je utvrdila da su i Viši sud u Podgorici i Apelacioni sud Crne Gore prekršili Zakon o slobodnom pristupu informacijama. [9]

Međutim, Upravni sud Crne Gore je usvajao tužbe Višeg suda [10] protiv rješenja Agencije, iako je ranije odbacivao tužbe koje je podnosio prvostepeni organ protiv rješenja drugostepenog organa kao nedozvoljene, što je bio i stav Vrhovnog suda Crne Gore. Agencija je sudovima naložila da MANS-u dostavi kopije spisa predmeta, pa je Upravni sud zato priznao aktivnu legitimaciju sudovima da takve odluke osporavaju. [11]

Upravni sud je prihvatio tužbu Višeg suda sa zaključkom da je Agencija morala meritorno da odluci, pa je iz formalnih razloga poništo odluku agencije jer meritorno odlučivanje ne daje ovlašćenje Agenciji da daje nalog prvostepenom organu.

E.2.1. Studija slučaja:

Apelacioni sud: Objavljivanje spisa pravnosnažno okončanih predmeta ugrozilo bi istragu i krivično gonjenje

Na primjer, Apelacioni sud je po zahtjevu MANS-a donio rješenja [12] kojima eksplicitno odbija da dostavi spise predmeta. U svim rješenjima Apelacioni sud se pozivao na zakonski osnov ograničenja pristupa informacijama ako je to u interesu prevencije istrage i gonjenja izvršilaca krivičnih djela, a radi zaštite od objavljivanja podataka koji se odnose na sadržinu preduzetih radnji u pretkrivičnom i krivičnom postupku.

Međutim, predmeti za koje je MANS tražio spise predmeta bili su već pravnosnažno okončani, istraga i gonjenje izvršilaca krivičnih djela bilo je završeno i nikako se nijesu mogli ugroziti uvidom u spise sa završenog suđenja koje je bilo javno.

Apelacioni sud je u svojim rješenjima naveo stav Vrhovnog suda da se uvid u spise ne može vršiti na osnovu Zakona o slobodnom pristupu informacijama, već na osnovu Zakonika o krivičnom postupku i da kopiranje spisa predmeta imaju samo učesnici u krivičnom postupku.

Zakonik o krivičnom postupku ranije je propisivao da se razmatranje, prepisivanje ili snimanje pojedinih spisa nakon potvrđivanja optužnice može dozvoliti svakom ko ima opravdani interes.[13] Međutim, ovo pravo brisano je izmjenama Zakonika o krivičnom postupku iz 2015. godine.

Postupajući po žalbama na rješenja Apelacionog suda Crne Gore, Agencija za zaštitu ličnih podataka i slobodan pristup informacijama je utvrdila da je i Apelacioni sud postupio nezakonito i naložila tom sudu da dostavi kompletну kopiju spisa predmeta. [14]

Međutim, Upravni sud Crne Gore je prihvatio tužbe Apelacionog suda, koji je rješavao u prvom stepenu, i poništio drugostepeno rješenje Agencije,[15] iz formalnih razloga, kao i u prethodnom slučaju po tužbi Višeg suda.

E.2.2. Studija slučaja:

Viši sud u Podgorici: Zakon o pristupu informacijama se ne primjenjuje na sudske postupke

NVO MANS je u maju 2018. godine Višem sudu u Podgorici podnio 22 zahtjeva za kopije spisa pravnosnažno okončanih predmeta, ali Viši sud u Podgorici je nastavio sa odbijanjem da te spise dostavi.

U svim odlukama predsjednik Višeg suda u Podgorici [16] navodi nove osnove za odbijanje zahtjeva.[17] Kao prvi osnov za skrivanje spisa predmeta od javnosti, predsjednik Višeg suda navodi **izmjene Zakona o slobodnom pristupu informacijama iz 2017. godine, po kojima se odredbe tog zakona ne primjenjuju na stranke u sudskim, upravnim i drugim na zakonu propisnim postupcima, kojima je pristup informacijama iz tih postupaka utvrđen propisom.** [18]

Međutim, MANS u konkretnom slučaju nije stranka u postupku čije spise traži i pravo na pristup tim informacijama nije mu utvrđeno drugim propisom. Zato se Viši sud neosnovano poziva na odredbu koja se odnosi na stranke, pa se odlukom Višeg suda potpuno uskraćuje pravo na uvid u sudske spise svakom, osim strankama u postupku.

Stav Vrhovnog suda suspenduje zakon

U istim odlukama predsjednik Višeg suda u Podgorici poziva se i na stav Vrhovnog suda Crne Gore [19] po kome se uvid u sudske spise ne može vršiti na osnovu Zakona o slobodnom pristupu informacijama, već isključivo na osnovu procesnih zakona, koji to pravo propisuju strankama u postupku.

Vrhovni sud Crne Gore je neovlašćeno zauzeo stav da se Zakon o slobodnom pristupu informacijama ne odnosi na sudove i da sudovi ne treba da ga primjenjuju kada im se traže spisi pravnosnažno okončanih predmeta, iako je Zakonom o slobodnom pristupu informacijama propisano da se pravo na pristup informacijama u posjedu organa vlasti ostvaruje na način i po postupku propisanim ovim zakonom [20] i da su organi vlasti u smislu ovog zakona i sudovi. [21] Tako je Vrhovni sud nezakonito suspendovao primjenu zakona koji bi morao da se primjenjuje i na sudove.

Viši sud u Podgorici ne poštije odluke drugostepenog organa

Ove odluke Višeg suda u Podgorici poništila je Agencija za zaštitu ličnih podataka i sloboden pristup informacijama zbog pogrešne primjene zakona i povrede postupka. Agencija je ukazala da se Viši sud pogrešno poziva na procesne zakone ograničavajući pristup traženoj informaciji, jer su organičenja pristupa isključivo propisana Zakonom o slobodnom pristupu informacijama, a nikako drugim zakonima.[22] Odlukom Agencije predmet je dostavljen Višem суду na ponovni postupak i donošenje nove, zakonite odluke.

Ipak, u ponovljenom postupku predsjednik Višeg suda u Podgorici donosi potpuno ista rješenja, sa identičnim obrazloženjem za odbijanje zahtjeva MANS-a.

Viši sud u Bijelom Polju dozvolio uvid u spise predmeta

Za razliku od Višeg suda u Podgorici i suprotno stavu Vrhovnog suda Crne Gore, Viši sud u Bijelom Polju dozvolio je samo uvid u spise pravnosnažno okončanih predmeta čiju kopiju je MANS tražio, ali te spise nije dostavio.

Na ove odluke MANS je izjavio žalbu Agenciji za zaštitu ličnih podataka i sloboden pristup informacijama, koja je usvojena i rješenje Višeg suda u Bijelom Polju poništeno i predmet vraćen tom суду na ponovni postupak i odlučivanje.[23] Do zaključenja ove publikacije Viši sud u Bijelom Polju nije donio novu odluku.

E.3. Tajne odluke o konfiskaciji imovine i spisi predmeta

Odluke o privremenom i trajnom oduzimanju imovinske koristi stečene kriminalnom djelatnošću nisu dostupne javnosti, što onemogućava adekvatnu javnu kontrolu rada pravosuđa. Tužilaštva i sudovi kriju dokumenta o privremenom i trajnom oduzimanju imovine stečene korupcijom.

Tužilaštvo i sudovi na svojim internet stranicama ne objavljuju odluke o privremenom oduzimanju imovinske koristi stečene kriminalnom djelatnošću [24], kao ni odluke o trajnom oduzimanje te imovinske koristi.

Umjesto toga, u izvještajima o radu državnog tužilaštva i tužilačkog savjeta objavljuju se zbirni podaci o predlozima za određivanje privremenih mjera obezbođenja i za trajno oduzimanje imovine [25].

U izvještajima tužilaštva navodi se samo šta je konkretno oduzeto od pravnih lica – kompanija, a skrivaju se podaci o optuženim licima i ne navode podaci o imovini koja je od njih oduzeta. Dakle, **u izvještajima tužilaštva nema naznake čija imovina je oduzeta, a rješenja kojima su te mjere određene nijesu dostupna javnosti.**

Na taj način javnosti se onemogućava uvid u rezultate koje pravosuđe postiže u oduzimanju imovine od lica optuženih i osuđenih za korupciju.

E.3.1. Studija slučaja: Praksa tužilaštva: nemaju odluke koje im je dostavio sud

Tužilaštvo je odbilo da nam dostavi odluke o oduzimanju imovine stečene korupcijom, sa obrazloženjem da te odluke donosi sud, pa da bi njihovo objavljivanje od strane tužilaštva, kome su shodno zakonu dostavljene, predstavljalo sačinjavanje nove informacije.

Tužilaštvo je odbilo zahtjev NVO MANS za sloboden pristup informacijama [26] kojim je traženo dostavljanje ovih odluka. Protiv ovog rješenja izjavili smo žalbu Agenciji za zaštiti ličnih podataka i sloboden pristup informacijama, kao drugostepenom organu, koja još uvijek nije donijela odluku.

U rješenju tužilaštva se navodi da se zahtjevu za dostavljanje ovih odluka ne može udovoljiti jer odluke donosi sud, na predlog tužioca, pa bi usvajanje zahtjeva podrazumijevalo sačinjavanje nove informacije.

Međutim, Zakonom o oduzimanju imovinske koristi stečene kriminalnom djelatnošću propisano je da se rješenja o određivanju privremene mjere obezbjedenja, kao i rješenja kojima se usvaja ili odbija zahtjev za trajno oduzimanje imovinske koristi dostavljaju i državnom tužiocu. Dodatno, radi se o odlukama koje se donose tokom i nakon završetka finansijske istrage, na osnovu rezultata iz te istrage. Finansijsku istragu pokreće i vodi državni tužilac i svaka od traženih odluka donosi se na njegov zahtjev, pa je obrazloženje tužilaštva kojim odbija zahtjev NVO MANS neprihvatljivo.

Dakle, rješenja o oduzimanju imovinske koristi stečene kriminalnom djelatnošću nesporno su u posjedu tužilaštva, pa je absurdna tvrdnja da tu informaciju treba da "sačinjavaju" da bi je dostavili NVO MANS.

E.3.2. Studija slučaja: Praksa suda: objavljivanje odluka bi ugrozilo krivično gonjenje osuđenih koji su u bjekstvu

Iako zakon propisuje da se odluke o privremenom oduzimanju imovinske koristi moraju objavljivati radi zaštite prava i interesa savjesnih trećih lica, Viši sud u Podgorici ove odluke prikriva sa neosnovanim i absurdnim obrazloženjem da bi njihovo objavljivanje ugrozilo istragu i krivično gonjenje osuđenih koji su u bjekstvu.

Taj sud ne objavljuje ni odluke o trajnom oduzimanju imovinske koristi stečene kriminalnom djelatnošću. Na taj način sud koji sudi u svim slučajevima visoke korupcije [27] prikriva rezultate koje pravosuđe postiže u oduzimanju imovine od lica optuženih i osuđenih za visoku korupciju. Za razliku od tog suda, Viši sud u Bijelom Polju je objavio tražene informacije.

MANS je na osnovu Zakona o slobodnom pristupu informacijama tražio dostavljanje odluke o privremenom oduzimanju imovinske koristi od osuđenog Svetozara Marovica, od osuđenog Miloša Marovića, od Đordine Marović, od članova njihove porodice i od lica na koja je imovina prenešena.

Viši sud u Podgorici ograničio je pristup odlukama pozivajući se na potrebu prevencije istrage i gonjenja izvršilaca krivičnih djela, iako su Svetozar i Miloš Marović pravnosnažno osuđeni. Ovakav stav posebno je neosnovan i absurdan kod činjenice da su Svetozar i Miloš Marović nedostupni državnim organima radi izdržavanja kazni, pa je nejasno kako bi objavljivanje ovih odluka ugrozilo istragu i njihovo krivično gonjenje.

Dodatno, Zakon o oduzimanju imovinske koristi stečene kriminalnom djelatnošću propisuje da će se, radi zaštite prava i interesa savjesnih trećih lica, ove odluke objaviti u "Službenom listu Crne Gore" i istaći na oglasnoj tabli suda, a mogu se objaviti i u jednom od štampanih medija u Crnoj Gori. [28]

Sa istim obrazloženjem Viši sud je odbio i zahtjev za dostavljanje odluke o trajnom oduzimanju imovinske koristi od osuđenog Svetozara Marovića, od osuđenog Miloša Marovića, njegove supruge, Đordine Marović, od članova njihove porodice, kao i od trećih lica na koja je imovina prenešena.

Agencija za zaštitu ličnih podataka i slobodan pristup informacijama je poništila takvo rješenje i predmet vratila na ponovno odlučivanje Višem суду.[29] Viši sud u Podgorici još nije odlučio u ponovljenom postupku.

Takođe, MANS je od Višeg suda u Podgorici na osnovu Zakona o slobodnom pristupu informacijama tražio dostavljanje svih odluka o privremenom i trajnom oduzimanju imovine (konfiskacija imovine) u periodu od 01. januara 2013. do 30. juna 2018.godine.[30] Viši sud po ovim zahtjevima nije postupao do zaključenja ove publikacije.

Dobra praksa: Viši sud u Bijelom Polju

Za razliku od Višeg suda u Podgorici, Viši sud u Bijelom Polju je objavio tražene informacije.

U maju 2018. godine MANS je ovom суду na osnovu Zakona o slobodnom pristupu informacijama tražio dostavljanje svih rješenja o privremenom oduzimanju imovine i privremenim mjerama obezbjeđenja nepokretnosti u periodu 01. januara 2013.godine do 31. decembra 2017. godine, za krivična djela korupcije. Viši sud u Bijelom Polju je MANS-u dostavio kopije traženih rješenja.

Aneks 1

Dio odgovora Vrhovnog državnog tužilaštva od 29. novembra 2017. godine – krivična djela sa elementima korupcije koja su uključena u statistiku tužilaštva

U vezi s tim podnosiocu dostavljamo informaciju:

- Državno tužilaštvo dva puta godišnje, u okviru represije korupcije, ažurira tabelu Bilans ostvarenih rezultata. U tabeli su prikazani predmeti za korupcijska krivična djela i to: zloupotreba položaja u privrednom poslovanju iz čl. 272 KZ, prouzrokovanje stečaja iz čl.273 KZ, zloupotreba ovlašćenja u privredi iz člana 276 KZ, primanje mita u privrednom poslovanju 276aKZ, давање мита у привредном поштовању из чл.276bKZ, zloupotreba službenog položaja iz čl.416 KZ, nesavjestan rad u službi iz čl. 417 KZ, prevara u službi iz čl.419 KZ, protivzakoniti uticaj iz čl.422 KZ, navođenje na protivzakoniti uticaj iz čl.422a KZ, primanje mita iz čl. 423 KZ, давање мита из чл. 424 KZ.

Na osnovu izloženog, odlučeno je, kao u dispozitivu rješenja.

Pravna pouka: Protiv ovog rješenja može se izjaviti žalba Agenцији за заштиту podataka o ličnosti i pristup informacijama u roku od 15 dana od dana prijema rješenja.

Aneks 2

Dio odgovora Sudskog savjeta od 29. novembra 2017. godine – krivična djela sa elementima korupcije koja su uključena u statistiku tužilaštva

*Broj: 10 - 7216- I/I7
Podgorica, 29.11.2017.godine*

Na osnovu čl. 30 i 31 stav 1 Zakona o slobodnom pristupu informacijama ("Sl.list RCG" br.44/2012 i 30/17), postupajući po zahtjevu Mreže za afirmaciju nevladinog sektora - "MANS", iz Podgorice, br. 17/115749 od 15.11.2017. godine, Sudski savjet Crne Gore donosi

RJEŠENJE

Dozvoljava se pristup informacijama po zahtjevu Mreže za afirmaciju nevladinog sektora - "MANS", iz Podgorice, br.17/115749 od 15.11.2017. godine, dostavljanjem podataka da je Krivični zakonik („Sl.list RCG”, br. 70/2003, 13/2004, 47/2006 i "Službeni list CG", br. 40/2008, 25/2010, 32/2011, 64/2011 - drugi zakon, 40/2013, 56/2013, 14/2015 42/2015 58/2015 - drugi zakon i 44/2017) akt koji sadrži nazine krivičnih djela za koje se polugodišnje dostavljaju podaci Ministarstvu evropskih poslova za Tabelu bilansa za slučajevе korupcije, a koja se dostavlja Evropskoj komisiji i da su to krivična djela :

- povreda ravnopravnosti u vršenju privredne djelatnosti 269, zloupotreba monopolističkog položaja 270, zloupotreba položaja u privrednom poslovanju 272, prouzrokovanje lažnog stečaja 274, zloupotreba ovlašćenja u privredi 276, primanje mita u privrednom poslovanju 276a, davanje mita u privrednom poslovanju 276b zloupotreba procjene 279, zloupotreba povlašćenih informacija 281, manipulacija na tržištu hartija od vrijednosti ili drugih finansijskih instrumenata 281a, zloupotreba službenog položaja 416, prevara u službi 419, pronevjera 420, posluga 421, protivzakoniti uticaj 422, navođenje na protiv zakoniti uticaj 422a, primanje mita 423 i davanje mita 424.

Pristup informacijama ostvariće se na traženi način, putem elektronske pošte dostavom traženih podataka, na naznačenu e-mail adresu sp@mans.co.me.

Troškova postupka nije bilo.

Obrázlenje

Mreža za afirmaciju nevladinog sektora - "MANS", iz Podgorice, obratila se zahtjevom br. 17/115749 od 15.11.2017. godine, kojim je tražena dostava kopije bliže navedene u zahtjevu.

Postupajući po predmetnom zahtjevu utvrđeno je da se tražene informacije – kopije akta koji sadrži nazine krivičnih djela za koje se polugodišnje dostavljaju podaci Ministarstvu evropskih poslova za Tabelu bilansa za slučajevе korupcije, a koja se dostavlja Evropskoj komisiji. Shodno navedenom, stekli su se uslovi za primjenu člana 6 Zakona o slobodnom pristupu informacijama, zbog čega je odlučeno kao u dispozitivu rješenja, a na osnovu člana 30 stav 2 istog zakona.

Troškova postupka nije bilo.

Na osnovu izloženog, odlučeno je kao u dispozitivu rješenja.

Aneks 3

Hronološki pregled pravosnažnih osuđujućih presuda i drugih postupaka pravosuđa u slučajevima koji se odnose na takozvanu budvansku aferu

DATUM	OPIS
13. avgust 2015.	Pokrenuta istraga protiv Svetozara Marovića i drugih članova budvanske kriminalne grupe
15. avgust 2015.	Omogućeno zaključivanje sporazuma o priznanju krivice sa optuženima za najteža krivična djela korupcije
11. septembar 2015.	Prve pravosnažne osuđujuće presude za BD aferu: J. Petričević i V. Rađenović
Oktobar 2015.	Đurđina Marović prodala kuću i stan
3. decembar 2015.	Miloš Marović pritvoren
17. decembar 2015.	Svetozar Marović pritvoren
30. decembra 2015.	Tužilaštvo pokrenulo finansijsku istragu
31. decembar 2015.	Tužilaštvo zaključilo sporazum sa Milošem Marovićem
3. januar 2016.	Miloš Marović pušten iz pritvora
4. januar 2016.	Tužilaštvo podnijelo optužnicu protiv Miloša Marovića
8. mart 2016.	Nove osuđujuće presude: G. Bojanic, i DOO Tradeunique
13. maj 2016.	Sud donio rješenje kojim se usvaja sporazum sa Milošem Marovićem
16. maj 2016.	Tužilaštvo zaključilo prvi sporazum sa Svetozarom Marovićem
17. maj 2016.	Svetozar Marović pušten iz pritvora
18. maj 2016.	Svetozar Marović napustio Crnu Goru
07. jun 2016.	Osuđujuće presude: Đ. Pavlović
09. jun 2016.	Tužilaštvo zaključilo drugi sporazum sa Svetozarom Marovićem
14. juna 2016.	Zabranjeno raspolaganje nepokretnostima u vlasništvu pravnih lica
6. avgust 2016.	Osuđujuće presude: A. Armenko i kompanija DOO Copyright
29. avgust 2016.	Sud donio presudu - sporazum Miloša Marovića
11. septembar 2016.	Osuđujuće presude: L. Rađenović
12. septembar 2016.	Sud donio presudu - za 2. sporazum sa Svetozarom Marovićem
21. septembar 2016.	Sud donio presudu - za 1. sporazum sa Svetozarom Marovićem
26. septembar 2016.	Osuđujuće presude: L. Rađenović
6. oktobar 2016.	Tužilaštvo tražilo, sud odobrio odlaganje izvršenja kazne zatvora za M. Marovića
12. oktobar 2016.	Osuđujuće presude: L. Rađenović
16. decembar 2016.	Osuđujuće presude: D. Marović, R. Kuljača, Đ. Pinjatić, D. Sekulić, D. Zinić, M. Kaloštro, M. Samardžić, N. Stanojević, S. Đurović, S. Tomović, S. Vučetić
Krajem 2016.	Miloš Marović dobio državljanstvo Srbije
Januar 2017.	Rok da se Miloš Marović javi da služi kaznu zatvora
19. april 2017.	Osuđujuće presude: D. Marović
25. i 26. jul 2017.	Tužilaštvo donijelo naredbu kojim su određene privremene mjere obezbjedenja na nepokretnostima
28. jul 2017.	Sudija za istragu Višeg suda odredio privremenu mjeru obezbjedenja zabrane raspolaganja i korišćenja nepokretnosti
Jul 2017.	Sud ukinuo privremenu mjeru u odnosu na dio imovine - stan Svetozara Marovića po žalbi njegovog punomočnika
Jul 2017.	Svetozar Marović prodao stan
25. avgust 2017.	Osuđujuće presude: B. Savić
11. septembar 2017.	Osuđujuće presude: D. Milovanović i DOO Gugi komerc
Septembar 2017.	Rok za podnošenje zahtjeva za trajno oduzimanje imovinske koristi
20. novembar 2017.	Tužilaštvo podnijelo zahtjev za trajno oduzimanje imovinske koristi - uključujući stan Svetozara (prodat) i vilu Đordine Marović (prodata)
4. decembar 2017.	Osuđujuće presude: D. Marović
U toku 2017.	Miloš Marović prodao dva stana
26. oktobar 2018.	Završen postupak za trajno oduzimanje imovine - odluka još nije objavljena

(crveno – Svetozar Marović, žuto – Miloš Marović, zeleno – imovina, sivo – ostali osuđeni)

Izvori podataka

Poglavlje A

- (1) Član 16. stav 2. tačka 2. alineja a i b Zakona o sudovima
(2) Član 3. stav 2.
(3) Odgovori Sudskog savjeta i Vrhovnog državnog tužilaštva o krivičnim djelima koja svrstavaju u koruptivna su dati u Aneksu 1 i Aneksu 2
(4) Detaljnije vidjeti u publikaciji "Iza statistike", poglavlje 7.1.3. Izmjene zakona kao prepreka borbi protiv korupcije (str.78)
(5) Član 133. stav 3. Krivičnog zakonika Crne Gore
(6) Detaljnije u publikaciji "Iza statistike", NVO MANS 2011 godina, poglavlje *Izmjene zakona kao prepreka borbi protiv korupcije* (str. 78 - 82), poglavlje *Diskreciona ovlašćenja tužilaca u kvalifikovanju djela* (str. 84 - 85)
(7) "Službeni glasnik RS" br.85/2005, 88/2005, 107/2005, 72/2009 i 111/2009
(8) Član 359
(9) "Službeni glasnik SRS" br.26/77, 28/77, 43/77, 20/79, 24/84, 39/86, 51/87, 6/89, 42/89 i 21/90 i "Službeni glasnik RS" br.16/90, 49/92, 23/93, 67/93, 47/94, 17/95, 44/98, 10/2002, 11/2002, 39/2003 i 67/2003
(10) Član 423.
(11) Član 424.
(12) Davanje mita ili posredovanje da bi se izvršila neka radnja koju službeno lice **ne bi smjelo da izvrši** ili da se **ne izvrši** radnja **koja bi se morala izvršiti**
(13) Davanje mita ili posredovanje da bi se izvršila radnja koju bi službeno lice inače **moralo izvršiti** ili da se **ne izvrši** radnja **koja se inače ne bi smjela izvršiti**
(14) Za razliku od Krivičnog zakonika Crne Gore, Krivični zakonik Srbije definiše pojam privredne djelatnosti u članu 112. stav 21a. Za razliku od Krivičnog zakonika Crne Gore, Krivični zakonik Srbije definiše pojam privredne djelatnosti u članu 112. stav 21a.
(15) Postupak u slučajevima sporazumnog priznanja krivice propisan je odredbama članova 300 do 303 Zakonika o krivičnom postupku. Odredbom člana 516. Zakonika o krivičnom postupku propisano je da će se odredbe glave XX (koje se odnose na sporazum o priznanju krivice) primjenjivati nakon šest mjeseci od dana stupanja na snagu ovog zakonika
(16) Zakon o izmjenama i dopunama Zakonika o krivičnom postupku, objavljen u "Službenom listu CG" br.35/2015 od 07.07.2015. godine, stupio je na snagu 15.07.2015. godine, a primjenjuje se od 15.08.2015. godine
(17) Draginja Vuksanović i Snežana Jonica
(18) Na sjednicu nije došlo 13 opozicionih poslanika: Andrija Mandić, Nebojša Medojević, Koča Pavlović, Janko Vučinić, Slaven Radunović, Branka Bošnjak, Milutin Đukanović, Veljko Vasiljević, Emilo Labudović, Strahinja Bulajić, Branko Radulović, Novica Stanić i Goran Tuponja. Za usvajanje amandmana nedostajalo je 7 glasova ZA
(19) Detaljnije u poglavlju C
(20) Član 301. stav 1. Zakonika o krivičnom postupku
(21) Član 301. stav 2. Zakonika o krivičnom postupku
(22) Članom 272. Zakonika o krivičnom postupku propisano je:
(1) Državni tužilac može odložiti krivično gonjenje za krivična djela za koja je propisana novčana kazna ili kazna zatvora do pet godina kad nađe da ne bi bilo cijelishodno da se vodi krivični postupak, s obzirom na prirodu krivičnog djela i okolnosti pod kojima je učinjeno, raniji život učinioca i njegova lična svojstva, ako osumnjičeni prihvati ispunjenje jedne ili više od sljedećih obaveza:1) da otkloni štetnu posljedicu nastalu izvršenjem krivičnog djela ili da naknadi pričinjenu štetu;
2) da ispuni dospjele obaveze izdržavanja, odnosno druge obaveze utvrđene pravosnažnom sudskom odlukom;
3) da plati određeni novčani iznos u korist humanitarne organizacije, fonda ili javne ustanove;
4) da obavi određeni društveno korisni ili humanitarni rad.
(2) Osumnjičeni je dužan da prihvaci obavezu izvrši u roku koji ne može biti duži od šest mjeseci.
(3) Obaveze iz stava 1 ovog člana državni tužilac utvrđuje rješenjem. Rješenje se dostavlja osumnjičenom, oštećenom ako ga ima, odnosno humanitarnoj organizaciji ili javnoj ustanovi u čiju se korist nalaže izvršenje.
(4) Prije donošenja rješenja iz stava 3 ovog člana, državni tužilac može, uz pomoć posebno obučenih lica - posrednika, sprovesti postupak posredovanja između oštećenog i osumnjičenog na koji se shodno primjenjuju odredbe zakona kojim se uređuju pravila postupka posredovanja za obaveze iz stava 1 tač. 1 i 2 ovog člana, odnosno pribaviće saglasnost oštećenog za mjere iz stava 1 tač. 3 i 4 ovog člana.

(5) Bliži način ispunjenja obaveza iz stava 1 tač. 1 do 4 ovog člana, sadržaj rješenja iz stava 3 ovog člana, kao i bliži način sprovođenja radnji u primjeni odredaba ovog člana propisuje ministarstvo nadležno za poslove pravosuđa.

(6) Ako osumnjičeni izvrši obavezu iz stava 1 ovog člana, u roku iz stava 2 ovog člana državni tužilac će odbaciti krivičnu prijavu. U ovom slučaju odredbe člana 59 ovog zakonika neće se primjenjivati, sa čime će državni tužilac upoznati oštećenog prije pribavljanja saglasnosti iz stava 4 ovog člana.

(7) Troškovi krivičnog postupka iz člana 226 stav 1 ovo zakonika padaju na teret državnog tužilaštva.

(23) Član 301. stav 3. Zakonika o krivičnom postupku

(24) Shodno članu 302. stav 2. Zakonika o krivičnom postupku o sporazumu odlučuje predsjednik vanraspravnog vijeća suda kada je sporazum podnešen prije podizanja optužnice, dok po članu 302. stav 3. istog Zakonika o sporazumu odlučuje predsjednik raspravnog vijeća kada je sporazum podnešen nakon podizanja optužnice

(25) Član 302. stav 4. Zakonika o krivičnom postupku

(26) Član 302. stav 7. Zakonika o krivičnom postupku

(27) Član 302. stav 8. Zakonika o krivičnom postupku

(28) Član 302. stav 9. Zakonika o krivičnom postupku

(29) Član 302. stav 8. Zakonika o krivičnom postupku

(30) Član 301. Zakonika o krivičnom postupku propisuje:

1) Sporazumom o priznanju krivice okrivljeni u potpunosti priznaje krivično djelo za koje se tereti, odnosno priznaje jedno ili više krivičnih djela učinjenih u sticaju koja su predmet optužbe, a okrivljeni i državni tužilac se saglašavaju o:

1) visini kazne i drugim krivičnim sankcijama koje će okrivljenom biti izrečene u skladu sa odredbama Krivičnog zakonika;

2) troškovima krivičnog postupka i imovinskompravnom zahtjevu;

3) odricanju stranaka i branioca od prava na žalbu protiv odluke suda donesene na osnovu sporazuma o priznanju krivice kad je sud u potpunosti prihvatio sporazum.

(2) Sporazum o priznanju krivice sadrži i obavezu okrivljenog da u određenom roku vrati imovinsku korist stečenu izvršenjem krivičnog djela, kao i predmete koji se po Krivičnom zakoniku imaju oduzeti.

(3) Okrivljeni se sporazumom o priznanju krivice može obavezati na ispunjenje obaveza iz člana 272 stav 1 ovog zakonika pod uslovom da je, s obzirom na prirodu obaveza, moguće da ih okrivljeni do podnošenja sporazuma o priznanju krivice sudu ispunji, odnosno započne sa ispunjavanjem obaveza.

(31) Član 302. stav 9. Zakonika o krivičnom postupku

(32) Član 42. stav 1. Krivičnog zakonika propisuje:

Sud će učinjocu krivičnog djela odmjeriti kaznu u granicama koje su zakonom propisane za to djelo, imajući u vidu svrhu kažnjavanja i uzimajući u obzir sve okolnosti koje utiču da kazna bude manja ili veća (olakšavajuće i otežavajuće okolnosti), a naročito: stepen krivice, pobude iz kojih je djelo učinjeno, jačinu ugrožavanja ili povrede zaštićenog dobra, okolnosti pod kojima je djelo učinjeno, raniji život učinjocu, njegove lične prilike, njegovo držanje poslije učinjenog krivičnog djela, a naročito njegov odnos prema žrtvi krivičnog djela kao i druge okolnosti koje se odnose na ličnost učinjocu

(33) Zakonik o krivičnom postupku, Članovi 157. do 162. ZKP-a

(34) Zakonik o krivičnom postupku, Član 157. stav 1. ZKP-a

(35) Zakonik o krivičnom postupku, Član 157. stav 1. tačke 1 do 4. ZKP-a

(36) Zakonik o krivičnom postupku, Član 157. stav 2. tačke 1 do 6. ZKP-a

(37) Zakonik o krivičnom postupku, Član 159. stav 5.

(38) Zakonik o krivičnom postupku, Član 159.

(39) Odluka Ustavnog suda objavljena je u "Službenom listu CG" br. 28/2018 od 27.04.2018. godine

(40) "Službeni list CG" br 35/15 od 07.07.2015. godine, u primjeni od 15.08.2015. godine

(41) Zakonik o krivičnom postupku, Član 161. stav 1.

(42) Član 332

(43) Zakon o kaznenom postupku iz naziva "Posebne dokazne radnje"

(44) Član 332. stav 2 i 3. Zakona o kaznenom postupku

(45) Član 332 stav 4. Zakona o kaznenom postupku

(46) Član 332 stav 5. Zakona o kaznenom postupku

(47) Član 334. tačka 1. i 2. glasi:

Posebne dokazne radnje iz članka 332. stavka 1. ovog Zakona mogu se odrediti za sljedeća kaznena djela iz Kaznenog zakona:

1) ratnog zločina (članak 91. stavak 2.), terorizma (članak 97. stavak 1., 2. i 3.), financiranja terorizma (članak 98.), obuke za terorizam (članak 101.), terorističkog udruženja (članak 102.), ropstva (članak 105.), trgovanja ljudima (članak 106.), trgovanja dijelovima ljudskog tijela i ljudskim zamecima (članak 107.), protupravnog oduzimanja slobode (članak 136. stavak 4.), otmice (članak 137. stavak 3.), spolne zlouporabe djeteta mlađeg od petnaest godina (članak 158.), podvođenja djeteta (članak 162. stavak 1. i 3.), iskorištavanja djece za pornografiju (članak 163. stavak 2. i 3.), teških kaznenih djela spolnog zlostavljanja i iskorištavanja djeteta (članak 166.), pranja novca (članak 265. stavak 4.), zlouporabe položaja i ovlasti (članak 291. stavak 2.) ako je to djelo počinila službena osoba, primanja mita (članak 293.) ako je to djelo počinila službena osoba, trgovanja utjecajem (članak 295.) ako je to djelo počinila službena osoba, zločinačkog udruženja (članak 328.), počinjenja kaznenog djela u sastavu zločinačkog udruženja (članak 329. stavak 1. točke 3. do 6.), ubojstva osobe pod međunarodnom zaštitom (članak 352.), otmice osobe pod međunarodnom zaštitom (članak 353.), za kaznena djela protiv Republike Hrvatske (Glava XXXII.) i protiv Oružanih snaga Republike Hrvatske (Glava XXXIV.) za koja je propisana kazna zatvora od najmanje pet godina te za sva kaznena djela za koja je propisana kazna dugotrajnog zatvora,

2) genocida (članak 88. stavak 3.), zločina agresije (članak 89. stavak 2. i 3.), odgovornosti zapovjednika (članak 96.), novačenja za terorizam (članak 100.), pripremanja kaznenih djela protiv vrijednosti zaštićenih međunarodnim pravom (članak 103.), mučenja i drugog okrutnog, neljudskog ili ponižavajućeg postupanja ili kažnjavanja (članak 104.) ako je počinjeno na štetu djeteta, ubojsztva (članak 110.), protupravnog oduzimanja slobode (članak 136. stavak 3.), otmice (članak 137.), prostitucije (članak 157. stavak 2.), spolne zlouporabe djeteta starijeg od petnaest godina (članak 159.), mamljenja djece za zadovoljenje spolnih potreba (članak 161.), podvođenja djeteta (članak 162.), iskorištavanja djece za pornografiju (članak 163.), iskorištavanja djece za pornografske predstave (članak 164.), oduzimanja djeteta (članak 174. stavak 3.), neovlaštene proizvodnje i prometa drogama (članak 190. stavak 2., 3. i 4.), teških kaznenih djela protiv opće sigurnosti (članak 222.), napada na zrakoplov, brod ili nepokretnu platformu (članak 223.), razbojništva (članak 230. stavak 2.), iznude (članak 243. stavak 4., 5. i 6.), primanja mita u gospodarskom poslovanju (članak 252.), zlouporabe u postupku javne nabave (članak 254.), izbjegavanja carinskog nadzora (članak 257.), subvencijske prijevare (članak 258.), pranja novca (članak 265.), krivotvorena novca (članak 274.), zlouporabe položaja i ovlasti (članak 291.), nezakonitog pogodovanja (članak 292.), primanja mita (članak 293.), davanja mita (članak 294. stavak 1.), trgovanja utjecajem (članak 295.), protuzakonitog ulaženja, kretanja i boravka u Republici Hrvatskoj (članak 326. stavak 2) te počinjenja kaznenog djela u sastavu zločinačkog udruženja (članak 329.).

(48) Član 335. stav 3. Zakona o kazrenom postupku

(49) Član 166, 167 (tajni nadzor komunikacije), član 171, 172. (tajno praćenje i snimanje), član 174, 175 (simulirani poslovi), član 178, 178 (računarsko pretraživanje podataka), član 183, 184 (prikriveni islednik)

(50) Član 181.

(51) Član 162. stav 1. tačka 1. Zakonika o krivičnom postupku

(52) "Službeni list CG" br.58/2015 od 09.10.2015. godine, stupio na snagu 09.11.2015. godine. Ova materija ranije je bila ragulisana odredbama Krivičnog zakonika i Zakonika o krivičnom postupku

(53) Član 2. Zakona o oduzimanju imovinske koristi stečene kriminalnom djelatnošću

(54) Član 8. stav 1. i 2. Zakona o oduzimanju imovinske koristi stečene kriminalnom djelatnošću

(55) Član 11. Zakona o oduzimanju imovinske koristi stečene kriminalnom djelatnošću

(56) Član 19. i 20. Zakona o oduzimanju imovinske koristi stečene kriminalnom djelatnošću

(57) Član 35. Zakona o oduzimanju imovinske koristi stečene kriminalnom djelatnošću

(58) Izvještaj o radu Tužilačkog savjeta i Državnog tužilaštva za 2016. godinu, strana 6.

(59) Detaljnije u Poglavlju C.2.

(60) Član 125. stav 4. Krivičnog zakonika

(61) Član 125. stav 7. Krivičnog zakonika

(62) Po članu 32. Krivičnog zakonika svrha kažnjavanja je sprječavanje učinjoca da čini krivična djela i uticanje na njega da ubuduće ne čini krivična djela, uticanje na druge da ne čine krivična djela, izražavanje društvene osude za krivično djelo i obaveze poštovanja zakona i jačanje morala i uticaj na razvijanje društvene odgovornosti

(63) Nezakonito bogaćenje je do sada kriminalizovano u čak 44 zemlje koje su ratifikovale Konvenciju Ujedinjenih nacija za borbu protiv korupcije, a konkretni slučajevi pokazuju da je to dovelo do znatno boljih rezultata u borbi protiv korupcije

(64) Detaljnije u Poglavlju A.3.1.

(65) Zakon o izmjenama i dopunama Krivičnog zakonika ("Službeni glasnik RS" br.121/2012 od 24.12.2012. godine)

(66) "Službeni glasnik RS" br.94/2016 od 24.11.2016. godine

(67) Član 228. stav 1. Krivičnog zakonika Srbije

(68) Član 228. stav 2. Krivičnog zakonika Srbije

(69) Oko 1,27 miliona eura

(70) "Službeni glasnik RS" br.94/2016 od 24.11.2016. godine

(71) Član 228a Krivičnog zakonika Srbije

(72) Član 228a stav 1. Krivičnog zakonika Srbije

(73) Član 228a stav 2. Krivičnog zakonika Srbije

(74) Preko 2,5 miliona eura

(75) Član 292. stav 1. Kaznenog zakona Hrvatske

(76) Član 292. stav 2. Kaznenog zakona Hrvatske

(77) Član 273. Krivičnog zakonika Crne Gore

(78) Član 274. Krivičnog zakonika Crne Gore

(79) Član 251. stav 1. Kaznenog zakona Hrvatske

(80) Član 251. stav 2. Kaznenog zakona Hrvatske

(81) Član 251. stav 3. Kaznenog zakona Hrvatske

(82) Član 291. Kaznenog zakona Hrvatske

Poglavlje C

- (83) Ks.br.23/2015 od 28.02.2017. godine
- (84) Član 416. stav 3. u vezi stava 1. Krivičnog zakonika
- (85) Detaljnije o ovom slučaju u studiji C.1.1.5.
- (86) Presuda Apelacionog suda Crne Gore Kž-S.br.36/13 od 25.12.2013. godine
- (87) Član 272. stav 3.Krivičnog zakonika
- (88) Ks.br.23/2015 od 28.02.2017. godine
- (89) Kt-S br.71/15 od 19.11.2015. godine
- (90) Ibid
- (91) Ibid
- (92) Saša Čađenović
- (93) Član 369.
- (94) Član 54. stav 2.
- (95) Kž-S.br.16/2017 od 08.11.2017. godine
- (96) Ks.br.20/2015 od 29.02.2016. godine
- (97) Član 49. stav 6. Krivičnog zakonika
- (98) Član 54. stav 2.
- (99) Presuda Kžs.br.12/2016
- (100) Član 60. stav 2. alineja 2.
- (101) Član 43. Zakona o komunalnoj policiji
- (102) <http://niksic.me/lokalna-uprava/posebne-i-strucne-sluzbe/komunalna-policija/>
- (103) Izvor: <https://www.slobodnaevropa.org/a/presuda-za-zavalu-odbrana-najavljuje-zalbu/24604406.html>
- (104) Kasnije osuđen sa još dvije presude na osnovu sporazuma o priznanju krivice kao član kriminalne organizacije koju je formirao njegov brat Svetozar Marović
- (105) Kts.br.11/10-2 od 21.03.2011. godine
- (106) Sporazum o priznanju krivice je u primjeni od februara 2010. godine
- (107) Detaljnije u odjeljku Pravni okvir
- (108) Član 49. stav 6. Krivičnog zakonika
- (109) Detaljnije u odjeljku Pravni okvir
- (110) Izvještaj Ministarstva pravde o primjeni inisituta sporazum o priznanju krivice za period januar 2016 - jul 2017. godine, septembar 2017. godine
(file:///D:/My%20Documents/Downloads/IZVJE%C5%A0TAJ%20O%20PRIMJENI%20INSTITUTA%20SPO RAZUM%20O%20PRIZNANJU%20KRIVICE.pdf)
- (111) Izvor: <http://www.vijesti.me/vijesti/pala-presuda-za-zavalu-120403>
- (112) Sudija Valentina Pavličić
- (113) Presuda Višeg suda u Podgorici KŠ.br.9/2013 od 17.07.2014, godine
- (114) Detaljnije u nastavku AFERA KOŠLJUN
- (115) Presuda Apelacionog suda Crne Gore Kž-S.br.21/14 od 16.12.2014. godine
- (116) Član 407. stav 2. tada važećeg zakonika. Identično je propisana u stavu 3. istog člana sada važećeg teksta
- (117) Sudija Suzana Mugoša
- (118) Presuda Ks.br.29/2014 od 19.06.2015. godine
- (119) Presuda Kž.S.br.16/2015 od 12.12.2016. godine
- (120) Detaljnije u studiji Zastupnik oštećenog zastupao interes kriminalne grupe
- (121) Sudija Valentina Pavličić
- (122) Ks.br.15/2014 od 11.09.2015. godine
- (123) Kt.-s br.2/14 od 26.06.2014. godine
- (124) Kžs.br.19/2015 od 08.02.2016. godine
- (125) ND "Vijesti" od 24.09.2015. godine, tekst " Pavličić zastupa Crnu Goru pred Evropskim sudom za ljudska prava"
- (126) Ks.br.19/2014 od 22.10.2014. godine
- (127) Presuda KžS.br.19/2017 od 21.12.2017. godine
- (128) Ks.br.26/2016 od 11.05.2017. godine
- (129) Tri mjeseca zatvora, uslovno dvije godine
- (130) Član 416. Krivičnog zakonika
- (131) Porodičan čovjek, oženjen, otac dvoje djece i neosuđivan.
- (132) Advokata Vasilija Kneževića iz Podgorice
- (133) Ugovor o punomoćstvu zaveden u Opštini Budva pod brojem 002-92/1 od 21.02.2011. godine
- (134) Ugovor o punomoćstvu zaveden u Opštini Budva pod brojem 001-420/1 od 17.02.2012. godine
- (135) Ugovor o punomoćstvu zaveden u Opštini Budva pod brojem 001-339/1 od 17.02.2013. godine
- (136) Detaljnije u Poglavlju C.
- (137) Ks.br.9/13 od 17.07.2014. godine
- (138) Kartice Opštine Budve o plaćenim nalozima na ime Vasilija Kneževića za 2011, 2012, 2013 i 2014 godinu

- (139) Detaljnije u Poglavlju C.2.2.
- (140) Detaljnije u Poglavlju E
- (141) Ks.br.15/14 od 11.09.2015. godine
- (142) Od decembra 2013. godine do juna 2014. godine
- (143) Ks.br.22/15 od 28.02.2017. godine
- (144) KS. br.8/2014 od 20.06.2014. godine
- (145) Presudom Apelacionog suda Crne Gore Kž.S.br.15/14 od 22.10.2014. godine
- (146) Ks.br.27/11 od 01.02.2013. godine
- (147) Presuda Apelacionog suda Crne Gore Kž.S.br.25/2013 od 24.06.2013. godine
- (148) Detaljnije u odjeljku Pravni okvir
- (149) Ks.br.3/14 od 22.07.2014. godine
- (150) Presuda Višeg suda u Podgovici Ks.br.8/09 od 30.06.2015. godine
- (151) KTS.br.13/08 od 31.03.2009. godine
- (152) Presuda Kžs.br.6/2016 od 26.05.2016. godine
- (153) Ks.br.18/2013 od 27.09.2013. godine
- (154) Kt.br.330/04 od 06.05.2009. godine
- (155) 330/04 (posljedni broj označava godinu)
- (156) Rješenje Kž.br.624/11 od 17.02.2012. godine
- (157) Rješenje Kv.br.68/13 od 12.03.2013. godine
- (158) Ks.br.12/2014 od 09.09.2014. godine
- (159) Kt.br.53/04 od 09.04.2008. godine
- (160) Član 272. stav 3. Krivičnog zakonika
- (161) Član 414. Krivičnog zakonika
- (162) Kž.br.7/14 od 22.01.2014. godine
- (163) Ks.br.18/11 od 30.05.2013. godine
- (164) KžS.br.48/13 od 13.05.2014. godine
- (165) Krivično djelo nedozvoljeno držanje oružja i eksplozivnih materija iz člana 403 i krivično djelo falsifikovanje isprave iz člana 412
- (166) Član 125. stav 7. u vezi čla 124. stav 1. tačka 6. Krivičnog zakonika
- (167) Ks.br.7/12 od 15.03.2013. godine
- (168) Optužnica Osnovnog državnog tužilaštva iz Bijelog Polja Kt.br.421/2007 od 19.11.2008. godine
- (169) Član 416. stav 2. Krivičnog zakonika
- (170) Član 414. Krivičnog zakonika
- (171) 12.03.2013. godine
- (172) www.sudovi.me
- (173) Član 416. stav 3. u vezi stava 1. Krivičnog zakonika
- (174) Krivična djela koja su okrivljenima stavljeni na teret su izvršena prije 2010. godine od kada je propisano posebno krivično djelo organizovanog kriminala - stvaranje kriminalne organizacije, pa im zato to krivično djelo nije moglo biti stavljeni na teret. Izmjenama i dopunama Krivičnog zakonika koje su stupile na snagu dana 13.05. 2010. godine propisano je novo krivično djelo u članu 401a - stvaranje kriminalne organizacije. Prije toga, organizovani kriminal je definisan samo u procesnom zakonu, u članu 22. tačka 8. Zakonika o krivičnom postupku
- (175) Odredbe člana 49. stav 5. i 6. Krivičnog zakonika propisuju da sud za produženo krivično djelo može izraći strožiju kaznu od propisano ako produženo krivično djelo čine najmanje 3 krivična djela, a strožija kazna ne smije preći dvostruku mjeru propisane kazne ni 20 godina zatvora
- (176) Član 416. stav 3. Krivičnog zakonika, izmjenama zakonika iz 2011. godine maksimum kazne je povećan na dvanaest godina
- (177) Član 264. stav 4. Krivičnog zakonika
- (178) Član 244. stav 4. Krivičnog zakonika
- (179) Odredba člana 49. Krivičnog zakonika propisuje:
- 1) Produceno krivično djelo čini više istih ili istovrsnih krivičnih djela učinjenih u vremenskoj povezanosti od strane istog učinioца i koja predstavljaju cjelinu zbog postojanja najmanje dvije od sledećih okolnosti: istovjetnosti os्�tećenog, istovrsnosti predmeta djela, korišćenja iste situacije ili istog trajnog odnosa, jedinstva mesta ili prostora izvršenja djela ili jedinstvenog umišljaja učinioца.
 - 2) Krivična djela upravljena protiv ličnosti mogu činiti produženo krivično djelo samo ako su učinjena prema istom licu.
 - 3) Ne mogu činiti produženo krivično djelo ona djela koja po svojoj prirodi ne dopuštaju spajanje u jedno djelo.
 - 4) Ako produženo krivično djelo obuhvata lakše i teže oblike istog djela smatraće se da je produženim krivičnim djelom učinjen najteži oblik od učinjenih djela.
 - 5) Za produženo krivično djelo sud može izreći strožu kaznu od propisane ako produženo krivično djelo čine najmanje tri krivična djela koja ispunjavaju uslove iz stava 1 ovog člana.
 - 6) Stroža kazna ne smije preći dvostruku mjeru propisane kazne ni dvadeset godina zatvora.
 - 7) Krivično djelo koje nije obuhvaćeno produženim krivičnim djelom u pravosnažnoj sudske presudi predstavlja posebno krivično djelo, odnosno ulazi u sastav posebnog produženog krivičnog djela.

- (180) Detaljnije u poglavlju C.3.
- (181) U jednom slučaju pored krivičnog djela zloupotreba službenog položaja, pravnom licu je stavljen na teret i krivično djelo utaja poreza i doprinosa
- (182) Detaljnije u odjeljku "Pravni okvir"
- (183) Član 32. Krivičnog zakonika propisuje:
- U okviru opšte svrhe krivičnih sankcija (član 4 stav 2), svrha kažnjavanja je:
- 1) sprječavanje učinioца da čini krivična djela i uticanje na njega da ubuduće ne čini krivična djela;
 - 2) uticanje na druge da ne čine krivična djela;**
 - 3) izražavanje društvene osude za krivično djelo i obaveze poštovanja zakona;
 - 4) jačanje morala i uticaj na razvijanje društvene odgovornosti.
- (184) Kv.S.56/16 od 29.08.2016. godine, Kv.S.68/16 od 26.07.2016. godine, Kv.S.46/16 od 07.06.2016. godine, Kv.S.48/16 od 04.08.2016. godine, Kv.S.49/16 od 07.06.2016. godine, Kv.S.67/16 od 08.08.2016. godine, Kv.S.72/16 od 12.09.2016. godine
- (185) Kv.S.13/16 od 08.03.2016. godine, Kv.S.14/16 od 08.03.2016. godine
- (186) Član 32. tačka 2. Krivičnog zakonika Crne Gore
- (187) Član 302. stav 8. tačka 1. Zakonika o krivičnom postupku
- (188) Afere su dobine nazive: "TQ Plaza", "Donji bulevar", "Krapina", "Kopirajt", "WTE - otpadne vode", "Properti investments", "Prijavor" i "Jaz"
- (189) Član 416. stav 3. Krivičnog zakonika
- (190) Detaljnije u Poglavlju C.2.
- (191) Član 302. stav 8. tačka 5. Zakonika o krivičnom postupku
- (192) Detaljnije u Poglavlju C.3.
- (193) Kv.S.69/16 od 21.09.2016. godine
- (194) Detaljnije u Poglavlju C.2.3.
- (195) Član 42. stav 1. Krivičnog zakonika
- (196) Detaljnije u Poglavlju C.2.2.
- (197) Odredba člana 421. Zakonika o krivičnom postupku propisuje da se pravnosnažna presuda može preinačiti ako je u dvije ili više presuda protiv istog osuđenog pravnosnažno izrečeno više kazni, a nijesu primijenjene odredbe o odmjeravanju jedinstvene kazne za djela u sticaju.
- (198) Član 48. stav 1. i 2. tačka 2. Krivičnog zakonika propisano je izricanje kazni za sticaj krivičnih djela (kada učinilac učini više krivičnih djela za koja mu se istovremeno sudi) tako da će se u tom slučaju povisiti najteža utvrđena kazna, s tim da **jedinstvena kazna ne smije dostići zbir utvrđenih kazni**.
- (199) Detaljnije u Poglavlju C.2.
- (200) Detaljnije u Poglavlju C.2.3.1.
- (201) Aleksandar Tičić i Miodrag Minić.
- (202) Tabelarni pregled sa detaljnijim podacima je dat u Aneksu 3
- (203) Dugogodišnji potpredsjednik vladajuće Demokratske partije socijalista Crne Gore, nekadašnji predsjednik Skupštine Crne Gore i predsjednik državne zajednice Srbija i Crna Gora.
- (204) Kv. S.72/16 od 12.09.2016. godine
- (205) Kt-S br.189/15 od 09.06.2016. godine
- (206) Član 416. stav 3. Krivičnog zakonika
- (207) Član 244. stav 4. Krivičnog zakonika
- (208) Izvor: DN Vijesti od 15.10.2018. godine, tekst "Miloševa zemlja ni za pola Svetovog duga"
- (209) Član 4. Sporazuma o priznanju krivice
- (210) Ibid
- (211) ND Vijesti od 16.11.2018. godine, tekst "Niko neće zemlji Miloša Marovića"
- (212) U većinskom vlasništvu Aca Đukanovića, brata predsjednika Crne Gore Mila Đukanovića
- (213) Izvor: Dnevne novine "DAN" od 18.16.2017. godine, tekst "Nema za državu, ali ima pola miliona za Prvu banku"
- (214) Predsjednik Višeg suda Boris Savić
- (215) Kvs.56/26 od 29.08.2016. godine
- (216) Kv. S.69/16 od 21.09.2016. godine
- (217) Kt-S br.56/15 od 16.05.2016. godine
- (218) Član 416. stav 3. Krivičnog zakonika
- (219) Član 302. stav 8. tačka 1. Zakonika o krivičnom postupku
- (220) <http://www.vijesti.me/vijesti/marovic-se-obratio-javnosti-kriv-sam-samo-ja-nije-kriva-ni-moja-partija-901821> (saopštenje objavljeno u nezavisnom dnevniku "Vijesti" dana 01.09.2016. godine)
- (221) Ibid
- (222) Član 302. stav 9.
- (223) <http://www.vijesti.me/vijesti/marovica-nisu-pritiskali-u-pitanju-je-psih-a-902805> (tekst objavljen u nezavisnom dnevniku "Vijesti" dana 09.09.2016. godine)
- (224) Izvor: Dnevne novine "DAN" od 01.03.2017. godine, tekst "Svetu skratili robiju za mjesec dana"
- (225) Od 17.12.2015. godine do 17.05.2016. godine
- (226) Prvi sporazum zaključio je dana 16.05.2016. godine
- (227) Izvor: Dnevne novine „Vijesti“ od 20.05.2016. godine „Svetozar Marović napustio državu“
- (228) Detaljnije u Poglavlju C.2.3.2

- (229) <http://www.vijesti.me/tv/marovic-otisao-da-se-lijeci-a-uslikan-u-beogradskom-lokalu-916845>
- (230) Izvještaj o radu Tužilačkog savjeta i Državnog tužilaštva za 2016. godinu, strana 6.
- (231) <http://www.tuzilastvocg.me/media/files/Izvje%C5%A1taj%20o%20radu%20Tu%C5%BEila%C4%8Dkog%20Osavjeta%20i%20Dr%C5%BEavnog%20tu%C5%BEila%C5%A1tva%20za%202016.godinu.pdf>
- (232) "PROPERTY INVESTMENTS" DOO PODGORICA, "GOOD LOCATION PROPERTIES" D.O.O. PODGORICA "ADRIATIC INVESTMENTS" D.O.O. BUDVA i D.O.O "FIFTH AVENUE INVESTMENT" LIMITED
- (233) Član 19. stav 1. tačka 1. Zakona o oduzimanju imovinske koristi
- (234) "GUGI COMMERCE" D.O.O.
- (235) Prema članu 19. stav 2. Zakona o oduzimanju imovinske koristi stečene kriminalnom djelatnošću
- (236) Strana 205 i 206 Izvještaja o radu
- (237) Član 21. stav 3. alineja 1.
- (238) <http://www.tuzilastvocg.me/media/files/IZVJESTAJ%202017%20%20.pdf>
- (239) Strana 202
- (240) www.tuzilastvocg.me
- (241) Izvještaj o radu Tužilačkog savjeta i Državnog tužilaštva za 2017. godinu, strana 201
- (242) Kti-S br.3/15
- (243) Izvor: Izvještaj o radu Tužilačkog savjeta i Državnog tužilaštva za 2017. godinu, strana 202
- (244) Kris. br. 57/17 od 28.07.2017. godine
- (245) Izvještaj o radu Tužilačkog savjeta i Državnog tužilaštva za 2017. godinu, strana 202
- (246) Između ostalih: Dnevne novine "DAN" od 25.02.2018. godine, tekst "Svetu vratili stan u Budvi"
- (247) Rješenje Tu.spi.10/18 od 12. novembra 2018. godine
- (248) <http://www.kolektiv.me/102107/finansijske-istrage-za-dvije-i-po-godine-katnic-oduzeo-preko-23-miliona-eura>
- (249) Samo u jednom slučaju navodi se da su sporazumom o priznanju krivice od jednog pravnog lica oduzete nekretnine vrijednosti 19,8 miliona eura. Detaljnije u studiji Sporazumi sa pravnim licima.
- (250) Detaljnije u odjeljku Sporazumi sa pravnim licima
- (251) Član 478. stav 3.
- (252) Imovina se oduzima od imaoča koji vjerodostojnjim ispravama ili na drugi način ne učini vjerovatnim da je porijeklo imovinske koristi zakonito (konfiskacija). Član 35. Zakona o oduzimanju imovinske koristi stečene kriminalnom djelatnošću
- (253) <http://www.tuzilastvocg.me/media/files/IZVJESTAJ%202017%20%20.pdf>
- (254) Strana 205,206
- (255) <http://www.vijesti.me/vijesti/dordina-marovic-ostala-bez-vile-i-stana-864013> (tekst objavljen dana 06.12.2015. godine)
- (256) <http://www.vijesti.me/vijesti/svetozar-marovic-prodao-stan-u-budvi-za-180000-eura-947850> (tekst objavljen 25.07.2017. godine)
- (257) Večernje novosti od 22.05.2017. godine, tekst "Miloš prodaje Svetov stan"
- (258) <http://www.vijesti.me/vijesti/marovici-prodaju-imovinu-u-budvi-926293> (tekst objavljen dana 26.02.2017. godine)
- (259) Prema navodima medija u ugovoru o kupoprodaji navodi se da je vila površine oko 1.000 m² jer preko 700 m² je dograđeno, a nije uknjiženo u katastar (ND Vijesti od 03.09.2017. godine, tekst "Subotićev milion za vilu Marovića"
- (260) Član 26.stav 4. Zakona o oduzimanju imovinske koristi stečene kriminalnom djelatnošću
- (261) Član 40. stav 4. Zakona o oduzimanju imovinske koristi stečene kriminalnom djelatnošću
- (262) Izvor: Dnevne novine "DAN" od 01.11.2018. godine, tekst "Maroviću nije bilo zabranjeno da raspolaže stonom"
- (263) Izvještaj o radu Tužilačkog savjeta i Državnog tužilaštva za 2017. godinu, strana 202
- (264) Izvor: Dnevne novine "DAN" od 27.10.2018. godine, tekst "Svetu oduzimaju stan koji je već prodao za 180 hiljada eura"
- (265) ND Vijesti od 27.10.2018. godine, tekst "Tužioc traže stan, Svetu ga već prodao"
- (266) Ibid
- (267) ND Vijesti od 20.11.2018. godine, tekst "Ćute o sudbini stana i vile"
- (268) Detaljnije u studiji slučaja: Sporazum sa šefom kriminalne grupe
- (269) Kvs.56/16 od 29.08.2016. godine. U presudi se pogrešno navodi da je sporazum zaključen 13 maja 2016. godine, kada je rješenjem suda usvojen
- (270) Kt-S br.3/15 od 31.12.2015. godine
- (271) Član 416. stav 3. Krivičnog zakonika

(272) Član 42. stav 3. Krivičnog zakonika propisuje: Okolnost koja je obilježje krivičnog djela ne može se uzeti u obzir i kao otežavajuća, odnosno olakšavajuća okolnost, **izuzev ako prelazi mjeru koja je potrebna za postojanje krivičnog djela ili određenog oblika krivičnog djela ili** ili ako postoje dvije ili više ovakvih okolnosti, pa je samo jedna dovoljna za postojanje težeg, odnosno lakšeg oblika krivičnog djela.

Okolnost koja je obilježje krivičnog djela ne može se uzeti u obzir i kao otežavajuća, odnosno olakšavajuća okolnost, **izuzev ako prelazi mjeru koja je potrebna za postojanje krivičnog djela ili određenog oblika krivičnog djela ili** ili ako postoje dvije ili više ovakvih okolnosti, pa je samo jedna dovoljna za postojanje težeg, odnosno lakšeg oblika krivičnog djela.

Okolnost koja je obilježje krivičnog djela ne može se uzeti u obzir i kao otežavajuća, odnosno olakšavajuća okolnost, **izuzev ako prelazi mjeru koja je potrebna za postojanje krivičnog djela ili određenog oblika krivičnog djela ili** ili ako postoje dvije ili više ovakvih okolnosti, pa je samo jedna dovoljna za postojanje težeg, odnosno lakšeg oblika krivičnog djela.

(273) Od 03.12.2015. godine do 03.01.2016. godine

(274) Kt-S.br.89/15 od 04.01.2016. godine

(275) Član 302. stav 5.

(276) Kti-S.br.3/15 od 13.05.2016. godine

(277) Član 303. stav 1.

(278) <http://www.radiokotor.info/radio/index.php/politika/78-lokalne-vijesti/12071-osnovni-sud-u-kotoru-o-statusu-marovica>

(279) Član 18.

(280) Član 21. stav 2.

(281) Član 426

(282) Član 429. stav 4.

(283) <http://www.vijesti.me/vijesti/begovic-potvratio-milos-marovic-je-dobio-drzavljanstvo-srbije-924581>,

(284) <http://www.vijesti.me/tv/milos-marovic-ce-kaznu-izdrzavati-u-kucnom-pritvoru-u-srbiji-929590>

(285) Član 45. stav 5. Krivičnog zakonika Srbije

(286) "Službeni listu CG - Međunarodni ugovori", br. 4/2009 i 4/2011

(287) Član 71. Zakona o potvrđivanju Ugovora između Crne Gore i Republike Srbije o izručenju

(288) Detaljnije u Poglavlju C.3.1. i C.1.1.5.

(289) Kvs.br.67/2016 od 08.08.2016. godine

(290) Član 416. stav 3. u vezi stava 1. Krivičnog zakonika. Izmjenama zakonika iz 2011. godine propisana je kazna u rasponu od dvije od dvanaest godina

(291) U članu 416. Krivičnog zakonika propisano je krivično djelo zloupotreba službenog položaja:

(1) Službeno lice koje protivpravnim iskorišćavanjem svog službenog položaja ili ovlašćenja, prekoračenjem granica svog službenog ovlašćenja ili nevršenjem svoje službene dužnosti **pribavi sebi ili drugom korist**, drugom nanese štetu ili teže povrijedi prava drugog, kazniće se zatvorom od šest mjeseci do pet godina.

(2) Ako je izvršenjem djela iz stava 1 ovog člana pribavljenja imovinska korist u iznosu preko tri hiljade eura, učinilac će se kazniti zatvorom od jedne do osam godina.

(3) Ako vrijednost pribavljenje imovinske koristi prelazi iznos od trideset hiljada eura, učinilac će se kazniti zatvorom od dvije do dvanaest godina.

(292) Član 42. stav 3. Krivičnog zakonika propisuje:

Okolnost koja je obilježje krivičnog djela ne može se uzeti u obzir i kao otežavajuća, odnosno olakšavajuća okolnost, **izuzev ako prelazi mjeru koja je potrebna za postojanje krivičnog djela ili određenog oblika krivičnog djela ili** ili ako postoje dvije ili više ovakvih okolnosti, pa je samo jedna dovoljna za postojanje težeg, odnosno lakšeg oblika krivičnog djela

(293) Kvs.br.66/16 od 23.09.2016. godine

(294) Član 416. stav 3. u vezi stava 1. Krivičnog zakonika

(295) Ipak, u nastavku rečenice sud daje sljedeću formulaciju: "..., kao što to čini nakon **zakonito** sporovednog postupka,...". Vjerovatno se radi o omašći i vjerovatno je sud mislio na postupak nakon glavnog pretresa. Ovakva formulacija bi ukazivala da je ovaj postupak nezakonit.

(296) Članom 302. stav 8. tačka 5. Zakonika o krivičnom postupku propisano je da će sud usvojiti sporazum o priznanju krivice i donijeti odluku koja odgovara sadržini sporazuma ako utvrdi da sankcija odgovara svrsi izricanja krivičnih sankcija.

(297) Članom 32. Krivičnog zakonika propisana je svrha kažnjavanja:

U okviru opšte svrhe krivičnih sankcija (član 4 stav 2), svrha kažnjavanja je:

1) sprječavanje učinioца da čini krivična djela i uticanje na njega da ubuduće ne čini krivična djela;

2) uticanje na druge da ne čine krivična djela;

3) izražavanje društvene osude za krivično djelo i obaveze poštovanja zakona;

4) jačanje morala i uticaj na razvijanje društvene odgovornosti

(298) Član 302. stav 8. tačka 5. Zakonika o krivičnom postupku

(299) Ks.br. 29/14 od 19.06.2015. godine

(300) Kzs.br.16/2015

(301) Kvs.br.138/16 od 14.11.2016. godine

- (302) Dana 16.12.2016. godine
 (303) Kvs.br.8/17 od 25.08.2017. godine
 (304) Član 416. stav 3. u vezi stava 1. Krivičnog zakonika. Izmjenama zakonika iz 2011. godine propisana je kazna u rasponu od dvije od dvanaest godina
 (305) Član 112.
 (306) Kvs.br.13/16 od 08.03.2016. godine
 (307) Izvršeno putem pomaganja
 (308) Član 416. stav 3. u vezi stava 1. Krivičnog zakonika
 (309) Predsjednik Višeg suda u Podgorici Boris Savić
 (310) Kvs.br.14/16 od 08.03.2016. godine
 (311) Član 416. stav 3. u vezi stava 1. Krivičnog zakonika
 (312) Ks.br.15/2014 od 11.09.2015. godine
 (313) Kzs.br.19/2015
 (314) Kvs.br. 68/16 od 26.07.2016. godine
 (315) Kti-S.br.3/15 od 13.05.2016. godine
 (316) Zakonom propisani miminum je dvije godine zatvora
 (317) Član 48. stav 1. i 2. tačka 2. Krivičnog zakonika propisano je izricanje kazni za sticaj krivičnih djela (kada učinilac učini više krivičnih djela za koja mu se istovremeno sudi) tako da će se u tom slučaju povišiti najteža utvrđena kazna, s tim da **jedinstvena kazna ne smije dostići zbir utvrđenih kazni.**
 (318) Kvs.br.100/16 od 26.09.2016. godine
 (319) Kvs.br. 71/16 od 12.10.2016. godine
 (320) Kt-S.br.189/15 od 16.05.2016. godine
 (321) Kvs.br.47/16 od 14.06.2016. godine
 (322) Savjetnik za praćenje investicija i obračun naknade za uređivanje građevinskog zemljišta u Sekretarijatu za investicije i razvoj i član Komisije za utvrđivanje obima i vrijednosti izvedenih radova
 (323) Član 416. stav 3. u vezi stava 1. Krivičnog zakonika
 (324) Ni ova presuda nema obrazloženja u dijelu da je sporazum u skladu sa interesima pravičnosti i da dogovorena kazna odgovara svrsi kažnjavanja, već se paušalno konstatuje da je kazna adekvatna stepenu krivice i krivične odgovornosti i da će se njom ostvariti opšta svrha kažnjavanja. Takođe, ni u ovoj presudi nema ocjene drugih okolnosti koje sud po Krivičnom zakoniku mora cijeniti pri odmjeravanju kazne i potpuno je zanemarena svrha kažnjavanja koja se ogleda u uticanju na druge da ne čine krivična djela. Ni u ovoj presudi sud nije cijenio okolnost činjenicu da korist pribavljenja izvršenjem djela višestruko prevazilazi zakonski kvalifikatorni limit za krivično djelo najteži oblik zloupotrebe službenog položaja, iako se u sudskoj praksi i pravilnom primjenom zakona ta okolnost cijenu kao opredjeljuće otežavajuće. Na kraju, i u ovoj presudi sud nezakonito navodi da je on izrekao kaznu primjenom odredaba Krivičnog zakonika koje propisuju odmjeravanje kazne, iako sud u ovim predmetima ne odmjerava kazne već kazne dogovaraju stranke. Sud navodi da je optuženi priznao izvršenje krivičnog djela i doprinio ekonomičnosti postupka, da je porodičan čovjek, otac troje djece koje izdržava i da je neosuđivan i da su to naročito olakšavajuće okolnosti.
 (325) Kvs.br.48/16 od 04.08.2016. godine
 (326) Član 416. stav 3. u vezi stava 1. Krivičnog zakonika
 (327) Član 49. stav 5. Krivičnog zakonika
 (328) Ni u ovoj presudi sud nije cijenio okolnost činjenicu da korist pribavljenja izvršenjem djela višestruko prevazilazi zakonski kvalifikatorni limit za krivično djelo najteži oblik zloupotrebe službenog položaja, ali ni činjenicu broja preduzetih radnji i upornosti u pravcu izvršenja krivičnog djela, iako se u sudskoj praksi i pravilnom primjenom zakona te okolnosti cijene kao opredjeljuće otežavajuće. I u ovoj presudi sud nezakonito navodi da je on odmjerio kaznu primjenom odredaba Krivičnog zakonika, iako sud u ovim predmetima ne odmjerava kazne već kazne dogovaraju stranke.
 (329) Specijalni tužilac Saša Čađenović
 (330) Kvs.br.153/16 od 16.12.2016. godine
 (331) Član 52. stav 1. Krivičnog zakonika
 (332) Predsjednik Višeg suda u Podgorici Boris Savić
 (333) Član 112. Krivičnog zakonika
 (334) Kvs. 14/16 od 08.03.2016. godine
 (335) Član 14
 (336) Član 21. stav 1.
 (337) Član 21. stav 1. Zakona o odgovornosti pravnih lica za krivična djela
 (338) Član 302. stav 8. tačka 4.
 (339) Član 301. stav 1.
 (340) Član 301. stav 2.
 (341) Kti- S.br.3/15 (član 3. stav 3.)
 (342) Izjava predsjednika Opštine Budva Dragana Krapovića Radio Televiziji Buda 09.02.2017. godine (<https://www.youtube.com/watch?v=H2SQAG48fw8&t=247s>)
 (343) Kvs. 133/17 od 11.09.2017. godine
 (344) Član 14. Zakona o odgovornosti pravnih lica za krivična djela
 (345) Član 14
 (346) Kvs.br.70/16
 (347) Riječ je o sporazumu sklopljenom sa Isatom Boljevićem, predsjednikom Odbora direktora Novi duvanski kombinat, za krivično djelo zloupotreba položaja u privrednom poslovanju.

- (348) Detaljnije u Poglavlju C.3.1. i C.1.1.4.
- (349) Kvs.br.46/16 od 07.06.2016. godine
- (350) Član 416. stav 3. u vezi stava 1. Krivičnog zakonika. Izmjenama zakonika iz 2011. godine propisana je kazna u rasponu od dvije od dvanaest godina
- (351) Detaljnije u Poglavlju C.2.3.1.
- (352) KS 29/13 od 16.03.2015. godine
- (353) Član 272. stav 3. Krivičnog zakonika - teži oblik krivičnog djela zloupotreba položaja u privrednom poslovanju
- (354) Sudija Vesna Medenica
- (355) Rješenje Kzu.br.3/16 od 26.01.2016. godine
- (356) Kt.br.388/05 od 04.08.2005. godine
- (357) Optužnica Osnovnog državnog tužioca u Kotoru Kt.br.388/05 od 04.08.2005. godine
- (358) Krivično djelo pronevjera iz člana 420. Krivičnog zakonika
- (359) K.br.437/05 od 08.12.2008. godine
- (360) Rješenje Višeg suda u Podgorici Kž.br.517/09 od 30.04.2009. godine
- (361) Član 272. stav 3. Krivičnog zakonika
- (362) Rješenje Osnovnog suda u Kotoru Kv.br.157/13 od 02.07.2013. godine
- (363) KS 29/13 od 16.03.2015. godine
- (364) Presuda Apelacionog suda Crne Gore Kž-S.br.13/15 od 28.10.2015. godine
- (365) Kž-S.br.13/15 od 28.10.2015. godine
- (366) Presuda Kžs.br.16/2015 od 12.12.2016. godine
- (367) Sudija Milić Međedović
- (368) Sudija Seka Piletić
- (369) KS.20/13
- (370) Član 272. stav 1. Krivičnog zakonika
- (371) Član 272. stav 3. Krivičnog zakonika

Poglavlje D

- (1) "Službeni list CG" br. 11/15 od 12.03.2015. godine
- (2) Član 112. Zakona o Sudskom savjetu i sudijama
- (3) Članovi 108. i 109. Zakona o Sudskom savjetu i sudijama Za lakše disciplinske prekršaje propisano je izricanje opomene i novčane kazne u visini od 20% od zarade u trajanju do tri mjeseca, za teže disciplinske prekršaje propisano je izricanje novčane kazne u visini od 20% do 40% od zarade u trajanju od tri do šest mjeseci i zabrana nepredovanja u sud višeg stepena za period od dvije godine od pravnosnažnosti izrečene disciplinske sankcije, dok je za najteže disciplinske prekršaje propisano razrješenje sudije
- (4) Član 114. stav 1. i 2. Zakona o Sudskom savjetu i sudijama
- (5) Član 114. stav 4. Zakona o Sudskom savjetu i sudijama
- (6) Osim predsjednika suda, predsjednika neposredno višeg suda i predsjednika Vrhovnog suda
- (7) Član 110. stav 1. Zakona o Sudskom savjetu i sudijama
- (8) Član 110. stav 2. Zakona o Sudskom savjetu i sudijama
- (9) Član 108. stav 3. tačka 3. Zakona o Sudskom savjetu i sudijama
- (10) "Službeni list CG" br. 13/08, 39/11, 31/12, 46/13 i 51/13
- (11) Član 50.
- (12) Član 33a, 33b, 33v, 33g, 33d i 33e
- (13) Član 51. Zakona o Sudskom savjetu
- (14) Mišljenje Venecijanske komisije na Nacrt izmjena i dopuna Ustava Crne Gore, Zakona o sudovima, Zakona o državnom tužilaštvu i Zakona o sudskom savjetu, br. 626/2011 od 14.06.2011. godine
- (15) 03.2-2304/16 i Dp.br. 1/17
- (16) Broj: 03.2-2304/16 od 09.06.2016. godine
- (17) Dp.br. 1/17 od 03.07.2017. godine
- (18) <http://sudovi.me/podaci/sscg/dokumenta/7800.pdf>
- (19) <http://sudovi.me/podaci/sscg/dokumenta/5136.pdf>
- (20) Član 58. stav 1. tada važećeg Zakona o Sudskom savjetu ("Službeni list CG" br.13/2008, 39/2011, 31/2012, 46/2013 i 51/2013)
- (21) <http://sudovi.me/podaci/pscg/dokumenta/3117.pdf>
- (22) <http://sudovi.me/podaci/pscg/dokumenta/3118.pdf>
- (23) "Službeni list CG" br. 11/15, 42/15, 80/17 i 10/18
- (24) Član 112. stav 1. Zakona o Državnom tužilaštvu
- (25) Član 108. i 109. Zakona o Državnom tužilaštvu, Za lakše disciplinske prekršaje propisano je izricanje opomene i novčane kazne u visini od 20% od zarade u trajanju do tri mjeseca, za teže disciplinske prekršaje propisano je izricanje novčane kazne u visini od 20% do 40% od zarade u trajanju od tri do šest mjeseci i zabrana nepredovanja u tužilaštvo višeg stepena za period od dvije godine od pravnosnažnosti izrečene disciplinske sankcije, dok je za najteže disciplinske prekršaje propisano razrješenje tužioca

- (26) Član 114. stav 1. i 2. Zakona o Državnom tužilaštvu
- (27) Član 114. stav 5. Zakona o Državnom tužilaštvu
- (28) Član 110. stav 1. Zakona o Državnom tužilaštvu
- (29) Član 110. stav 4, 6 i 7 Zakona o državnom tužilaštvu
- (30) Član 110. stav 5. Zakona o državnom tužilaštvu
- (31) "Službeni list RCG" br. 69/03 i "Službeni list CG" br. 40/08, 39/11 i 46/13
- (32) Član 39. i 40. Propisane disciplinske mjere bile su opomena ili umanjenje zarade u visini do 20% u trajanju do šest mjeseci, a tužilac kome je izrečena disciplinska mjera umanjenje zarade nije mogao biti imenovan u državno tužilaštvu višeg stepena prije isteka vremena od dvije godine od dana pravosnažnosti odluke kojom je izrečena disciplinska mjera.
- (33) Član 41.
- (34) Član 44.
- (35) Mišljenje Venecijanske komisije na Nacrt izmjena i dopuna Ustava Crne Gore, Zakona o sudovima, Zakona o državnom tužilaštvu i Zakona o sudskom savjetu, br. 626/2011 od 14.06.2011. godine
- (36) "Službeni list CG" br. 67/15 od 04.12.2015. godine
- (37) Član 19. stav 8.
- (38) Rješenje broj: 05-1-37-2/18 od 23.05.2018. godine
- (39) Član 16. stav 1. Zakona o slobodnom pristupu informacijama
- (40) Članom 38. stav 1. Zakona o slobodnom pristupu informacijama propisano je da je Agencija dužna da po žalbi na akt o zahtjevu za pristup informaciji donese rješenje i dostavi ga podnosiocu žalbe, u roku od 15 dana od dana podnošenja žalb
- (41) Rješenje broj: 05-1-17-2/17 od 19.04.2017. godine
- (42) Rješenje broj: 05-1-50-2/17 od 03.07.2017. godine, Rješenje broj: 05-1-79-2/17 od 09.10.2017. godine i Rješenje broj: 05-1-22-2/18 od 16.01.2018. godine
- (43) <http://www.tuzilastvocg.me/media/files/IZVJESTAJ%202017%20%20.pdf>, strana 17, Postupak je pokrenut predlogom od 23.12.2016. godine.
- (44) <http://www.tuzilastvocg.me/media/files/Izvje%C5%A1taj%20o%20radu%20Tu%C5%BEila%C4%8Dkog%20savjetu%20i%20Dr%C5%BEavnog%20tu%C5%BEila%C5%A1tva%20za%202016.godinu.pdf>, strana 14
- (45) <http://www.tuzilastvocg.me/media/files/izvjestaj%20o%20radu%20vdt%20za%202015-compressed.pdf>, strana 19

Poglavlje E

- (1) Su.I.br.85/2010 od 19. aprila 2011. godine
- (2) Vesna Medenica
- (3) <http://sudovi.me/podaci/vrhs/dokumenta/1752.pdf>
- (4) Član 120
- (5) Član 313
- (6) Član 314
- (7) Član 375
- (8) Član 1. Pravilnika
- (9) Rješenja broj 5498/13 od 30.12.2013., 5501/13 od 30.12.2013. i 1499/14 od 28.02.2014. godine
- (10) Presuda U.br.187/14 od 07.10.2014. godine
- (11) Upravni sud navodi da je Agencija po zakonu trebala da odluči meritorno, a ne da prvostepenom organu daje nalog da pod uslovom dostavi tražene spise
- (12) Rješenja V-SU br.50/2013 , 51/2013 i 52/2013 od 07.11.2013. godine
- (13) Član 203. stav 1.
- (14) Rješenja broj 5255/13, 5256/13 i 5257/13 od 24.12.2013. godine
- (15) Presuda U.br.96/14 od 07.10.2014. godine
- (16) Sudija Boris Savić
- (17) Između ostalih: Rješenje I SU.br. 76/18 od 30.05.2018. godine
- (18) Član 1. Zakona i izmjenama i dopunama Zakona o slobodnom pristupu informacijama
- (19) Su VI br. 60/11 od 06.07.2011.godine
- (20) Član 1. stav 1.
- (21) Član 9. stav 1. tačka 1.
- (22) Između ostalih: Rješenje br. UP II 07-30-2671-2/18 od 09.08.2018. godine
- (23) Rješenja Agencije od 15.11.2018. godine
- (24) Privremene mjere obezbjeđenja i privremeno oduzimanje pokretne imovine
- (25) <http://www.tuzilastvocg.me/>
- (26) Rješenje Tu.spi.10/18 od 12. novembra 2018. godine
- (27) Na osnovu člana 16. stav 2 i 3 Zakona o sudovima u Višem sudu u Podgorici formirano je specijalno odjeljenje koje sudi u svim postupcima za krivična djela visoke korupcije
- (28) Član 26. stav 2.
- (29) Odluka Agencije dostavljenja je MANS-u dana 28.11.2018. godine
- (30) Zahtjev MANS-a od 29.11.2018. godine

www.mans.co.me/pravosudje/

Mreža za afirmaciju nevladinog sektora
www.mans.co.me